

Junta de Museus de Catalunya
Comissió Executiva

Junta de Museus de Catalunya

Informe anual 2019
sobre l'estat dels museus del país i
de l'actuació del conjunt
d'administracions de Catalunya
al respecte

Desembre 2022

ICRPC
Institut Català de Recerca
en Patrimoni Cultural

Observatori dels Públics
del Patrimoni Cultural
de Catalunya

Girona, desembre 2022

Sumari

Introducció	1
1. Resum executiu	2
2. Els museus de Catalunya. Perspectiva general	11
2.1. Distribució territorial dels museus registrats	12
2.2. Any d'inauguració dels museus	16
2.3. Titularitat	18
3. Els recursos dels museus	19
3.1. Temàtica de les col·leccions	19
3.2. Superfícies	22
3.3. Els recursos humans	28
3.3.1. Consideracions metodològiques	28
3.3.2. Nombre de treballadors	28
3.3.3. Distribució territorial dels treballadors dels museus	30
3.3.4. Personal segons titularitat del museu	32
3.3.5. Gènere del personal	34
3.3.6. Jornada del personal	36
3.3.7. Titulacions del personal	38
3.3.8. Funcions del personal	39
3.3.9. Vaga dels treballadors d'empreses subcontractades	39
3.4. Els recursos econòmics	40
3.4.1. Nota metodològica	40
3.4.2. Ingressos	40
3.4.3. Distribució territorial dels ingressos	42
3.4.4. Ingressos segons titularitat	44
3.4.5. Fonts de finançament	46
3.4.6. Fonts de finançament i territori	48
3.4.7. Fonts de finançament i titularitat	49
3.4.8. Ingressos per visitant	51
3.4.9. Ingressos per visitant segons titularitat dels museus	52
4. Les activitats dels museus	58
4.1. L'activitat de recerca	58
4.2. La gestió i documentació de col·leccions	60
4.3. L'acció de cooperació	63
4.3.1. Préstecs, cessions i donacions d'objectes	63
4.3.2. Préstecs, cessions i donacions d'objectes: alguns casos destacats	65
4.3.3. Xarxes territorials de museus	68

4.3.4. Xarxes temàtiques de museus	76
4.4. Les exposicions temporals.....	81
4.5. La difusió	84
4.6. L'acció educativa	86
4.7. L'acció cultural	88
4.8. Associacions d'Amics dels Museus.....	90
5. Mercat, consum i acció social dels museus a Catalunya	91
5.1. El mercat: les dades de l'EPCC-2019.....	91
5.1.1. Els hàbits en relació al patrimoni cultural i als museus	91
5.1.2. Públic i no públic	96
5.1.3. Els visitants de museus	104
5.2. Els visitants als museus de Catalunya	114
5.2.1. Els visitants dels museus registrats	116
5.2.2. Persones al voltant del patrimoni.....	121
5.2.3. Visitants diaris	122
5.2.4. Visitants escolars.....	123
5.2.5. Taxa de visitants escolars	124
5.2.6. Taxa de gratuïtat	126
5.2.7. Usos totals	129
5.2.8. Taxa de visitants virtuals	130
5.2.9 Visitants virtuals.....	130
5.3. La projecció social del museu.....	132
6. Els museus i el territori	139
6.1. Acció territorial dels museus.....	139
6.1.1. L'actuació de l'Institut de Cultura de Barcelona i dels Museus de Barcelona	139
6.1.2. Actuacions a la resta del territori català.....	142
6.2. Projecció internacional dels museus catalans	144
6.2.1. Museu Nacional d'Art de Catalunya	144
6.2.2. Museu d'Arqueologia de Catalunya	144
6.2.3. Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya	145
6.2.4. Museu d'Art Contemporani de Barcelona.....	145
6.2.5. Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona.....	146
6.2.6. Institut de Cultura de Barcelona	147
6.2.7. Museu Etnològic i de Cultures del Món de Barcelona	147
7. Els museus nacionals i de gestió directa.....	148
7.1. Visitants, visites i usos	148
7.2. Els recursos humans	150
7.3. Els recursos econòmics	151

7.4. Els projectes dels museus nacionals.....	153
7.4.1. Museu Nacional d'Art de Catalunya	153
7.4.2. Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya	154
7.4.3. Museu d'Art Contemporani de Barcelona.....	156
7.4.4. Museu d'Arqueologia de Catalunya	159
8. L'actuació de les administracions públiques	163
8.1. L'actuació del Govern	163
8.1.1. Museus 2030. Pla de Museus de Catalunya	163
8.1.2. Altres actuacions del Govern	163
8.1.3. Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.....	167
8.2. L'actuació econòmica de les Administracions	169
8.2.1. Despesa total en museus de les Administracions a Catalunya.....	169
8.2.2. L'actuació econòmica del Govern.....	172
8.2.3. Diputacions Provincials	173
8.2.4. Consells Comarcals	174
8.2.5. Ajuntaments	175
8.2.6. Govern de l'Estat espanyol	176
9. Empreses culturals	178
9.1. Valor Afegit Brut de les empreses culturals	178
9.2. Nombre d'empreses culturals.....	181
9.3. Persones ocupades per les empreses culturals	183
10. Annex	185
11. Fonts consultades.....	187
Crèdits	189

Introducció

L'objectiu d'aquest informe és presentar la situació dels museus registrats a Catalunya al llarg de 2019. Per a la seva elaboració s'han utilitzat dades dels museus a Catalunya de l'any 2019 relatives a la seva estructura, gestió, funcionament, activitats i visitants.

Les fonts que s'han utilitzat agrupades segons l'organisme que les ha generat són les següents:

- Servei de Museus: dades del Registre de Museus a partir del qüestionari anual que complimenten tots els museus registrats. Aquest organisme, però, també ha facilitat altres dades per al seu tractament, com ara actes de juntes, documents interns de treball, informes d'inspeccions. Així mateix ha facilitat les memòries relatives a les xarxes de museus
- Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya: tant com institució titular –museus nacionals o museus amb participació de la Generalitat– com per la tasca legislativa i de suport de la cultura a tot el país, el Departament de Cultura disposa d'informació específica per aquesta categoria com, per exemple, les memòries del Departament i diversos informes estadístics relatius a la despesa en museus tant del Govern com de l'Estat espanyol i al consum cultural de la població de Catalunya, elaborats pel Gabinet Tècnic.
- Oficina del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona ha facilitat el Resum d'activitats 2019 de la Xarxa de Museus Locals.
- Institut de Cultura de Barcelona (ICUB): tant per l'entitat dels seus museus com per la dimensió del propi organisme, es disposa d'informació específica dels museus que són titularitat de l'ajuntament de Barcelona, integrada en la memòria 2019 de l'ICUB, que aporta dades qualitatives i de projectes.
- Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya: dades relatives a visitants i públics als museus de Catalunya i dades relatives a la participació i les pràctiques dels ciutadans en relació als museus.
- Memòries i reculls d'activitats i projectes de diverses institucions com museus, xarxes territorials o temàtiques de museus, etc.

1. Resum executiu

Museus: perspectiva general, distribució territorial i titularitat

- El 2019 Catalunya compta amb 116 museus registrats. Dels 116 museus, 43 tenen extensions, és a dir, altres espais a banda de la seva seu principal. Així, el 2019 els museus registrats estan conformats per un total de 237 equipaments, dels quals 116 són seus principals i 121 extensions (corresponents a 43 seus principals).
- Els museus registrats el 2019 es localitzen de manera preeminent a les comarques del Servei Territorial de Barcelona (49,1%) i a les del Servei Territorial de Girona (19,8%). És a dir, aquests dos territoris engloben 7 de cada 10 museus de Catalunya.
- El Servei Territorial amb una major taxa de museus per habitant és l'Alt Pirineu i Aran amb 6,92 museus per cada 100.000 habitants. Aquesta circumstància es deu fonamentalment a la baixa densitat de població de les comarques que integren aquest àmbit territorial. Per la raó inversa, el territori de Barcelona presenta la menor taxa de museus per habitant, amb 1,11 museus per cada 100.000 habitants
- El 86,2% dels museus són públics. L'organisme titular majoritari és l'administració local, amb 72 museus (un 62,1% del total), seguit dels consorcis (11,2% del total).
- L'any 2019 els museus registrats tenen un fons total de 7.471.054 objectes, 633.709 més que al 2018 (un augment del 9,3%). El 27,7% dels objectes de les col·leccions són d'art, el 20,4% d'arqueologia, el 13,3% d'etnologia, el 12,8% d'arts decoratives i el 11,4% de ciència i tècnica.
- El 48,0% de les col·leccions dels museus privats són d'art, mentre que aquesta categoria només suposa el 24,4% en els museus públics. També és notable la diferència en la temàtica "Biogràfic", que suposa el 10,3% de les col·leccions privades, però només un 1,2% de les públiques.

Superfícies

- La superfície total dels museus registrats el 2019 és de 999.885 m², distribuïts entre 116 seus principals (486.288 m²) i 121 extensions (513.597 m²).
- Les seus principals tenen una superfície d'espais funcionals de 293.433 m². Pel que fa a la dimensió dels espais funcionals de les seus principals, disposen d'una mitjana de 2.529,6 m² per museu. La superfície majoritària es destina als espais públics relacionats amb la col·lecció: exposició permanent i exposicions temporals (61,0%). Pel que fa a l'exposició permanent, la superfície total dels museus registrats el 2019 és de 140.253 m², que suposa una mitjana de 1.209,1 m² per aquest tipus d'espai funcional (47,8% de la superfície total).

- 43 museus tenen, a més de la seu principal, una o més extensions. Les extensions tenen una superfície d'espais funcionals de 204.790 m². Les extensions acullen, principalment, espais d'exposicions permanents i temporals (un 74,9% de l'espai total).

Els recursos humans

- Les dades del Registre de Museus contempnen les persones contractades pel propi museu (Capítol I) i no es comptabilitza el personal que hi treballa i depèn d'una empresa de serveis contractada per una tasca específica (Capítol II). Això exclou no només les tasques de seguretat i neteja, sinó també, en molts casos, els monitors, personal d'atenció al públic, etc.
- L'any 2019 treballen als museus registrats 1.261 persones, 10,9 persones de mitjana per museu. Tot i així, el gairebé el 64,6% dels museus del país tenen un equip que té com a màxim 8 treballadors.
- El 65,8% dels treballadors de museus a Catalunya desenvolupen la seva feina a l'àrea dels Serveis Territorials de Barcelona, tot i que aquesta demarcació acull el 49,1% dels museus (és l'única demarcació que presenta un percentatge més elevat de treballadors que de museus). El segueixen els Serveis Territorials de Girona on hi treballa el 18,3% dels treballadors dels museus registrats a Catalunya. Al Servei Territorial de l'Alt Pirineu i l'Aran només hi treballa l'1,4% dels treballadors dels Museus registrats, tot i acollir el 4,3% dels museus de Catalunya; al Servei Territorial de Lleida només hi treballa el 2,9% dels treballadors tot i acollir el 6,0% dels museus.
- El Servei Territorial de Barcelona és l'únic que presenta una mitjana de treballadors per museu (14,6) superior a la mitjana global (10,9).
- Tots els museus amb equips superiors als 20 treballadors –amb l'excepció del Teatre-Museu Dalí a Figueres i del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona– es troben a l'àrea de Barcelona, així com 18 museus dels 29 amb equips entre els 9 i els 20 treballadors.
- El 62,1% dels museus són de titularitat de l'administració local, però només hi treballa el 35,0% del personal dels museus de Catalunya. El 7,8% són fundacions públiques on hi treballa el 7,0% del personal. El 6,0% són de titularitat eclesiàstica on hi treballa un 2,7% de tot el personal. Inversament, només el 4,3% dels museus són de titularitat de la Generalitat, on hi treballa el 11,7% dels treballadors totals; l'11,2% dels museus són consorcis on hi treballa el 25,8% de tot el personal i el 7,8% dels museus són fundacions privades o associacions on hi treballa el 17,4% de tot el personal.
- Els museus de la Generalitat (29,45), els Consorcis (25,0) i les Fundacions privades i Associacions (24,4) se situen per sobre de la mitjana de treballadors dels museus de Catalunya (10,9).

- Els museus privats tenen una mitjana de 15,9 treballadors, mentre que la dels públics és de 10,1.
- Pel que fa al gènere, les dones (62,9%) són més nombroses que els homes (37,1%) en el sector dels museus.
- Els equips menys paritaris són els més petits i els més grans: en els equips que tenen d'1 a 3 treballadors i en els que en tenen més de 20 les dones representen el 67,1% i el 66,5% respectivament de la plantilla.
- En la direcció dels museus la proporció d'homes i dones s'equilibra. Els museus més petits, aquells amb equips de 8 treballadors o menys tenen majoritàriament directors del gènere femení. Els museus més grans, aquells amb 9 treballadors o més, tenen majoritàriament directors del gènere masculí: el 68,2% dels museus que tenen equips de 9 a 20 membres tenen un director masculí; el 51,5% dels equips amb més de 20 membres tenen director masculí.
- Pel que fa al tipus de jornada, gairebé el 80% del personal treballa a temps complet, mentre que la resta ho fa a temps parcial.
- En relació a les titulacions, el 19,8% dels treballadors dels museus no té titulació, el 9,1% té estudis de diplomatura, el 50,7% una llicenciatura o grau i el 20,4% tenen estudis superiors a la llicenciatura: postgrau, màster o doctorat.
- Pel que fa a les funcions del personal propi, les més comunes són la difusió / atenció al públic, l'administració i la recepció / consergeria / botiga / guarda-roba.

Els recursos econòmics

- Els ingressos dels 110 museus registrats dels que es disposen dades per a 2019 van ascendir a 183.832.707,78 €, el que significa una mitjana de 1.671.206,43 € per museu. S'observa que entre 2015 i 2019 ha augmentat un 26,2%, creixent progressivament d'1.324.504,50 € per museu el 2015 a 1.671.206,43 € el 2019.
- Tanmateix, la realitat dels museus a Catalunya és molt diversa i la mitjana emmascara una distribució molt desigual dels recursos. Un 40,0% dels museus treballen amb pressupostos inferiors als 300.001 €, i el 22,7% amb un pressupost anual inferior als 200.001 €. Només el 22,7% tenen un pressupost superior al milió d'euros.
- La distribució dels museus segons els seus ingressos és força desigual en el territori català. Tal com mostren les dades, el 92,6% dels ingressos totals dels museus de Catalunya es concentren a les àrees dels Serveis Territorials de Barcelona i Girona, tot i que només representen el 67,3% dels museus. D'una banda, la capitalitat de Barcelona, així com el pes econòmic de les dues corones metropolitanes i, d'altra banda, el turisme, segurament expliquen el marcat desequilibri territorial en l'economia dels museus a Catalunya.

- La mitjana del pressupost d'un museu de l'àrea de Barcelona és de 2,78 milions d'euros, l'única que se situa per sobre de la mitjana global dels museus de Catalunya (1,67 milions d'euros). Per sota d'aquesta mitjana global trobem els museus dels Serveis Territorials de Girona (1,07 milions d'euros). A molta distància es situen la resta de Serveis Territorials, amb mitjanes d'ingressos per sota dels 500.000 €.
- La titularitat dels museus diferencia els museus segons el seu volum econòmic. Els museus privats suposen el 36,4% dels ingressos totals dels museus a Catalunya, tot i que només representen el 12,7% dels museus. Per contra, els museus públics suposen el 63,6% dels ingressos totals dels museus a Catalunya, tot i que representen el 87,3% dels museus.
- Desagregant els museus en 7 categories de titularitat, s'observa que les Fundacions Privades i Associacions suposen el 34,4% dels ingressos totals dels museus a Catalunya, tot i que només representen el 7,3% dels museus. Els Consorcis representen el 27,9% dels ingressos tot i que només són l'11,8% dels museus. Els museus de la Generalitat representen el 5,2% dels ingressos tot i que només són el 3,6% dels museus i els museus estatals representen el 1,3% dels ingressos i representen el 0,9% de museus. Inversament, els museus de l'Administració Local representen el 22,4% dels ingressos tot i ser el 62,7% dels museus. Els museus de les Fundacions públiques representen el 6,8% dels ingressos i el 8,2% dels museus i els museus eclesiàstics representen el 2,0% dels ingressos tot i ser el 5,5% dels museus.
- Si considerem el conjunt dels museus de Catalunya, el 52,8% dels ingressos provenen de les aportacions dels titulars i subvencions (recordar que el 87,3% dels museus són de titularitat pública o compartida), mentre que la capacitat d'autofinançament suposa el 44,5% del total. El patrocini, un 2,1%, representa una part reduïda del finançament dels museus a Catalunya. Dins el capítol d'ingressos propis, la venda de drets d'entrada, amb més de 67 milions d'euros d'ingressos, suposa el 82,5% dels ingressos propis.
- L'evolució de les principals fonts de finançament indica que les aportacions dels titulars i les subvencions han augmentat un 37,8% entre 2015 i 2019, mentre que els ingressos propis ho han fet en un 24,1%. El 2016 va ser el moment en que les dues fonts de finançament van augmentar més respecte l'any anterior, un 17% aproximadament.
- El percentatge d'ingressos segons fonts d'ingrés varia sensiblement entre àmbits territorials. Així, l'àrea dels Serveis Territorials de Girona és la que té un major percentatge d'ingressos propis (taquillatge, lloguers, activitats, vendes i drets de préstec), amb un 76,0% del total dels seus ingressos, seguida per la dels Serveis Territorials de Barcelona, amb un 42,3%.
- En canvi, els museus de les Terres de l'Ebre només generen un 0,6% del total del seu pressupost en ingressos propis, i se sustenten en un 98,5% en els ingressos procedents de les institucions titulars i les subvencions. Uns percentatges similars als dels museus de Lleida, amb un 2,1% d'ingressos propis i un 97,6% d'ingressos procedents de les administracions públiques.

- El percentatge d'ingressos segons fonts d'ingrés varia molt segons la titularitat dels museus. Els ingressos propis (taquillatge, lloguers, activitats, vendes i drets de préstec) tenen un pes relatiu molt destacat en els museus privats (91,0%), mentre que les aportacions dels titulars i les subvencions suposen la majoria dels ingressos als museus públics (79,5%).
- Desagregant els museus en 7 categories de titularitat, s'observa que els ingressos propis (taquillatge, lloguers, activitats, vendes i drets de préstec) tenen un pes relatiu molt destacat en les fundacions privades i associacions (92,5%), en les fundacions públiques (77,8%) i en els museus de titularitat eclesiàstica (64,4%). Per contra, als museus estatals, de l'administració local, als de la Generalitat i als Consorcis els ingressos propis només suposen respectivament un 4,3%, un 7,4%, un 7,4% i un 14,3% dels seus totals d'ingressos.
- Inversament, les aportacions dels titulars i les subvencions suposen la majoria dels ingressos als museus estatals, als de la Generalitat, als de l'administració local i als consorcis, suposant respectivament el 94,8%, el 92,6%, el 91,4% i el 81,1% dels seus ingressos totals. Els museus de fundacions privades i associacions, fundacions públiques i de titularitat eclesiàstica són els que menys ingressos tenen de les aportacions dels titulars i subvencions, suposant respectivament el 4,6%, el 20,6% i el 32,8% dels seus ingressos totals.
- El 2019 els museus presenten una ràtio de 17,47 € per visitant a Catalunya, dels quals 9,11 € (52,1%) els han aportat els titulars o procedeixen de subvencions i 7,88 € són d'ingressos propis per visitant. De 2015 a 2019 els ingressos per visitant provinents de les aportacions dels titulars i subvencions han augmentat un 27,9%. Els ingressos propis per visitant ho han fet un 14,6%.

Recerca, gestió i documentació de les col·leccions, cooperació, exposicions temporals i publicacions

- 51 museus han dut a terme 129 projectes de recerca durant el 2019, és a dir, el 44,0% dels museus declara haver realitzat com a mínim un projecte de recerca aquest any. Els projectes més comuns estan vinculats amb l'arqueologia i les excavacions, seguits pels relacionats amb exposicions, catàlegs, difusió i digitalització.
- Dels 7.471.054 objectes que custodien els museus registrats, 2.237.392 disposen de fitxa d'inventari, el que suposa el 29,9% dels fons.
- Durant el 2019, 77 museus registrats van cedir objectes, sumant un total de 5.177 peces. Els 32 restants no en van cedir cap.
- L'any 2019, 102 museus han presentat exposicions temporals. Aquests museus han presentat 658 exposicions temporals, el 52,0% de les quals de producció pròpia, el 29,3% aliena i el 18,7% coproduïda.

- Un 25,7% dels museus ha presentat entre 1 i 3 exposicions, un 37,6% entre 4 i 6, un 28,7% entre 7 i 12 i un 8,9% més de 12.
- El 35,7% de les exposicions temporals s'han presentat a museus de la resta de la Regió Metropolitana. La mitjana d'exposicions temporals per museu assenyalen la resta de la Regió Metropolitana (7,6), Barcelona ciutat (7,1) i Girona (7,1) com els territoris on hi ha un major nombre d'exposicions temporals anuals per museu.
- Durant el 2019 s'han generat un total de 1.295 publicacions. El 87,7% dels museus han editat alguna publicació.
- En relació a la tipologia de publicacions, la majoria correspon a materials efímers i d'edició senzilla com els fullets i tríptics (41,6%). Seguidament se situen els catàlegs (8,7%), les publicacions especialitzades (6,6%) i les revistes i butlletins (4,2%).

Acció educativa, cultural i associacions d'amics

- 105 museus van oferir activitats per a públic escolar. Es van produir 871.100 usos d'aquestes activitats escolars. Els usos d'activitats escolars fan referència als tallers o altres activitats que el públic escolar realitza en els equipaments. No hi són comptades les visites a les exposicions.
- La mitjana d'activitats escolars per equipament va ser de 8.296,2, un 4,1% més que al 2018.
- La taxa de servei a les escoles és una mètrica que relaciona els usos d'activitats escolars amb els usos totals d'activitats pròpies dels equipaments. Com més elevada és, major pes relatiu tenen les activitats escolars respecte del total d'activitats. Un 56,8% dels usos d'activitats són escolars als museus de Catalunya.
- Pel que fa a les activitats pròpies, el 2019 un total de 101 museus van acollir activitats per a públic general, generant 503.613 usos; 90 museus van acollir activitats per a públic familiar, generant 104.107 usos i 70 museus van acollir activitats per a públic especialitzat, generant 61.731 usos.
- Pel que fa als serveis museístics (arxiu, biblioteca, fons, assessorament presencial, etc.), 98 museus n'han ofert, generant 73.486 usos.
- El 2019 hi ha 42 museus amb associacions d'amics, igual que l'any anterior. Com que alguns museus en tenen més d'una, el nombre total de d'associacions d'amics de museus ascendeix fins a 52. Aquestes associacions sumen 8.161 membres, un 15,3% més que l'any anterior.

Els visitants als museus

- El 2019 els museus de Catalunya van rebre 10.452.744 visitants, un 2,0% menys que el 2018 (203.907 visitants menys). La mitjana de visitants va ser de 90.893,4, un 1,1% menys que l'any anterior. La mediana va ser de 20.576,0, un 1,9% menys que al 2018.
- 6 de cada 10 d'aquests visitants van accedir a museus de la ciutat de Barcelona i gairebé 1 de cada 4 ho van fer a les comarques de Girona.
- El 58,3% dels museus ha tingut menys de 25.000 visitants durant el 2019. En canvi, 9 museus, el 7,8%, n'han tingut més de 250 mil.
- El 45,4% dels visitants han anat a museus d'art. Un 17,5% ho ha fet a museus de ciències i tècniques.
- El 59,1% dels visitants han acudit a museus públics, tot i representar el 82,6% del total de museus. La mediana de visitants dels museus privats és superior en més de 2.600 visitants a la dels museus públics.
- El 2019 els museus de Catalunya van rebre una mitjana de 311,5 visitants diaris, un 0,8% menys que al 2018.
- Els museus van rebre 1.028.032 visitants escolars durant el 2019, un 10,1% més que el 2018 (94.309 escolars menys). La mitjana de visitants escolars va ser de 9.017,8, un 8,2% menys que l'any anterior. La mediana va ser de 3.966,0, un 0,4% menys que al 2018.
- El 9,8% dels visitants dels museus de Catalunya durant el 2019 han sigut escolars, 0,7 punts més que el 2019.
 - Aquesta taxa arriba fins al 36,5% a la Regió Metropolitana. Els dos territoris que estan per sota de la mitjana global són Barcelona ciutat (7,3%) i les comarques de Girona (6,2%), segurament per causes fortament vinculades al turisme.
 - S'observa que els museus que presenten taxes de visitants escolars més elevades són els que tenen menys volum de visitants.
 - Per temàtica, els museus amb una taxa de visitants escolars més elevada són els pluridisciplinaris locals (28,6%) i els de ciències i tècniques (25,0%). A la cua se situen els monogràfics (4,9%) i els d'art (9,8%).
 - Els museus públics presenten una taxa de visitants escolars 3,7 vegades superior a la dels museus privats.
- La taxa de gratuïtat als museus de Catalunya durant el 2019 ha sigut del 33,7%, 1,3 punts menys que al 2018.
 - A la resta de la Regió Metropolitana aquesta taxa arriba fins al 60,8%, fet que possiblement té relació amb l'elevada taxa de visitants escolars d'aquest territori (veure apartat anterior). També destaquen les taxes del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre (50,3%) i de les Terres de Lleida i Aran (42,6%). El territori que presenta una taxa més baixa és les comarques de Girona (22,9%).

- A major volum de visitants anuals menor és la taxa de gratuïtat dels museus de Catalunya.
- Els museus que presenten les taxes més elevades de gratuïtat són els de ciències i tècniques (58,9%), els pluridisciplinaris locals (55,9%) i els de d'etnografia, antropologia i societat (49,4%). Les dues categories amb taxes de gratuïtat per sota de la mitjana global són els d'art (30,0%) i els monogràfics (16,9%).
- Els museus públics presenten una taxa de gratuïtat 5,1 vegades superior a la dels museus privats.
- Els usos són cadascuna de les utilitzacions dutes a terme pels visitants durant la seva estada a l'equipament, ja siguin visites a les exposicions o usos a les activitats culturals o als serveis museístics. Els 10.452.744 visitants que van rebre els museus de Catalunya el 2019 van generar 15.199.081 usos (5,8% més respecte 2018), el que suposa 1,45 usos per visitant.
- La mitjana d'usos va ser de 132.165,9, un 4,9% més que l'any anterior.
- La taxa de visitants virtuals mostra la quantitat de visitants a la web respecte dels visitants físics dels equipaments. Com més elevada és, més visitants web rep un equipament per cada visitant físic. El global dels museus de Catalunya és del 146,4%, 12,3% més l'any anterior.

L'actuació econòmica de les administracions

Aquest apartat no s'ha pogut actualitzar amb noves dades respecte l'informe de la Junta de Museus de 2018. Això es deu a que les últimes dades publicades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura a l'informe "Estadístiques culturals de Catalunya" de despesa pública de Catalunya per nivells de govern i de despesa del Departament de Cultura per programes són de 2017. No s'han publicat les dades de despesa cultural de diverses administracions de Catalunya (Diputacions, Consells Comarcals i Ajuntaments) de 2019 (sí que s'han publicat les de 2018 i 2020).

- Es contempen les següents administracions: Ajuntaments, Consells Comarcals, Diputacions, Generalitat de Catalunya i Estat espanyol. La despesa total en museus de les Administracions de Catalunya al 2017¹ va ser de 151.160.300 €, un 22,5% més que al 2016. Respecte 2011, la despesa en museus ha disminuït un 12,5%.
- L'única administració que en els últims anys ha igualat o superat la despesa en museus del 2011 ha estat el Govern de la Generalitat.
- Al 2017, els ajuntaments van aportar el 57,7% de la despesa total en museus a Catalunya. El Govern de la Generalitat en va aportar el 28,7%, les Diputacions provincials el 10,7%, l'Estat espanyol el 2,4% i els Consells Comarcals el 0,5%.

¹ Aquest és l'últim any del que es tenen dades completes disponibles.

- En el període 2011-2017 destaca l'augment del pes relatiu del Govern de la Generalitat en la despesa en museus a Catalunya, passant de representar el 22,6% al 2011 a representar el 28,7% al 2017. La resta d'administracions han mantingut o han disminuït el seu pes relatiu en la despesa en museus.
- Generalitat de Catalunya. Entre 2011 i 2017 la despesa en museus ha augmentat un 10,8%. A partir de 2015 es recupera la despesa en museus del Departament de Cultura de 2011, fins a arribar al màxim de la sèrie al 2017, amb una despesa de 43.352.300 € (un 6,5% més que al 2016). És l'única administració que ha tornat a igualar o superar els nivells de despesa absoluts de l'any 2011. A partir de 2014 la despesa en museus (un dels 12 programes que contempla el Departament de Cultura) suposa al voltant del 15,5% de la despesa total del Departament de Cultura.
- Diputacions provincials. Entre 2011 i 2018 la despesa en museus ha disminuït un 16,7%. La despesa del 2018 respecte el 2017 va disminuir un 5,7%. A partir de 2014 la despesa en museus (un dels 7 programes que contempnen les Diputacions en matèria de cultura) suposa gairebé el 14% de la despesa total en cultura de les Diputacions.
- Consells Comarcals. Entre 2011 i 2018 la despesa en museus ha disminuït un 16,3%. La despesa del 2018 respecte el 2017 va augmentar un 8,0. A partir de 2014 la despesa en museus (un dels 7 programes que contempnen els Consells Comarcals en matèria de cultura) suposa al voltant del 13% de la despesa total en cultura dels Consells Comarcals.
- Ajuntaments. Entre 2011 i 2018 la despesa en museus ha disminuït un 9,4%. La despesa del 2018 respecte el 2017 va augmentar un 8,8%. Els municipis on més va augmentar la despesa en museus dels Ajuntaments van ser els de 50.000 a 100.000 habitants (+27,1%) i els de menys de 20.000 habitants (+21,1%). A partir de 2014 la despesa en museus (un dels 7 programes que contempnen els Ajuntaments en matèria de cultura) suposa al voltant del 14,5% de la despesa total en cultura dels Ajuntaments.
- Estat espanyol. Entre 2011 i 2017 la despesa en museus ha disminuït un 61,8%. La despesa del 2017 respecte el 2016 no ha variat. A partir de 2014 la despesa en museus (un dels 9 programes que contempla l'Estat espanyol en matèria de cultura) suposa al voltant del 20,5% de la despesa total en cultura de l'Estat espanyol.

2. Els museus de Catalunya. Perspectiva general

El Registre de Museus compta amb 116² museus l'any 2019³. En relació a 2018, s'ha incorporat al Registre el Museu Hidroelèctric de Capdella.

Dels 116 museus registrats, 43 tenen extensions, és a dir, altres espais a banda de la seva seu principal. Així, els museus registrats el 2019 estan conformats per un total de 237 equipaments, dels quals 116 són seus principals i 121 extensions (corresponents a 43 seus principals). D'aquestes 121 extensions n'hi ha 78 que estan obertes al públic, corresponents a 43 seus principals; la resta es dediquen a tasques de magatzem, logística o altres activitats no relacionades amb els públics.

Taula 1. Museus registrats Museus i Extensions 2019		
	Nombre	%
Museus (seus principals)	116	48,9%
Museus amb extensions	43	18,1%
Museus sense extensions	73	30,8%
Extensions	121	51,3%
Extensions obertes al públic	78	32,9%
Extensions no obertes al públic	43	18,1%
Total	237	100,0%

Font: Registre de Museus 2018.

Dels 116 museus registrats n'hi ha 6 dels que no es disposa dades de 2019 i, per tant, s'utilitzen les últimes dades disponibles: de 2014 en un cas, de 2015 en dos casos i de 2018 en els altres tres casos. Tanmateix, en algunes variables no es disposa de la resposta de tots els equipaments. Per aquests motius en diversos apartats els museus analitzats sumen totals que poden variar. Pel mateix motiu el nombre total d'extensions analitzades també pot variar. En altres apartats el total de museus també pot variar en funció del nivell de resposta a determinades preguntes concretes.

Pels temes relacionats amb els visitants s'ha utilitzat com a font principal l'informe "Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019" de l'Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya. En aquests casos el nombre d'equipaments analitzats és de 115. La diferència amb la xifra oficial del cens (116) correspon a les següents situacions:

- El *Museu Romàntic Can Llopis* va romandre tancat al públic durant el 2019.
- El *Museu de l'Institut Botànic de Barcelona* va enviar les dades agregades amb el *Museu de Ciències Naturals de Barcelona*.
- El *Museu de l'Art de la Pell de Vic*, extensió del *Museu Episcopal de Vic*, s'ha tractat de forma independent.

² En aquesta xifra s'inclou el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona.

³ Podeu consultar el llistat a l'annex.

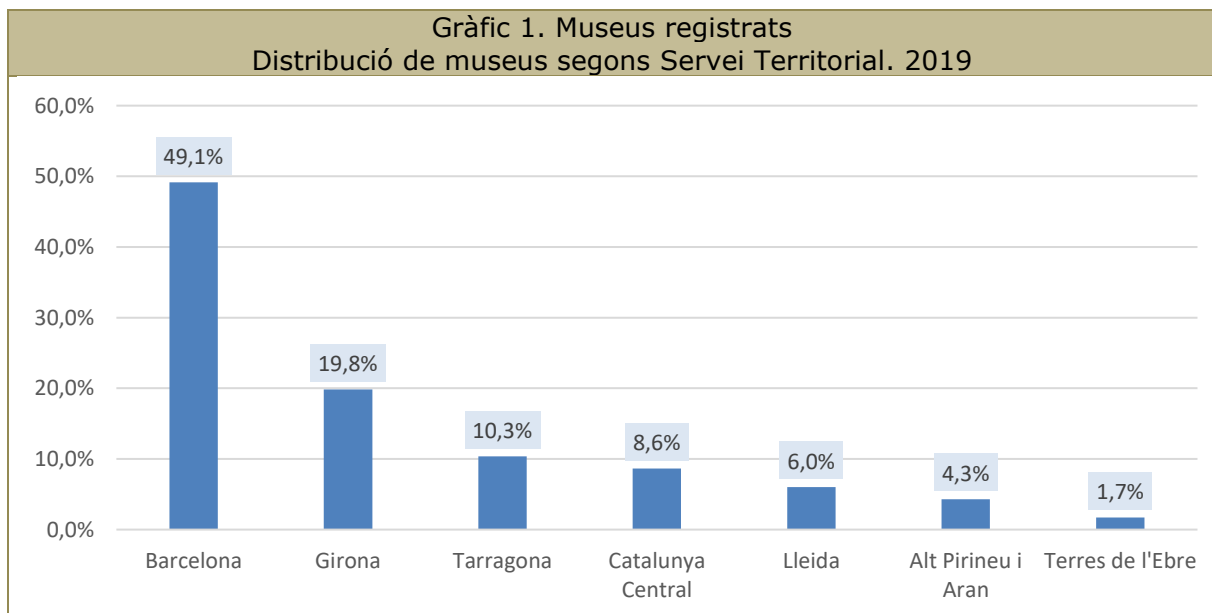

2.1. Distribució territorial dels museus registrats

S'han agrupat els museus en funció dels "Serveis Territorials" que s'especifiquen a l'article 10 del Decret 59/2012, de 29 de maig, de modificació del Decret 3014/2011, de reestructuració del Departament de Cultura. La distribució de les comarques segons els Serveis Territorials és la següent:

- Barcelona: Alt Penedès, Baix Llobregat, Barcelonès, Garraf, Maresme, Vallès Occidental, Vallès Oriental.
- Comarques de Girona: Alt Empordà, Baix Empordà, Garrotxa, Gironès, Pla de l'Estany, Ripollès, Selva.
- Terres de Lleida: Garrigues, Noguera, Pla d'Urgell, Segarra, Segrià, Urgell.
- Tarragona: Alt Camp, Baix Camp, Baix Penedès, Conca de Barberà, Priorat, Tarragonès.
- Terres de l'Ebre: Baix Ebre, Montsià, Terra Alta, Ribera d'Ebre.
- Catalunya Central: Anoia, Bages, Berguedà, Moianès, Osona, Solsonès.
- Alt Pirineu i Aran: Aran, Alta Ribagorça, Alt Urgell, Cerdanya, Pallars Jussà, Pallars Sobirà.

Els museus registrats el 2019 es localitzen de manera preeminent a les comarques del Servei Territorial de Barcelona (49,1%) i a les del Servei Territorial de Girona (19,8%). És a dir, aquests dos territoris engloben 7 de cada 10 museus de Catalunya.

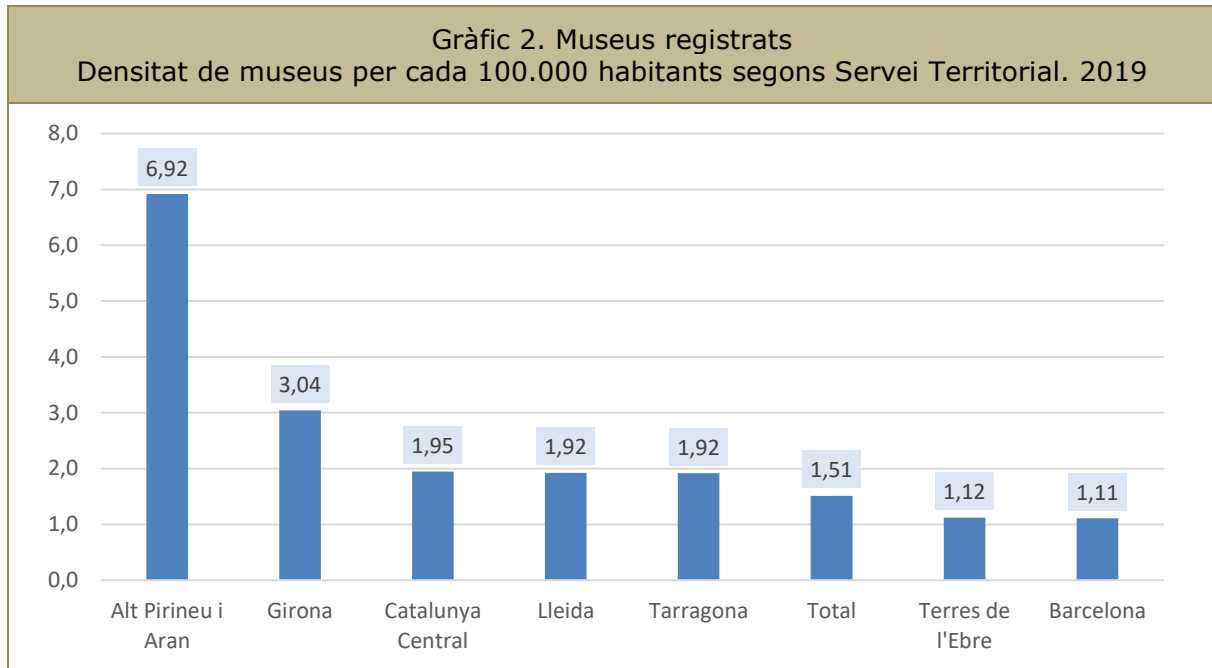
Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2019.

El Servei Territorial amb una major taxa de museus per habitant és l'Alt Pirineu i Aran amb 6,92 museus per cada 100.000 habitants. Aquesta circumstància es deu

fonamentalment a la baixa densitat de població de les comarques que integren aquest àmbit territorial.

Per la raó inversa, el territori de Barcelona presenta la menor taxa de museus per habitant, amb 1,11 museus per cada 100.000 habitants. Cal tenir en compte que les Terres de l'Ebre, tot i tenir una escassa densitat de població, obté un paràmetre de densitat de museus per habitant pràcticament de la mateixa magnitud que Barcelona.

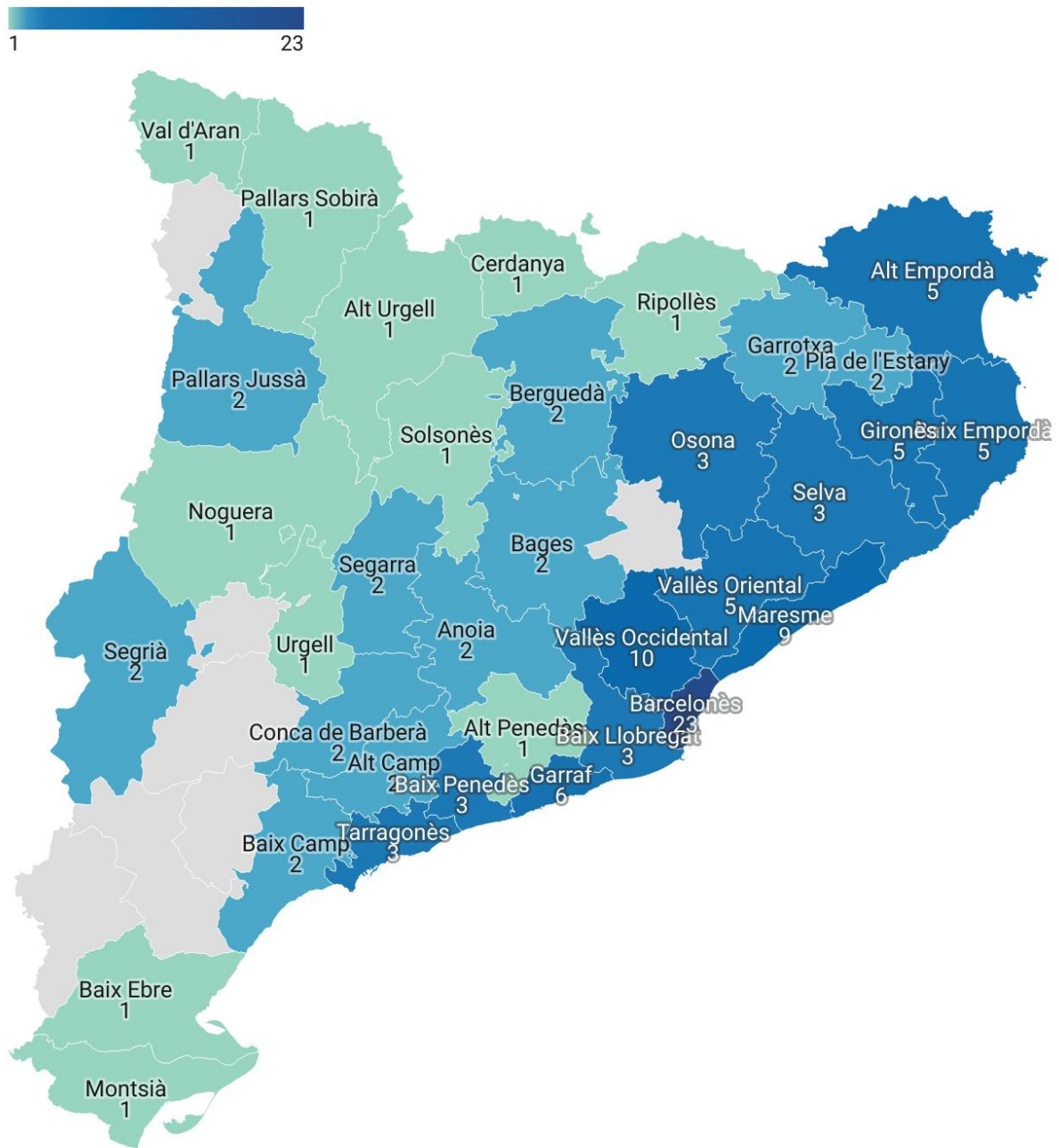
Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2019 i dades de població IDESCAT 2019. Base: 116 museus.

La distribució dels museus catalans registrats per comarques posa encara més en evidència la concentració de museus a la comarca del Barcelonès, amb 23 museus. També és constata que hi ha 7 comarques catalanes que no tenen cap museu registrat: l'Alta Ribagorça, Les Garrigues, el Moianès, el Pla d'Urgell, el Priorat, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta, que concentren l'1,51% de la població catalana (115.531 habitants⁴).

⁴ IDESCAT, Dades de població, 2018.

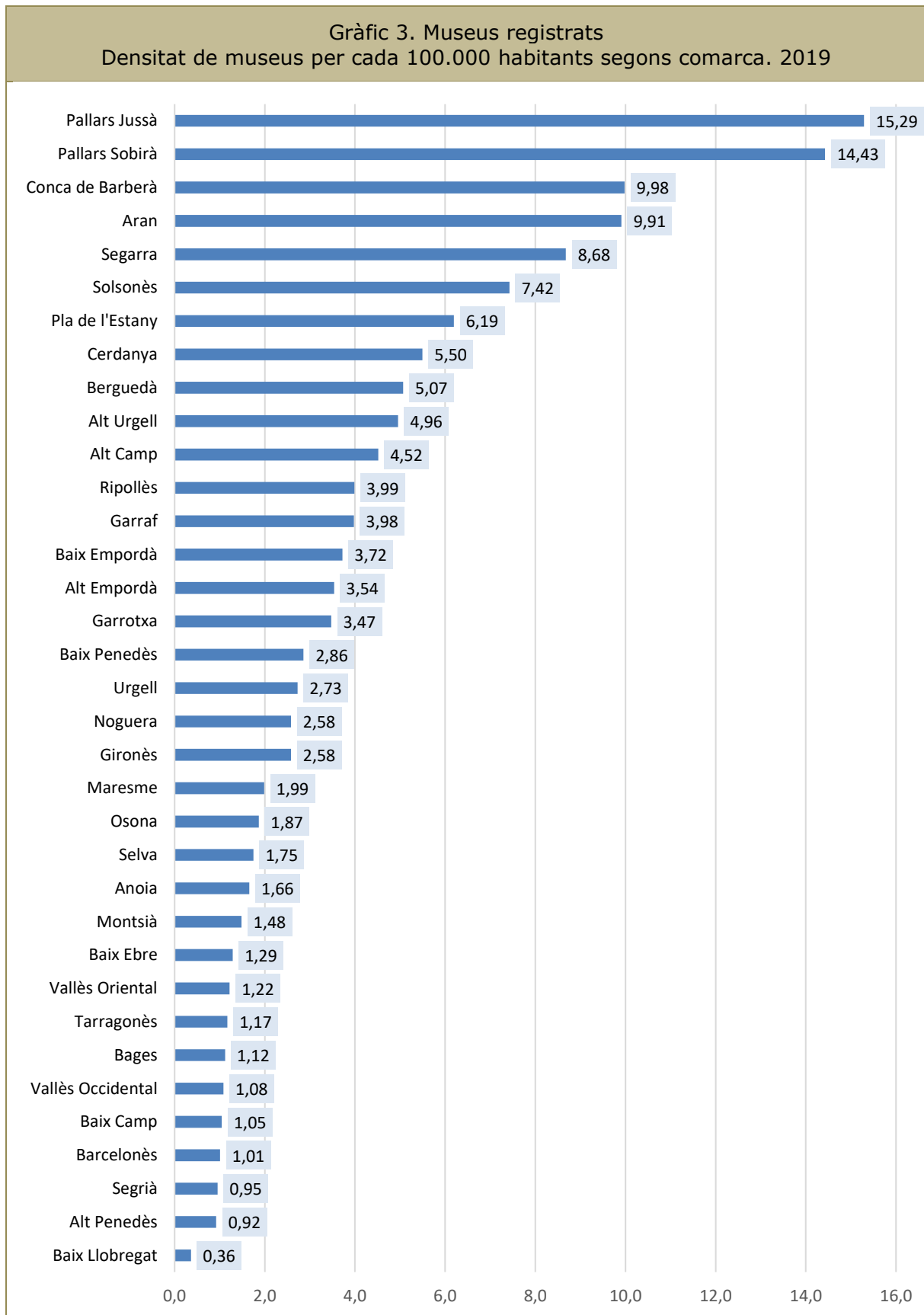

Museus per comarques

Mapa: Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya • Font: Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya • Dades cartogràfiques: ICGC • Creat amb Datawrapper

Per comarques, dues comarques pirinenques són les que presenten una taxa superior de museus per cada 100.000 habitants, el Pallars Sobirà i el Pallars Jussà, i a continuació se situa la Conca de Barberà. De fet, el Pallars Sobirà és la comarca catalana amb la densitat de població més baixa (5,0 habitants per km²) i el Pallars Jussà ocupa el tercer lloc començant pel final (9,7 habitants per km²).

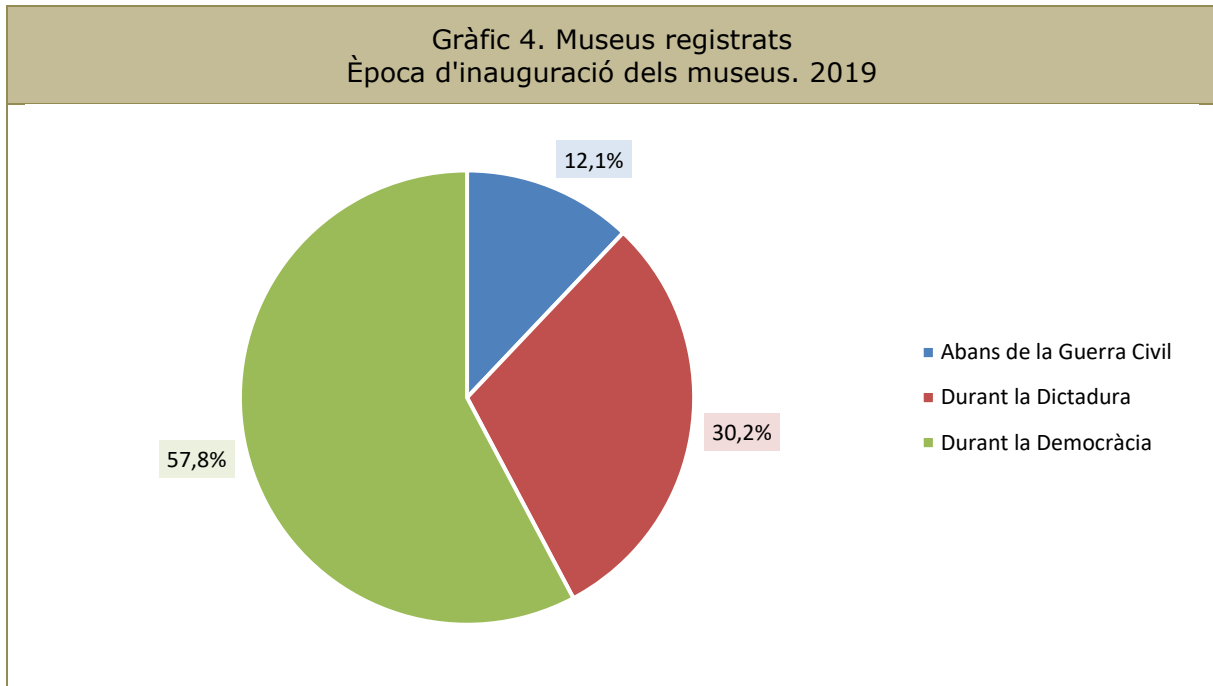

Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

2.2. Any d'inauguració dels museus

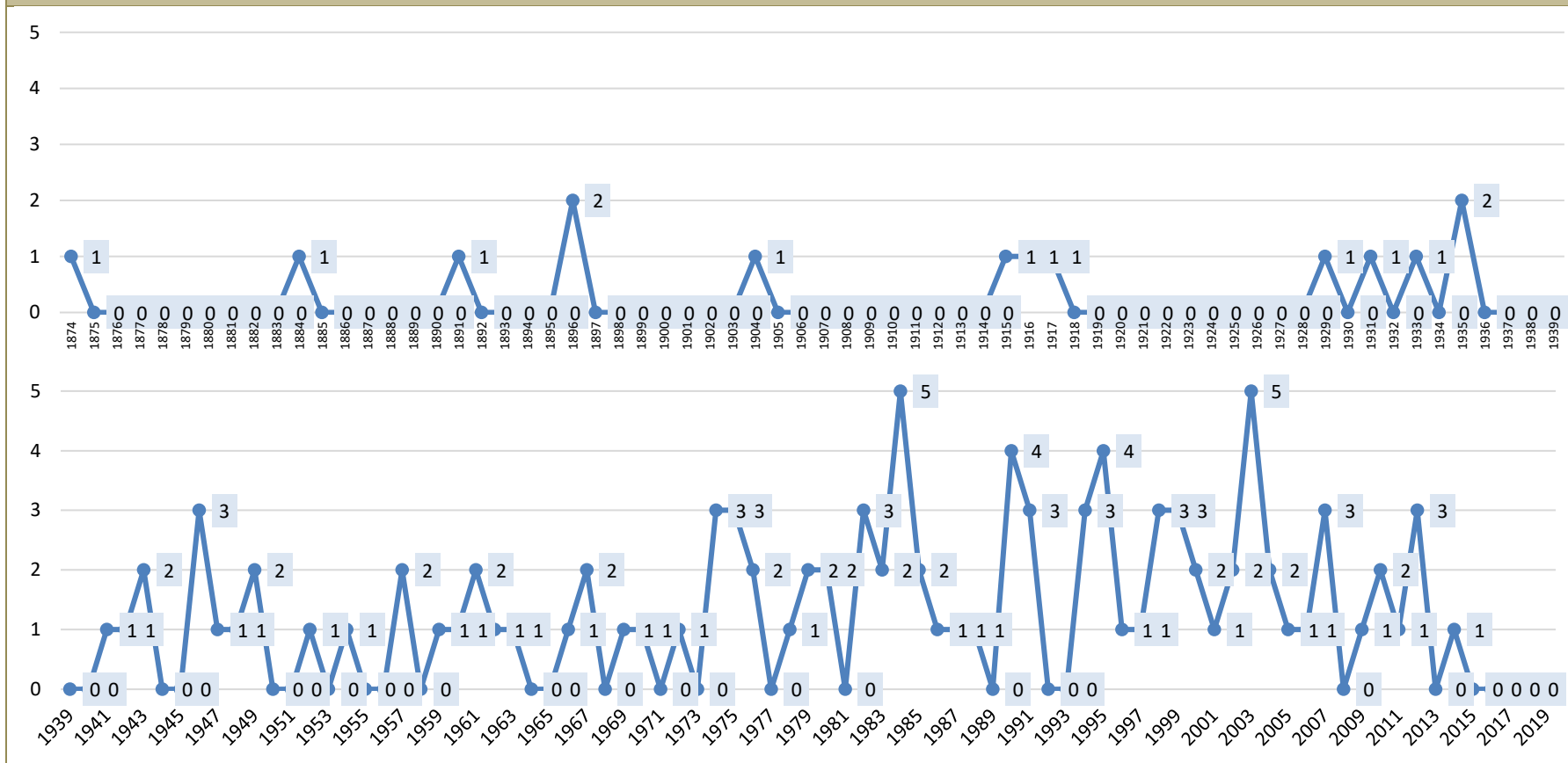
El museu més antic de Catalunya és el Museu Geològic del Seminari de Barcelona, constituït i inaugurat el 1874. Els museus d'inauguració més recent són el Museu Municipal de Llívia, el Museu Hidroelèctric de Capdella i el Museu de Tortosa, inaugurats el 2012 (aquest últim va ser donat d'alta al Registre de Museus l'any 2014), i el Museu del Disseny de Barcelona, inaugurat el 2014

Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

Gràfic 5. Museus registrats
Any d'inauguració⁵ dels museus des de 1874 a 2014

Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2019. 116 casos.

⁵ L'any d'inauguració és diferent de l'any de la fundació dels museus.

2.3. Titularitat

Algunes dades de titularitat del Registre de Museus s'han reclassificat seguint els següents criteris:

- Els consorcis i les fundacions s'han desagregat de les categories Generalitat i Administració local.
- Per salvaguardar el secret estadístic s'han unificat les categories Fundacions privades i Associacions.

La taula resultant és la següent⁶:

Taula 2. Museus registrats Titularitat 2019		
	Museus	%
Pública o compartida	100	86,2%
Generalitat	5	4,3%
Administració local	72	62,1%
Consorti	13	11,2%
Fundació pública	9	7,8%
Estatal	1	0,9%
Privada	16	13,8%
Ens eclesiàstics	7	6,0%
Fundacions privades i Associacions	9	7,8%
Total	116	100,0%

Font: Registre de Museus 2019.

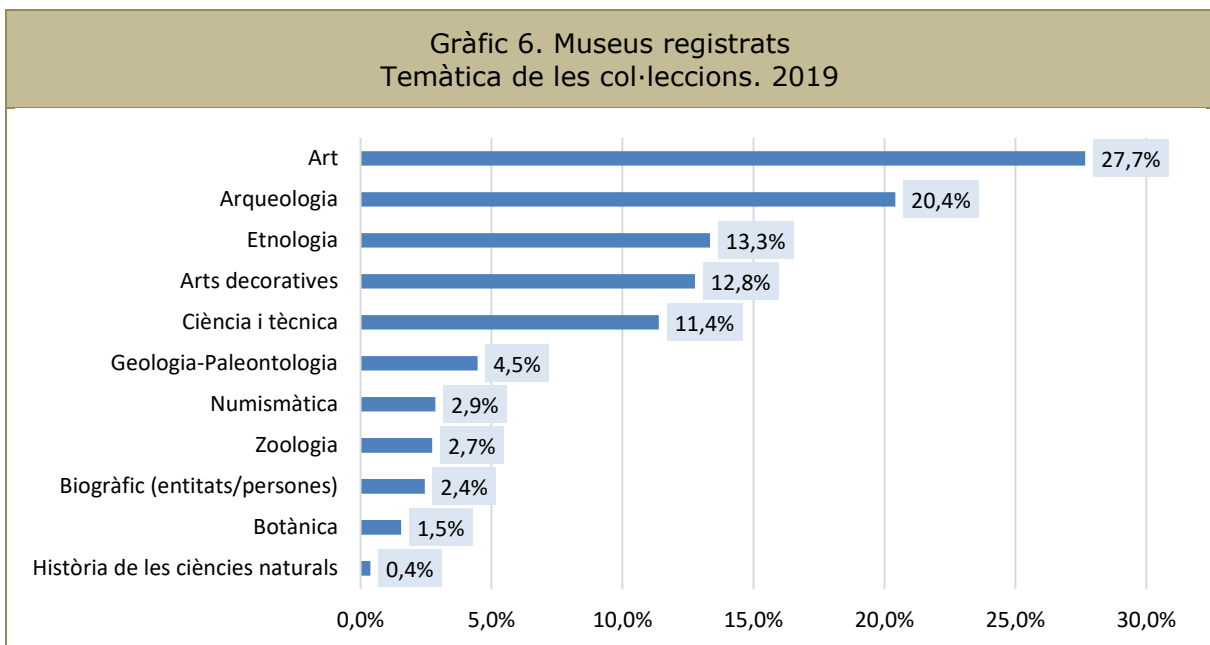
El 86,2% dels museus són públics. L'organisme titular majoritari és l'administració local, amb 72 museus –un 62,1% del total–, seguit dels consorcis –11,2% del total–.

⁶ Vegeu el llistat de museus segons titularitat a l'annex.

3. Els recursos dels museus

3.1. Temàtica de les col·leccions

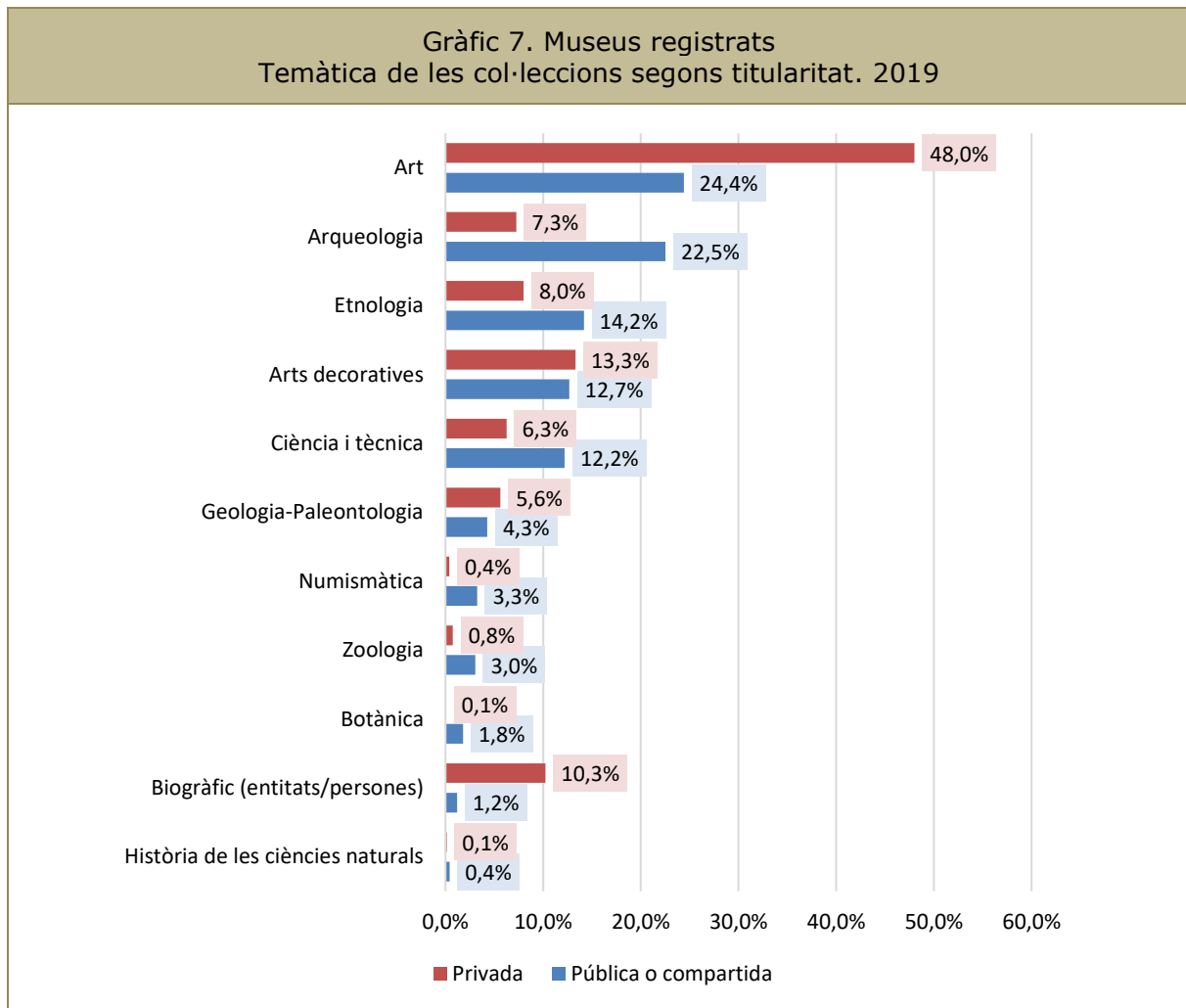
L'any 2019 els museus registrats tenen un fons total de 7.471.054 objectes, 633.709 més que al 2018 (un augment del 9,3%). El qüestionari del Registre de Museus demana que s'informi del percentatge d'objectes de les col·leccions de cada museu segons diverses temàtiques. Les categories possibles són: arqueologia, art, biogràfic (entitats / persones), ciències i tècnica, etnologia, història de les ciències naturals, numismàtica, botànica, geologia i paleontologia, zoologia. El 27,7% dels objectes de les col·leccions són d'art, el 20,4% d'arqueologia, el 13,3% d'etnologia, el 12,8% d'arts decoratives i el 11,4% de ciència i tècnica.

Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

El 48,0% de les col·leccions dels museus privats són d'art, mentre que aquesta categoria només suposa el 24,4% en els museus públics. També és notable la diferència en la temàtica "Biogràfic", que suposa el 10,3% de les col·leccions privades, però només un 1,2% de les públiques.

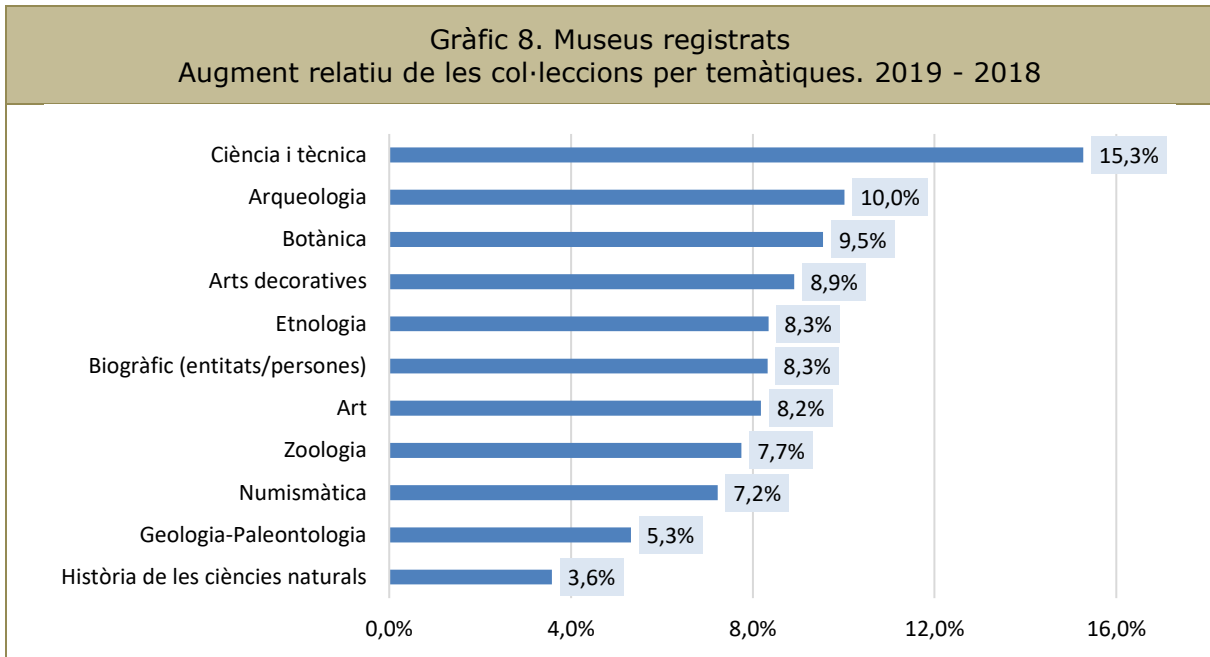
Per altra banda, el 22,5% de les col·leccions dels museus públics són d'arqueologia, mentre que aquesta categoria només és del 7,3% en els museus privats.

Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

Pel que fa a l'augment en les col·leccions respecte 2018, la categoria de Ciència i tècnica és la que ha augmentat més, amb un 15,3%. Els museus amb una major ampliació de col·leccions són el Museu de l'Estampació (+9.000), el Museu Marítim de Barcelona (+1.678), el Museu del Joguet (+1.100) i el Museu d'Història de Girona (+824). D'altra banda, també destacar que part de la col·lecció del museu que enguany s'incorpora al registre, el Museu Hidroelèctric de Capella, pertany a la temàtica de Ciència i tècnica.

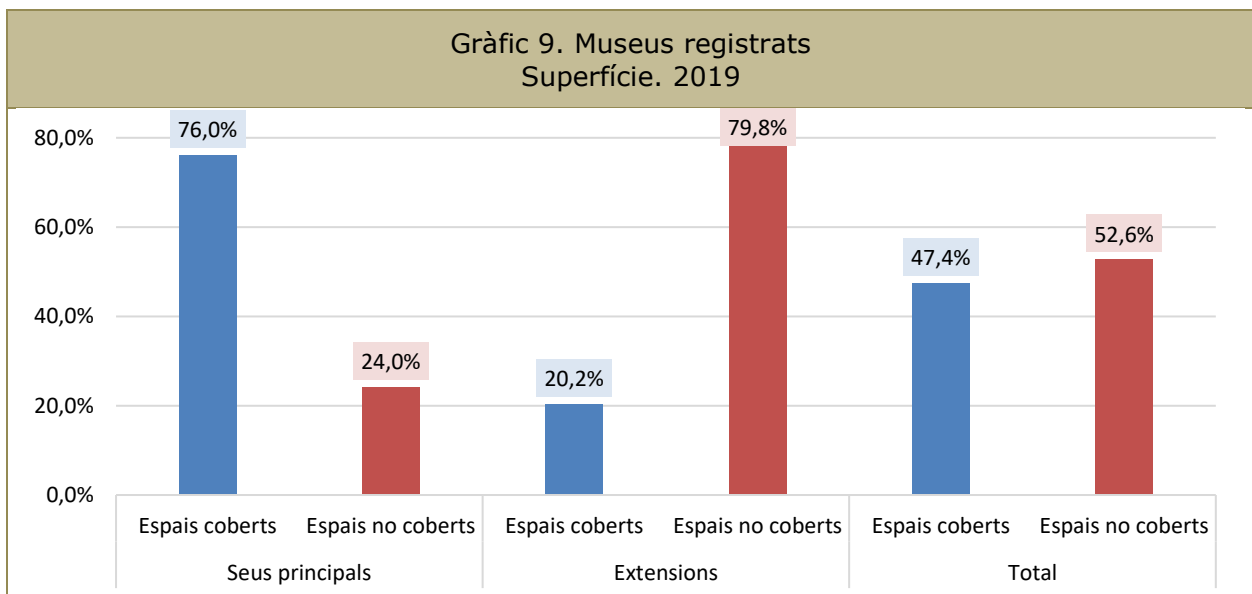

Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

3.2. Superfícies

La superfície total dels museus registrats el 2019 és de 999.885 m², distribuïts entre 116 seus principals (486.288 m²) i 121 extensions (513.597 m²).

L'any 2019 els museus registrats tenen una superfície coberta de 473.541 m², que es divideixen entre 369.548 m² de les seus principals i 103.993 m² corresponents a les extensions. Pel que fa a altres espais no coberts, aquests ocupen un total de 526.344 m², dividits entre 116.740 m² de les seus principals i 409.604 m² de les extensions⁷.

Font: Registre de Museus 2019. Dades corresponents a 116 seus principals i 121 extensions.

Els diferents espais que integren equipaments i serveis dels museus s'agrupen en 4 blocs segons les categories funcionals dels espais⁸:

1. Espais no públics relacionats amb la col·lecció

- Reserves de col·leccions
- Reserves de documentació
- Taller de restauració
- Laboratori fotogràfic

2. Espais públics relacionats amb la col·lecció

- Espais expositius: permanent i temporals

3. Espais públics no relacionats amb la col·lecció

⁷ Moltes de les extensions són jaciments arqueològics a l'aire lliure, a més d'alguns parcs i jardins. Aquest fet provoca que hi hagi un nombre tant elevat de metres quadrats no coberts a les extensions.

⁸ No es tenen en compte els espais exteriors, els perduts, en obres i altres i el pàrquing públic.

- Recepció
- Guarda-roba
- Biblioteca–arxiu
- Sala d'actes
- Taller pedagògic
- Botiga–Llibreria
- Restaurant–cafeteria
- WC públics

4. Espais no públics no relacionats amb la col·lecció

- Despatxos
- Sala de reunions
- Magatzems d'infraestructura

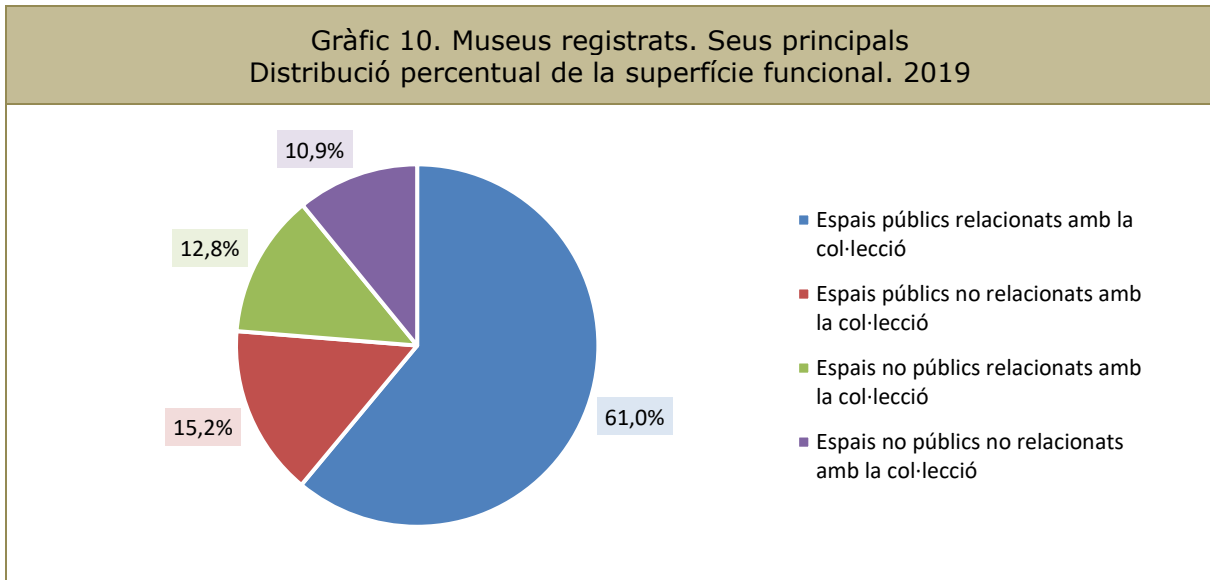
Les seus principals tenen una superfície d'espais funcionals⁹ de 293.433 m².

Taula 3. Museus registrats – seus principals Superfície coberta segons espais funcionals 2019						
Categories funcionals	Nombre espais funcionals	% de seus principals que en disposen	Superfície m ²	% de la superfície total	Mitjana per espai funcional m ²	Mitjana per seu principal m ²
Espais no públics relacionats amb la col·lecció	216		37.633	12,8%	174,37	324,7
Laboratori fotogràfic	15	12,9%	727	0,2%	48,47	6,3
Taller restauració	54	46,6%	5.046	1,7%	93,44	43,5
Reserves col·leccions	87	75,0%	27.818	9,5%	319,75	239,8
Reserves documentació	60	51,7%	4.072	1,4%	67,37	35,1
Espais públics relacionats amb la col·lecció	215		179.096	61,0%	833,00	1.543,9
Exposició permanent	116	100,0%	140.253	47,8%	1.209,08	1.209,1
Exposició temporal	99	85,3%	38.843	13,2%	392,35	334,9
Espais no públics no relacionats amb la col·lecció	258		31.963	10,9%	123,89	275,5
Despatxos	102	87,9%	18.211	6,2%	178,54	157,0
Sala de reunions	67	57,8%	2.487	0,8%	37,12	21,4
Magatzems	89	76,7%	11.265	3,8%	126,57	97,1
Espais públics no relacionats amb la col·lecció	545		44.711	15,2%	82,04	385,4
Taller pedagògic	64	55,2%	5.771	2,0%	90,17	49,8
Sala d'actes	61	52,6%	8.402	2,9%	137,74	72,4
Biblioteca / arxiu	73	62,9%	8.207	2,8%	112,42	70,8
Botiga / llibreria	69	59,5%	3.379	1,2%	48,97	29,1
Recepció	109	94,0%	9.243	3,1%	84,80	79,7
Guarda-roba	38	32,8%	681	0,2%	17,92	5,9
Restaurant / cafeteria	24	20,7%	4.839	1,6%	201,63	41,7
WC públics	107	92,2%	4.189	1,4%	39,15	36,1
Total espais	1.234		293.433	100,0%	237,79	
Total seus principals	116		293.433	100,0%		2.529,6

Font: Registre de Museus 2019. Dades corresponents a 116 seus principals

⁹ No es tenen en compte els espais a l'aire lliure, el pàrquing públic i els espais perduts.

Pel que fa a la dimensió dels espais funcionals de les seus principals, disposen d'una mitjana de 2.529,6 m² per museu. La superfície majoritària es destina als espais públics relacionats amb la col·lecció: exposició permanent i exposicions temporals (61,0%). Pel que fa a l'exposició permanent, la superfície total dels museus registrats el 2019 és de 140.253 m², que suposa una mitjana de 1.209,1 m² per exposició permanent per seu principal (47,8% de la superfície total).

Font: Registre de Museus 2019. Dades corresponents a 116 museus.

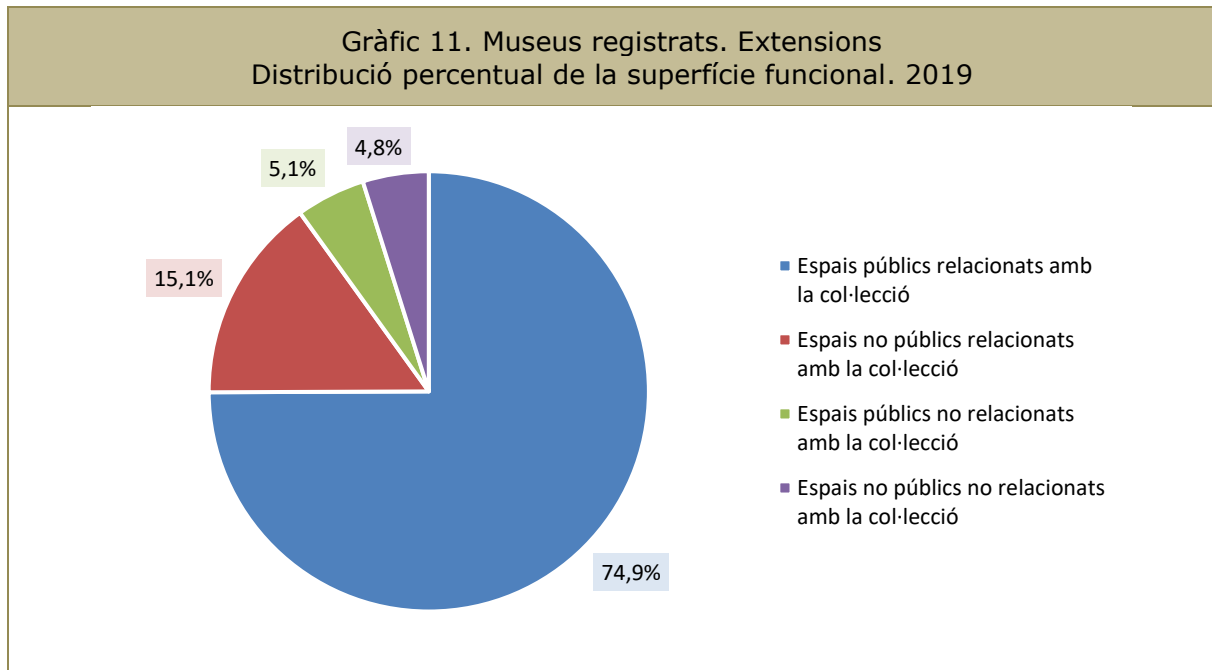
43 museus tenen, a més de la seu principal, una o més extensions. Les extensions tenen una superfície d'espais funcionals¹⁰ de 204.790 m².

Taula 4. Museus registrats – extensions Superfície coberta segons espais funcionals 2019						
Categories funcionals	Nombre espais funcionals	% d'extensions que en disposen	Superfície m ²	% de la superfície total	Mitjana per espai funcional m ²	Mitjana per extensió m ²
Espais no públics relacionats amb la col·lecció	95		30.962	15,1%	325,92	255,9
Laboratori fotogràfic	1	0,8%	6	0,0%	6,00	0,0
Taller restauració	20	16,5%	1.261	0,6%	63,05	10,4
Reserves col·leccions	53	43,8%	26.293	12,8%	496,09	217,3
Reserves documentació	21	17,4%	3.402	1,7%	162,00	28,1
Espais públics relacionats amb la col·lecció	96		153.462	74,9%	1.598,56	1.268,3
Exposició permanent	70	57,9%	147.654	72,1%	2.109,34	1.220,3
Exposició temporal	26	21,5%	5.808	2,8%	223,38	48,0
Espais no públics no relacionats amb la col·lecció	117		9.923	4,8%	84,81	82,0
Despatxos	47	38,8%	3.661	1,8%	77,89	30,3
Sala de reunions	15	12,4%	789	0,4%	52,60	6,5
Magatzems	55	45,5%	5.473	2,7%	99,51	45,2
Espais públics no relacionats amb la col·lecció	219		10.443	5,1%	47,68	86,3
Taller pedagògic	21	17,4%	2.303	1,1%	109,67	19,0
Sala d'actes	19	15,7%	1.699	0,8%	89,42	14,0
Biblioteca / arxiu	19	15,7%	1.572	0,8%	82,74	13,0
Botiga / llibreria	19	15,7%	791	0,4%	41,63	6,5
Recepció	58	47,9%	2.340	1,1%	40,34	19,3
Guarda-roba	13	10,7%	135	0,1%	10,38	1,1
Restaurant / cafet.	2	1,7%	42	0,0%	21,00	0,3
WC públics	68	56,2%	1.561	0,8%	22,96	12,9
Total espais	527		204.790	100,0%	388,60	
Total extensions	121		204.790	100,0%		1.692,5

Font: Registre de Museus 2019. Dades corresponents a 121 extensions

¹⁰ No es tenen en compte els espais a l'aire lliure, el pàrquing públic i els espais perduts.

Les extensions acullen, principalment, espais públics relacionats amb la col·lecció (un 74,9% de l'espai total).

Font: Registre de Museus 2019. Dades corresponents a 121 extensions.

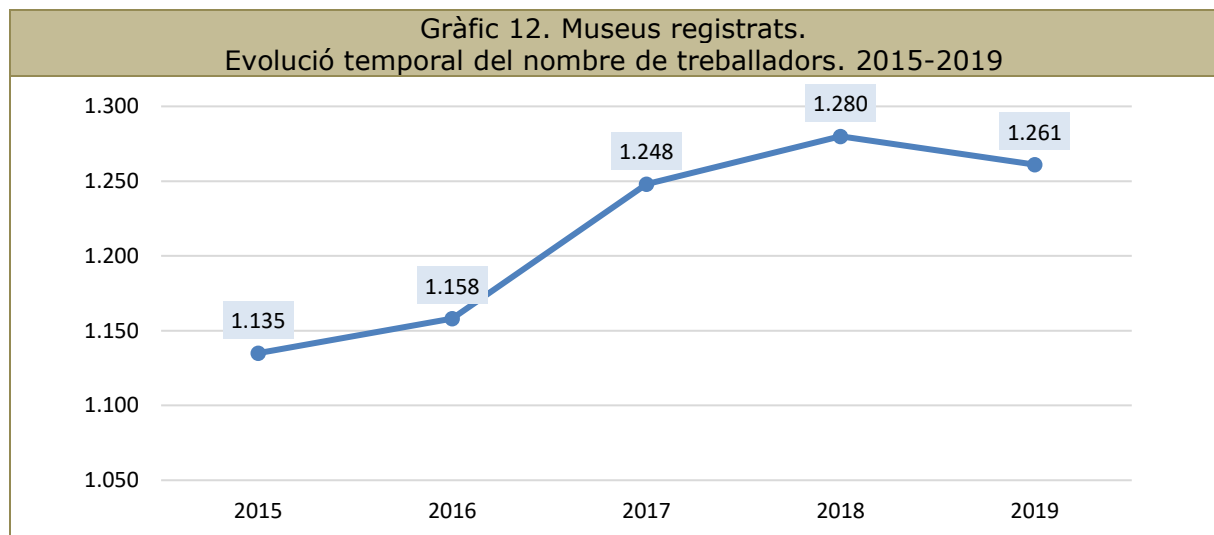

3.3. Els recursos humans

3.3.1. Consideracions metodològiques

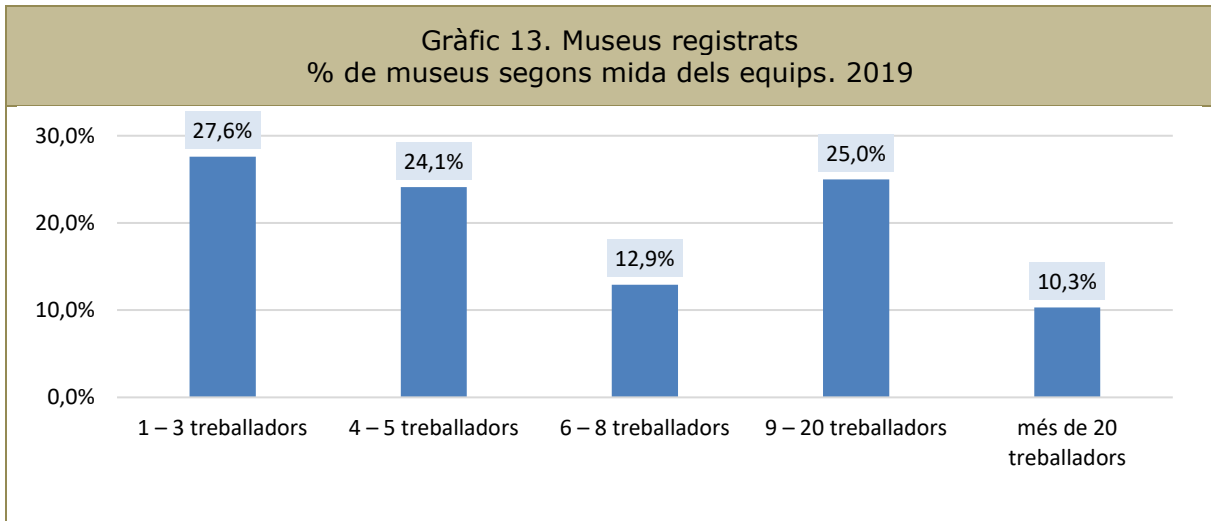
Des de l'informe de 2013 es planteja la següent consideració: el qüestionari que el Registre de Museus envia als equipaments només demana la xifra del personal contractat indefinit o funcionari. Per tant, les dades de les que disposa el Registre només contemplan les persones contractades pel propi museu (Capítol I) i no es comptabilitza el personal que hi treballa i depèn de les empreses de serveis contractades per una tasca específica (Capítol II). Això exclou no només les tasques de seguretat i neteja, sinó també, en molts casos, els monitors, personal d'atenció al públic, etc. En alguns casos, els museus també externalitzen les tasques de restauració.

3.3.2. Nombre de treballadors

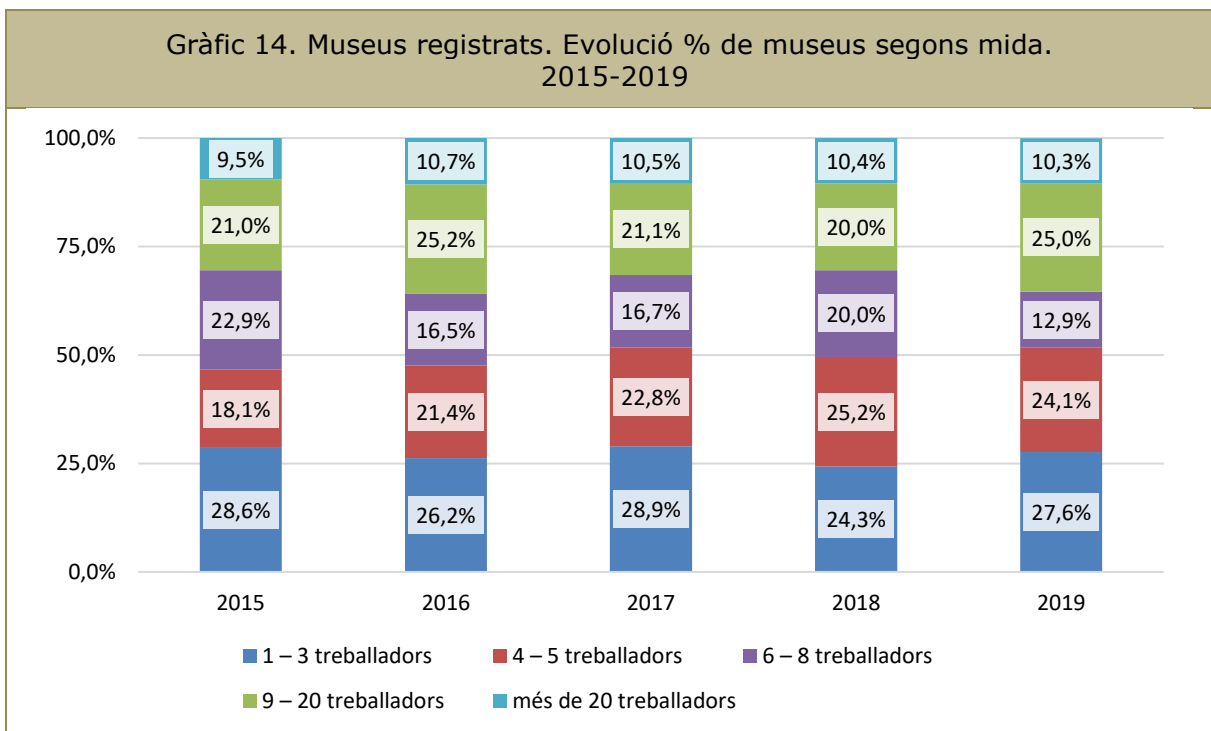

Font: Registre de Museus 2015 a 2019.

L'any 2019 el personal indefinit o funcionari als museus registrats és de 1.261 persones, 10,9 persones de mitjana per museu. Tot i així, el 64,6% dels museus del país disposa d'un equip que té com a màxim 8 treballadors.

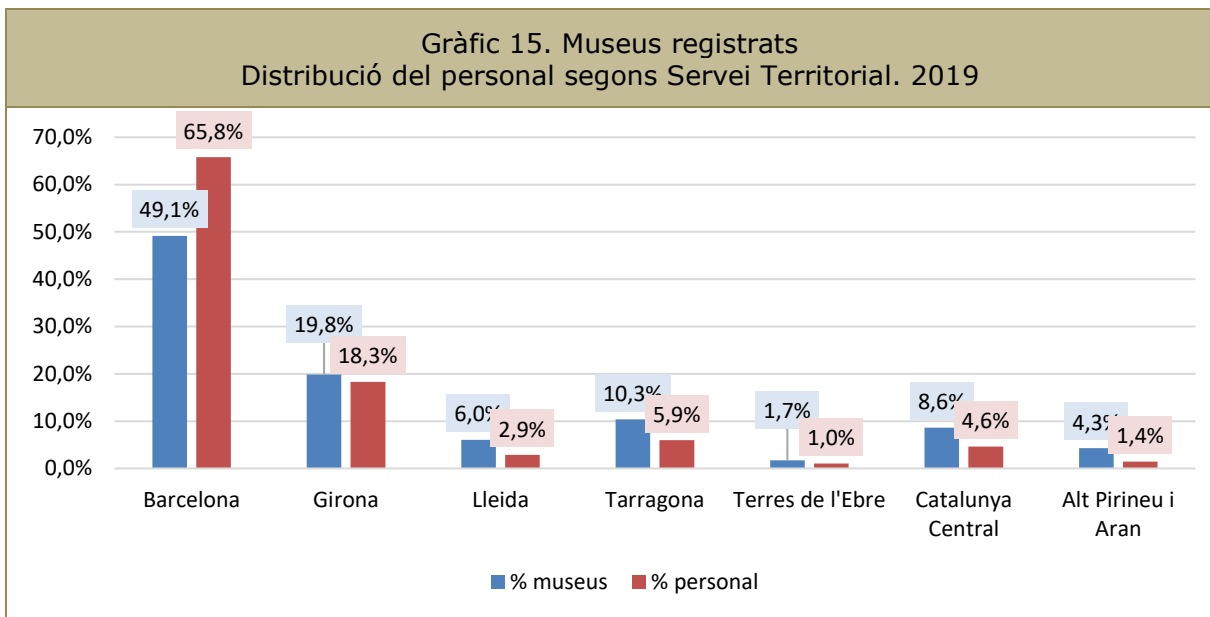
Font: Registre de Museus 2019. Dades corresponents a 116 museus.

Font: Registre de Museus 2015 a 2019.

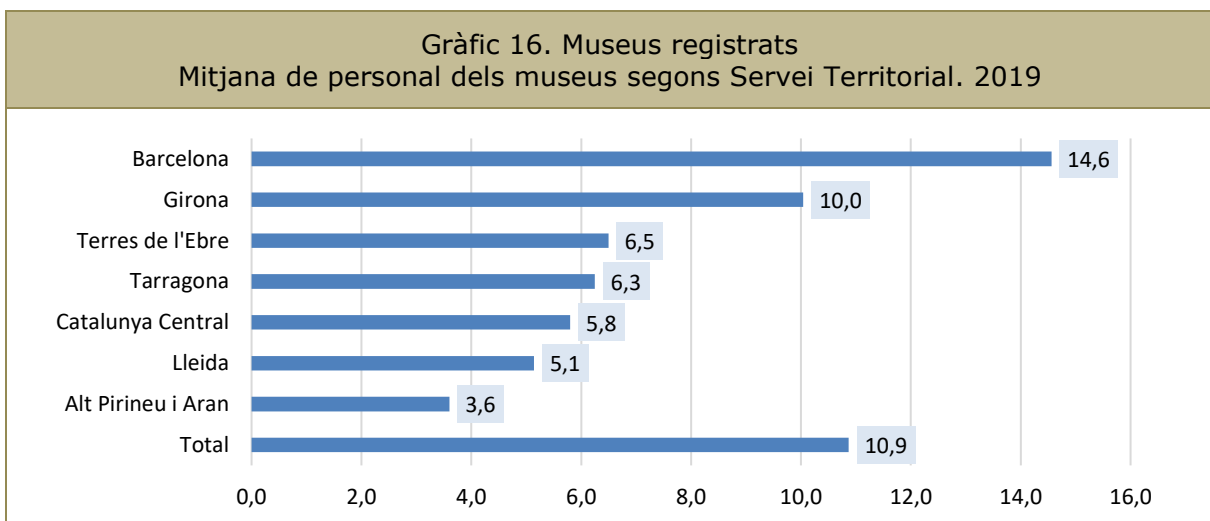
3.3.3. Distribució territorial dels treballadors dels museus

El 65,8% dels treballadors de museus a Catalunya desenvolupen la seva feina a l'àrea dels Serveis Territorials de Barcelona, tot i que aquesta demarcació acull el 49,1% dels museus (és l'única demarcació que presenta un percentatge més elevat de treballadors que de museus). El segueixen els Serveis Territorials de Girona on hi treballa el 18,3% treballadors dels museus registrats a Catalunya. Al Servei Territorial de l'Alt Pirineu i l'Aran només hi treballa l'1,4% dels treballadors dels Museus registrats, tot i acollir el 4,3% dels museus de Catalunya; al Servei Territorial de Lleida només hi treballa el 2,9% dels treballadors tot i acollir el 6,0% dels museus.

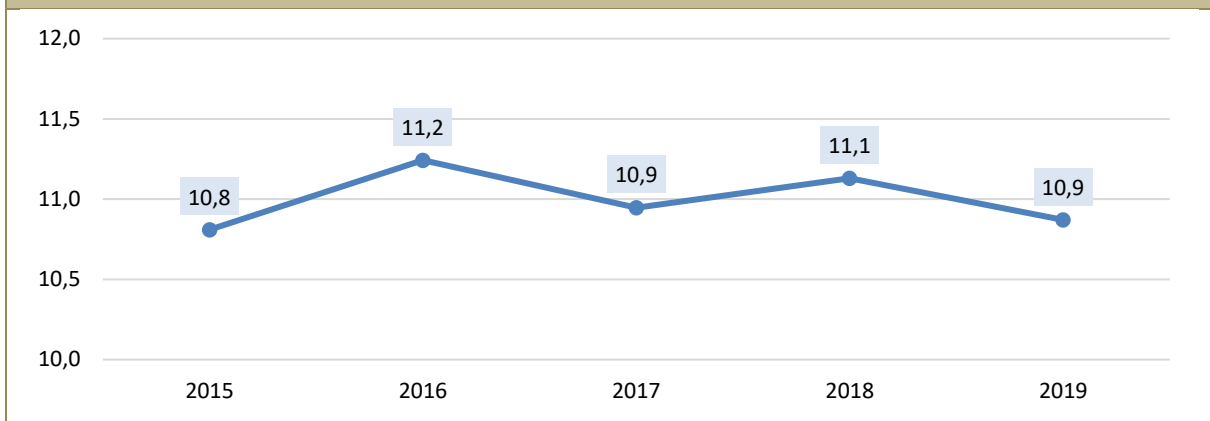
Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

El Servei Territorial de Barcelona (14,6) és l'únic que presenta una mitjana de treballadors per museu superior a la mitjana global (10,9).

Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

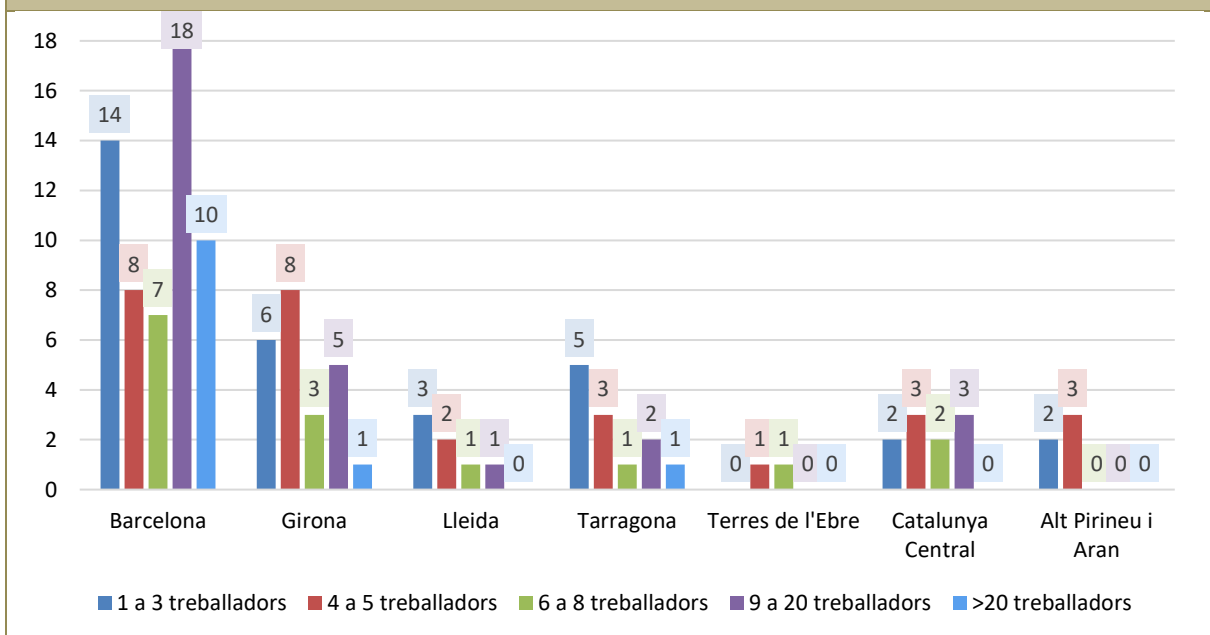
Gràfic 17. Museus registrats
Evolució temporal mitjana de treballadors. 2015-2019

Font: Registre de Museus 2015 a 2019.

Al següent gràfic es mostra la distribució dels museus en el territori segons la dimensió de les seves plantilles. Tots els museus amb equips superiors als 20 treballadors –amb l'excepció del Teatre-Museu Dalí a Figueres i del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona– es troben a l'àrea de Barcelona, així com 18 museus dels 29 amb equips entre els 9 i els 20 treballadors.

Gràfic 18. Museus registrats
Distribució dels museus segons nombre de treballadors i Servei Territorial. 2019

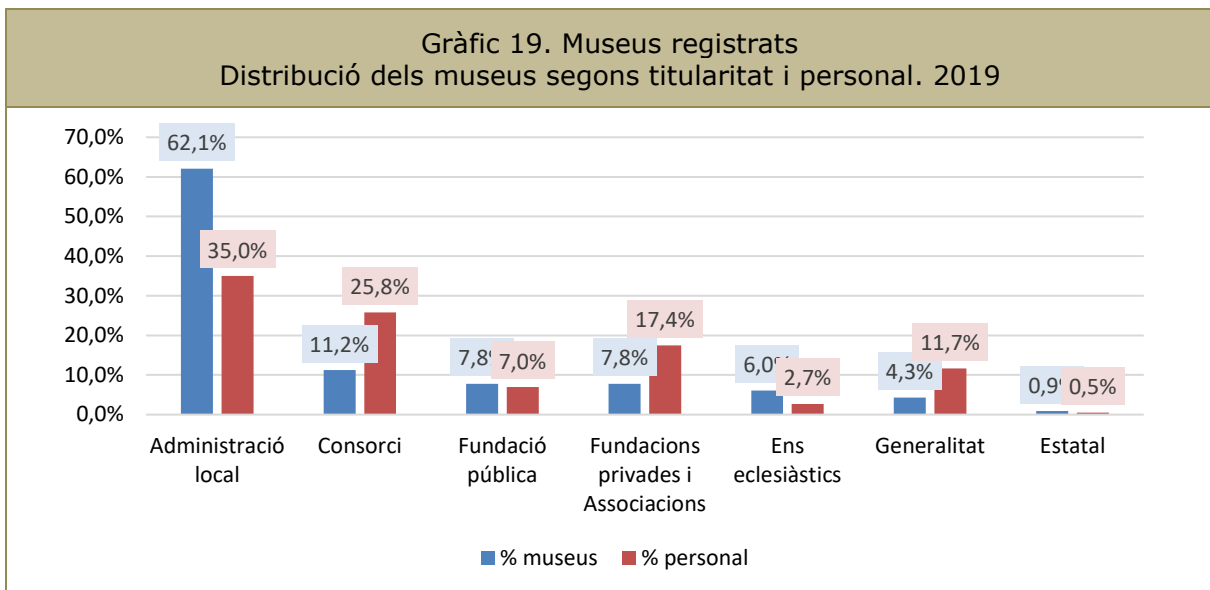

Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

3.3.4. Personal segons titularitat del museu

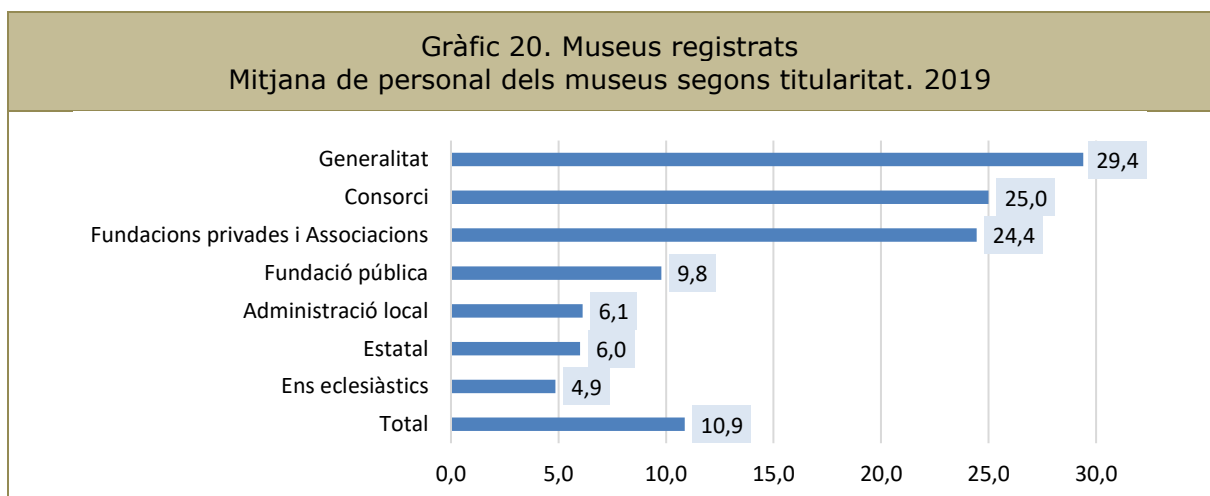
El 62,1% dels museus són de titularitat de l'administració local, però només hi treballa el 35,0% del personal dels museus de Catalunya. El 7,8% són fundacions públiques on hi treballa el 7,0% del personal. El 6,0% són de titularitat eclesiàstica on hi treballa un 2,7% de tot el personal.

Inversament, només el 4,3% dels museus són de titularitat de la Generalitat, on hi treballa l'11,7% dels treballadors totals; l'11,2% dels museus són consorcis on hi treballa el 25,8% de tot el personal i el 7,8% dels museus són fundacions privades o associacions on hi treballa el 17,4% de tot el personal.

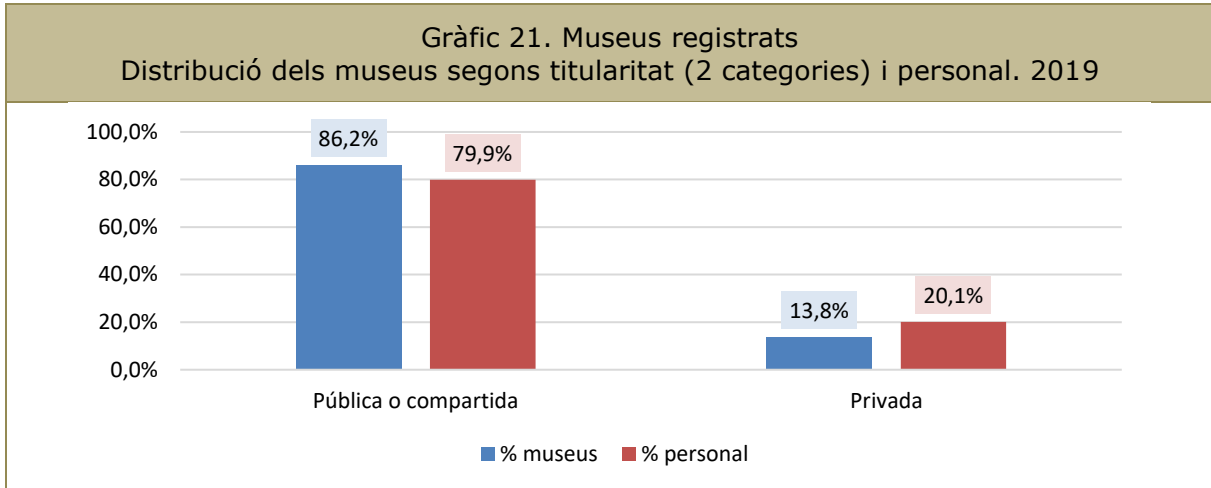
Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

Els museus de la Generalitat (29,4), els Consorcis (25,0) i les Fundacions privades i Associacions (24,4) se situen per sobre de la mitjana de treballadors dels museus de Catalunya (10,9).

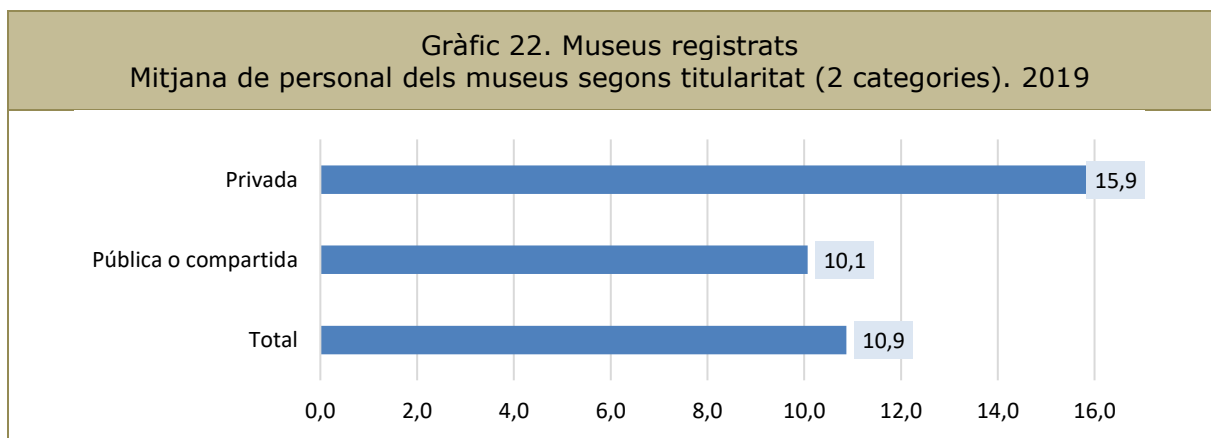
Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

El 86,2% dels museus són de titularitat pública, però només hi treballa el 79,9% del personal dels museus de Catalunya. Per contra, els museus privats són el 13,8% del total, però hi treballa el 20,1% dels treballadors del sector.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

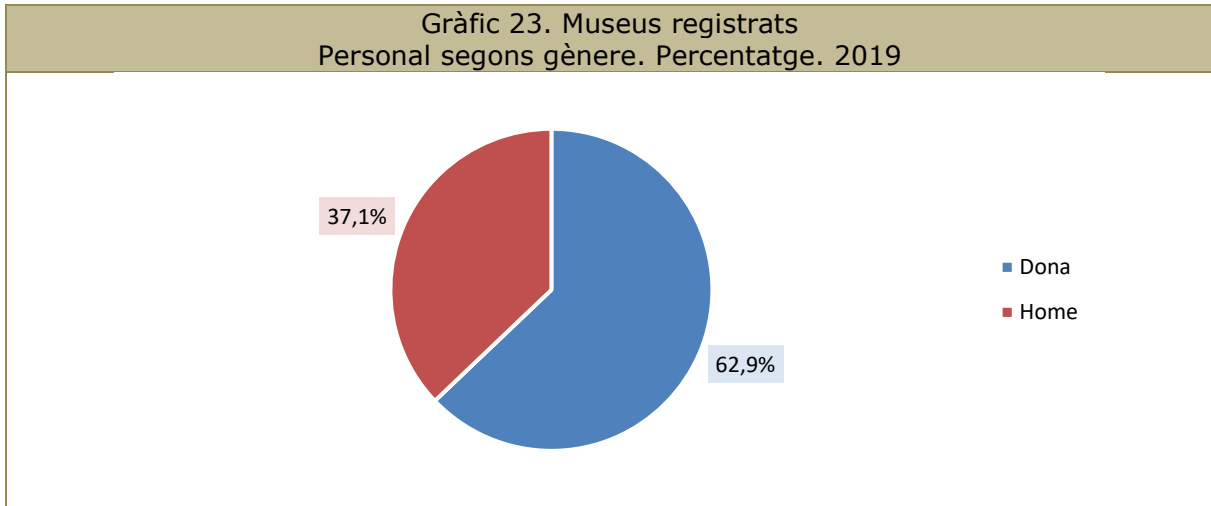
Els museus privats tenen una mitjana de 15,9 treballadors, mentre que la dels públics és de 10,1.

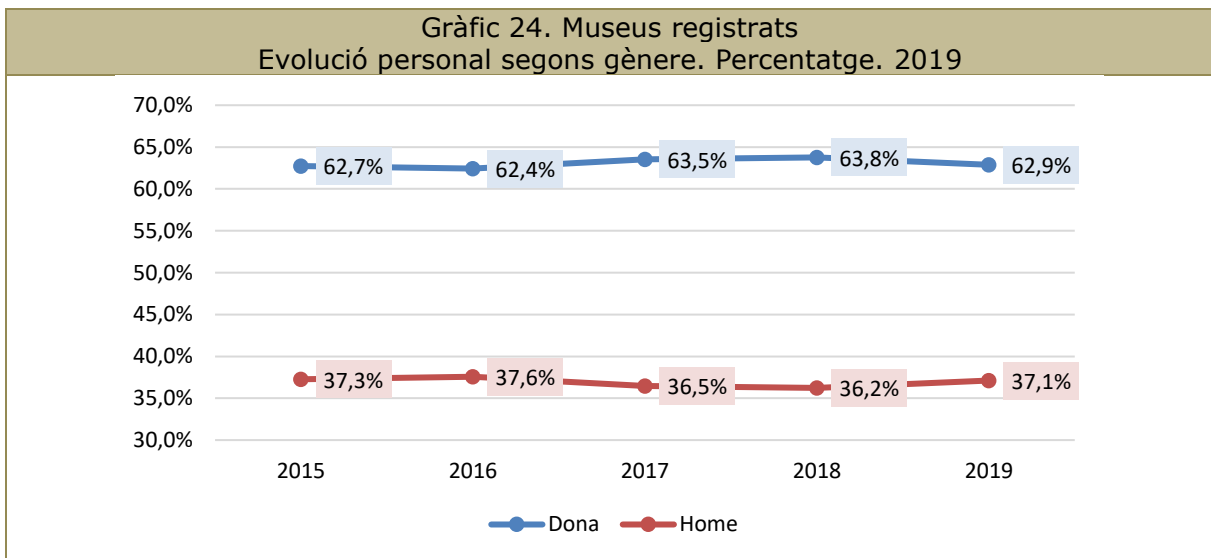
Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

3.3.5. Gènere del personal

Pel que fa al gènere, les dones (62,9%) són més nombroses que els homes (37,1%) en el sector dels museus.

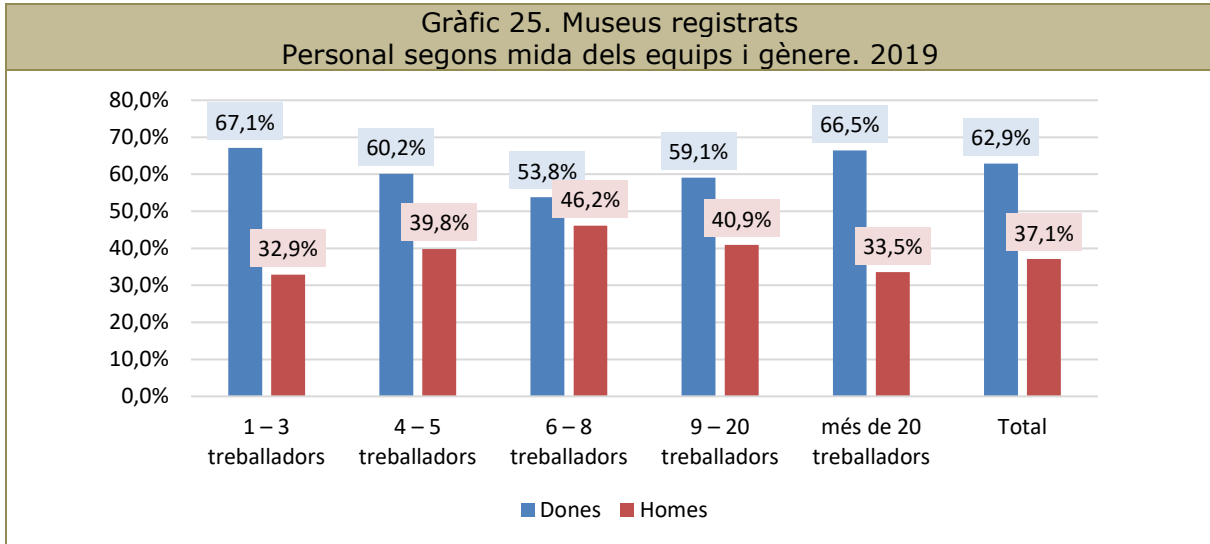

Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

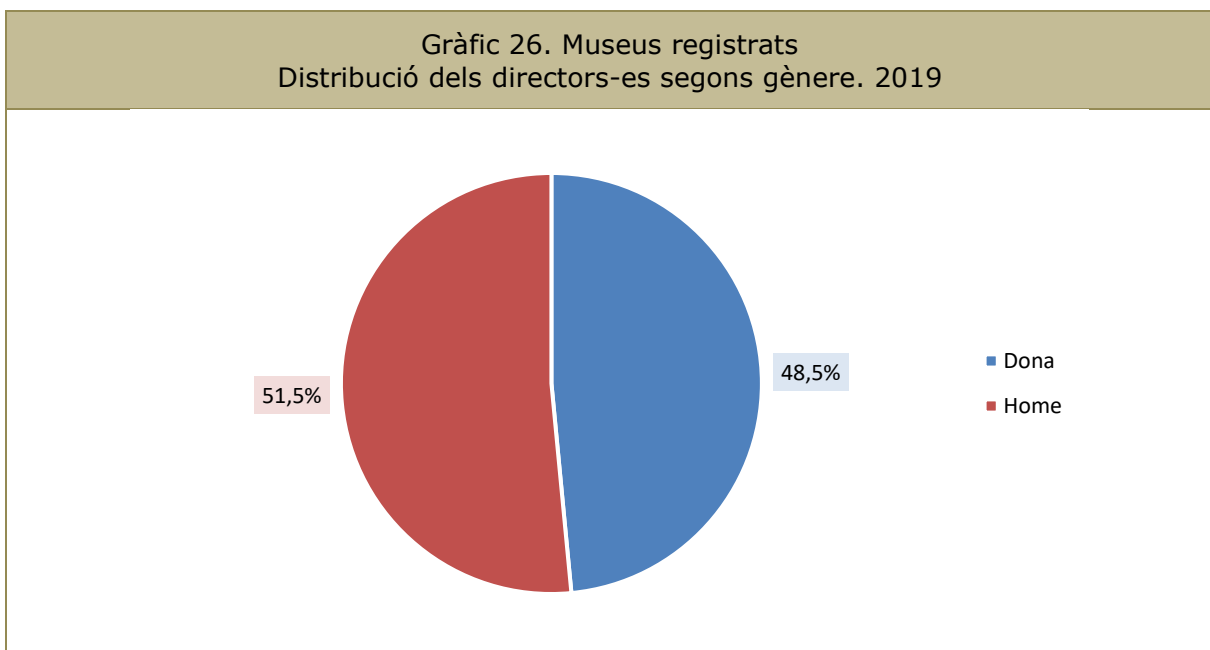
Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

Els equips menys paritaris són els més petits i els més grans: en els equips que tenen d'1 a 3 treballadors i en els que en tenen més de 20 les dones representen el 67,1% i el 66,5% respectivament de la plantilla.

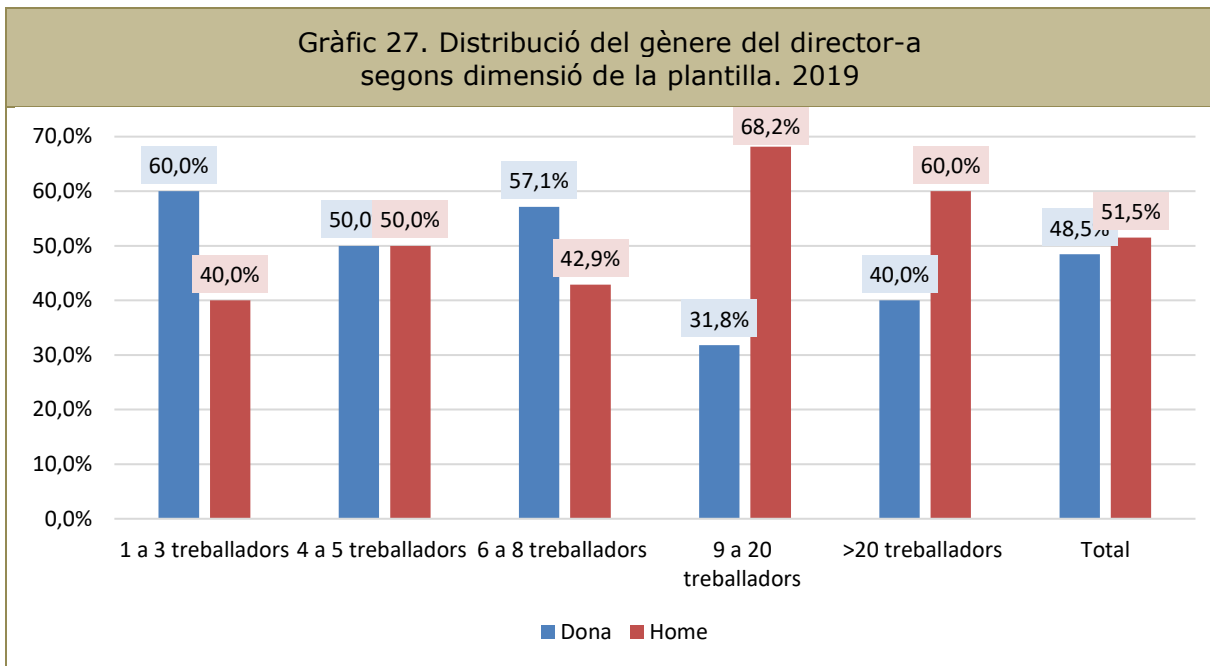
Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

En la direcció dels museus la proporció d'homes i dones s'equilibra.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 99 museus.

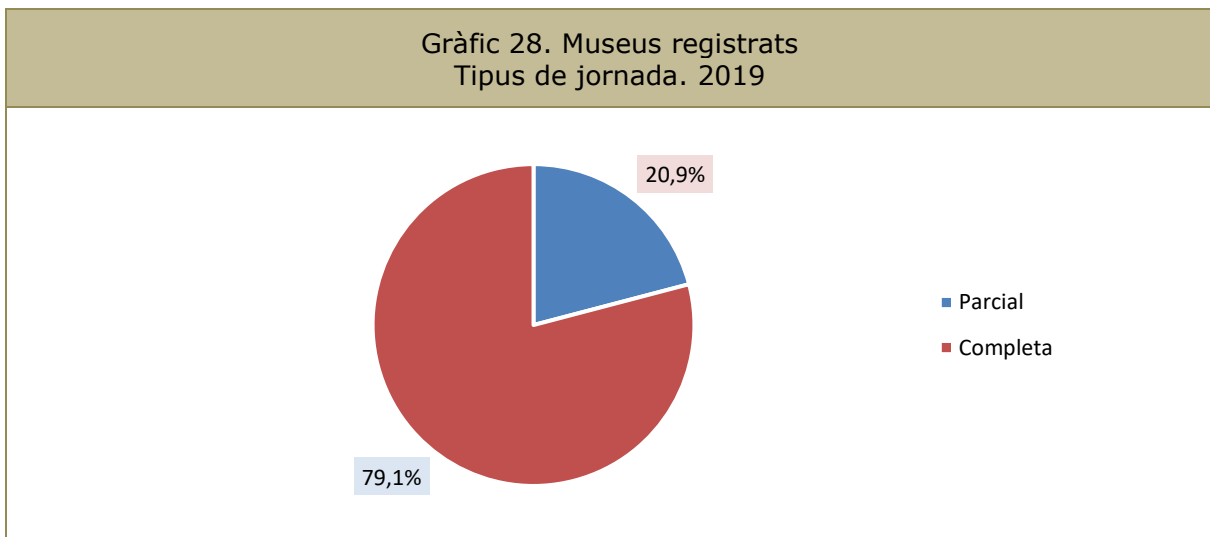
Els museus més petits, aquells amb equips de 8 treballadors o menys tenen majoritàriament directors del gènere femení. Els museus més grans, aquells amb 9 treballadors o més, tenen majoritàriament directors del gènere masculí: el 68,2% dels museus que tenen equips de 9 a 20 membres tenen un director masculí; el 51,5% dels equips amb més de 20 membres tenen director masculí.

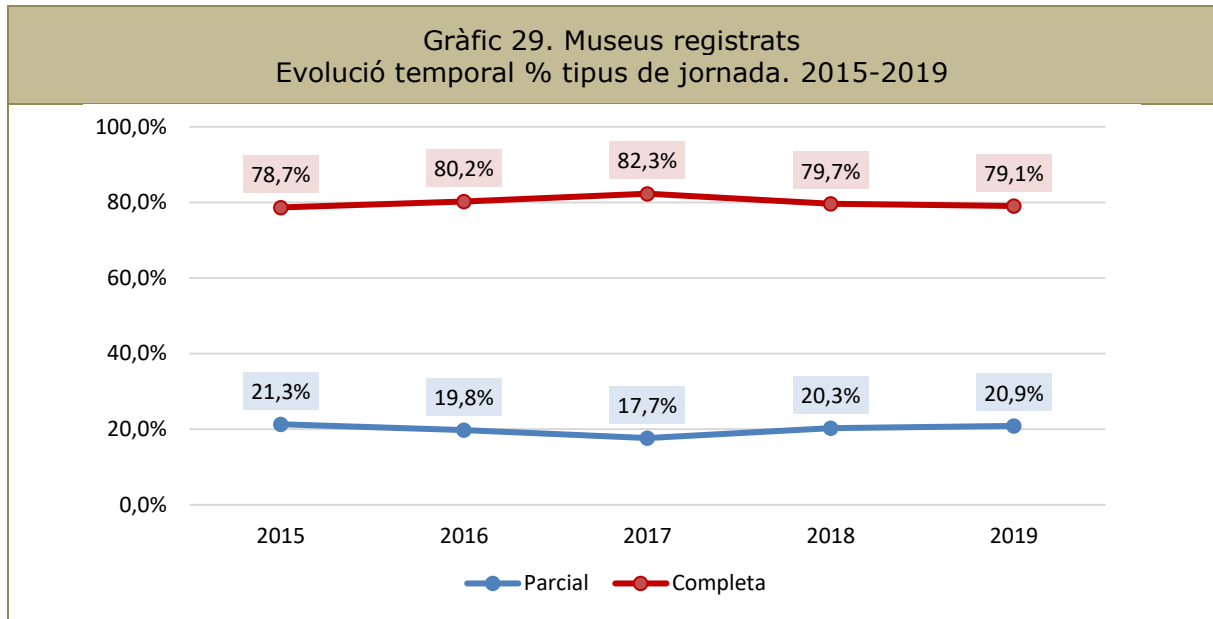
Font: Registre de Museus 2019. Dades corresponents a 99 museus.

3.3.6. Jornada del personal

Pel que fa al tipus de jornada, gairebé el 80% del personal treballa a temps complet, mentre que la resta ho fa a temps parcial.

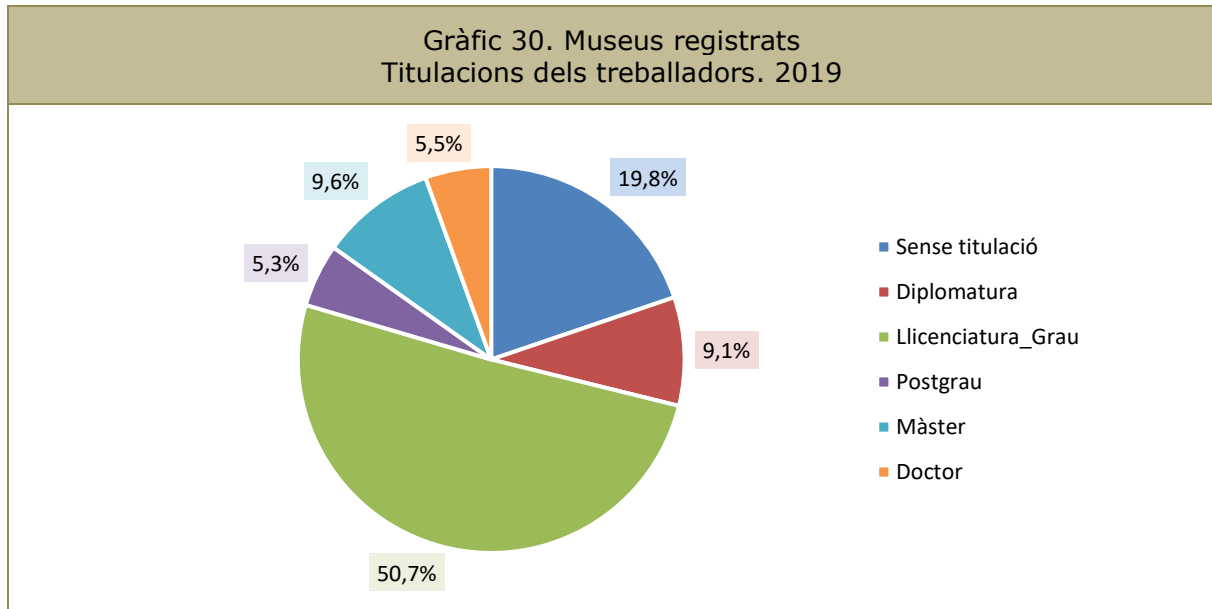
Font: Registre de Museus 2019. Dades corresponents a 1.248 treballadors que han declarat el seu tipus de jornada.

Font: Registre de Museus 2015 a 2019.

3.3.7. Titulacions del personal

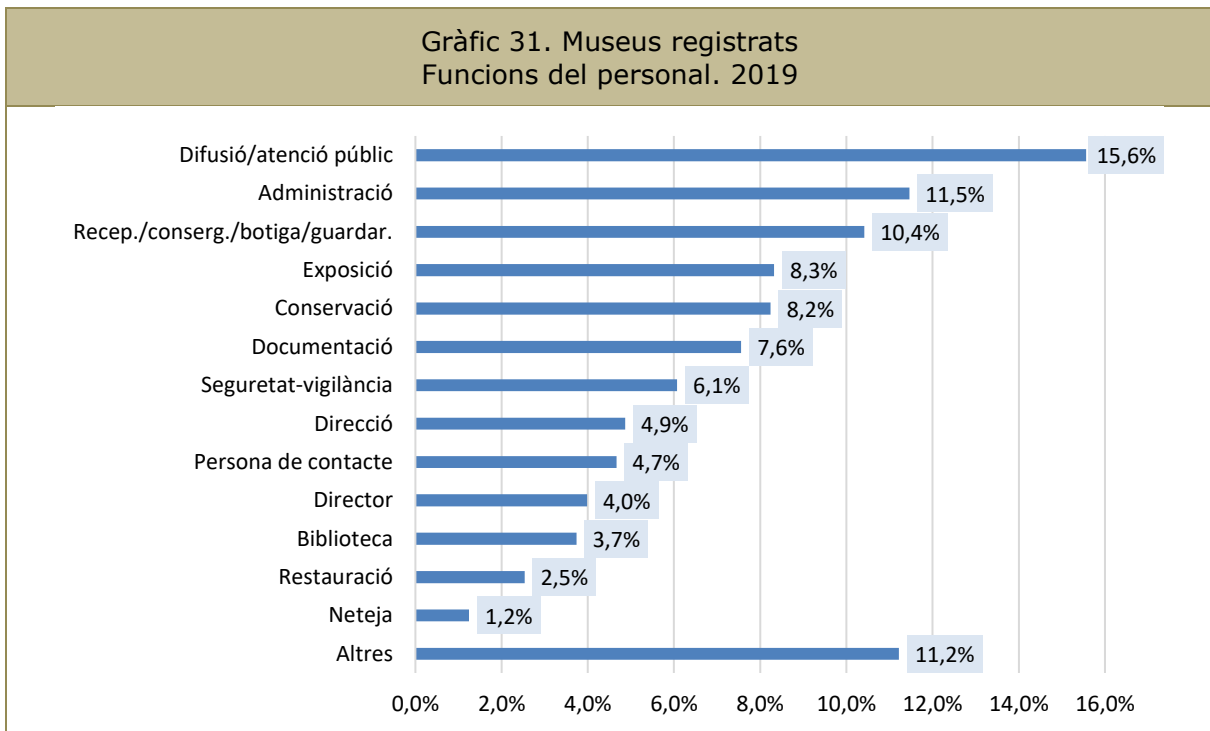
Pel que fa a les titulacions, el 19,8% dels treballadors dels museus no té titulació, el 9,1% té estudis de diplomatura, el 50,7% una llicenciatura o grau i el 20,4% tenen estudis superiors a la llicenciatura: postgrau, màster o doctorat.

Font: Registre de Museus 2019. Dades corresponents a 1.213 treballadors que han declarat la seva titulació.

3.3.8. Funcions del personal

Pel que fa a les funcions¹¹ del personal propi, les més comunes són la difusió / atenció al públic, l'administració i la recepció / consergeria / botiga / guarda-roba. La funció amb una proporció més reduïda –neteja– correspon a un servei majoritàriament contractat de manera externa.

Font: Registre de Museus 2019. Dades corresponents a 2.487 funcions dels treballadors (cada treballador pot tenir més d'una funció).
Multiresposta

3.3.9. Vaga dels treballadors d'empreses subcontractades

Durant 2019 es van produir vagues del personal d'empreses subcontractades que presten serveis d'atenció al públic i monitoratge al Museu Picasso. En dos períodes diferents, durant el maig i el setembre, i també per diverses causes. Seguint les protestes d'anys anteriors, els treballadors denunciaven la subcontractació de serveis en centres culturals que porten a la seva precarietat laboral i el pagament parcial de nòmines.

A causa de les vagues, el museu Picasso va haver d'obrir de manera parcial.

¹¹ El Registre no proposa un glossari als museus per facilitar la resposta a aquesta pregunta del qüestionari.

3.4. Els recursos econòmics

3.4.1. Nota metodològica

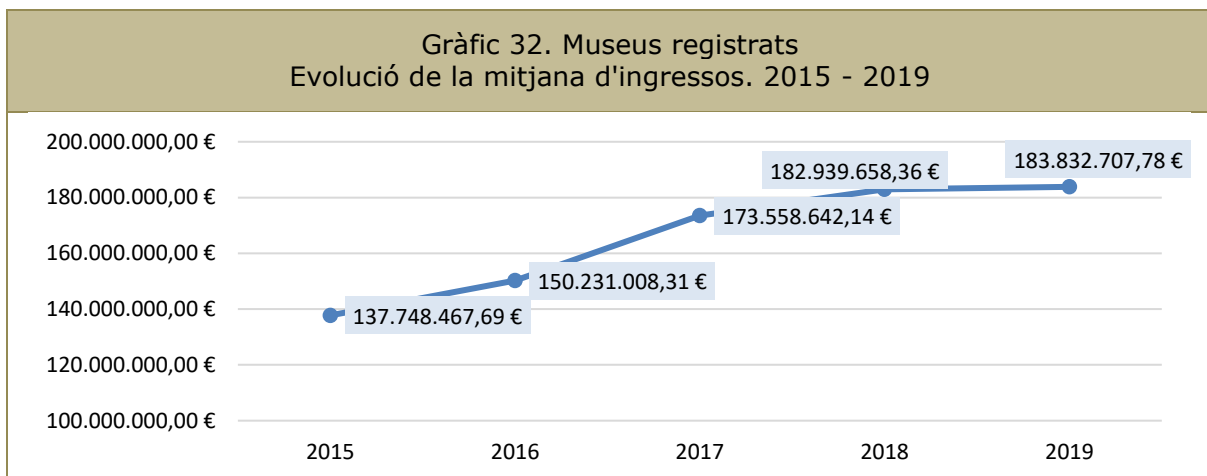
Segons les dades del Registre de Museus existeix una gran diferència entre els ingressos i les despeses dels museus de Catalunya.

Atesa la certesa que els museus, excepte un selecte grup molt reduït, són deficitaris, s'ha preferit treballar amb les dades pressupostàries relatives als ingressos, doncs segurament reflecteixen millor la dimensió econòmica del sector.

La partida de personal és la més elevada en els pressupostos de despeses dels museus registrats.

3.4.2. Ingressos¹²

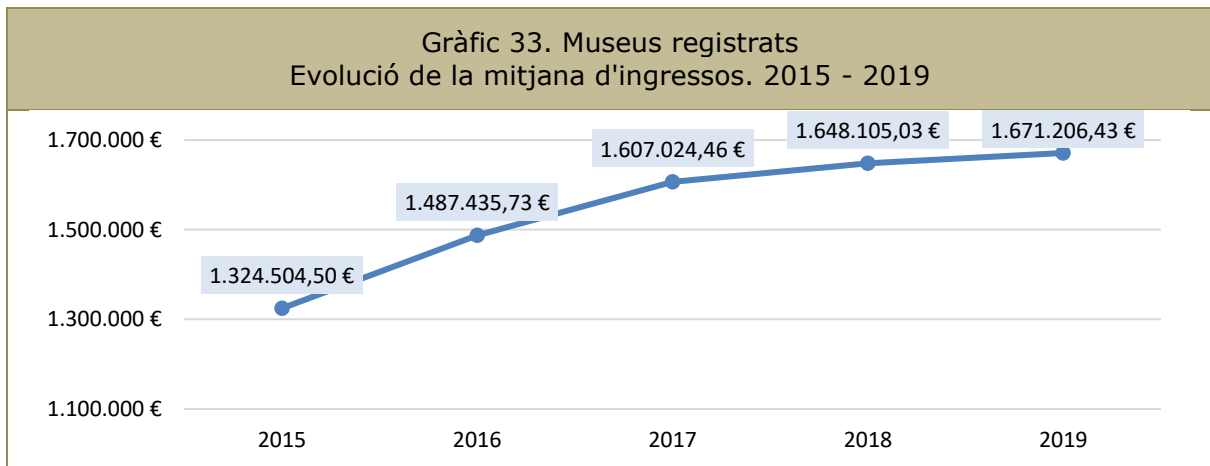
Els ingressos dels 110 museus registrats dels que es disposen dades per a 2019 van ascendir a 183.832.707,78 €, el que significa una mitjana de 1.671.206,43 € per museu. El fet que al llarg dels anys hagi respost un nombre diferent de museus dificulta en gran mesura la lectura de l'evolució de les dades totals.

Font: Registre de Museus 2015 - 2019. 2015: 104 museus; 2016: 101 museus; 2017: 108 museus; 2018: 111 museus; 2019: 110.

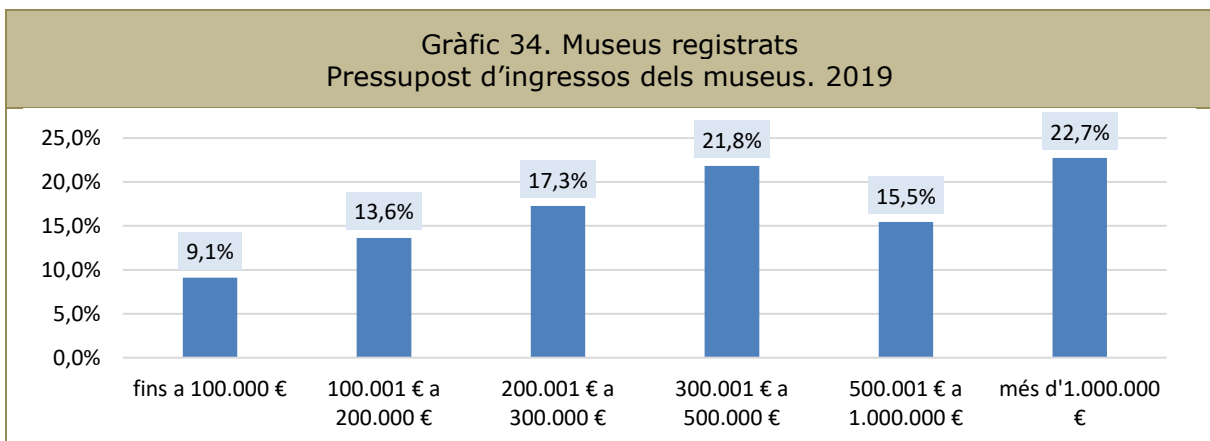
En aquest cas, la mitjana d'ingressos és un millor indicador per entendre l'evolució dels ingressos. S'observa que entre 2015 i 2019 ha augmentat un 26,2%, creixent progressivament d'1.324.504,50 € per museu el 2015 a 1.671.206,43 € el 2019.

¹² Les xifres dels museus estatals s'han vist alterades perquè la mostra ha passat de 2 museus a 1.

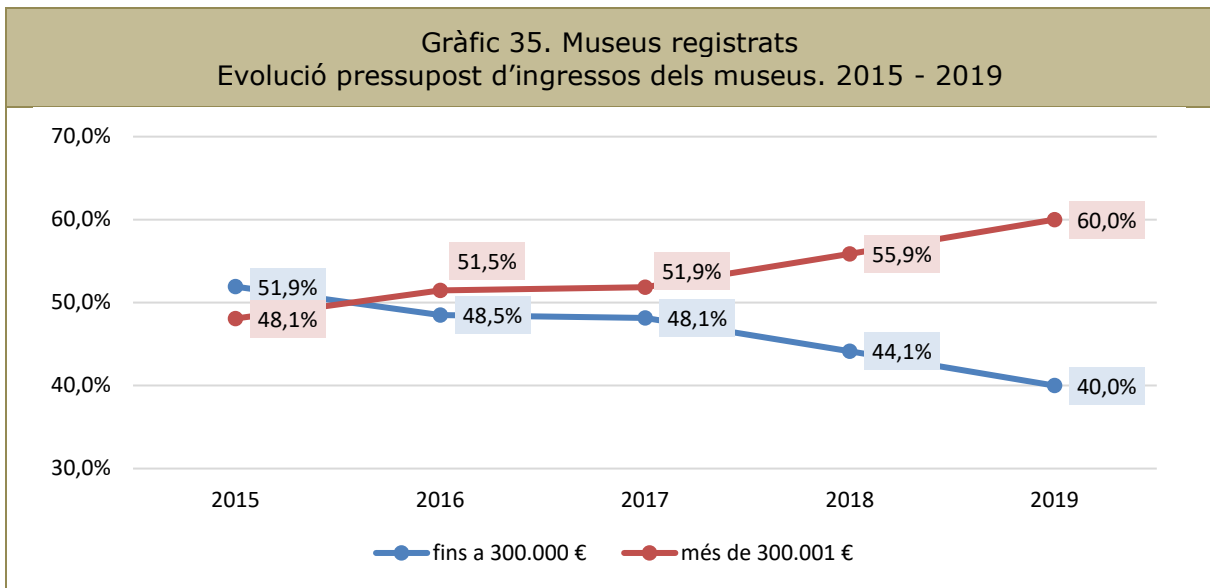
Font: Registre de Museus 2015 - 2019. 2015: 104 museus; 2016: 101 museus; 2017: 108 museus; 2018: 111 museus; 2019: 110 museus.

Tanmateix, la realitat dels museus a Catalunya és molt diversa i la mitjana emmascara una distribució molt desigual dels recursos. Un 40,0% dels museus treballen amb pressupostos inferiors als 300.001 €, i el 22,7% amb un pressupost anual inferior als 200.001 €. Només el 22,7% tenen un pressupost superior al milió d'euros.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 110 museus.

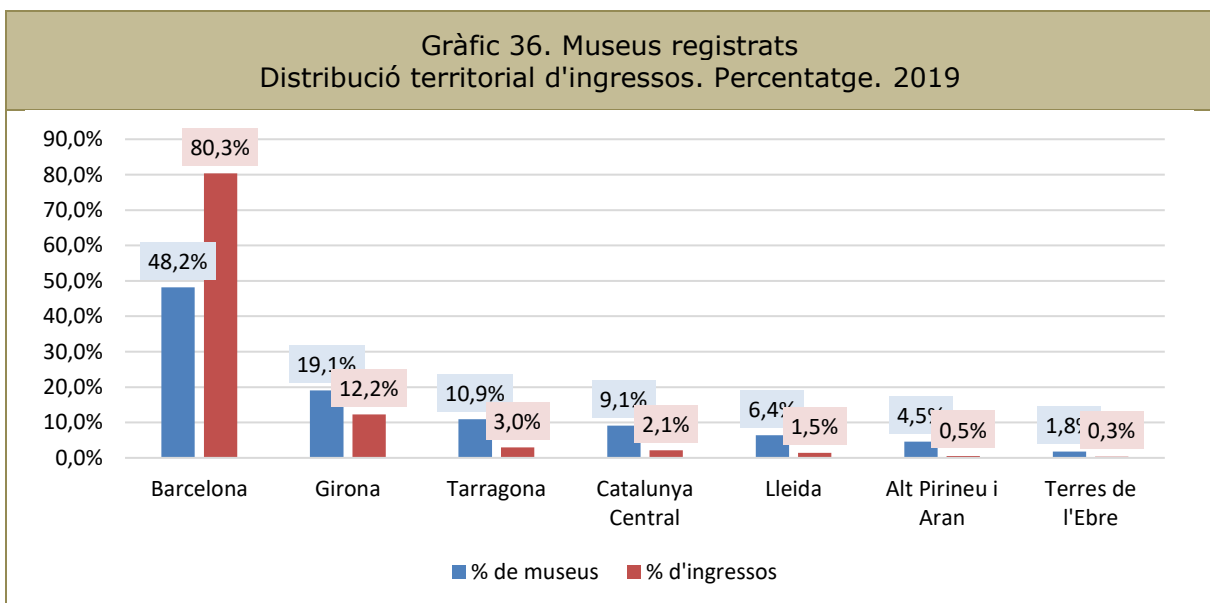
Si dividim els museus en 2 grups que tinguin aproximadament el mateix pes relatiu, s'observa que els museus amb un pressupost superior als 300.001 € han augmentat el seu pes relatiu: al 2015 representaven 48,1% del total, xifra que augmenta paulatinament fins arribar al 60,0% al 2019. Per contra, els museus amb un pressupost de 300.000 € o inferior eren el 51,9% del total al 2015, una xifra que disminueix progressivament fins al 40,0% el 2019.

Font: Registre de Museus 2015 - 2019.

3.4.3. Distribució territorial dels ingressos

La distribució dels museus segons els seus ingressos és força desigual en el territori català. Tal com mostren les dades, el 92,6% dels ingressos totals dels museus de Catalunya es concentren a les àrees dels Serveis Territorials de Barcelona i Girona, tot i que només representen el 67,3% dels museus. D'una banda, la capitalitat de Barcelona, així com el pes econòmic de les dues corones metropolitanes i, d'altra banda, el turisme, segurament expliquen el marcat desequilibri territorial en l'economia dels museus a Catalunya.

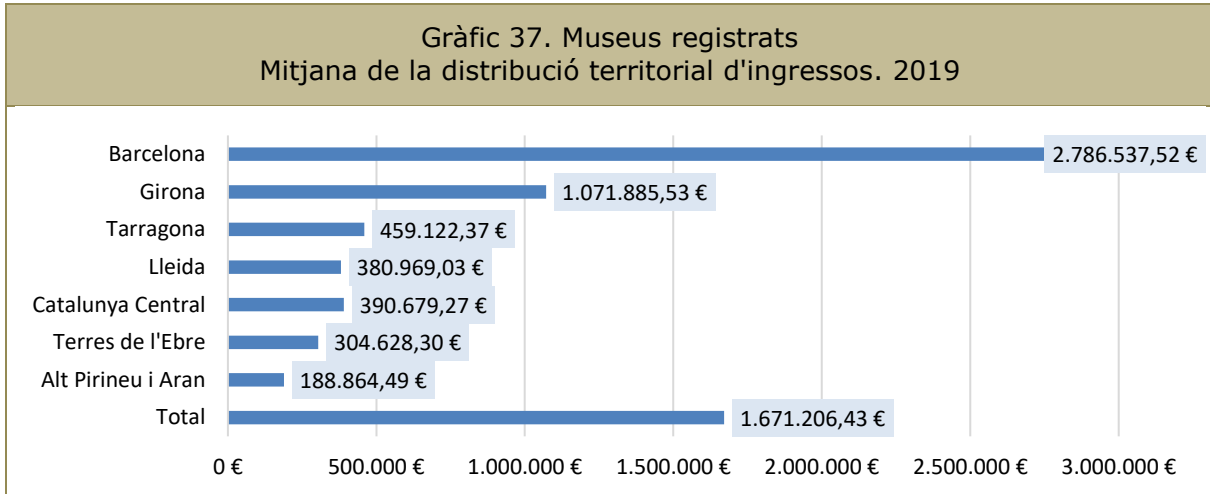

Font: Registre de Museus 2019. Base: 110 museus.

La mitjana del pressupost d'un museu de l'àrea de Barcelona és de 2,78 milions d'euros, l'única que se situa per sobre de la mitjana global dels museus de

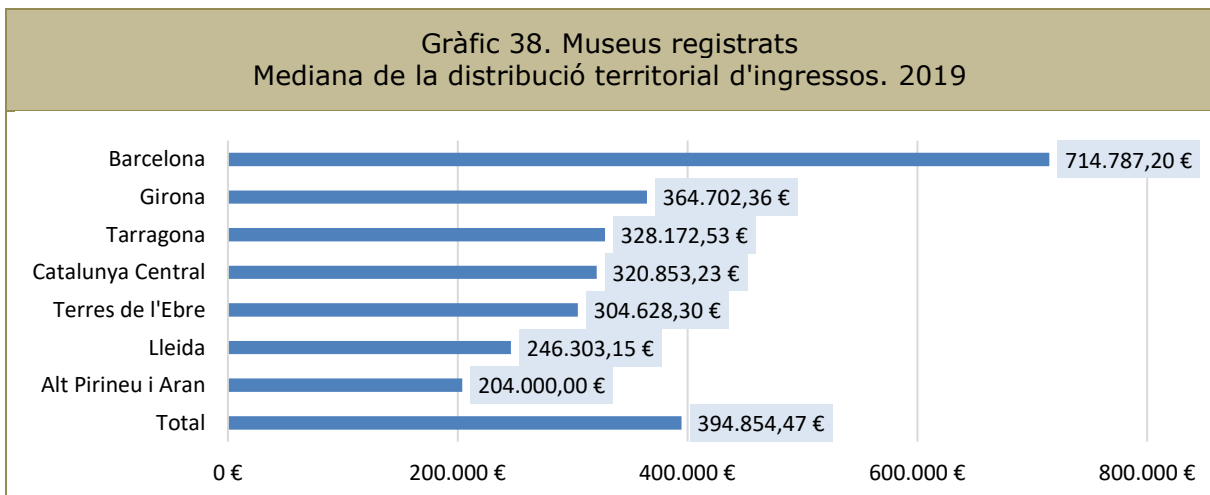

Catalunya (1,67 milions d'euros). Per sota d'aquesta mitjana global trobem els museus dels Serveis Territorials de Girona (1,07 milions d'euros). A molta distància es situen la resta de Serveis Territorials, amb mitjanes d'ingressos per sota dels 500.000 €.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 110 museus.

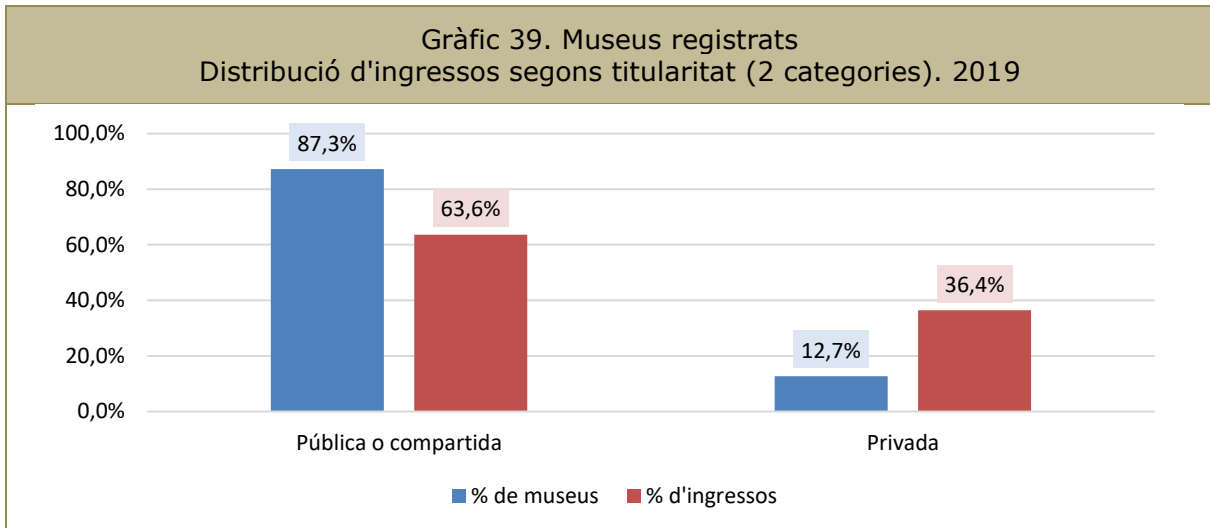
Si ens fixem en la mediana, destaca, en primer lloc, el valor dels museus de l'àrea de Barcelona que es redueix gairebé 4 vegades respecte la mitjana, degut al pes dels museus amb major pressupost en el càlcul de la mitjana. I, en segon lloc, el Servei Territorial de Girona que disminueix aproximadament tres cops respecte la mitjana. L'explicació d'aquest fet és l'enorme pes del Teatre-Museu Dalí en el càlcul de la mitjana d'aquesta demarcació.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 110 museus.

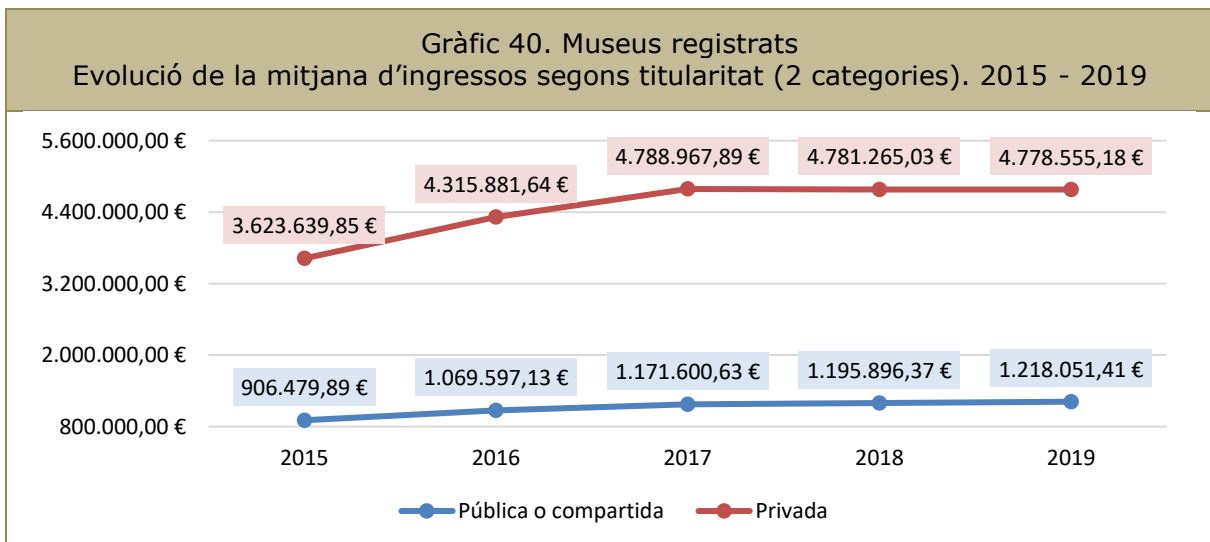
3.4.4. Ingressos segons titularitat

La titularitat dels museus diferencia els museus segons el seu volum econòmic. Els museus privats suposen el 36,4% dels ingressos totals dels museus a Catalunya, tot i que només representen el 12,7% dels museus. Per contra, els museus públics suposen el 63,6% dels ingressos totals dels museus a Catalunya, tot i que representen el 87,3% dels museus.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 110 museus.

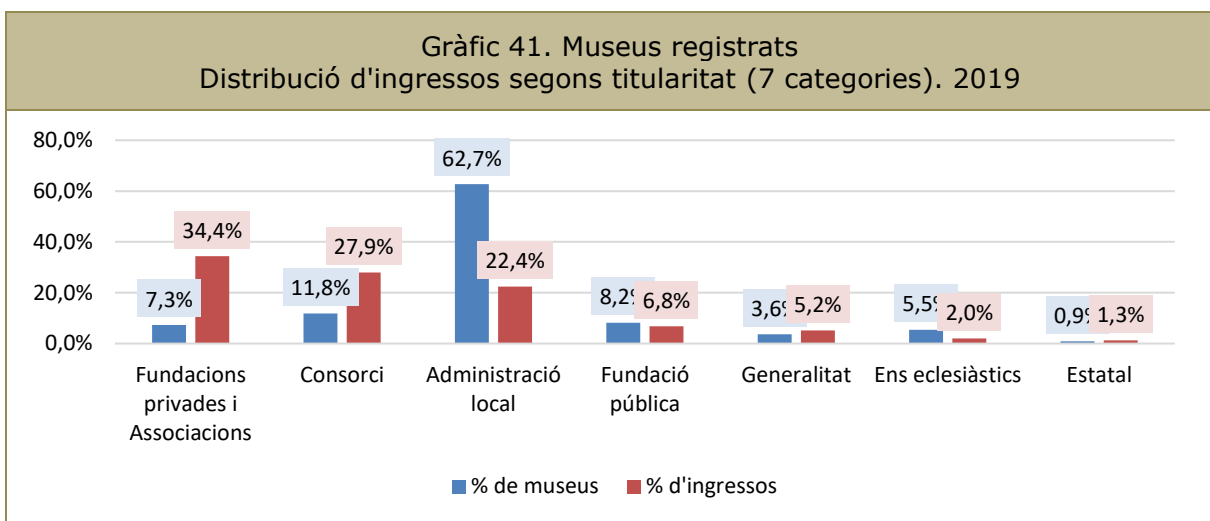
L'evolució de la mitjana d'ingressos mostra que entre 2015 i 2019 els museus privats han augmentat un 31,9% i els museus públics han augmentat 34,4%.

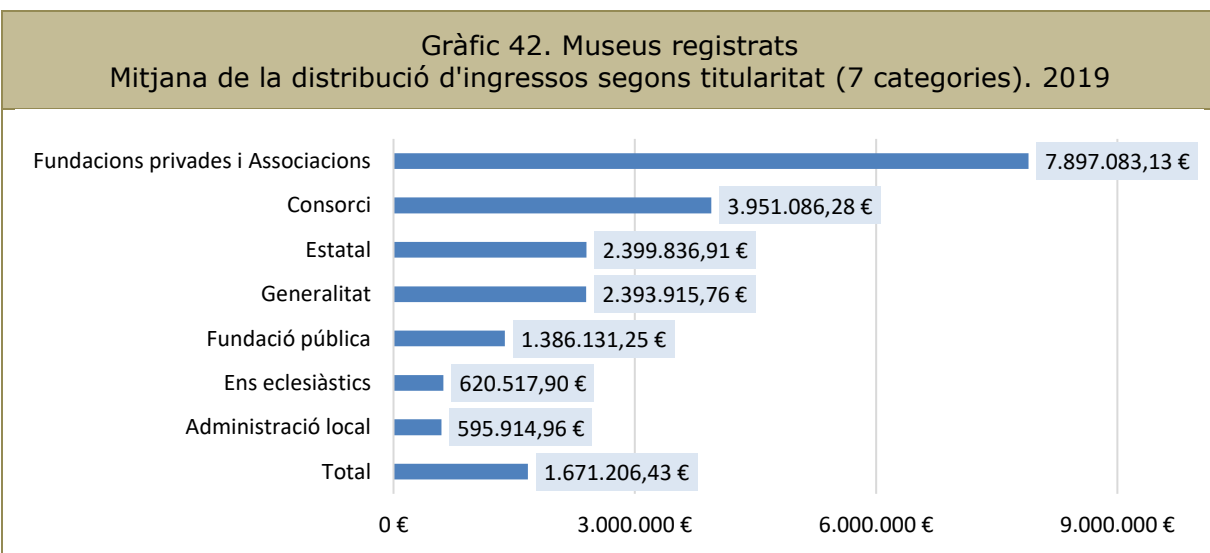
Font: Registre de Museus 2015 - 2019. 2015: 104 museus; 2016: 101 museus; 2017: 108 museus; 2018: 111 museus; 2019: 110 museus.

Desagregant els museus en 7 categories de titularitat, s'observa que les Fundacions Privades i Associacions suposen el 34,4% dels ingressos totals dels museus a Catalunya, tot i que només representen el 7,3% dels museus. Els Consorcis representen el 27,9% dels ingressos tot i que només són l'11,8% dels museus. Els museus de la Generalitat representen el 5,2% dels ingressos tot i que només són el 3,6% dels museus i els museus estatals representen el 1,3% dels ingressos i representen el 0,9% de museus.

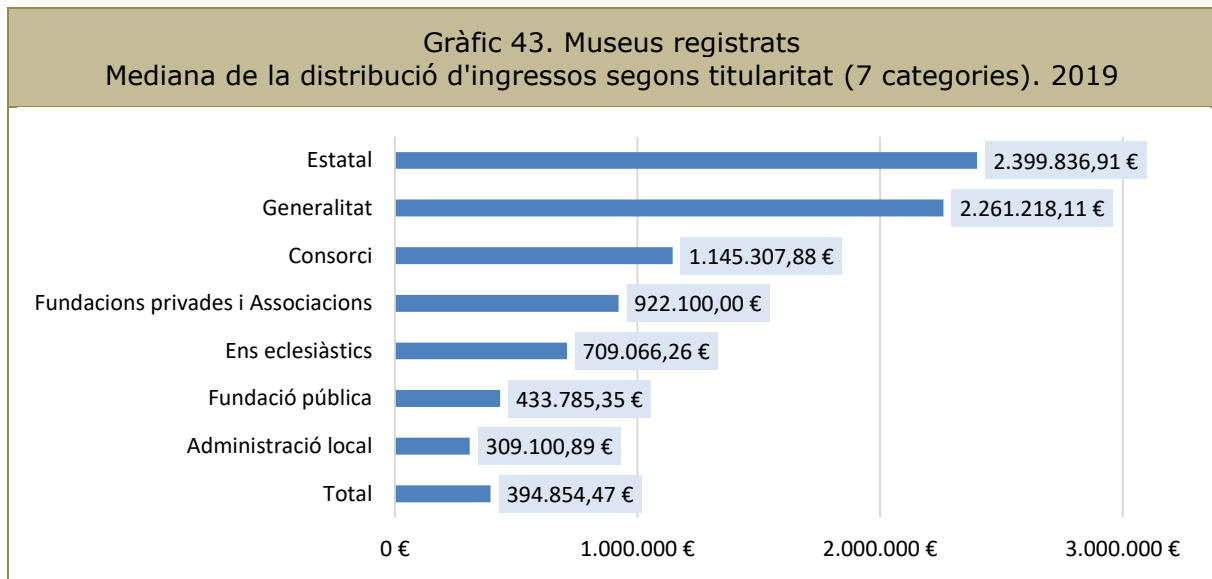
Inversament, els museus de l'Administració Local representen el 22,4% dels ingressos tot i ser el 62,7% dels museus. Els museus de les Fundacions públiques representen el 6,8% dels ingressos i el 8,2% dels museus i els museus eclesiàstics representen el 2,0% dels ingressos tot i ser el 5,5% dels museus.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 110 museus.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 110 museus.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 110 museus.

3.4.5. Fonts de finançament

S'han agrupat els diversos conceptes d'ingressos en 4 grups¹³:

- Ingressos propis: taquillatge, activitats, vendes, drets de préstec¹⁴ i lloguers i cànon.
- Aportacions de les institucions titulars i subvencions.
- Patrocini.
- Altres.

Així doncs, si considerem el conjunt dels museus de Catalunya, el 52,8% dels ingressos provenen de les aportacions dels titulars i subvencions (recordar que el 87,3% dels museus són de titularitat pública o compartida), mentre que la capacitat d'autofinançament suposa el 44,5% del total. El patrocini, un 2,1%, representa una part reduïda del finançament dels museus a Catalunya. Dins el capítol d'ingressos propis, la venda de drets d'entrada, amb més de 67 milions d'euros d'ingressos, suposa el 82,5% dels ingressos propis.

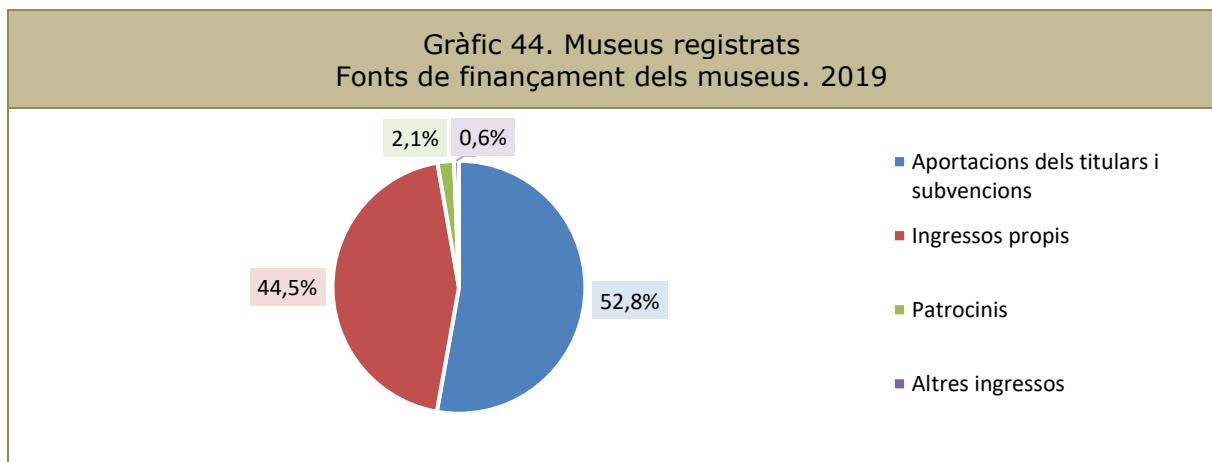
¹³ Cal indicar que en aquest apartat el Registre de Museus no proposa un glossari i, per tant, els museus tenen criteris diversos i no sempre coincidents a l'hora d'assignar a cada categoria la procedència dels seus ingressos.

¹⁴ S'ha creat el concepte "drets de préstec" per incloure el préstec d'obres i exposicions. També inclou drets d'imatge.

Taula 5. Museus registrats		
Ingressos segons fonts de finançament dels museus 2019		
Font	Ingressos	%
Ingressos propis	81.763.566,03 €	44,5%
<i>Taquilla</i>	67.449.216,77 €	36,7%
<i>Activitats</i>	1.419.461,07 €	0,8%
<i>Vendes</i>	7.906.967,68 €	4,3%
<i>Lloguer i cànons</i>	4.670.404,54 €	2,5%
<i>Drets de préstec</i>	317.515,97 €	0,2%
Aportacions dels titulars i subvencions	97.062.160,74 €	52,8%
<i>Aportacions titulars</i>	90.287.206,69 €	49,1%
<i>Subvencions</i>	6.774.954,05 €	3,7%
Patrocinis	3.867.268,27 €	2,1%
Altres ingressos	1.139.712,74 €	0,6%
Total	183.832.707,78 €	100,0%

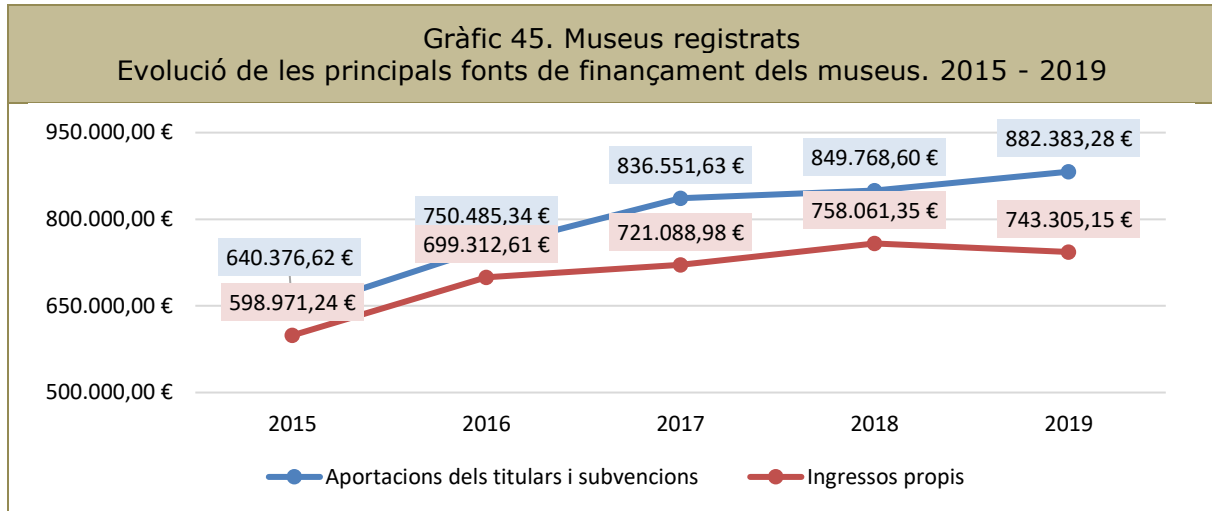
Font: Registre de Museus 2019. Base: 110 museus.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 110 museus.

L'evolució de les principals fonts de finançament indica que les aportacions dels titulars i les subvencions han augmentat un 37,8% entre 2015 i 2019, mentre que els ingressos propis ho han fet en un 24,1%. El 2016 va ser el moment en que les dues fonts de finançament van augmentar més respecte l'any anterior, un 17% aproximadament.

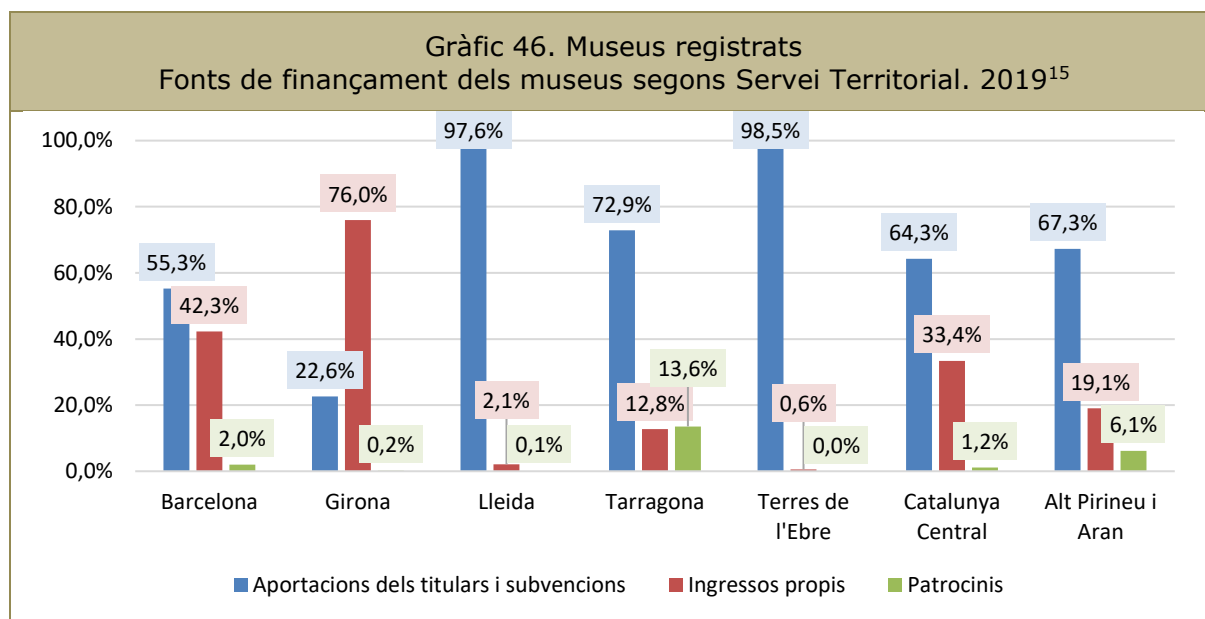
Font: Registre de Museus 2015 a 2018. 2015: 104 museus; 2016: 101 museus; 2017: 108 museus; 2018: 111 museus; 2019: 110 museus.

3.4.6. Fonts de finançament i territori

El percentatge d'ingressos segons fonts d'ingrés varia sensiblement entre àmbits territorials. Així, l'àrea dels Serveis Territorials de Girona és la que té un major percentatge d'ingressos propis (taquillatge, lloguers, activitats, vendes i drets de préstec), amb un 76,0% del total dels seus ingressos, seguida per la dels Serveis Territorials de Barcelona, amb un 42,3%.

En canvi, els museus de les Terres de l'Ebre només generen un 0,6% del total del seu pressupost en ingressos propis, i se sustenten en un 98,5% en els ingressos procedents de les institucions titulars i les subvencions. Uns percentatges similars als dels museus de Lleida, amb un 2,1% d'ingressos propis i un 97,6% d'ingressos procedents de les administracions públiques.

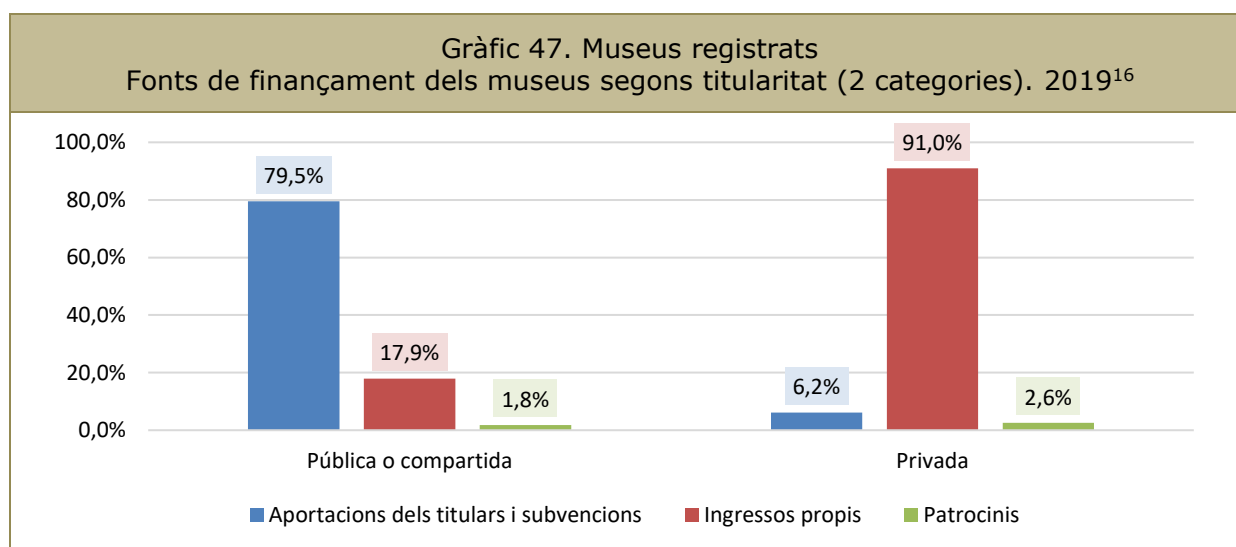
El percentatge total dels ingressos per patrocini destaca a Tarragona (13,6% del seu total d'ingressos) i Alt Pirineu i Aran (6,1% del seu total d'ingressos).

Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2019. Base: 110 museus.

3.4.7. Fonts de finançament i titularitat

El percentatge d'ingressos segons fonts d'ingrés varia molt segons la titularitat dels museus. Els ingressos propis (taquillatge, lloguers, activitats, vendes i drets de préstec) tenen un pes relatiu molt destacat en els museus privats (91,0%), mentre que les aportacions dels titulars i les subvencions suposen la majoria dels ingressos als museus públics (79,5%).

Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2019. Base 110 museus.

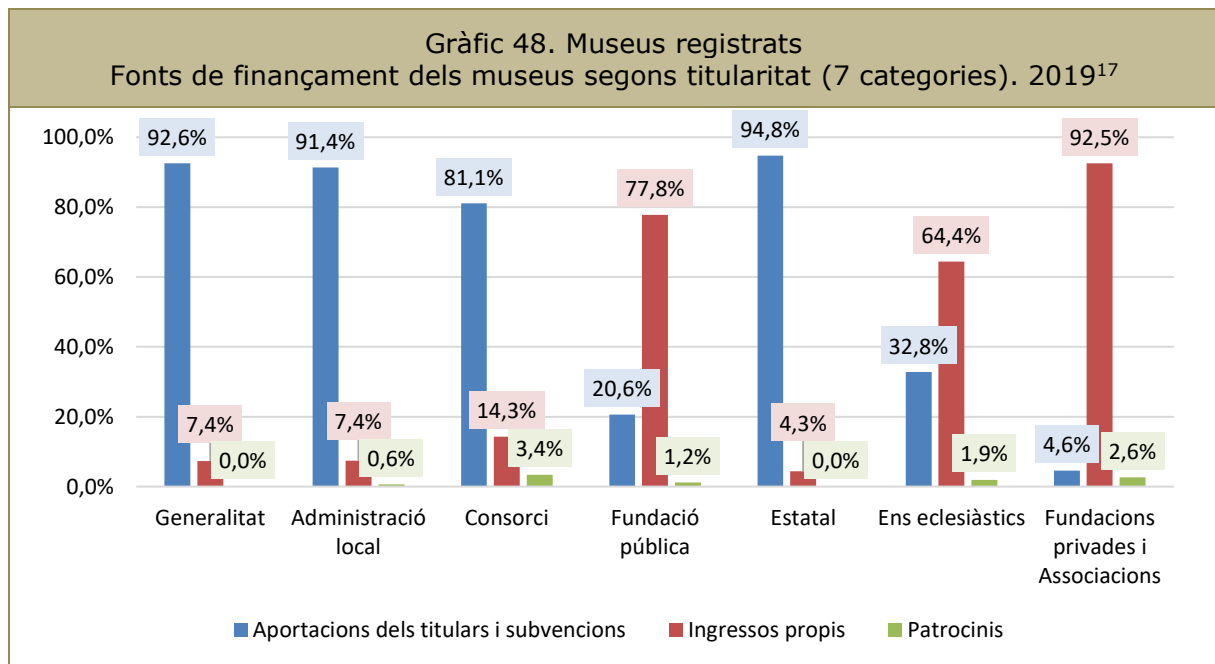
¹⁵ El gràfic no mostra la categoria "Altres".

¹⁶ El gràfic no mostra la categoria "Altres".

Desagregant els museus en 7 categories de titularitat, s'observa que els ingressos propis (taquillatge, lloguers, activitats, vendes i drets de préstec) tenen un pes relatiu molt destacat en les fundacions privades i associacions (92,5%), en les fundacions públiques (77,8%) i en els museus de titularitat eclesiàstica (64,4%). Per contra, als museus estatals, de l'administració local, als de la Generalitat i als Consorcis els ingressos propis només suposen respectivament un 4,3%, un 7,4%, un 7,4% i un 14,3% dels seus totals d'ingressos.

Inversament, les aportacions dels titulars i les subvencions suposen la majoria dels ingressos als museus estatals, als de la Generalitat, als de l'administració local i als consorcis, suposant respectivament el 94,8%, el 92,6%, el 91,4% i el 81,1% dels seus ingressos totals. Els museus de fundacions privades i associacions, fundacions públiques i de titularitat eclesiàstica són els que menys ingressos tenen de les aportacions dels titulars i subvencions, suposant respectivament el 4,6%, el 20,6% i el 32,8% dels seus ingressos totals.

El percentatge total dels ingressos per patrocini és del 2,1%, essent superada només pels consorcis i les fundacions privades i associacions, amb un 3,4% i 2,6% dels seus ingressos totals, respectivament.

Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2019. Base 110 museus.

¹⁷ El gràfic no mostra la categoria "Altres".

3.4.8. Ingressos per visitant

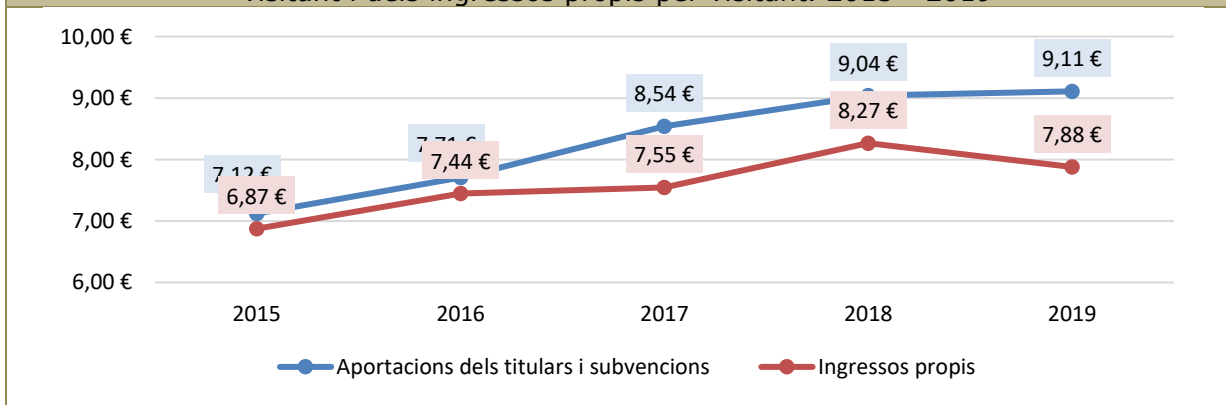
Els ingressos dels 108 museus registrats dels que es disposa de dades tant d'ingressos com de visitants per a 2019 van ascendir a 181.112.551,62 €. Segons l'informe "Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019"¹⁸, el nombre de visitants totals als 115 museus que han conformat l'univers de l'estudi va ser de 10.452.744. Tanmateix, per posar en relació els visitants i els ingressos és imprescindible relacionar els mateixos museus per a cada variable. Així doncs, per calcular la mitjana d'ingressos per visitant s'han tingut en compte els museus que presenten dades tant d'ingressos com de visitants. Els 108 museus pels quals es disposa de dades presenten una ràtio de 17,47 € per visitant a Catalunya el 2019, dels quals 9,11 € (52,1%) els han aportat els titulars o procedeixen de subvencions i 7,88 € són d'ingressos propis per visitant.

Taula 6. Museus registrats Ingressos per visitant 2019		
	Ingressos	Ingrés / Visitants
Aportacions dels titulars i subvencions	94.440.377,12 €	9,11 €
Ingressos propis	81.681.789,26 €	7,88 €
Patrocinis	3.867.268,27 €	0,37 €
Altres ingressos	1.123.116,97 €	0,11 €
Total	181.112.551,62 €	17,47 €
10.367.665 visitants		

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2019. Base: 108 museus.

De 2015 a 2019 els ingressos per visitant provinents de les aportacions dels titulars i subvencions han augmentat un 27,9%. Els ingressos propis per visitant ho han fet un 14,6%.

Gràfic 49. Evolució dels ingressos de les aportacions dels titulars i subvencions per visitant i dels ingressos propis per visitant. 2015 - 2019

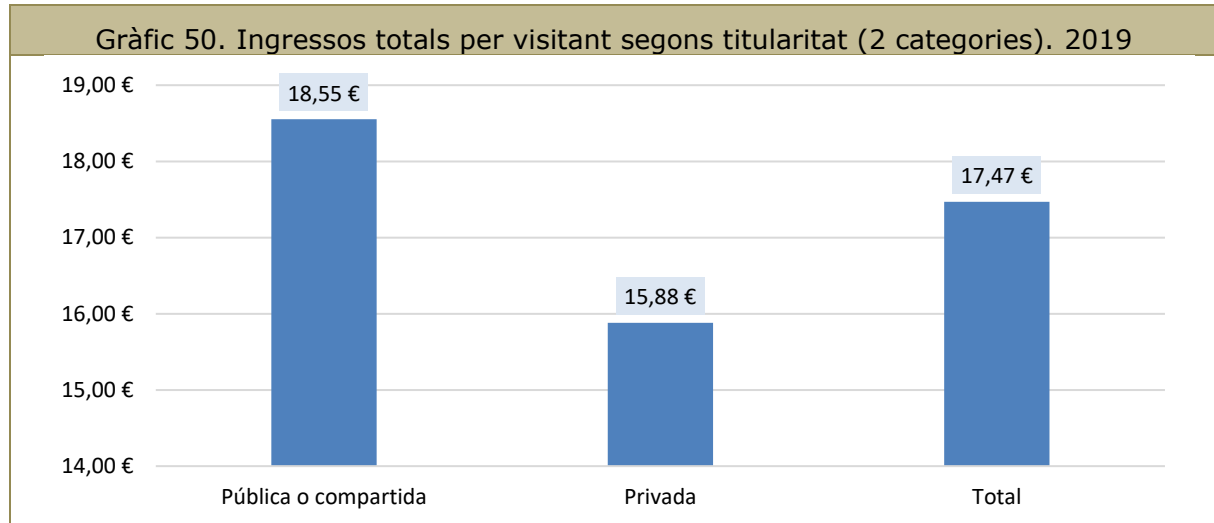

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2015 - 2019.

¹⁸ Laporte, Antoni; Bobes González, Joaquina; Ulled Bertran, Xavier. *Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2018* [en línia]. Girona: Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya, 2019. <<http://hdl.handle.net/20.500.12368/19635>>. [Consulta: 22 juliol 2022].

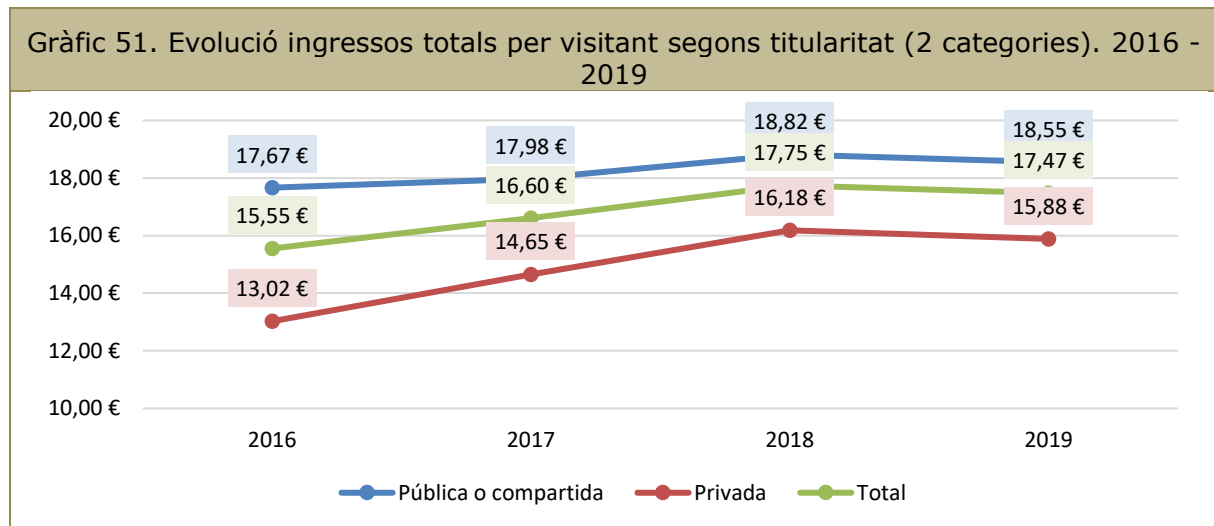
3.4.9. Ingressos per visitant segons titularitat dels museus

Els museus amb uns ingressos totals per visitant superiors són els públics, amb 18,55 €. Els privats presenten una xifra de 15,88 € ingressats per visitant.

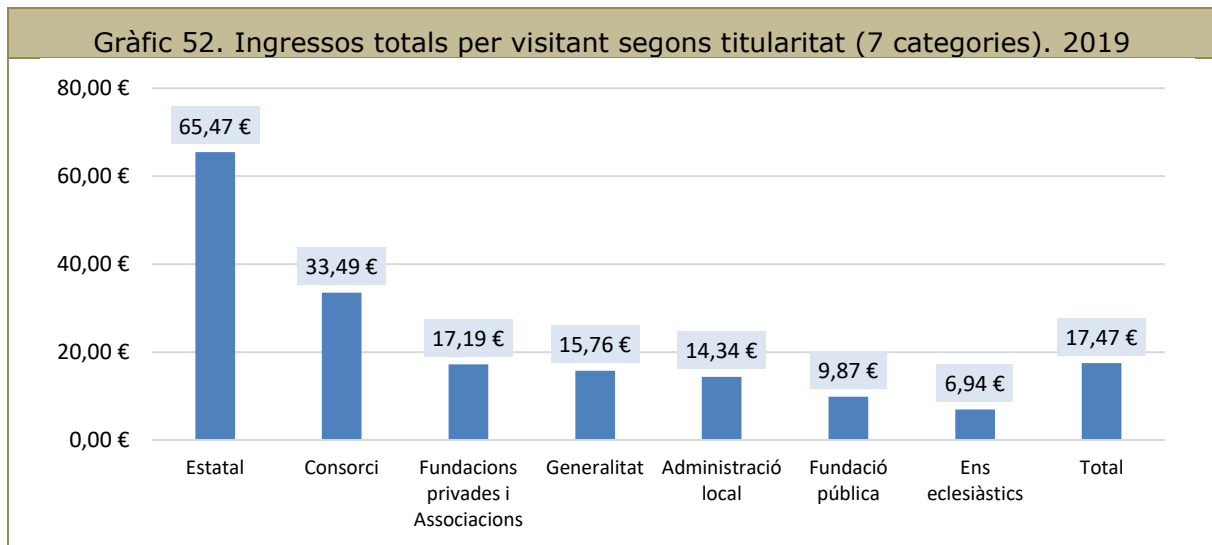
Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2019. Base: 108 museus.

De 2016 a 2019 els ingressos totals per visitant han augmentat un 12,3%. Als museus privats aquesta xifra ha augmentat un 21,9%, mentre que als públics ho ha fet un 5,0%.

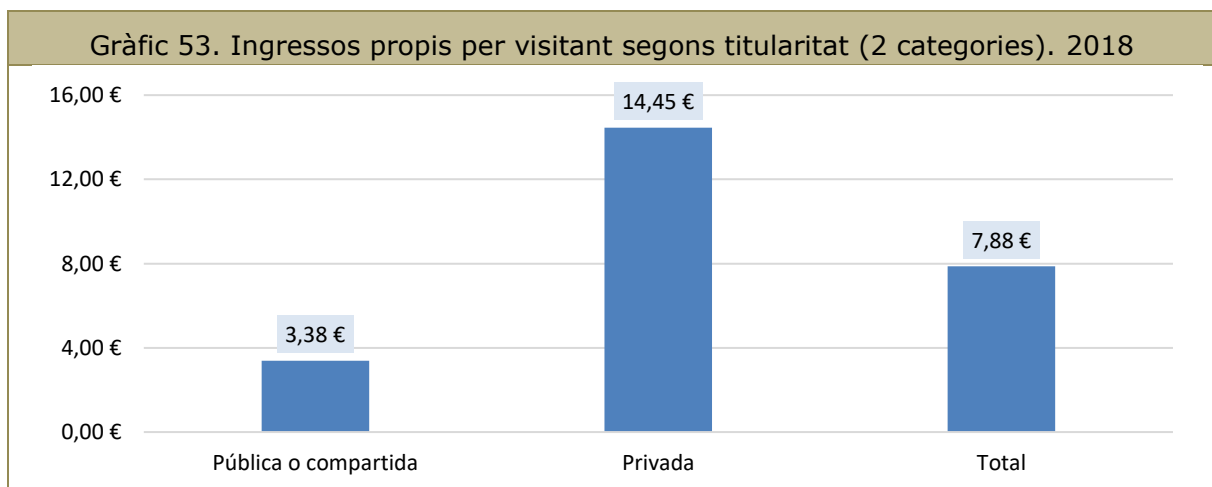
Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2016 - 2018, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2016 - 2018. 2016: 98 museus; 2017: 106 museus; 2018: 109 museus; 2019: 108 museus.

Els museus amb uns ingressos totals per visitant superiors són els estatals (65,47 €) i els consorcis (33,49 €). Els que en presenten menys són els eclesiàstics (6,94 €) i els de les fundacions públiques (9,87 €).

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2019. Base: 108 museus.

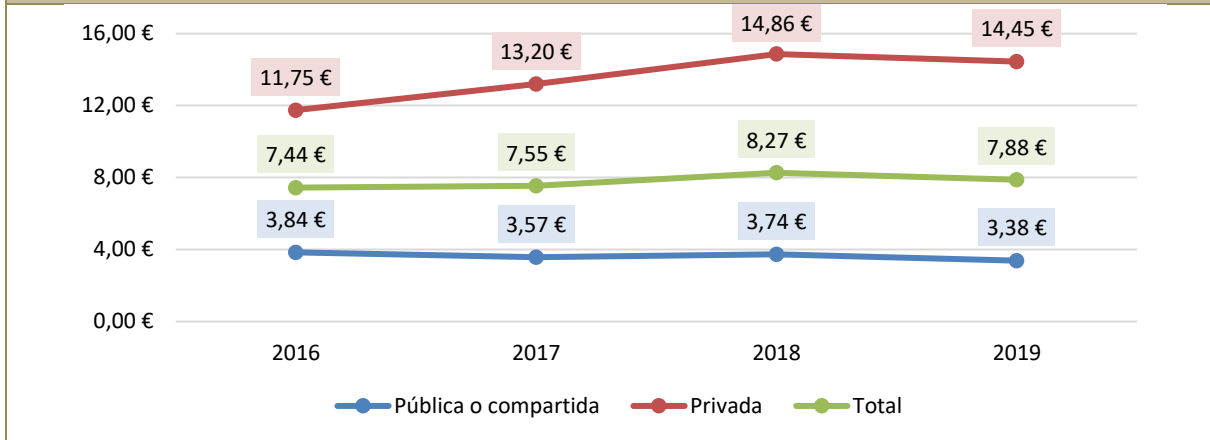
Els museus amb uns ingressos propis per visitant superiors són els privats: 14,45 € per visitant. Els públics presenten una xifra de 3,38 € per visitant.

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2018, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2018. Base: 109 museus.

De 2016 a 2019 els ingressos propis per visitant han augmentat un 5,8%. Als museus privats aquesta xifra ha augmentat un 23,0%, mentre que als públics s'ha reduït un 5,8%.

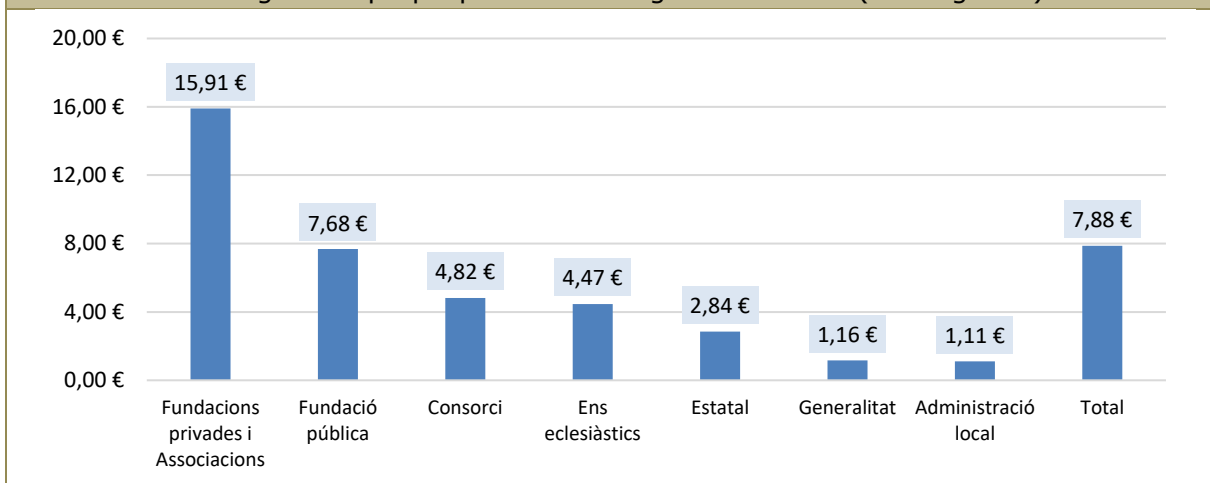
Gràfic 54. Evolució ingressos propis per visitant segons titularitat (2 categories). 2016 - 2019

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2016 - 2018, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2016 - 2018. 2016: 98 museus; 2017: 106 museus; 2018: 109 museus; 2019: 108 museus.

Els museus amb uns ingressos propis per visitant superiors són les fundacions privades i assoc. (15,91 €) i les fundacions públiques (7,68 €). Els que en presenten menys són els de l'administració local (1,11 €) i la Generalitat (1,16 €).

Gràfic 55. Ingressos propis per visitant segons titularitat (7 categories). 2019

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2019. Base: 108 museus.

Per posar en relació les aportacions dels titulars dels museus de titularitat pública o compartida i els visitants s'han seleccionat els 94 museus que presenten dades tant d'ingressos com de visitants i que són de titularitat pública o compartida.

S'observa que el estatal és el que absorbeix major finançament públic per visitant. És a dir, per a cada visitant del museu estatal, les administracions titulars hi aporten 62,03 €.

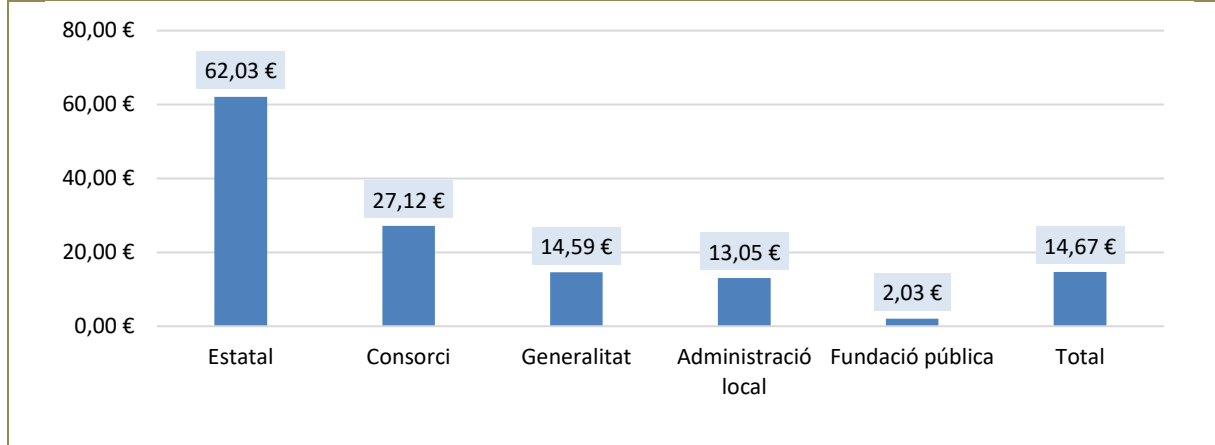
En altres categories de museus de gestió pública també s'observen aportacions públiques significatives. Els visitants dels museus de consorci, els de la Generalitat

i els de l'administració local suposen unes aportacions de l'erari públic de 27,12 €, 14,59 € i de 13,05 €, respectivament, per visitant.

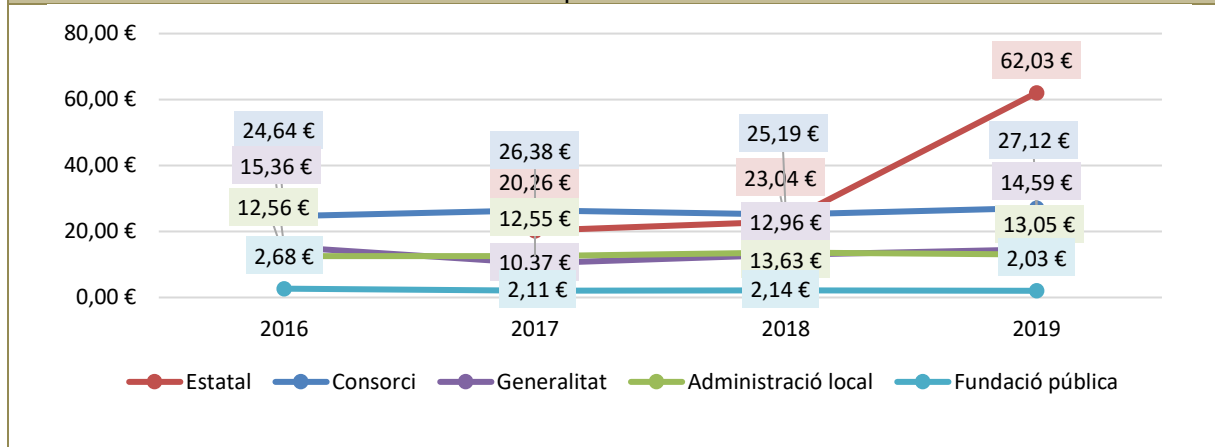
Els museus dependents de fundacions públiques reben aportacions dels titulars de 2,03 € per visitant.

Gràfic 56. Ingressos per visitant aportats pels titulars als museus de titularitat pública o compartida. 2019

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2019. Base: 94 museus.

Gràfic 57. Ingressos per visitant aportats pels titulars als museus de titularitat pública o compartida. 2019

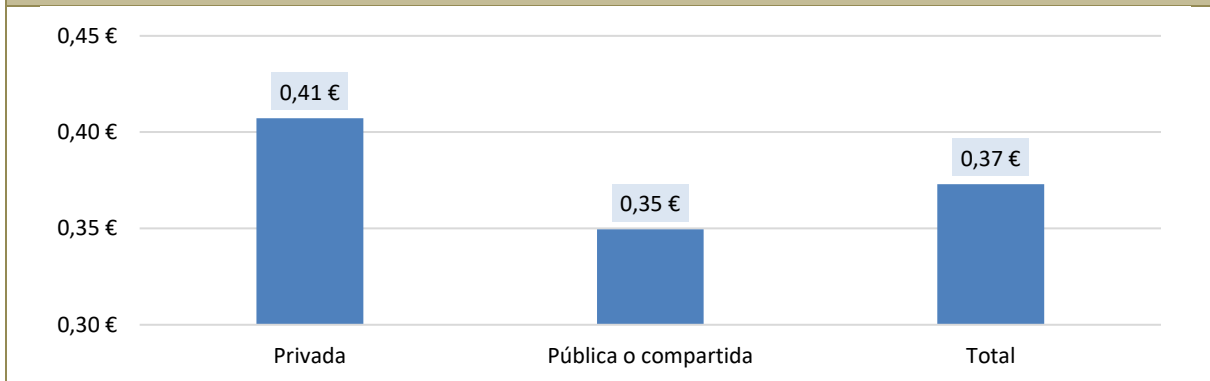

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2019. Base: 94 museus.

Els ingressos de patrocinis per visitant suposen 0,41 € als museus privats i 0,35 € als públics.

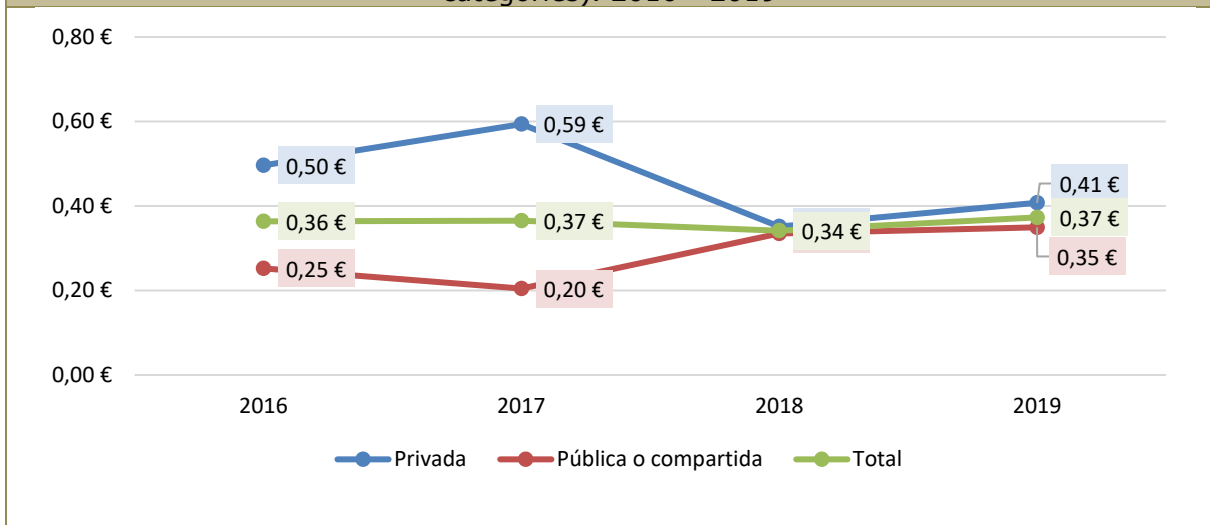
Gràfic 58. Ingressos per patrocinis per visitant segons titularitat (2 categories). 2019

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2019. Base: 108 museus.

De 2016 a 2019 els ingressos de patrocinis per visitant han augmentat un 2,6%. Als museus públics aquesta xifra ha augmentat un 38,5%, mentre que als privats ha disminuït un 17,9%.

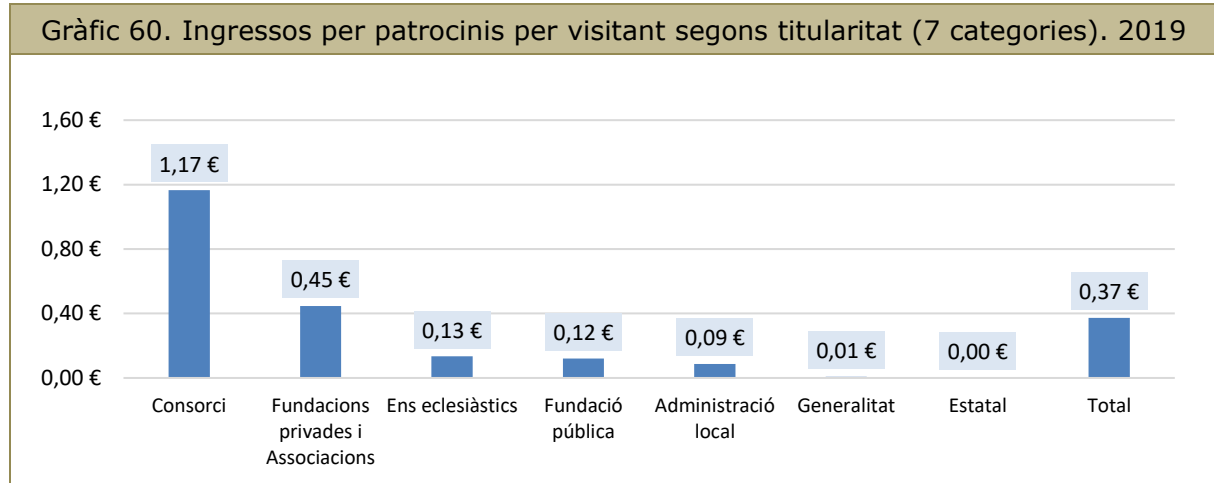
Gràfic 59. Evolució ingressos per patrocinis per visitant segons titularitat (2 categories). 2016 - 2019

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2016 - 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2016 - 2019. 2016: 98 museus; 2017: 106 museus; 2018: 109 museus; 2019:108 museus.

El gràfic següent mostra que els ingressos de patrocinis per visitant en totes les categories de titularitat van ser molt reduïts. Els museus de consorci són els únics que superen la xifra de 1€ (1,17€).

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2018, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya i Registre de Museus 2018. Base: 109 museus.

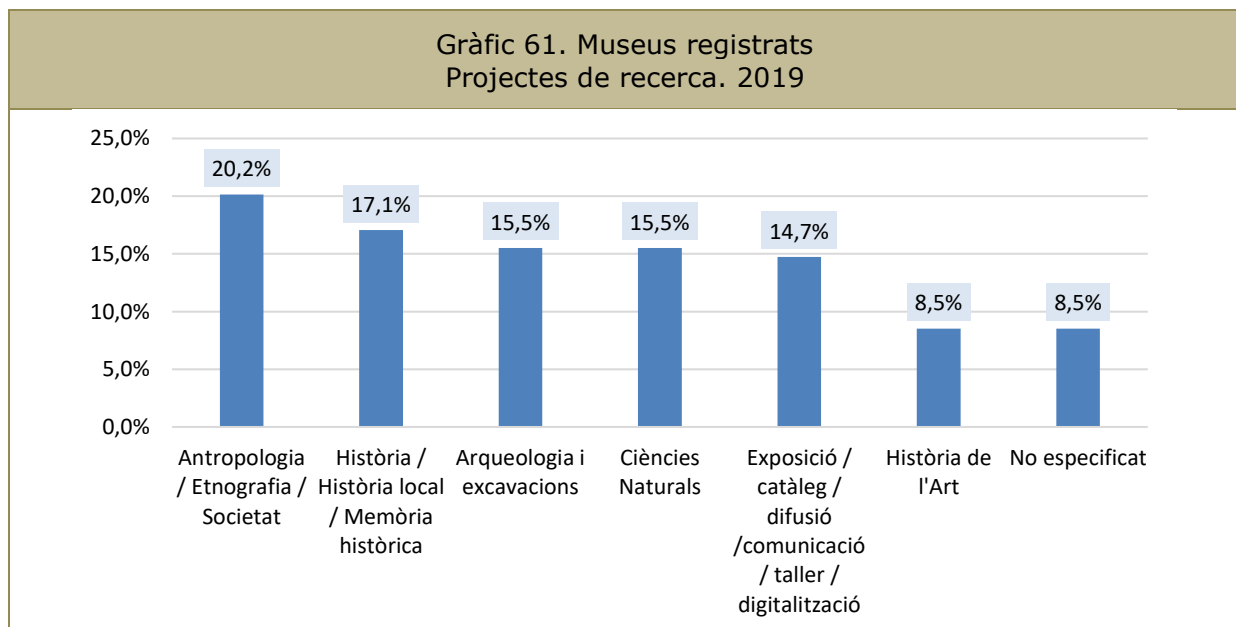
4. Les activitats dels museus

4.1. L'activitat de recerca

Segons les dades del Registre de Museus, 51 museus han dut a terme 129 projectes de recerca durant el 2019, és a dir, el 44,0% dels museus declara haver realitzat com a mínim un projecte de recerca durant el 2019.

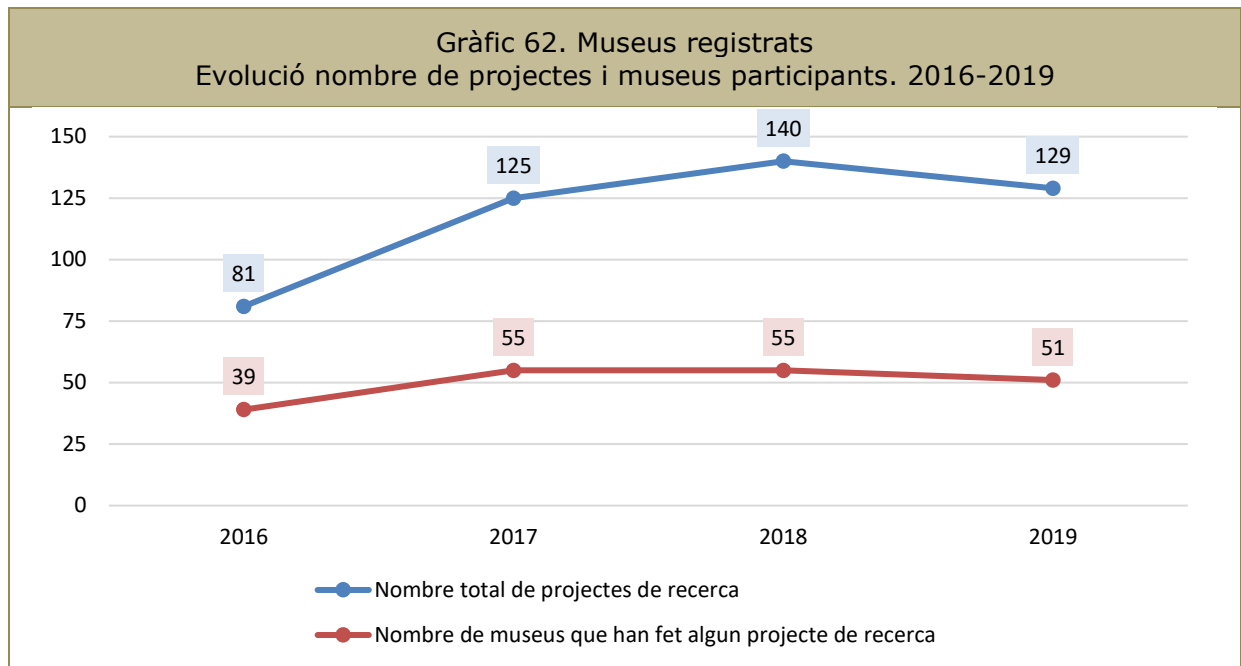
Respecte a la distribució del nombre de projectes de recerca segons museus, 31 museus han realitzat un o dos projectes de recerca, mentre 20 museus n'han realitzat 3 o més. Els projectes més comuns estan vinculats amb l'antropologia, etnografia i societat, seguits pels relacionats amb història, història local i memòria històrica. Cal destacar que amb les dades disponibles no es pot concretar la temàtica d'11 projectes de recerca¹⁹.

Nombre de projectes de recerca	Nombre de museus	%
1	18	35,3%
2	13	25,5%
3	7	13,7%
4	6	11,8%
6	5	9,8%
7	1	2,0%
8	1	2,0%
Total museus	51	100,0%

Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2019. Base 51 museus.

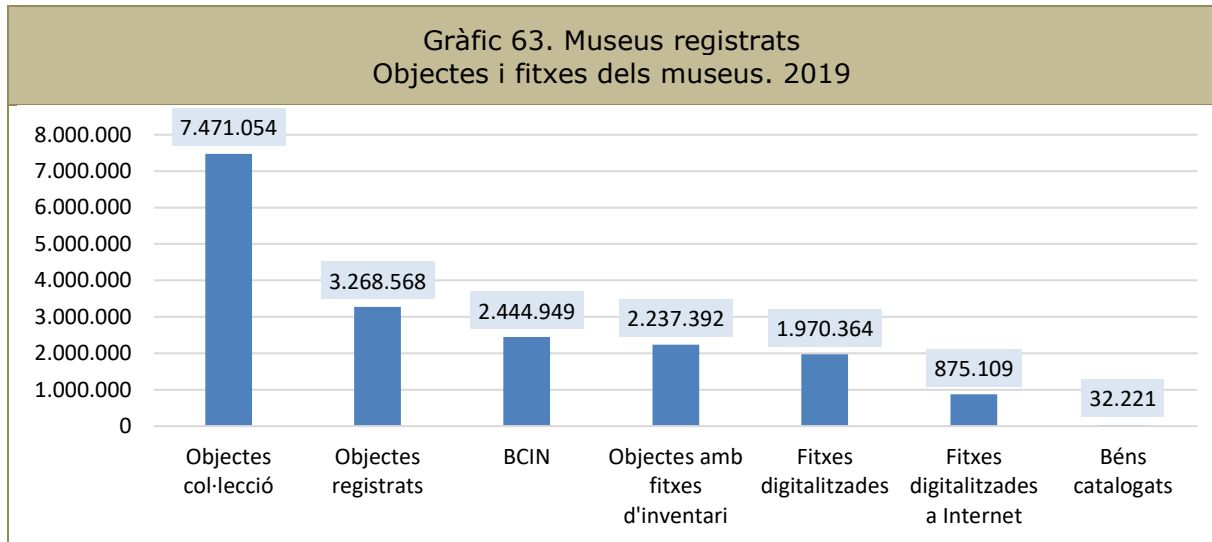
¹⁹ El Registre no proposa un glossari als museus per facilitar la resposta a aquesta pregunta del qüestionari.

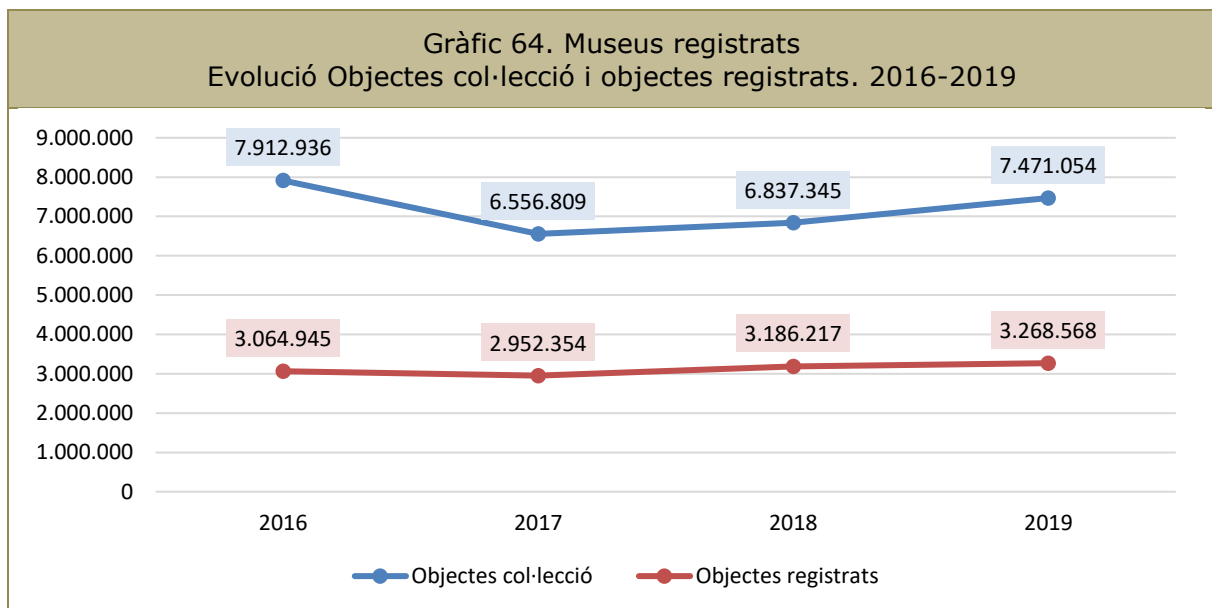
Font: elaboració pròpia a partir del Registre de Museus 2016 a 2019.

4.2. La gestió i documentació de col·leccions

L'any 2019 els museus registrats tenen un fons total de 7.471.054 objectes. Pel que fa a les fitxes d'inventari, aquestes suposen un total de 2.237.392.

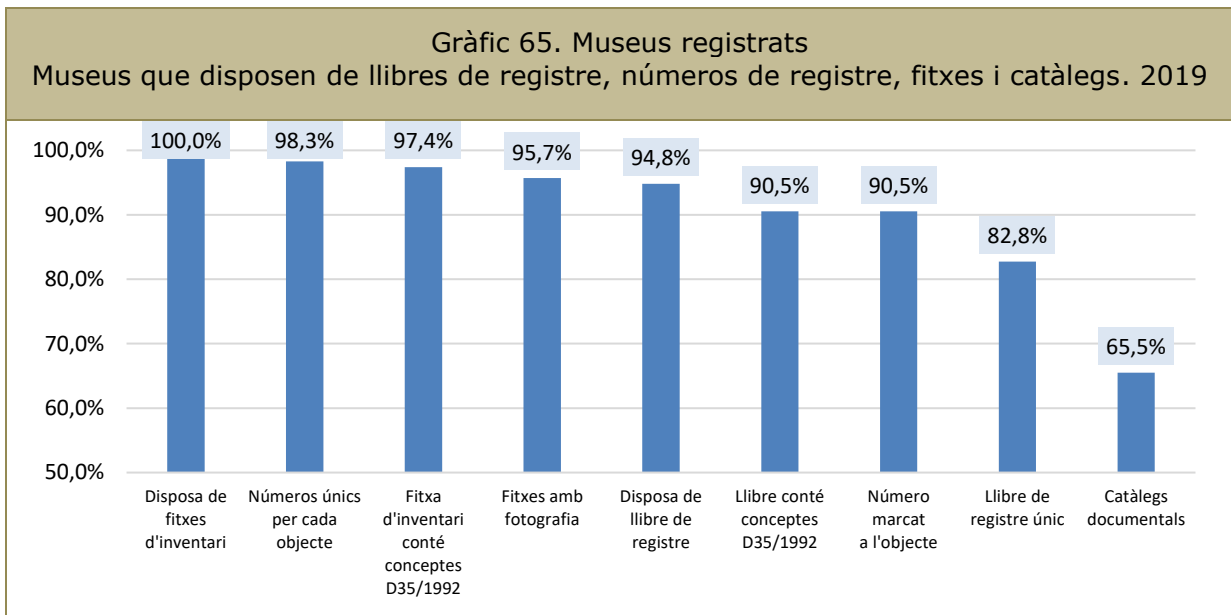

Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

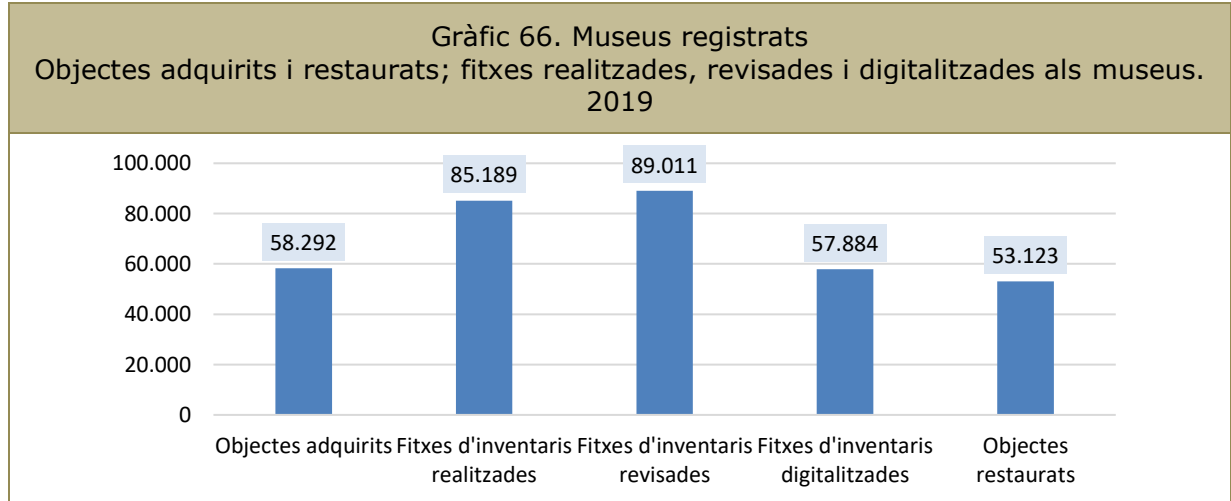
Font: Registre de Museus 2016 a 2019.

Tots els museus disposen de fitxes d'inventari, però només el 65,5% disposa de catàlegs documentals.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

Durant el 2019 es van adquirir 58.292 objectes, es van realitzar 85.189 fitxes d'inventari, es van revisar 89.011 fitxes d'inventari, es van digitalitzar 57.884 fitxes i es van restaurar 53.123 objectes.

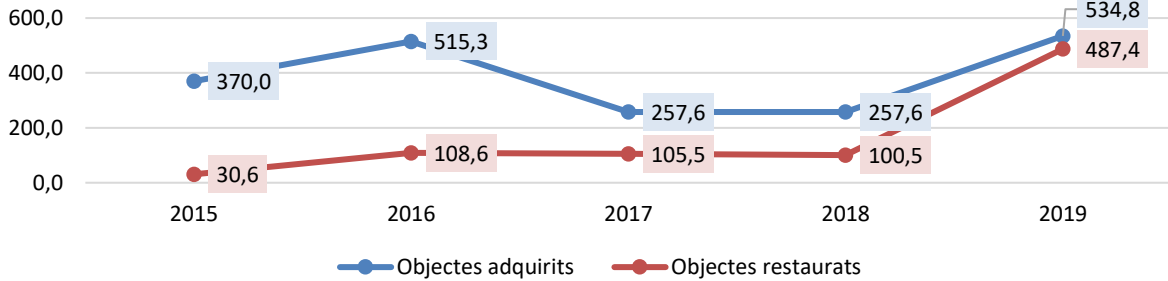

Font: Registre de Museus 2019. Base: 116 museus.

L'evolució mostra que a l'any 2019 s'ha canviat la tendència respecte els anys anteriors. Ha augmentat la importància de les fitxes d'inventaris realitzades. També han crescut els objectes adquirits i els objectes restaurats.

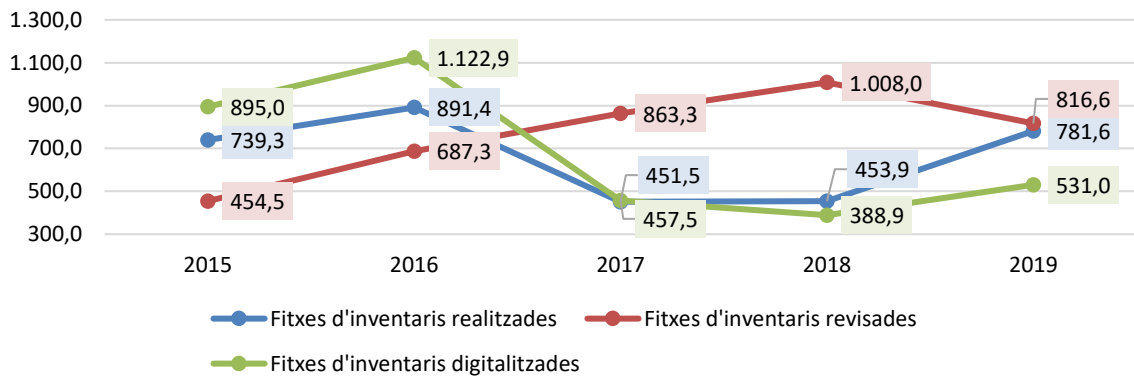

Gràfic 67. Museus registrats
Evolució de la mitjana d'objectes adquirits i restaurats anualment als museus. 2015 - 2019

Font: Registre de Museus 2015 - 2019.

Gràfic 68. Museus registrats
Evolució de la mitjana de fitxes realitzades, revisades i digitalitzades anualment als museus. 2015 - 2019

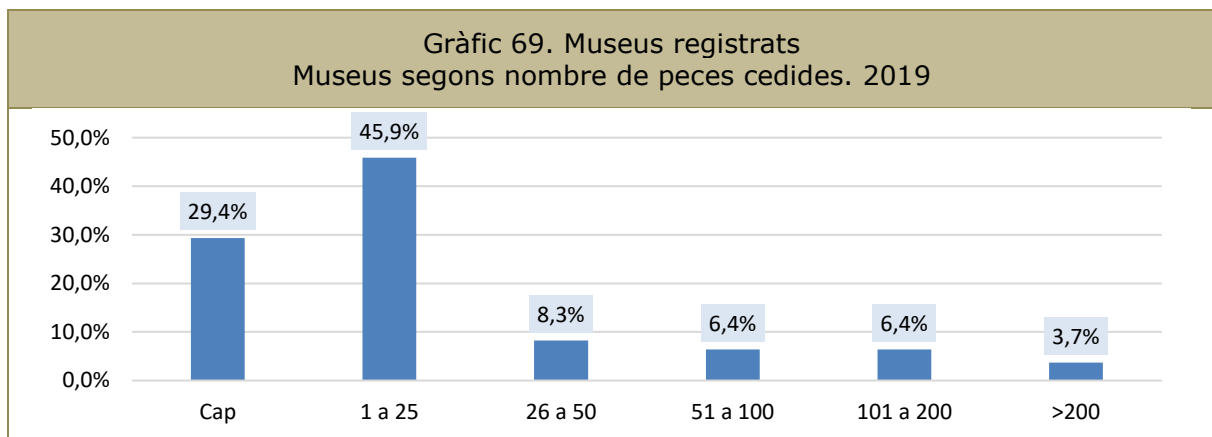
Font: Registre de Museus 2015 - 2019.

4.3. L'acció de cooperació

L'acció de cooperació dels museus es pot valorar en termes dels moviments d'objectes, d'una banda, i de la seva participació en xarxes, de l'altra.

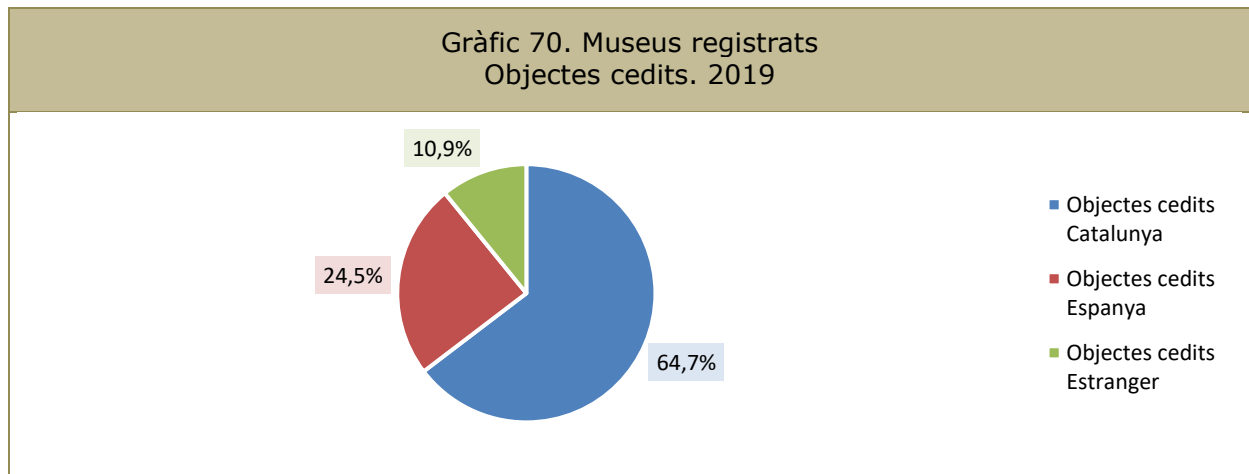
4.3.1. Préstecs, cessions i donacions d'objectes

Durant el 2019, 77 museus registrats van cedir objectes, sumant un total de 5.177 peces. Els 32 restants no en van cedir cap.

Font: Registre de Museus 2019. Dades corresponents a 109 museus.

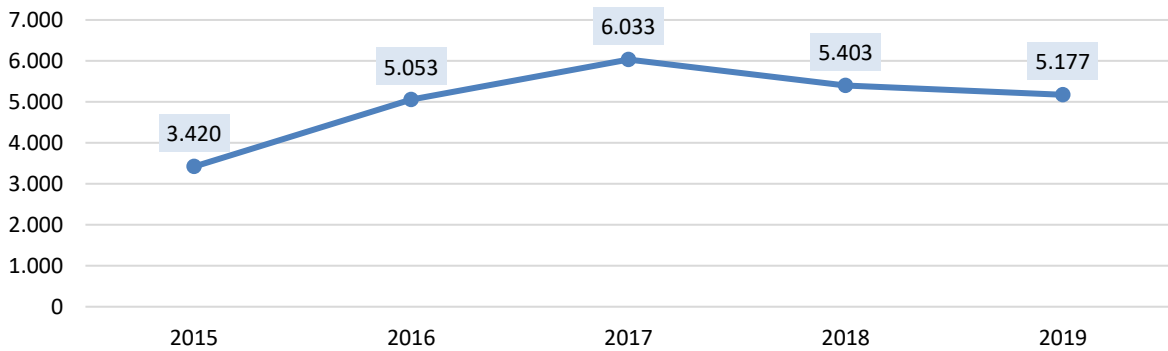
El 64,7% dels objectes es van cedir a institucions de Catalunya.

Font: Registre de Museus 2019. Base: 109 museus.

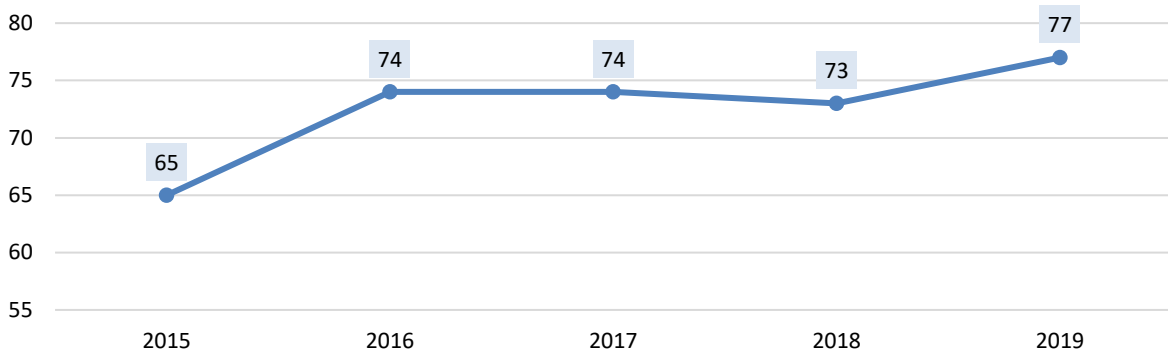

Gràfic 71. Museus registrats
Evolució d'objectes cedits totals. 2015 - 2019

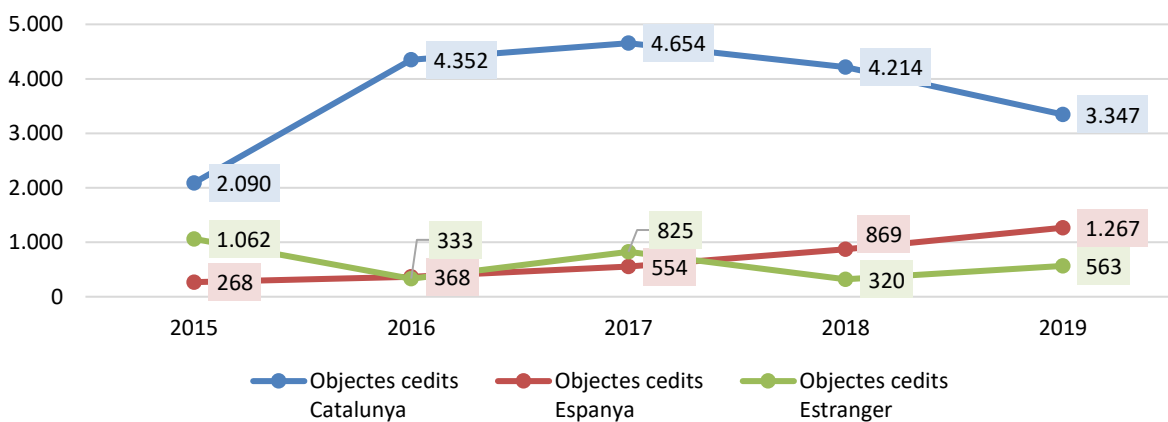
Font: Registre de Museus 2015 - 2019.

Gràfic 72. Museus registrats
Evolució nombre de museus que han cedit objectes. 2015 - 2019

Font: Registre de Museus 2015 - 2019.

Gràfic 73. Museus registrats
Evolució d'objectes cedits. 2015 - 2019

Font: Registre de Museus 2015 - 2019.

4.3.2. Préstecs, cessions i donacions d'objectes: alguns casos destacats

El **Museu Nacional d'Art de Catalunya**²⁰ ha deixat en préstec 477 obres a 50 institucions nacionals i internacionals. D'aquestes, 206 obres han estat prestades a nivell nacional i 271 a museus estrangers. S'han prestat objectes a museus com: el Museu Maricel de Sitges, el Museu de Valls, el Museu de la Garrotxa a Olot o el Museu de Granollers. A museus estatals com Museo de Bellas Artes de Bilbao o Museo del Prado (Madrid) i a museus internacionals com Museum of Russian Impressionism (Moscou) o el Grand Palais (París).

També s'han prestat deu obres al Parlament de Catalunya a l'edifici del Parc de la Ciutadella, obres per a diverses exposicions a les diferents seus de CaixaForum i per a exposicions internacionals a Japó i Brasil. Cal destacar el préstec d'obres de Ramon Padró Pijoan, Darío de Regoyos, Juli González i Enric Folgossa, així com algunes obres anònimes a l'exposició *Poètiques de l'emoció* que s'ha presentat tant a CaixaForum Barcelona com CaixaForum Saragossa.

En el **Museu d'Arqueologia de Catalunya**²¹, a la seu d'Empúries, es presenta *Bacus, les màscares del déu* produïda pel Museu de Badalona, que integra nombrosos préstecs d'obres procedents de les col·leccions del mateix MAC. I, a més, el préstec d'objectes per a les mostres *L'aventure phocéene*, organitzada pel Musée Henry Prades de Lattes (Montpellier), i *Carthago, il mito immortale!*, organitzada pel Parco Archeologico del Colosseo de Roma.

El **Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya**²² ha tramitat 101 peticions de donació, de les quals se n'han resolt positivament 12. D'aquestes, destaquen les següents: una premsa de daurats Karl Krause del taller de l'enquadernació d'Emili Brugada; un comptador de gas SIRY, LIZARS & Cie. de 1887 i un d'elèctric Duncan M2 de 1915; una màquina d'escriure i comptable Burroughs Bookkeeping Machine de la dècada de 1930; una ràdio gramola RCA art-decò de la dècada de 1930; un microscopi Reichert MEF-2 i una clepsidra de l'artista i físic francès Bernard Gitton.

Pel que fa al préstec el mNACTEC ha prestat un total de 74 peces a altres institucions: destaquen el Pavelló de Sant Rafael del recinte modernista de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (Barcelona) amb un préstec de 45 peces per l'exposició *A la cerca dels signes de la malaltia* i *L'avortament* per a la seu Foto Colectania (Barcelona) amb 19 peces. També s'han fet préstecs a l'acte Honda a Santa Perpètua de la Mogoda de 2 peces, als estudis de TV3 pel programa de televisió *Quèquicom* a Sant Joan Despí de 7 peces i una peça al Saló de l'Automòbil 2019 a la Fira de Barcelona.

²⁰ Memòria del Museu Nacional d'Art de Catalunya 2019.

²¹ Memòria del Museu d'Arqueologia de Catalunya 2019.

²² Memòria del Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya 2019.

La col·lecció del **Museu d'Art Contemporani de Barcelona**²³ ha viatjat de manera nacional i internacional a través del préstec de 671 obres a 53 institucions (34 nacionals i 19 internacionals). Destaca el préstec de les obres de Han Haacke *Eisring* i *Shapolsky et. al. Manhattan Real Estate Holdings, a Real-Time Social System, as of May 1, 1971* per a l'exposició monogràfica de l'artista realitzada per al New Museum de Nova York. D'altra banda, al llarg del 2019 ha continuat la col·laboració entre la Diputació de Barcelona i el MACBA per a la producció i organització de l'exposició *Entusiasme. El repte i l'obstinació en la Col·lecció MACBA*, una aproximació a l'art contemporani de la mà de 16 artistes internacionals.

El **Museu d'Història de Barcelona**²⁴ ha tingut durant el 2019 un total de 2.583 objectes en préstec en altres museus i institucions. De les 2.550 peces prestades a llarga durada, la majoria, 2.186 peces, han continuat prestades per l'exposició permanent del Centre de Cultura i Memòria d'El Born CCM. També s'han cedit peces al Museu Marítim de Barcelona, Museu de Ceràmica de Barcelona, al Castell de Montjuïc o a l'Acadèmia de Bones Lletres per a la Galeria de Catalans Il·lustres, entre altres.

D'altra banda, entre les 33 peces en préstecs de curta durada cal destacar les 15 peces cedides a l'Arxiu Històric de Barcelona per a l'exposició *Aureli Company i l'educació dels infants* i les 5 cedides al Palau de la Virreina per a l'exposició *Ángeles Nuevos. Escenas de la reforma de la plaza Gardunya, Barcelona (2005-2018)*. També s'han cedit peces a altres institucions com el Museum of Russian Impressionism (Moscou), el Museo Militar de Toledo, el Museu del Monestir de Sant Cugat o el CaixaForum tant el de Barcelona com el de Madrid.

El **Museu de la Música de Barcelona**²⁵ ha prestat 22 peces durant el 2019: 9 al Musical Instruments Museum de Phoenix Arizona, EUA); 1 al MÚSIC-Musée des Instruments (Ceret) per l'exposició *SUPERSONIC*; 1 al Museum of Russian Impressionism (Moscou); 4 documents del fons Isaac Albéniz a CaixaForum Madrid i CaixaForum Barcelona per l'exposició *Òpera. Passió, poder i política* i 7 documents al Centre de Documentació de l'Orfeó Català: 1 al fons Joan Manén per *Les estrenes de compositors catalans al Palau. 1908-1960* i 6 al fons Miquel Llobet per *La guitarra al Palau*.

El **Museu del Disseny de Barcelona**²⁶ ha prestat un total de 188 peces per 17 préstecs gestionats. Les peces han estat prestades a: el Gobierno de Castilla-La Mancha / Fundación Impulsa-clm (Toledo) per *aTempora Talavera de la Reina. Seis mil años de ceràmica en Castilla-La Mancha* i per *Cristóbal Balenciaga. Moda y Patrimonio II*; Het Schip. Amsterdam School Museum per *Antoni Gaudí at Het Schip*; Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) per *Un segle breu*:

²³ Memòria del Museu d'Art Contemporani de Barcelona 2019.

²⁴ Memòria del Museu d'Història de Barcelona 2019.

²⁵ Memòria del Museu de la Música de Barcelona 2019.

²⁶ Memòria del Museu del Disseny de Barcelona 2019.

Col·lecció MACBA i altres; Cristóbal Balenciaga Museoa (Getaria, País Basc); Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) per *Liberxina. Pop i nous comportaments artístics*; Fundació Pública Municipal Joan-Josep Tharrats d'Art Gràfic (Pienda de Mar) per *Univers Tharrats*; Museu d'Història de Barcelona (MUHBA) per *Barcelona, capital Mediterrània*; Diversos Museus a Japó per *Barcelona The City of Artistic Miracles*: Nagasaki Prefectural Art Museum, Himeji City Museum of Art, Sapporo Art Museum, Shizuoka City Museum of Art; Forum Evolución Burgos Palacio de Congresos y Auditorio per *aTempora Talavera de la Reina. Seis mil años de ceràmica en Castilla-La Mancha*; Museu Can Tinturé (Esplugues de Llobregat) per *La ceràmica en temps de la Catedral del Mar*; Museo Thyssen – Bornemisza (Madrid) per *Balenciaga y la pintura española*; Museu Municipal Castell (Rubí) per *Fotografía de moda Maria Illa Gumà l'alta costura a Rubí*; San Telmo Museoa (Donostia) al Biental Internacional de Arquitectura de Euskadi per *Diseño de sistemas: la escuela Ulm y la compañía Braun*; Musée des Arts Décoratifs (París) per *Marché et demarche. Une histoire de la Chaussure*; i a Museo del Traje (Madrid) per *iExtra, moda! iEl nacimiento de prensa de moda en España!*

El programa d'exposicions itinerants de la **Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona**²⁷ té l'objectiu d'oferir una diversitat de propostes expositives als museus locals, contribuint a incrementar la qualitat de les seves programacions i posant a l'abast dels ciutadans i ciutadanes el coneixement del seu patrimoni cultural. Les exposicions itinerants permeten, amb un efecte multiplicador, descentralitzar i apropar l'oferta expositiva, potenciar la seva difusió territorial i accedir a un públic nou i divers. La Xarxa de Museus Locals ha coproduït junt amb l'Oficina de Patrimoni Cultural sis exposicions itinerants:

- *Catifes de ciment. El món de la rajola hidràulica* produïda pel Consorci de Patrimoni de Sitges, l'Ajuntament de Sitges i l'Oficina de Patrimoni Cultural gràcies al préstec de la col·lecció particular de Jordi Grisè i d'altres fons museístics procedents d'entitats públiques i privades.
- *De París a Nova York. Gravats de la Col·lecció Gelonch Viladegut* produïda per l'Oficina de Patrimoni Cultural amb la col·laboració d'Antoni Gelonch Viladegut i amb el suport del Museu Comarcal de Manresa i de la Fundació Abelló – Museu Municipal d'Art de Mollet del Vallès.
- *L'home nu. Tot despullant els arquetips de la masculinitat* organitzada per l'Oficina de Patrimoni Cultural de l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona, el Museu d'Art de Cerdanyola i el Museu Abelló de Mollet del Vallès.
- *El modernisme i les flors. De la natura a l'arquitectura* produïda pel Museu d'Art de Cerdanyola del Vallès, els Museus d'Esplugues de Llobregat i l'Oficina de Patrimoni Cultural.
- *Ossos: un viatge a l'època medieval de la mà de l'antropologia física* produïda pel Museu d'Arqueologia de Catalunya i per l'Oficina de Patrimoni Cultural.

²⁷ Memòria de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona 2019.

- *Xilografies. La fusta feta imatge* produïda per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, junt amb el Museu Comarcal de Manresa, la Fundació Carulla i els propietaris de la Col·lecció Rubiralta i Garriga (CRiG).

El **Museu de Ciències Naturals de Barcelona**²⁸ en referència als préstecs culturals, durant el 2019 cal destacar una cessió, amb un termini de vint anys per activitats educatives, a l'Ajuntament de Manlleu al Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis del Museu del Ter, a més dels préstecs a la Fundació Bancària "la Caixa", en l'Àrea de Divulgació Científica i CosmoCaixa, i a Falca Visual, SL.

El **Museu Etnològic i de cultures del món de Barcelona**²⁹ durant el 2019 s'ha formalitzat el préstec de sis peces per formar part de l'exposició *Caps tallats. Símbols de poder* produïda pel Museu d'Arqueologia de Catalunya i d'una peça al Museo Picasso de Barcelona per l'exposició *Picasso. La mirada del fotògraf*. D'altra banda, s'ha formalitzat un total de 287 préstecs de la biblioteca del museu.

4.3.3. Xarxes territorials de museus

A continuació es presenten les actuacions més rellevants de les xarxes de museus catalans el 2019:

XARXA DE MUSEUS LOCALS DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA³⁰

En el 2019, la XML està formada per 68 museus de 53 municipis, amb un total de 167 equipaments i extensions obertes al públic. En aquest any, els programes que s'han posat a l'abast dels equipaments adherits a la XML han estat els següents:

- Programa de documentació de col·leccions.
- Programa de conservació i restauració.
- Programa de compres conjuntes i central de préstec d'equipament tècnic.
- Programa d'estudis i projectes.
- Programa de formació i reciclatge.
- Programa exposicions.
- Programa d'accessibilitat.
- Programa de difusió i comunicació.
- Subvencions i ajuts especials.

Programa de documentació:

²⁸ Memòria del Museu de Ciències Naturals de Barcelona 2019.

²⁹ Memòria del Museu Etnològic i de Cultures del Món de Barcelona 2019.

³⁰ Memòria de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona 2019.

L'objectiu del programa és donar suport a la documentació dels fons dels museus de la XML. S'ha establert un pla d'actuació biennal en el que es prioritzen els museus que no han rebut suport l'any anterior. Durant l'any 2019 s'han realitzat 26 actuacions de suport a la documentació dels fons en 26 museus de la XML mitjançant la contractació de documentalistes especialitzats. En línies generals, el suport per a la documentació dels fons de la XML ha estat destinat a tasques de revisió i ampliació de la documentació introduïda en el MuseumPlus, a la informatització de fitxes ja creades i a la creació i revisió dels Tesaurus. També s'han continuat inventariant i documentant nous objectes de fons.

Programa de conservació i restauració:

Aquest programa té l'objectiu de contribuir a cobrir les necessitats dels museus de la XML en l'àmbit de la conservació del patrimoni cultural que gestionen, a través d'actuacions d'assessorament, de conservació preventiva, de conservació curativa o de restauració. En relació als protocols de conservació preventiva, durant l'any 2019, han estat 6 els museus que han desenvolupat la segona fase d'aquests protocols i 3 s'han adherit a la primera fase. S'ha continuat treballant en les línies ja consolidades en anys anteriors com són la contractació de professionals externs i les intervencions al Laboratori de Conservació-Restauració de l'OPC. En les intervencions realitzades al Laboratori de l'OPC han participat 13 museus i s'han restaurat un total de 24 obres, i s'ha realitzat un assessorament en conservació preventiva dels fons del Museu de Badalona i del Museu Torre Balldovina de Sant Coloma de Gramenet.

També s'han realitzat els informes de conservació i s'ha intervingut en la restauració d'una obra de l'exposició itinerant *Home Nu. Tot despullant els arquetips de la masculinitat* produïda conjuntament entre els Museu d'Art de Cerdanyola del Vallès, el Museu Abelló de Mollet del Vallès i la Diputació de Barcelona.

Pel que fa a les accions del Programa de Conservació-restauració dels fons dels museus de la XML, en 2019 han participat 7 museus amb 16 intervencions de conservació-restauració, i en un museu s'ha realitzat un estudi previ de conservació.

Programa de compres conjuntes i préstec de materials:

L'objectiu d'aquest programa és cobrir determinades mancances de material i d'equipament museístic dels museus locals dotant-los de material i equips museístics, en concepte de préstec, així com donar suport per a l'adquisició de determinats equipaments especialitzats, tot afavorint les economies d'escala. Els aparells de control ambiental adquirits el 2019 han estat deshumidificadors, aspiradors, *data loggers* i luxòmetres, destinats als 10 museus que van sol·licitar incorporar-los als seus equipaments. S'han adquirit caixes de plàstic de conservació per a 19 museus i caixes de cartó per a la conservació de peces tèxtils i document gràfic per a 12 museus. Les reserves de material d'ús compartit (vitrines, plafons, projectors focus de llum...) s'han continuat formalitzant a través de la central de préstec de la intranet de la XML.

Programa d'estudis i projectes:

L'objectiu d'aquest programa és donar suport a la realització d'estudis i projectes en diferents àmbits per tal de promoure i contribuir a la millora dels equipaments museístics de la XML, incloent les accions i projectes relacionats amb l'avaluació de l'activitat museística.

En el 2019 s'ha realitzat, juntament amb el Servei de Programació, la quarta edició del Cercle de Comparació Intermunicipal de Museus Locals (CCI), amb la participació de 37 dels 53 municipis que integren la XML. Els CCI són una eina de gestió desenvolupada per la Diputació de Barcelona que posa a l'abast dels municipis una metodologia d'avaluació pròpia, rigorosa, sòlida i consolidada, que combina mètodes d'avaluació quantitius (mesurar, comparar i avaluar resultats mitjançant unes variables i uns indicadors comuns consensuats), amb mètodes qualitius basats en sessions de treball en grup que fomenten la reflexió, l'intercanvi d'experiències i la transferència de coneixement. L'objectiu final dels CCI és impulsar la millora dels serveis municipals a partir de l'anàlisi, avaluació i comparació entre els municipis participants d'uns indicadors comuns consensuats. Per altra banda, el 26 de juny i el 3 de juliol es van realitzar els "Tallers de millora", en els que els museus van elaborar un mapa de relacions, una eina que permet visualitzar i identificar les relacions existents entre diversos factors en termes de causa-conseqüència i, a més, van treballar en el Portal d'Informació Econòmica i Serveis Local (PIESL).

El 2019 també s'ha realitzat un assessorament tècnic sobre el llegat de patrimoni cultural procedent de la família Valls de Tona per encàrrec de l'ajuntament del municipi i del Centre d'Interpretació del Camp de les Lloses. També s'ha encarregat la realització de l'Avantprojecte de museïtzació de la nau industrial de Can Manyer per al Museu Arxiu de Vilassar de Dalt, i s'ha realitzat la segona fase del Pla de tractament de tèrmits del Museu Can Papiol de Vilanova i la Geltrú.

També s'ha dut a terme una prova pilot realitzada conjuntament pels Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya, l'OPC, el Gabinet de Seguretat i l'Oficina Tècnica d'Activitats de la Diputació de Barcelona destinada a analitzar les condicions de seguretat de les persones dels museus amb l'objectiu d'analitzar les mancances i deficiències dels equipaments en aquest àmbit.

Programa de formació i reciclatge:

L'objectiu d'aquest programa és millorar la capacitat tècnica dels conservadors i personal tècnic dels museus de la Xarxa mitjançant cursos i accions formatives de caràcter específic. Al 2019 s'han realitzat diversos cursos:

- *Curs Accessibilitat Cultural. Museus i estratègies comunicatives del públic amb discapacitat cognitiva.*
- *Curs taller La gestió conservació de fons fotogràfics en els museus.*
- *Curs taller Experiències i activitats a les exposicions temporals dels museus. Museus, participació i comunitat.*

El 2 d'abril va tenir lloc l'Espai Francesca Bonnemaison de la Diputació de Barcelona la *Jornada de seguretat en els museus adreçada al món local* on diversos especialistes van debatre sobre els aspectes relacionats amb la seguretat dels museus i del patrimoni cultural. D'altra banda, el 7 i 8 de maig l'OPC i l'OPPCC van organitzar unes sessions de formació sobre el recompte de visitants per als museus de la XML que no disposen de sistema de tíqueting.

El 20 de novembre es va celebrar als Museus de San Cugat del Vallès la XXXII Jornada de la Xarxa de Museus Locals amb el títol *Museus, Salut i Benestar*. L'objectiu de la Jornada era debatre i presentar diverses experiències rellevants que aprofundeixen en el paper dels museus en el foment de la salut i del benestar de la ciutadania, a partir de projectes i programes que necessàriament s'han de basar en la cooperació i la transversalitat a nivell professional i institucional.

L'OPC col·labora amb diverses universitats en la formació d'alumnes de Graus universitaris en la especialitat de conservació i restauració.

Programa d'exposicions

Aquest programa segueix les línies de treball següents:

- Coproducció d'exposicions temporals amb museus de la XML.
- Adaptació d'exposicions temporals produïdes pels museus per a la seva itinerància.
- Producció d'altres accions expositives: *Coincidències Insòlites*, *Galeria virtual de dones*, *Memòria en Xarxa*.

El programa de 2019 s'ha centrat en els següents objectius:

- Ampliar i diversificar l'oferta expositiva, tant presencial com online, tot introduint nous formats expositius, com la *Memòria en xarxa* o la *Galeria Virtual de dones de la XML*.
- Fomentar la participació dels tècnics dels museus en l'elaboració del programa d'exposicions, a través d'una comissió d'exposicions per a propiciar el debat i la proposta de nous continguts.

El programa d'exposicions que s'ha dut a terme el 2019 ha estat integrat per les següents accions:

- Oferta d'exposicions itinerants: *Ossos. Un viatge a l'època medieval de la mà de l'antropologia física*; *El Modernisme i les flors. De la natura a l'arquitectura* i *De París a Nova York: Gravats de la Col·lecció Gelonch Viladegut*.
- Coproduccions i adaptacions: *L'home nu. Tot despullant els arquetips de la masculinitat*; *Caput aut navís. A cara o creu* i *Què mengem avui?*
- Nous formats o activitats expositives: *Memòria en Xarxa*; *1939. L'abans i el després* i *Galeria Virtual de Dones de la XML*.
- Exposicions finalitzades: *Xilografies. La fusta feta imatge* i *Catifes de Ciment. El món de la rajola hidràulica*.

Programa de difusió i comunicació

L'objectiu del programa és donar suport a la comunicació i difusió de la XML i dels museus locals adherits, així com de les seves activitats i accions a través de diversos medis i canals de comunicació. Durant l'any 2019 s'han dut a terme diverses accions com: anuncis per donar publicitat a la XML publicats en diverses revistes i articles redaccionals sobre determinats museus o exposicions realitzades per la XML.

També s'ha continuat participant en el Blog professional *Museus i accessibilitat* amb la publicació de l'article "L'essència de l'art invisible".

Participació en Jornades i Congressos

A l'any 2019, l'OPC ha participat com a ponents en:

- Congrés Internacional: *El museo para todas las personas, arte, accesibilidad e inclusión social* pel consorci MUSACCES (UCM-UNED-UAD) a Madrid i la conferència *La accesibilidad invisible en la red de Museos Locales de la Diputación de Barcelona*.
- Foro MAV 2019 (Asociación de Mujeres en las Artes Visuales) pel Museo Nacional Thyssen Bornemisza a Madrid, participació en la taula rodona *Experiencias compartidas sobre museos y género*.
- VI Congreso de Géneros, museos, arte y Educación, organitzat per la Red Museística Provincial de Lugo a Lugo.

Subvencions i ajuts especials:

En la línia d'ajuts del Pla de Concertació, 50 ens locals amb museus adherits a la XML han rebut subvenció.

Durant l'any 2019 s'han atorgat diferents ajuts especials que tenen com a objectiu donar suport o contribuir a pal·liar determinades mancances puntuals. Els ajuts especials atorgats són els següents:

- CIRMC Vilanova i la Geltrú. Projecte de documentació de l'arxiu del Centre d'Interpretació del Romanticisme Masia Cabanyes de Vilanova i la Geltrú.
- Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver, Cerdanyola del Vallès. Estudi bioantropològic i arqueològic de l'hipogeu del carrer París.
- Museu de l'Hospitalet. Desinfecció i neteja del fons d'art a l'espai de reserva del Museu de l'Hospitalet.
- Museu Abelló, Mollet del Vallès. Pla director-arquitectònic del taller de l'artista.
- Museu de Mataró. Avantprojecte museogràfic per a l'actualització de les sales expositives de Can Serra.
- Museu Torre Balldovina de Sta. Coloma de Gramenet per l'exposició *100 anys de premsa local*.

XARXA DE MUSEUS DE LES TERRES DE LLEIDA I ARAN³¹

Les accions portades a terme per la Xarxa durant el 2019 s'han articulades en catorze línies de treball entorn els cinc grans objectius del Programa d'Actuacions 2016-2019:

- Incrementar i diversificar els públics dels museus, garantint la qualitat dels serveis i activitats, per una millora del retorn social i de la visibilitat del paper de servei a la ciutadania.
- Contribuir a la millora de l'eficiència en l'organització i gestió dels museus per adaptar-los a les necessitats i reptes actuals.
- Impulsar la recerca aplicada per tal d'augmentar quantitativament i qualitativa l'activitat que ja duen a terme els museus de la xarxa.
- Ajudar a mantenir les funcions de conservació, restauració i documentació amb la finalitat de garantir l'òptima custòdia del patrimoni del qual els museus en són responsables.
- Estimular el coneixement, promoció i dinamització del territori a partir del patrimoni material i immaterial representatiu de l'entorn.

A més, s'ha realitzat un nou programa d'actuacions 2020-2023 basat en els resultats obtinguts de l'avaluació del programa d'actuacions 2016-2019 i a l'anàlisi de les necessitats dels museus, alineats amb el que estableix el Pla de Museus 2030 en matèria de xarxes territorials.

De les 16 línies a desenvolupar el 2019 s'han finalitzat 14 línies. Les actuacions més destacades durant el 2019 s'han dut a terme en els àmbits de comunicació, accessibilitat, recerca i exposicions.

- Comunicació: celebració del Dia Internacional dels Museus amb promocions conjuntes de les activitats organitzades pels museus i realització d'una acció conjunta seguint el tema *Els museus com a eixos culturals: el futur de la tradició*. També un servei de suport en la gestió de les xarxes socials dels museus amb l'objectiu de donar coherència comunicativa a les accions conjuntes de la xarxa i contribuir en la difusió de les activitats dels museus.
- Accessibilitat: implementació de l'avaluació MUSA a tots els museus amb la implementació dels mòduls arquitectura i comunicació a 8 museus de la xarxa.
- Recerca: finalització de la recerca sobre paleontologia a les terres de Lleida. També s'ha finalitzat la recerca i concreció de la proposta *Què tenim sota els peus?* amb l'elaboració d'un primer guió de l'exposició i proposta d'àmbits, sistemes expositius i peces exposades.
- Exposicions: continuació de la itinerància de l'exposició *Se'n parlave... i n'hi havie* i presentació del catàleg a l'Espai Ermengol (la Seu d'Urgell), al Museu de la Vall d'Aran, al Museu Tàrrrega Urgell i al Museu de Lleida.

A més, s'ha iniciat el 2019 una col·laboració amb Ara Lleida en forma de suport econòmic que ha permès a la Xarxa portar a terme dues accions concretes: el

³¹ Memòria de la Xarxa Territorial de Museus de les Terres de Lleida i Aran 2019.

disseny d'un fulletó promocional de la XMTLLA i una campanya de Nadal. També cal destacar la participació de la XMTLLA en el I Fòrum dels Museus de Catalunya portat a terme al Museu del Disseny de Barcelona, on es va presentar l'estratègia digital de la xarxa com a exemple d'experiència innovadora.

XARXA TERRITORIAL DE MUSEUS DE LES COMARQUES DE GIRONA³²

El Programa d'Actuacions 2016–2019 organitza totes les activitats de la xarxa al voltant de les següents línies d'actuació:

- Incrementar i diversificar els públics dels museus, garantint la qualitat dels serveis i activitats, per una millora del retorn social i de la visibilitat del paper de servei a la ciutadania.
- Contribuir a la millora de l'eficiència en l'organització i gestió dels museus per adaptar-los a les necessitats i reptes actuals.
- Impulsar la recerca aplicada per tal d'augmentar quantitativament i qualitativa l'activitat que ja duen a terme els museus de la xarxa.
- Ajudar a mantenir les funcions de conservació, restauració i documentació amb la finalitat de garantir l'òptima custòdia del patrimoni del qual els museus en són responsables.

S'ha prosseguit amb el funcionament de les comissions creades l'any 2017 per a impulsar l'acció mancomunada en els següents àmbits d'actuació:

- Accessibilitat.
- Públics i Comunicació.
- Educació.
- Recerca i Documentació.
- Turisme i Patrocini.
- Cooperació i Coneixement.

El 2019 s'ha creat el Nou Pla d'Actuacions 2020-2023 amb l'objectiu d'avaluar el període anterior i impulsar la redacció del nou pla. S'ha prosseguit amb el manteniment i la implementació d'audioguies en el projecte Visitmuseum.

D'acord amb les necessitats detectades a l'auditoria sobre les sales de reserva dels museus de la xarxa, al 2019 s'han realitzat compres massives de caixes de plàstics normalitzades, de diverses mides, i d'una bobina de Tyvek, i s'han distribuït als museus de la xarxa que l'han sol·licitat.

Formació per als directors i tècnics dels museus de la xarxa: curs sobre materials d'emmagatzematge i conservació preventiva. El 14 de març de 2019 a la Sala d'Actes del MAC-Girona.

³² Memòria de la Xarxa Territorial de Museus de les Comarques de Girona 2019.

S'ha realitzat la quarta campanya del programa de suport a la documentació dels museus de la xarxa de Girona a un total de 12 museus, un menys que al 2018. Així com la segona campanya de suport audiovisual als museus de la xarxa, amb la contractació per part del SAM-Girona d'un fotògraf i d'una empresa d'audiovisuals per a la realització de reportatges fotogràfics i d'audiovisuals amb finalitats divulgatives dels museus, de les seves instal·lacions i de les seves activitats. S'ha donat suport fotogràfic i audiovisual a 18 museus.

També s'ha encarregat l'elaboració i redacció dels projectes educatius d'alguns museus a dues persones expertes en el camp de la pedagogia i de l'educació de museus: Museu del Suro de Palafrugell, Eco-Museu Farinera de Castelló d'Empúries i la copagació dels projectes educatius del Museu de la Garrotxa i Museu dels Sants d'Olot i el Museu de l'Empordà de Figueres.

S'ha realitzar la cinquena campanya de comunicació de la xarxa *Nadals als museus* i s'ha creat un llibret d'activitats per promocionar els 26 museus.

El 2019, també, la Xarxa ha participat en el Festival Som Cultura del Club Cultura del Patronat de Turisme Costa Brava, que aquest any es va realitzar a Ripoll. Tretze museus van aportar vint tallers diferents el 2 de novembre, i es van exposar 14 plafons amb la informació de la Xarxa i de cadascun dels museus. També es va participar en el Festival Ludivers aportant un taller de cistelleria el 25 de maig i un de ceràmica el 26, acompanyats per 14 plafons sobre tots els museus de la Xarxa.

A més a més, després de dos anys es va convocar la Comissió Institucional de la Xarxa que no s'havia convocat degut a l'aplicació del article 155 de la CE a la Generalitat de Catalunya.

Al contrari que altres anys, no s'ha pogut unificar les línies de foment del Departament de cultura de la Generalitat de Catalunya i les de la Diputació de Girona.

A inicis del 2019 es va aprovar la convocatòria de subvencions per al foment de projectes culturals als museus de les comarques gironines i s'han concedit 21 ajuts al llarg de l'any. A més, la convocatòria de la Generalitat de Catalunya va concedir un total de 8 subvencions per a la implementació de programes estratègics i de projectes específics dels museus de Girona.

S'han creat 74 fitxes de materials arqueològics pertanyents a tres dipòsits del SAM-Girona.

També ha autoritzat 25 vegades l'accés als materials arqueològics disposats per al seu estudi i consulta, per un altre, s'ha efectuat 13 dipòsits de materials arqueològics procedents de excavacions, a més de cedir materials arqueològics temporalment dels jaciments de Santa Grau, Cal Ferrer de la Plaça i Carretera N-II, provinents de Caldes de Malavella, per tal que siguin exposats a l'Espai AQUAE del mateix municipi.

S'han fet cessions a l'Ajuntament de Lloret de Mar tots els materials arqueològics provinents del seu terme municipal, per a que siguin dipositats definitivament dins les reserves del Museu del Mar de Lloret de mar.

També, s'ha fet una cessió definitiva de materials ceràmics provinents del jaciment de Can Xac, per tal de realitzar-hi estudis de termoremanència al laboratori de paleomagnetisme del Institut de Geociències de Madrid. També una cessió temporal de materials lítics del Castell de Rocabrúna per al seu estudi, i una altra d'objectes que s'han exposat a la Ciutadella de Roses.

XARXA TERRITORIAL DE MUSEUS DE LES COMARQUES DE TARRAGONA I DE LES TERRES DE L'EBRE³³

De les 13 línies a desenvolupar el 2019 s'han finalitzat 11. Algunes de les principals accions que s'han realitzat durant el 2019 són:

- Celebració de la quarta edició de les Jornades educatives Apropa't, sota el títol *Museu i escola aprenem junts* dirigida a grups amb risc d'exclusió cultural en un sentit ampli o per motius de naturalesa ben diversa.
- La creació i repartició del fulletó de la Xarxa de Museus de les Comarques de Tarragona i les Terres de l'Ebre.
- Assessorament professional en estratègia digital per millorar la comunicació dels museus de la xarxa i proporcionar eines i el suport necessari per establir i gestionar la seva estratègia digital.
- Assessorament professional per actualitzar i millorar els programes educatius i l'oferta dels museus, així com la seva difusió. I, alhora, actualitzar i millorar els programes d'accessibilitat als museus i el coneixement dels públics dels museus i la seva dinamització.
- Instal·lació i posada en marxa dels dataloggers.
- Preparació del REORG.
- Millorar l'accessibilitat a través del programa MUSA.

4.3.4. Xarxes temàtiques de museus

XARXA DE MUSEUS D'ART DE CATALUNYA³⁴

El Museu Nacional d'Art de Catalunya ha continuat treballant en la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya, ha establert una política d'adquisicions i de normalització documental unificada per promoure projectes de recerca compartits, facilitant la difusió i producció així com activitats d'interès comú. Per això, ha organitzat dues trobades entre els museus de la XMAC i grups de recerca per realitzar accions conjuntes i promoure la recerca vinculada a les col·leccions.

³³ Memòria de la Xarxa Territorial de Museus de les Comarques de Tarragona i de les Terres de l'Ebre de 2019.

³⁴ Memòria del Museu Nacional d'Art de Catalunya 2019.

Així mateix, s'ha sumat a les actuacions impulsades per la Xarxa de Museus d'Història de Catalunya, a més de desenvolupar-ne de pròpies, portant una nova visió de les col·leccions amb una perspectiva de gènere i LGTBI.

També ha creat un relat museístic de cada institució per fer visible el paper actiu de la dona en la creació artística en tots els àmbits, des d'artistes i dissenyadores fins a promotores, mecenes, muses... La Xarxa ha elaborat, a partir dels 22 museus que l'integren, un llistat complet del nombre d'obres i noms de les dones creadores presents a les col·leccions.

Cal destacar que la XMAC ha format part de l'exposició *Realisme(s) a Catalunya (1917-1936). Del Picasso clàssic al Dalí surrealista* tant en l'edició i publicació del catàleg de l'exposició com en la prestació d'obres i documentació dels diferents museus que conformen la Xarxa.

XARXA DE MUSEUS D'ETNOLOGIA DE CATALUNYA³⁵

La Xarxa de Museus d'Etnologia de Catalunya està formada per 13 museus distribuïts pel territori de Catalunya. Té un programa d'actuació plurianual, el 2019 s'ha portat a terme:

- Continuació del programa *Museus i Parcs naturals* realitzat a l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, que ha implicat el suport a les activitats i recerca en temes d'etnologia en l'àmbit territorial dels museus i parcs naturals.
- Iniciació del projecte sobre la definició de les polítiques d'adquisició dels Museus d'Etnologia.
- Realització dels treballs preparatoris per fer el concurs de contractació del projecte Prestació de serveis de normalització i validació dels tesaurus de la documentació de les col·leccions de la Xarxa de Museus d'Etnologia de Catalunya.
- Embalatge i el dipòsit provisional als 8 museus implicats en la adquisició de la col·lecció Pons d'objectes etnològics situada a Das (La Cerdanya).
- Finalització de l'exposició *Paisatges a taula* al Museu d'Història de la Immigració de Catalunya a Sant Adrià.

SISTEMA TERRITORIAL DEL MUSEU DE LA CIÈNCIA I LA TÈCNICA DE CATALUNYA³⁶

El Sistema Territorial del mNACTEC està format per 27 museus i espais patrimonials. El Museu de la Colònia Vidal de Puig-reig ja no forma part del sistema i, en canvi, s'han afegit el Museu de Mataró. Can Marfà Gènere de Punt i Terracotta Museu de Ceràmica a la Bisbal d'Empordà.

³⁵ Memòria de la Xarxa de Museus d'Etnologia de Catalunya 2019

³⁶ Memòria del Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya 2019.

El global de visitants del Sistema Territorial a augmentat un 0'95% de visitants el 2019, arribant a la xifra de 511.695 visitants.

En 2019 s'ha iniciat el procés per a la renovació de la seva identitat visual. Conjuntament amb l'associació ADG-FAD, s'ha dut a terme un concurs per seleccionar l'estudi creatiu que s'encarregarà de l'actualització de la identitat.

Convenis amb altres institucions en l'àmbit del Sistema Territorial del mNACTEC:

- Museu del Ciment Asland de Castellar de n'Hug.
- Parc Cultural de la Muntanya de Sal de Cardona.
- Museu Hidroelèctric de Capdella
- Museu del Suro de Palfruguell
- Museu de les Mines de Cercs
- Museu de Ceràmica "La Rajoleta" d'Esplugues de Llobregat
- Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia
- Museu Molí Paperer de Capellades
- Museu de la Torneria
- Museu de la Fassina Balanyà
- Museu de les Mines de Bellmunt del Priorat
- Societat Civil Col·lecció d'Automòbils Salvador Claret
- L'Ecomuseu Farinera de Castelló d'Empúries
- Museu de Gerri de la Sal
- Colònia Sedó

Junt amb el mNACTEC va organitzar la jornada tècnica *La restauració del patrimoni científic, tècnic i industrial*. A més, s'han dut a terme processos de restauració de 124 objectes de les col·leccions del Museu.

XARXES DEL MUSEU D'ARQUEOLOGIA DE CATALUNYA³⁷

El Museu d'Arqueologia de Catalunya fa prestació de suport tècnic i econòmic a les activitats de la Xarxa de Museus i Jaciments Arqueològics de Catalunya, l'Arqueoxarxa, i, alhora, a les dues rutes temàtiques d'abast nacional que lidera i coordina el museu: la Ruta de l'Art Rupestre i la Ruta dels Ibers.

L'Arqueoxarxa està actualment integrada per tretze museus i es concreta en el desenvolupament anual de tres grans programes:

Programa de producció i itinerància d'exposicions temporals:

³⁷ Memòria del Museu Arqueològic de Catalunya 2019.

Durant el 2019 el MAC ha coordinat i gestionat la itinerància de diverses exposicions, produïdes per la mateixa xarxa, que s'han presentat en museus i centres culturals d'arreu del país:

- *La revolució neolítica. La Draga, el poblat dels prodigis* presentat al Museu i poblat ibèric de Can n'Oliver, la UAB, el Museu de la Noguera i al CSIC.
- *La fi és el principi* presentat al Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols i al Museu de Tortosa.
- *Ossos* presentat al Museu Arqueològic de Banyoles, al Vinseum-Vilafranca del Penedès, al Museu-Arxiu Vilassar de Dalt, al Centre d'Interpretació del Patrimoni Històric "La caserna" de Martorell i al Museu de l'Hospitalet del Llobregat.
- *Jocs i joguines a l'antiguitat* presentat al Museu de Granollers i a l'Auditori Municipal de Montcada i Reixac.
- *El sexe en època romana* presentat al Museu Municipal Castell Ecomuseu Urbà de Rubí.

Programa de millora dels processos i instruments de documentació i gestió de col·leccions:

El MAC ha liderat el projecte de definició dels requeriments tècnics per a la selecció d'un nou programari de gestió de col·leccions i el projecte d'elaboració i revisió dels thesaurus per a la documentació de les col·leccions arqueològiques. Amb aquest objectiu, s'ha organitzat una presentació oberta també a la resta de museus i xarxes nacionals dels museus, de dos programaris de gestió de col·leccions: TMS i Skinsoft.

Programa de difusió de museus i jaciments:

S'han desenvolupat diverses accions encaminades a promocionar en mitjans de comunicació els museus i jaciments vinculats a la xarxa, així com les seves activitats. En destaquen les següents:

- Col·laboració en l'organització a Montblanc de les I Jornades Internacionals d'Art Rupestre de l'Arc Mediterrani de la Península Ibèrica a Montblanc. L'objectiu de la jornada és exposar una visió integral del coneixement del patrimoni rupestre de l'arc mediterrani de la península Ibèrica, que inclou aspectes relacionats amb els nous descobriments; l'aplicació de tecnologies digitals; la revisió dels contextos arqueològics; la filiació cronocultural; la reflexió sobre la interpretació dels continguts; el registre i la documentació; el rol dels centres d'interpretació en la difusió del patrimoni, i finalment, la conservació dels conjunts rupestres per part de les administracions.
- Participació en les Jornades Europees d'Arqueologia, impulsades per l'INRAP.
- Participació al Saló de l'Ensenyament, Tarraco Viva i al Magna Celebratio.
- Disseny i edició del fullet promocional de l'Arqueoxarxa.
- Desenvolupament de la pàgina d'Arqueoxarxa en el web del MAC.
- Coordinació i difusió del 19è Cap de Setmana Ibèric de la ruta dels Ibers on vint-i-cinc centres patrimonials d'arreu del país han programat més d'un centenar d'activitats ludicoculturals per apropar la cultura ibèrica a grans i

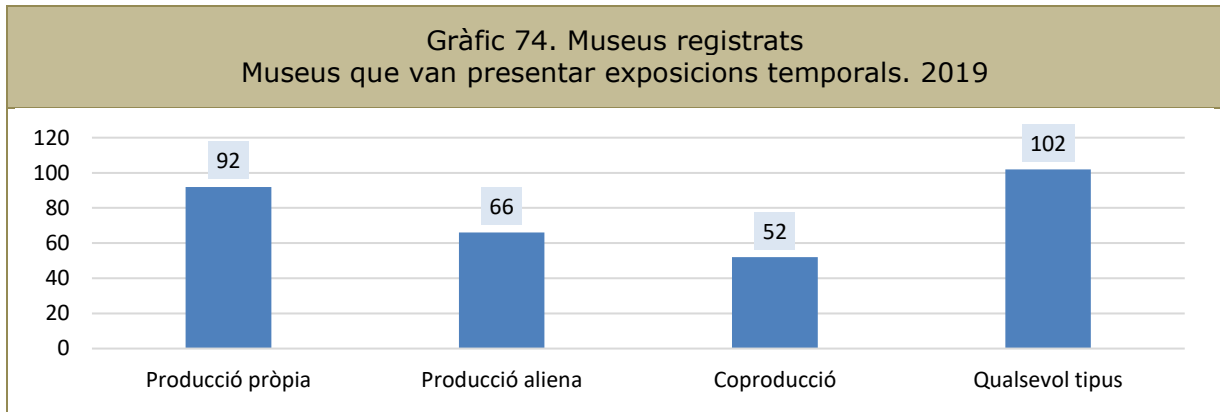

petits: reconstruccions històriques, tallers d'experimentació, visites guiades i teatralitzades, exposicions i tasts de menjar i beguda ibèrica.

- Edició del fullet promocional de la Ruta dels Ibers en quatre idiomes. En el marc de la col·lecció Rutes nacionals impulsada per l'ACPC.

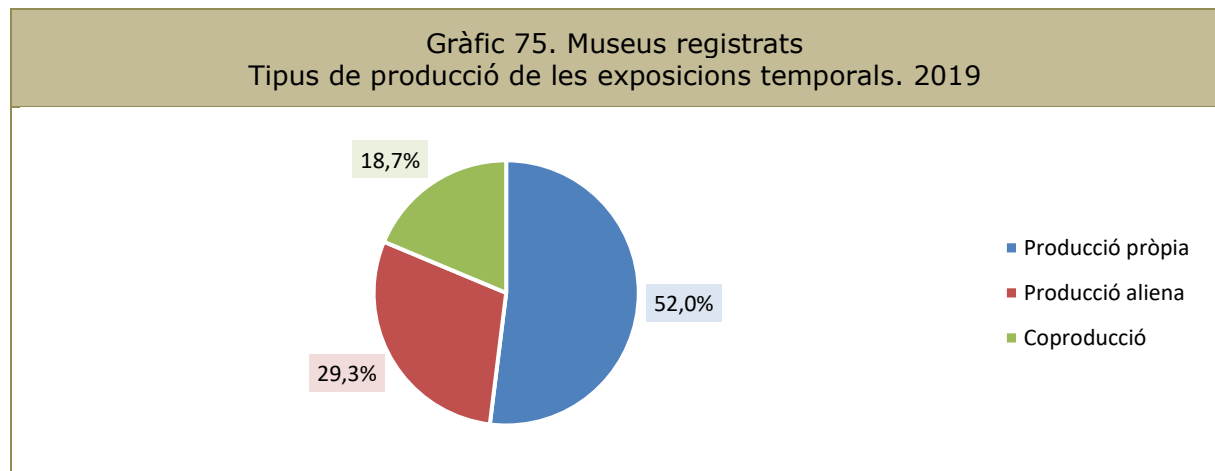
4.4. Les exposicions temporals

L'any 2019, 102 museus van presentar exposicions temporals. D'entre ells, 92 van produir exposicions pròpies, 66 van acollir exposicions de producció aliena i 52 de coproducció.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 102 museus.

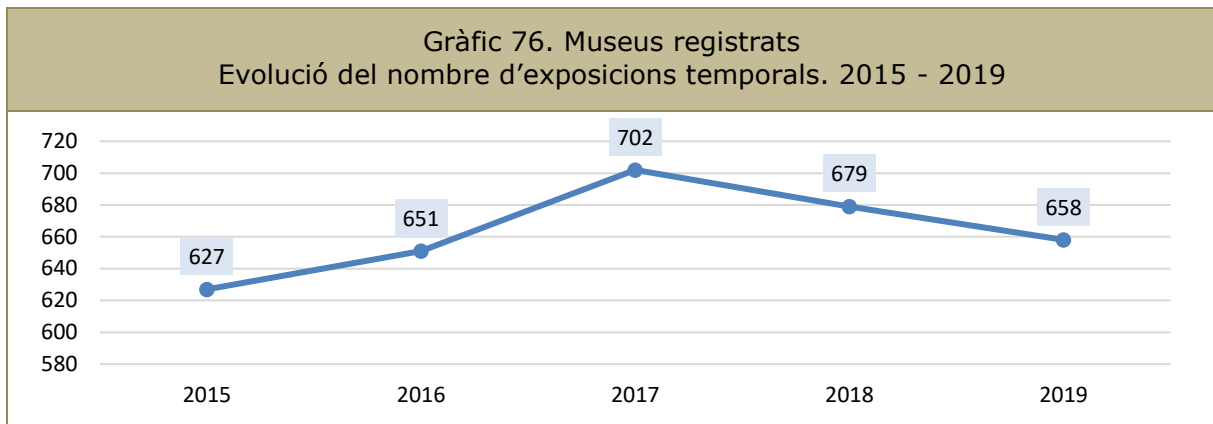
En total s'han fet 658 exposicions temporals, el 52,0% de les quals de producció pròpia, el 29,3% aliena i el 18,7% coproduïda.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 102 museus.

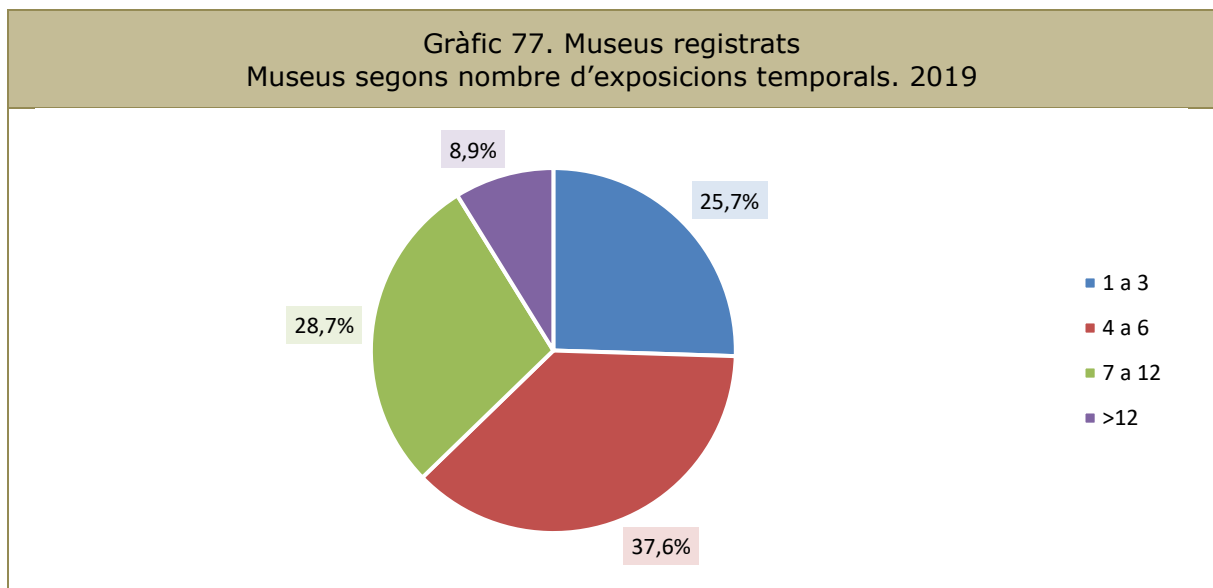

L'any 2019 ha sigut el tercer amb més exposicions temporals dels últims 5 anys.

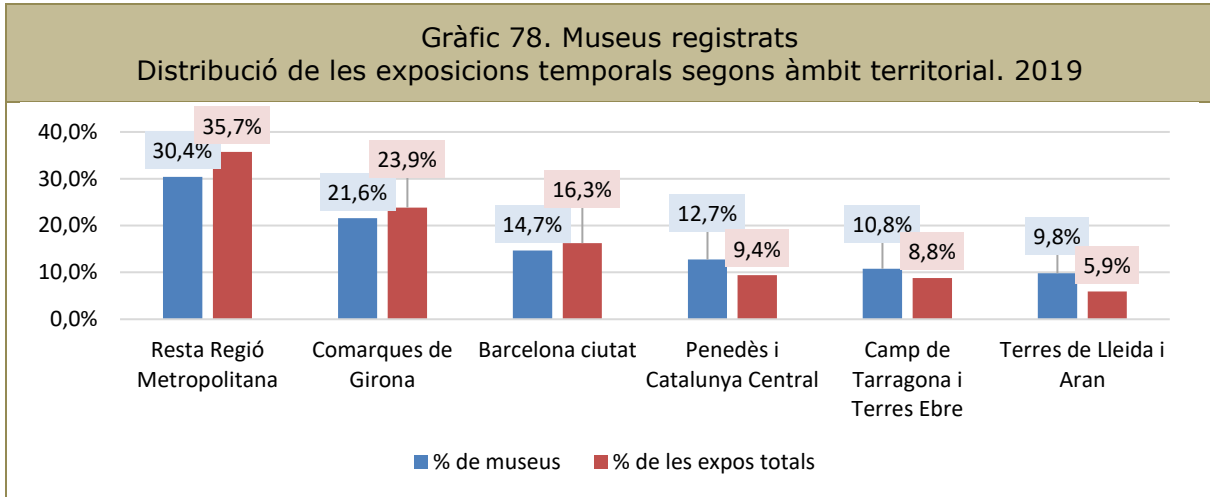
Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

Un 25,7% dels museus ha presentat entre 1 i 3 exposicions, un 37,6% entre 4 i 6, un 28,7% entre 7 i 12 i un 8,9% més de 12.

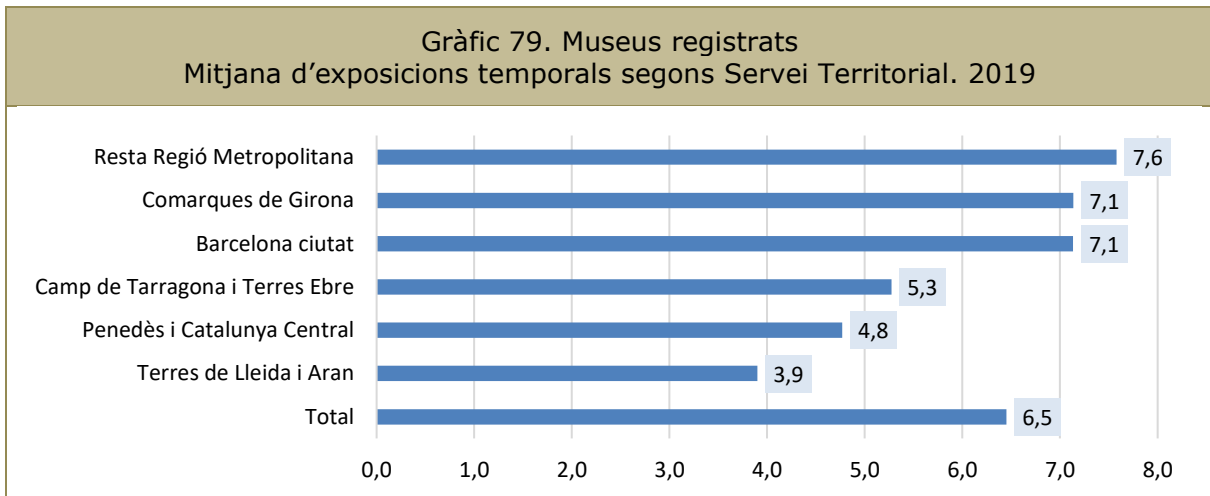

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 102 museus.

El 35,7% de les exposicions temporals s'han fet a la resta de la Regió Metropolitana. La mitjana d'exposicions temporals per museu assenyalen la resta de la Regió Metropolitana (7,6), Girona (7,1) i Barcelona ciutat (7,1) com els territoris on hi ha un major nombre d'exposicions temporals anuals per museu.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 102 museus.

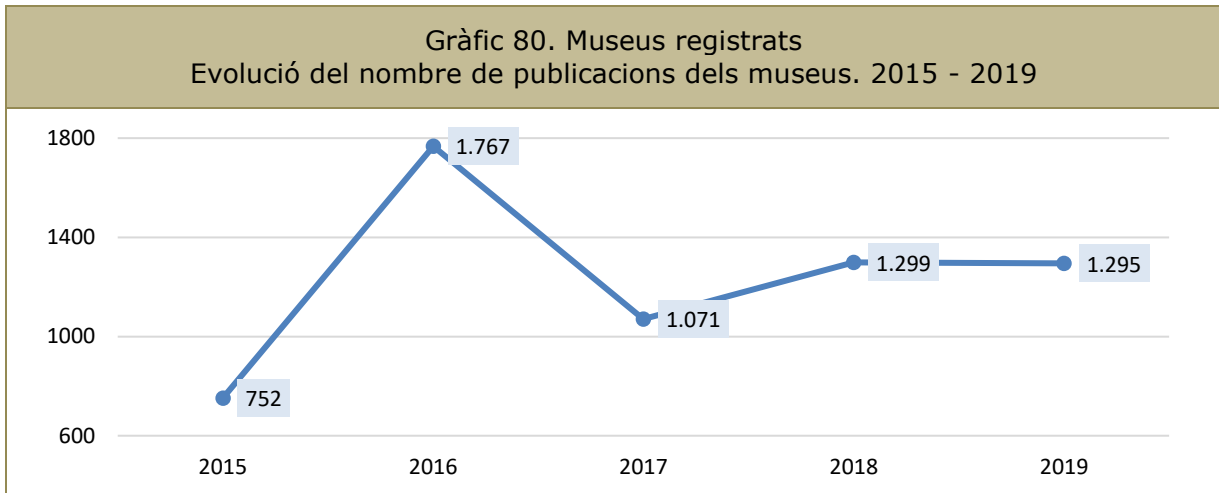

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 102 museus.

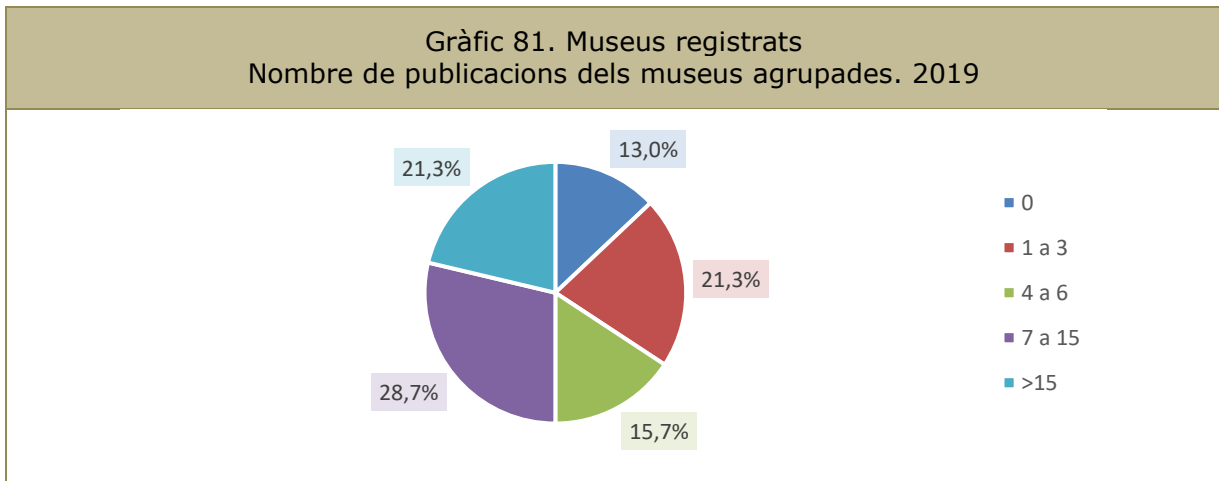
4.5. La difusió

Durant el 2019 s'han generat un total de 1.295 publicacions. Aquest indicador es manté en números molt similars als del 2018.

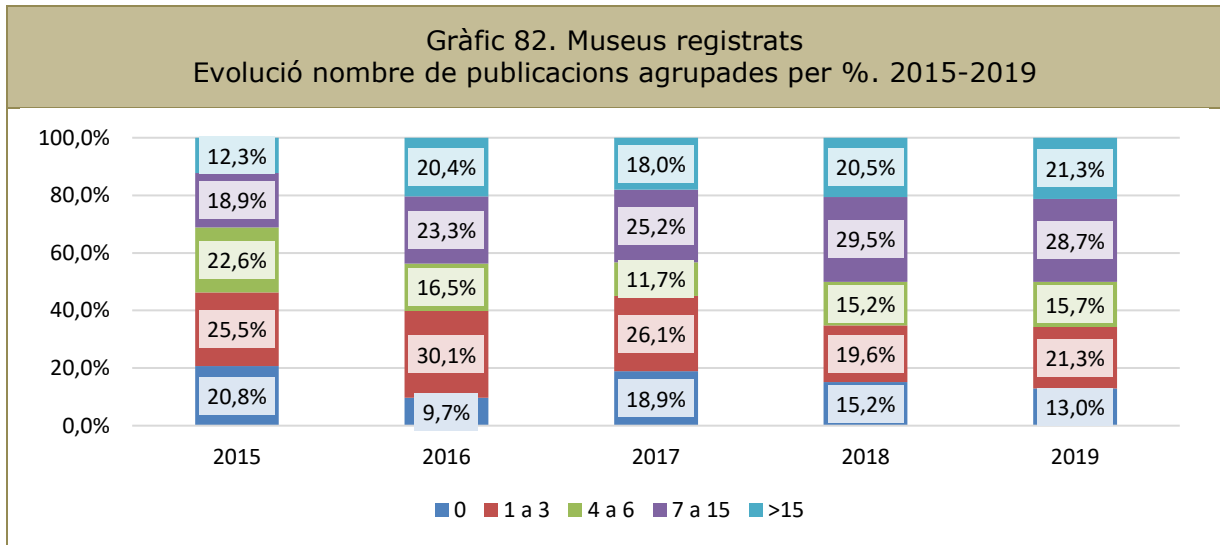

Font: Registre de Museus 2015 - 2019.

El 87,7% dels museus han editat alguna publicació. Un 37,0% ha elaborat entre 1 i 6 publicacions. Els que n'han publicat entre 7 i 15 representen un 28,7% del total, i un 21,3% han publicat més de 15 publicacions.

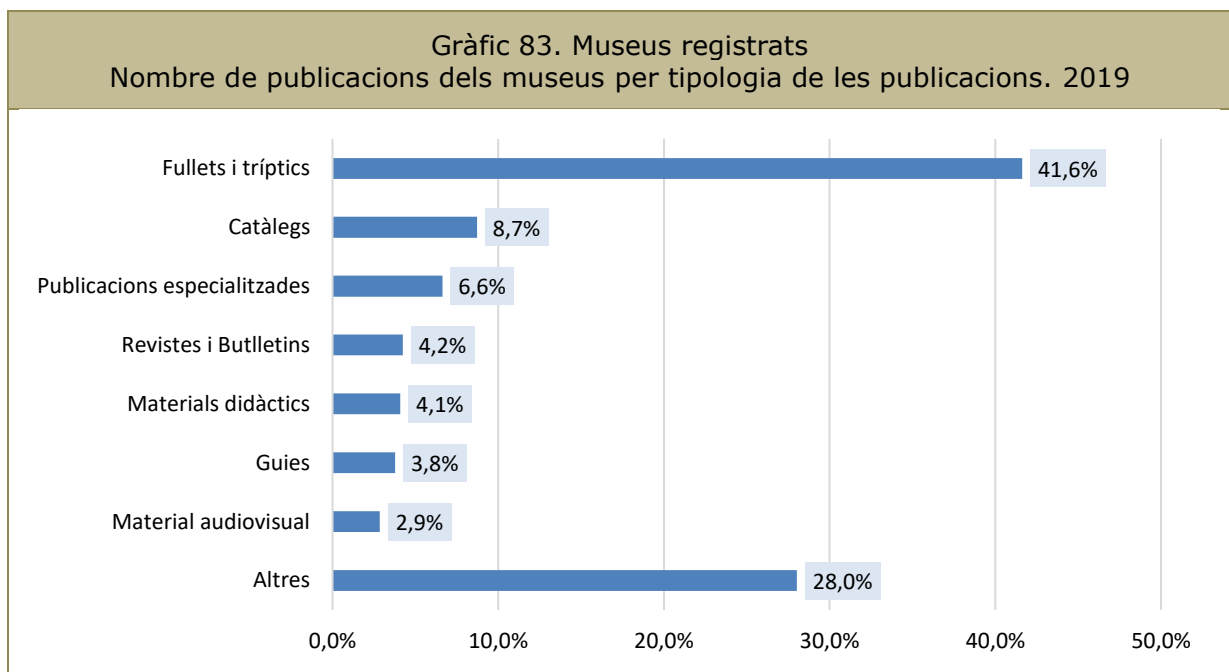

Font: Registre de Museus 2019. Base: 108 museus.

Font: Registre de Museus 2015 a 2019.

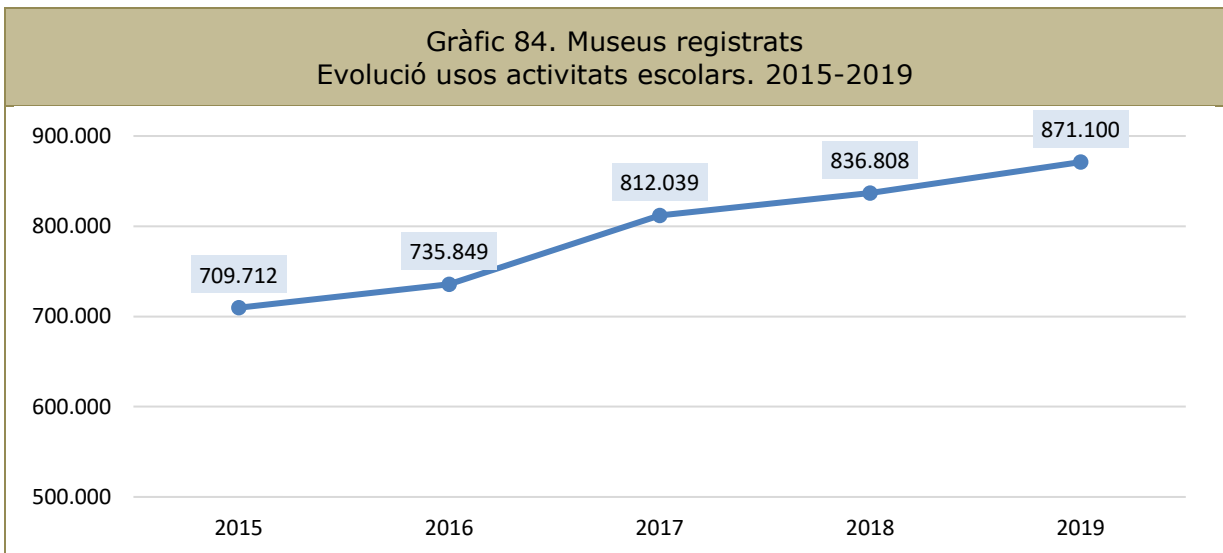
En relació a la tipologia de publicacions, si deixem de banda la categoria "altres" (que representen el 28,0% de total), la majoria correspon a materials efímers i d'edició senzilla com els fullets i tríptics (41,6%). Seguidament se situen els catàlegs (8,7%), les publicacions especialitzades (6,6%) i les revistes i butlletins (4,2%).

Font: Registre de Museus 2019. Base: 108 museus.

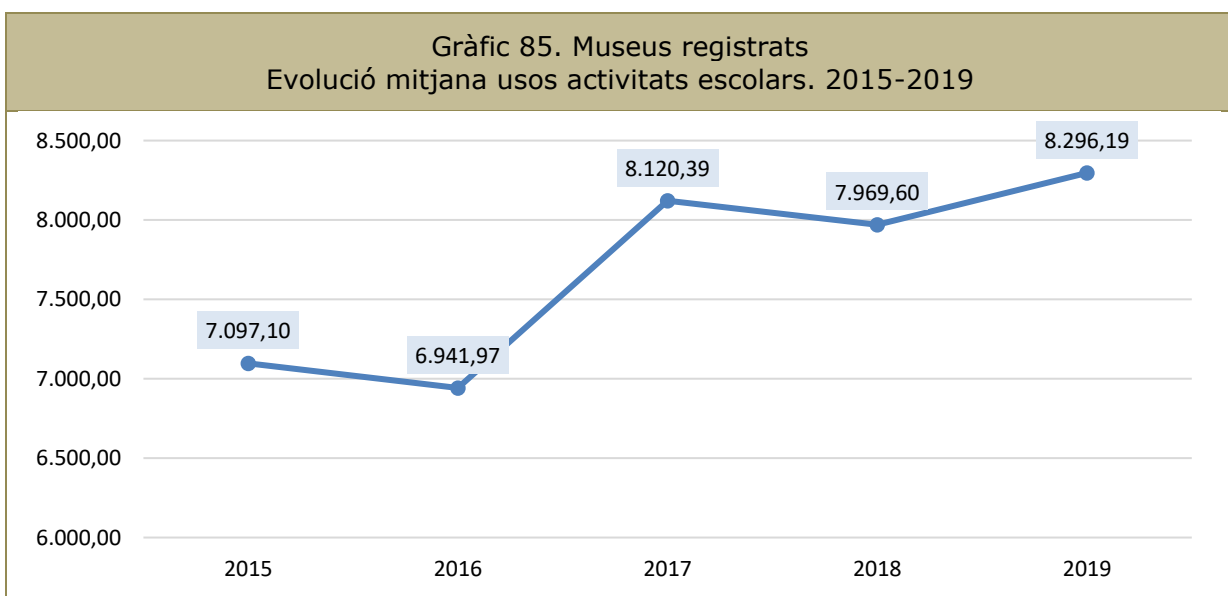
4.6. L'acció educativa

Durant el 2019, 105 museus van oferir activitats per a públic escolar. Es van produir 871.100 usos d'aquestes activitats escolars. Els usos d'activitats escolars fan referència als tallers o altres activitats que el públic escolar realitza en els equipaments. No hi són comptades les visites a les exposicions.

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.

La mitjana d'activitats escolars per equipament va ser de 8.296,2, un 4,1% més que al 2018.

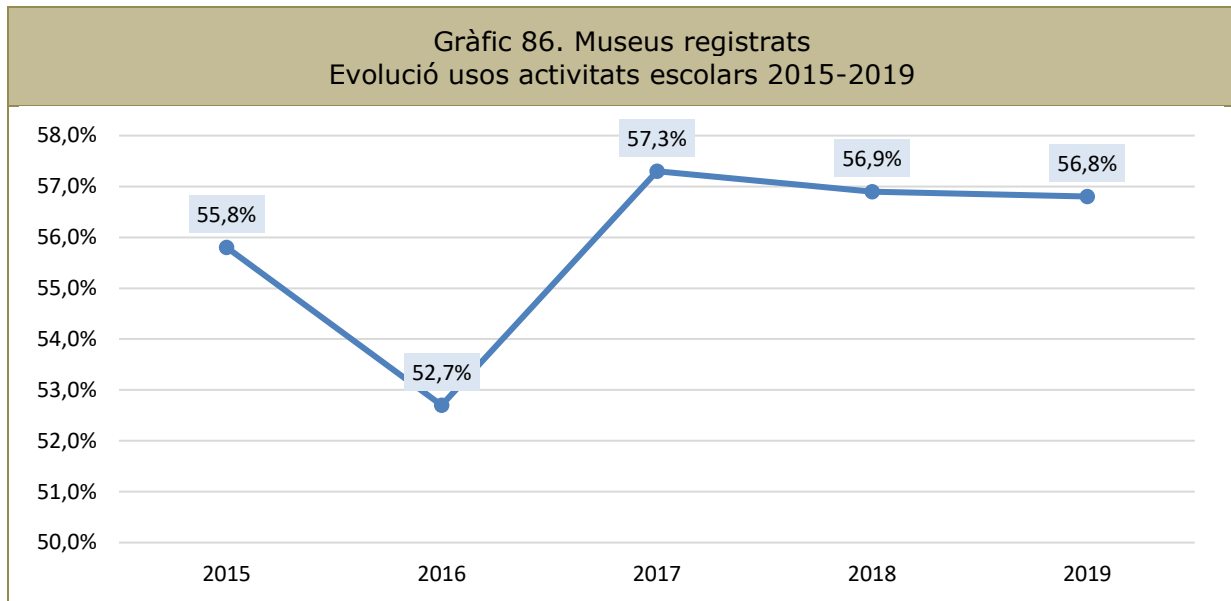

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.

La taxa de servei a les escoles és una mètrica que relaciona els usos d'activitats escolars i els usos totals d'activitats pròpies dels equipaments. Com més elevada

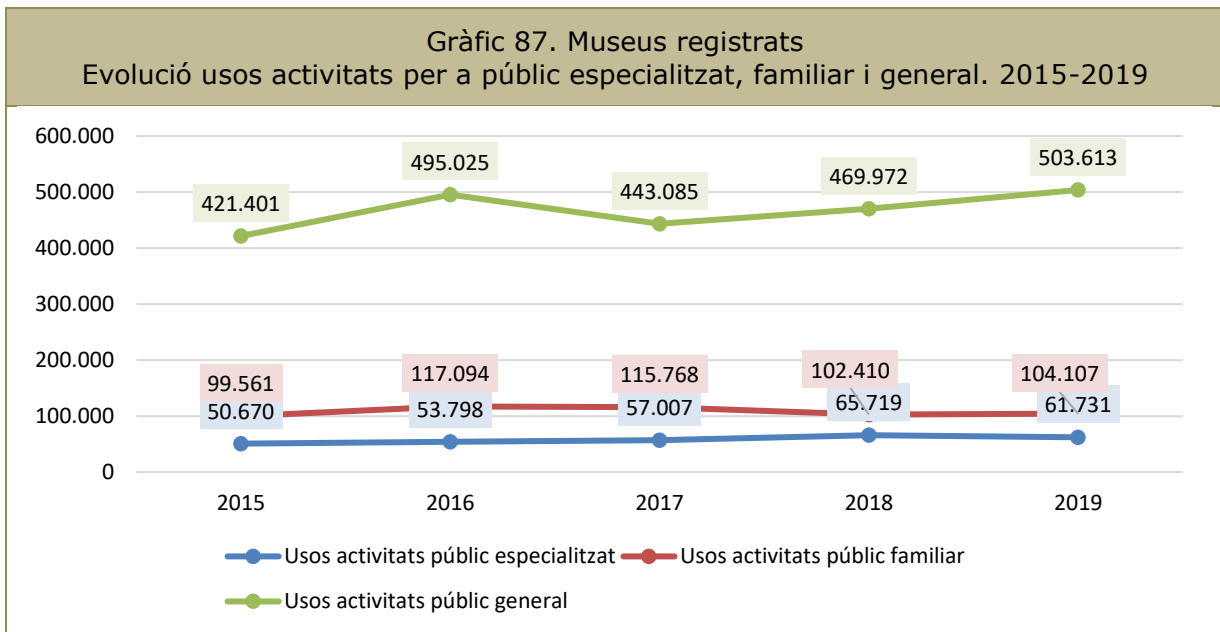
és, major pes relatiu tenen les activitats escolars respecte del total d'activitats. Un 56,8% dels usos d'activitats són escolars als museus de Catalunya.

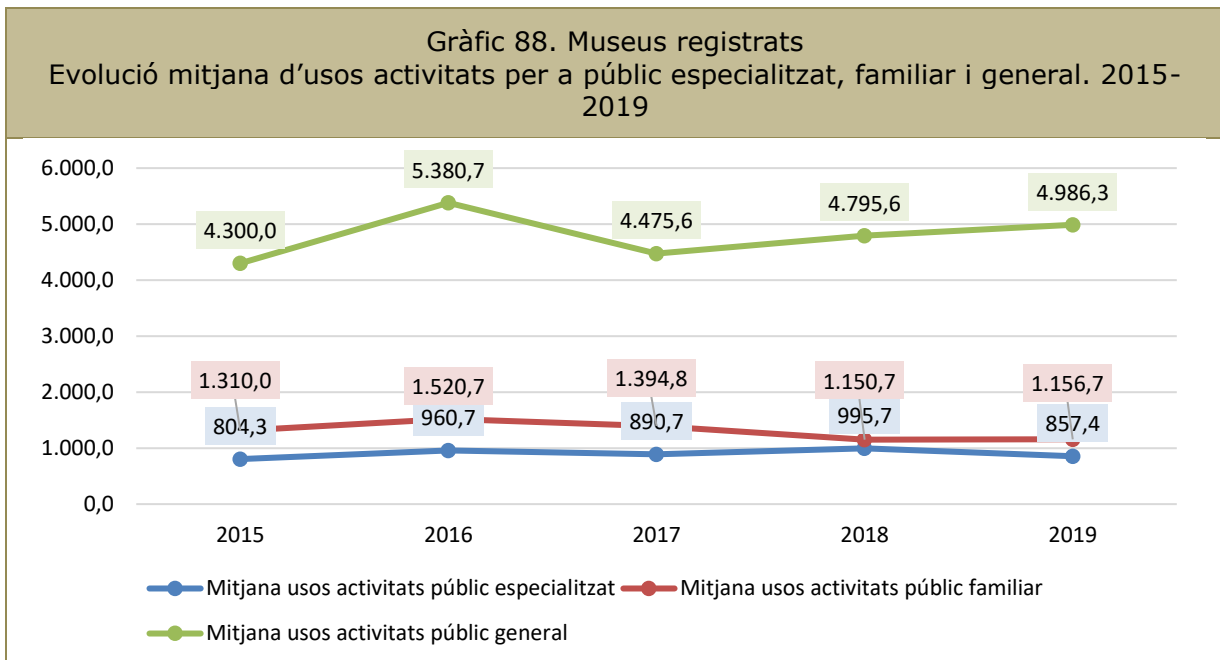
Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.

4.7. L'acció cultural

Pel que fa a les activitats pròpies, el 2019 un total de 101 museus van acollir activitats per a públic general, generant 503.613 usos; 90 museus van acollir activitats per a públic familiar, generant 104.107 usos i 70 museus van acollir activitats per a públic especialitzat, generant 61.731 usos.

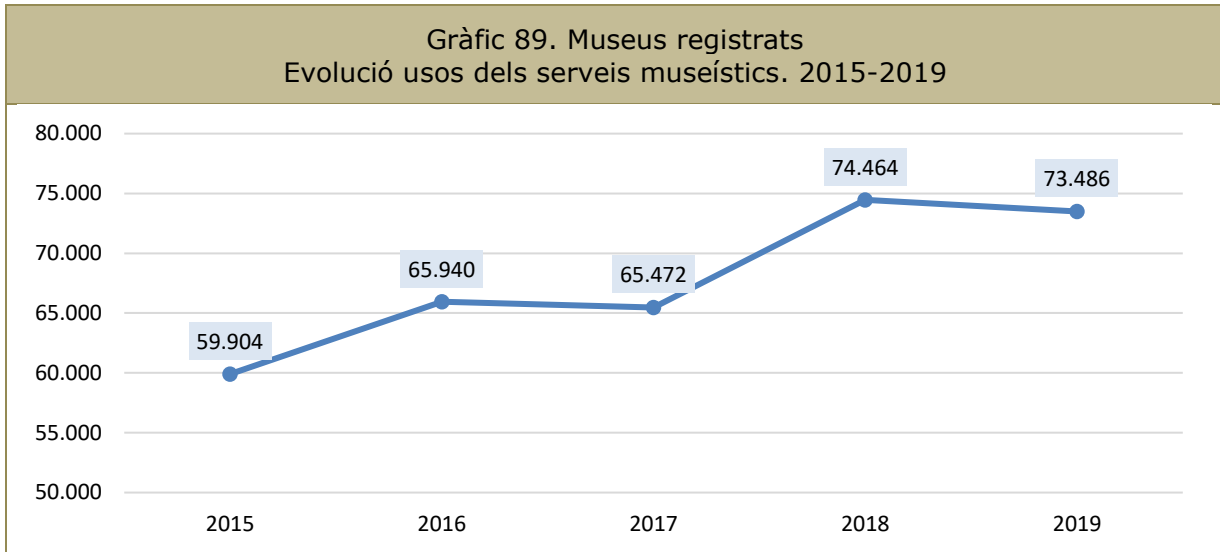
Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.

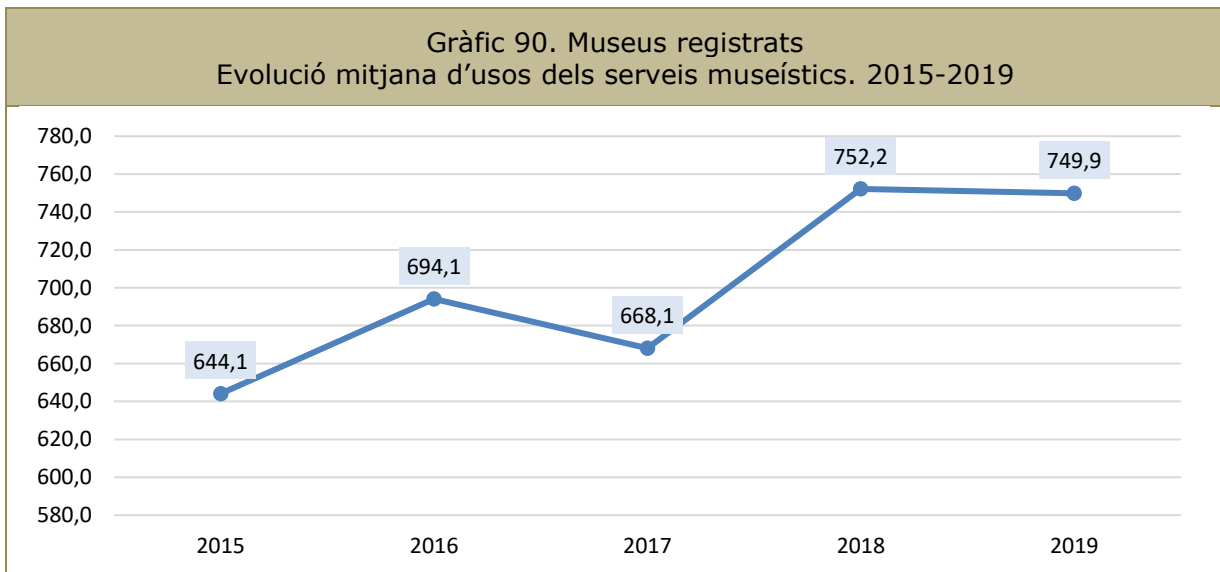
Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.

Pel que fa als serveis museístics (arxiu, biblioteca, fons, assessorament presencial, etc.), 98 museus n'han ofert, generant 73.486 usos.

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.

4.8. Associacions d'Amics dels Museus

El 2019 hi ha 42 museus amb associacions d'amics, igual que l'any anterior. Com que alguns museus en tenen més d'una, el nombre total de d'associacions d'amics de museus ascendeix fins a 52. Aquestes associacions sumen 8.161 membres, un 15,3% més que l'any anterior.

Taula 8. Museus registrats Evolució Associacions d'Amics de Museus. 2017 - 2019				
	2017	2018	2019	Variació 2019 - 2018
Museus amb associació d'amics	37	42	42	0,0%
Nombre d'associacions d'amics	43	48	52	8,3%
Membres de les associacions d'amics dels museus	5.718	7.080	8.161	15,3%

Font: Registre de Museus 2017 a 2019.

5. Mercat, consum i acció social dels museus a Catalunya

5.1. El mercat: les dades de l'EPCC-2019

La informació que s'utilitza en aquest apartat prové de l'informe³⁸ "Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius", elaborat per l'Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

Aquest informe parteix de l'Enquesta de Participació Cultural Catalunya 2019 (EPCC-2019), elaborada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya³⁹. S'ha realitzat una explotació estadística a partir de la base de dades de l'EPCC-2019 per aprofundir en el coneixement de la població de Catalunya segons les seves pràctiques en relació al patrimoni cultural i la visita a museus i exposicions. Als següents apartats es presenten les principals conclusions.

5.1.1. Els hàbits en relació al patrimoni cultural i als museus

El principal objectiu de l'Enquesta de participació cultural 2019 és conèixer les pràctiques actives de la població catalana de 14 anys i més en relació amb els béns i serveis de caràcter cultural⁴⁰. L'univers de l'enquesta és doncs de 6.501.961 persones. La mostra de l'enquesta és de 4.079 individus.

³⁸Laporte, Antoni; Ulled Bertran, Xavier; Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya. *Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. EPCC-2019: Resultats relatius a les pràctiques culturals dels catalans: museus i altres centres expositius* [en línia]. Girona: Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya, 2020.

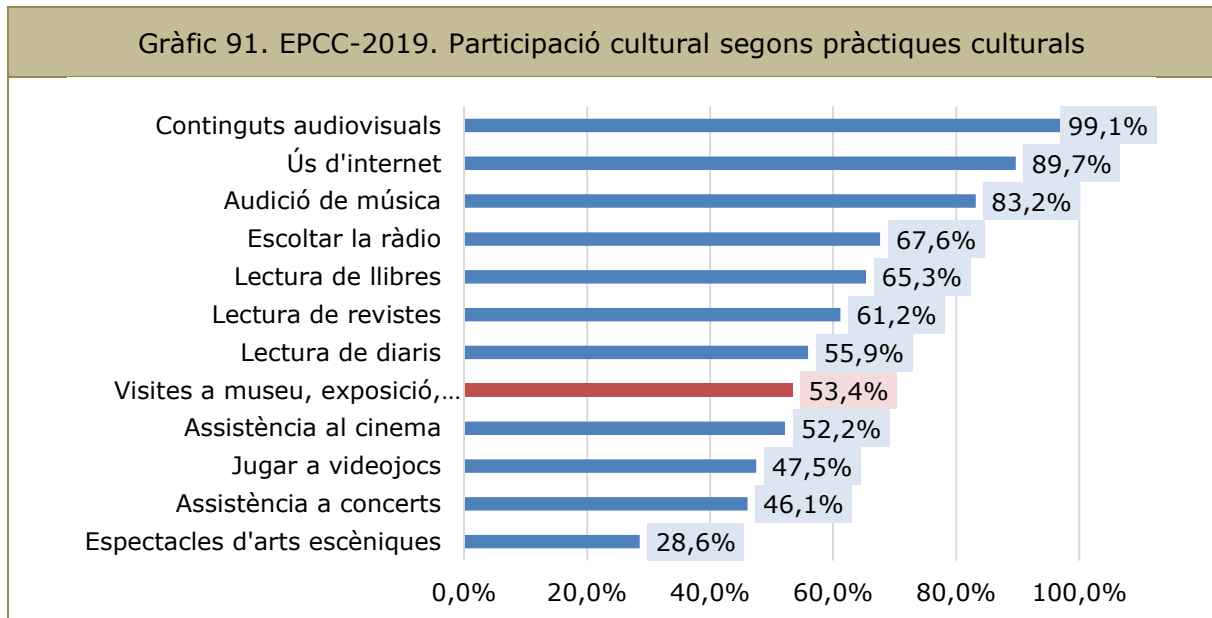
<<https://drac.cultura.gencat.cat/handle/20.500.12368/19617#page=1>>. S'hi pot consultar la metodologia i les taules.

³⁹<https://dadesculturals.gencat.cat/ca/metodologia/enquesta-de-participacio-cultural/>

⁴⁰http://dadesculturals.gencat.cat/ca/estadistiques_culturals_catalunya/

Visitants versus no visitants a exposicions i patrimoni

El següent gràfic mostra les taxes de participació cultural de la població de Catalunya en els diferents àmbits considerats en l'enquesta:

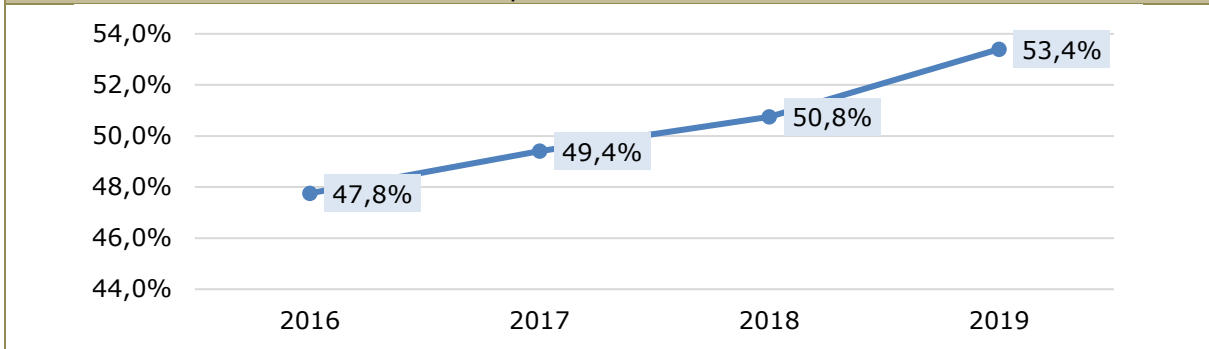
Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Si distingim aquelles pràctiques culturals que es poden realitzar a la llar d'aquelles altres que requereixen assistència a un espai cultural, la visita a exposicions i equipaments patrimonials se situa en primer lloc amb un 53,4% de la població de Catalunya. L'assistència al cinema, que el 2016 era la 1a activitat més practicada fora de la llar, el 2019 està 1,2 punts per sota (52,2%). L'assistència a concerts se situa a 7,3 punts per sota (46,1%) de la visita a exposicions i l'assistència a espectacles a 24,8 punts amb una taxa del 28,6%.

Visitants versus no visitants a exposicions i patrimoni

El 53,4% dels catalans de 14 anys i més declaren haver visitat exposicions, museus, monuments o galeries d'art durant el 2019. És el 2n any en el que s'observa que més de la meitat de la població declara haver visitat algun equipament patrimonial.

Gràfic 92. EPCC-2019. En els últims 12 mesos, ha anat a visitar museus, galeries d'art, sales d'exposicions o monuments?

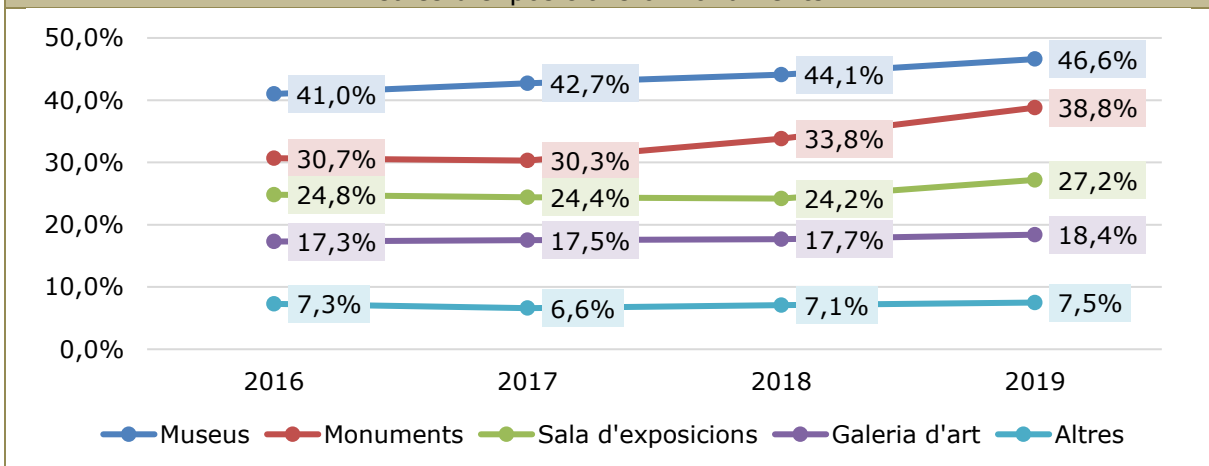

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Visites segons tipologia de l'oferta expositiva

Si ens limitem a la visita a museus, s'observa que el 46,6% dels catalans declara haver visitat com a mínim un museu en l'últim any, és a dir, 3.000.102 persones. Això suposa un increment d'2,5 punts en relació a l'any anterior.

Gràfic 93. EPCC-2019. En els últims 12 mesos, ha anat a visitar museus, galeries d'art, sales d'exposicions o monuments?

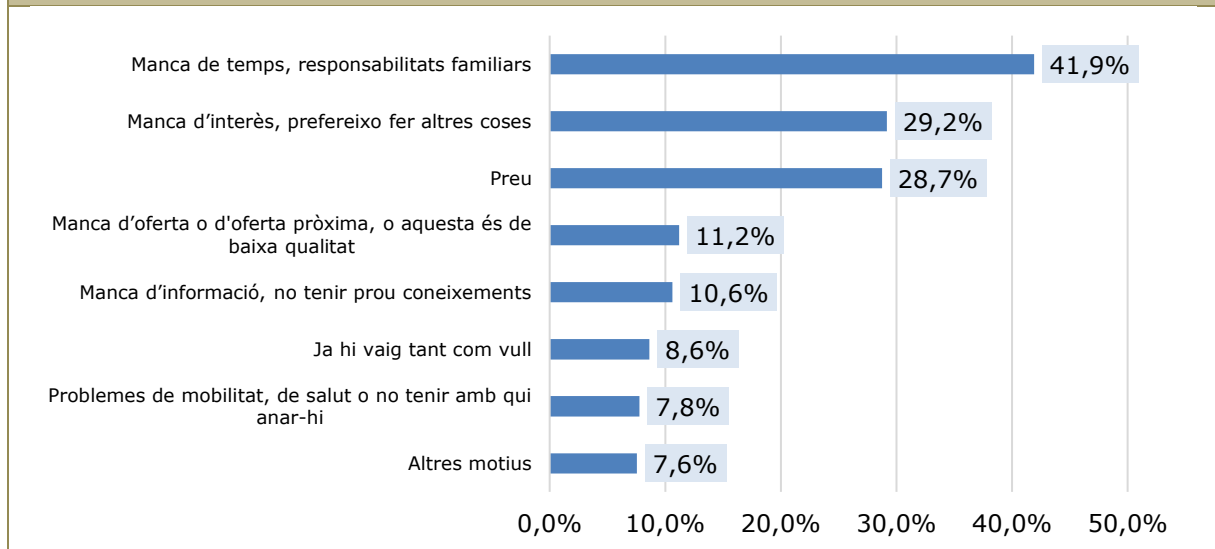
Multi resposta

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Barreres al consum

Tant als que visiten com als que no ho fan se'ls hi va demanar per les principals barreres que els impedeixen visitar (en el cas dels no visitants) o bé per què no van visitar amb major freqüència (en el cas dels que declaren haver visitat).

Gràfic 94. EPCC-2019. Motius que impedeixin que vagi a museus i altres equipaments o que hi vagi amb major freqüència

Multi resposta

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

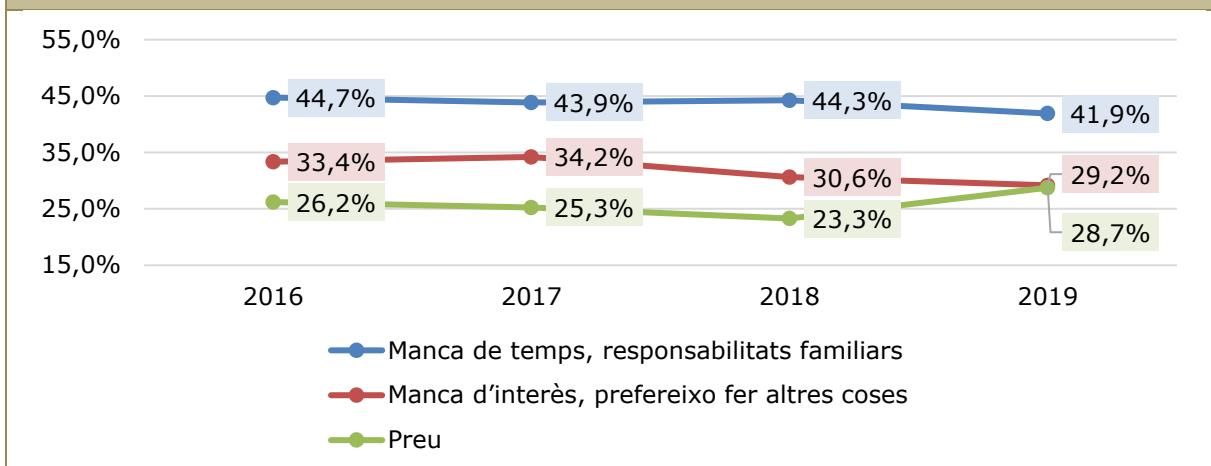
La manca de temps i les responsabilitats familiars destaquen com els principals motius pel qual la majoria de catalans no visiten museus ni altres exposicions o bé no hi van amb més freqüència (41,9%).

En un segon bloc, la manca d'interès és el segon motiu més comú, citat per un 29,2% de la població, mentre que un 28,7% de la població declara el preu com una barrera per accedir a museus i altres exposicions.

A una distància considerable se situa la manca d'oferta pròxima o la baixa qualitat d'aquesta (11,2%), la manca d'informació o no tenir prou coneixements (10,6%) i els problemes de mobilitat o salut i no tenir amb qui anar-hi (7,8%).

Per altra banda, el 8,6% declara que ha anat tant com ha volgut a museus i exposicions.

Gràfic 95. EPCC-2019. Evolució motius que impedeixin que vagi a museus i altres exposicions o que hi vagi amb major freqüència

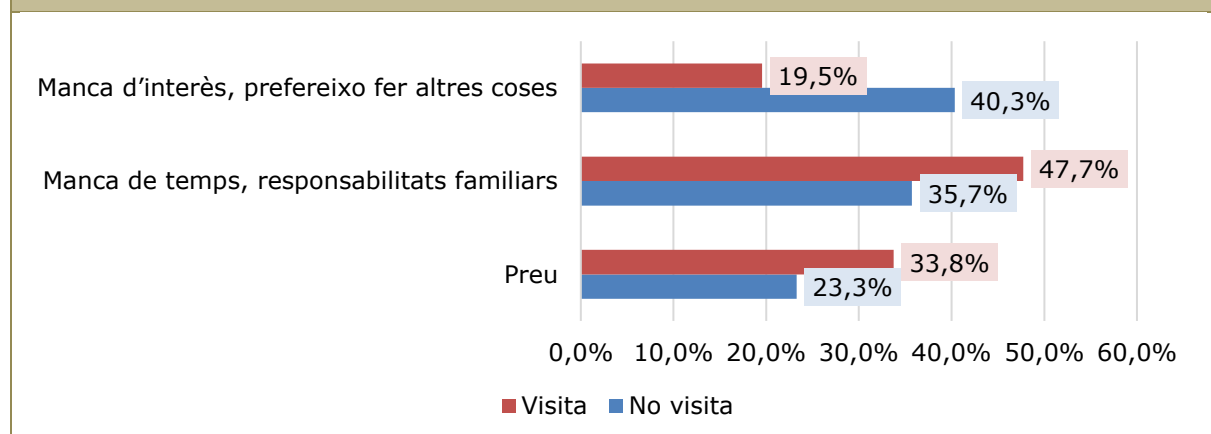
Multi resposta

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Si parlem de les barreres a la participació també pot resultar interessant fixar-nos en el concepte contrari, els motivadors principals a l'hora de consumir productes culturals. Tot i que l'enquesta de participació cultural 2019 no proposa aquesta pregunta, l'estudi⁴¹ sobre la participació cultural a Catalunya en els darrers anys mostra que el motiu principal més citat per consumir un producte cultural és el de poder passar-ho bé, gaudir, desconnectar i escapar de l'estrès diari, és a dir, un motiu de gaudi i entreteniment.

Al gràfic següent es presenta el creuament de la mateixa pregunta relativa a les barreres que limiten el consum segons la persona que respongui hagi visitat o no museus i altres exposicions

Gràfic 96. EPCC-2019. Motius que impedeixin que vagi a museus o que hi vagi amb major freqüència segons visita o no visita museus

Multi resposta

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

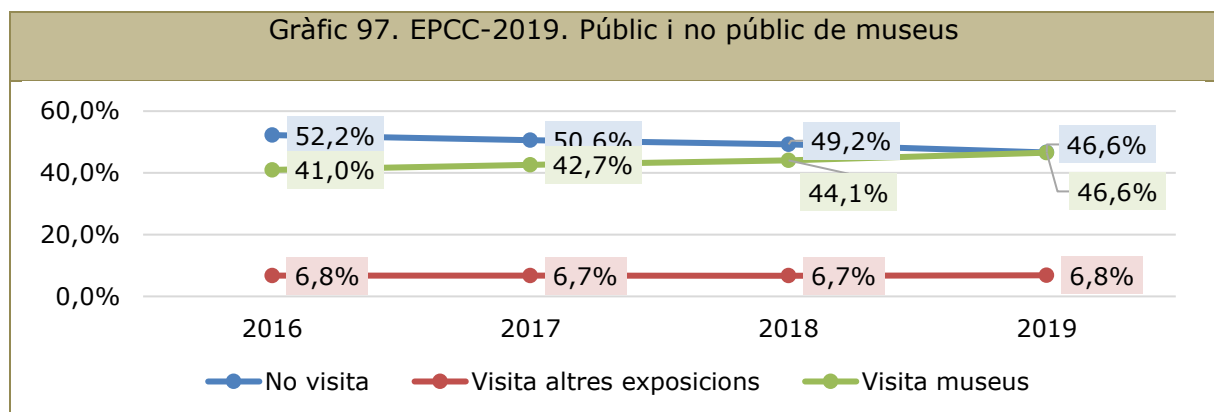
⁴¹ ARIÑO VILLARROYA, A; LLOPIS GOIG, R. *La participació cultural a Catalunya 2013-2016*, Col·lecció Informes CoNCA, Barcelona, 2018, pp. 38-39.

S'observen diferències entre els que visiten i els que no ho fan. Els que no visiten museus ni altres exposicions declaren força més sovint la manca d'interès (20,8 punts més que els que visiten) com el principal motiu per no visitar. En canvi, els que visiten museus declaren amb major freqüència i com a motius principals la manca de temps i les responsabilitats familiars (12,0 punts de diferència) i el preu (10,5 punts de diferència).

5.1.2. Públic i no públic

En aquest apartat s'analitzen les característiques dels visitants i dels no visitants segons el seu perfil sociodemogràfic i altres factors.

El públic que no visita museus s'ha desagregat en dues categories: aquells que no visiten museus ni cap altre tipus d'exposició i aquells altres que, tot i no visitar museus, declaren visitar sales d'exposicions, monuments o galeries d'art. Els resultats es presenten al següent gràfic.

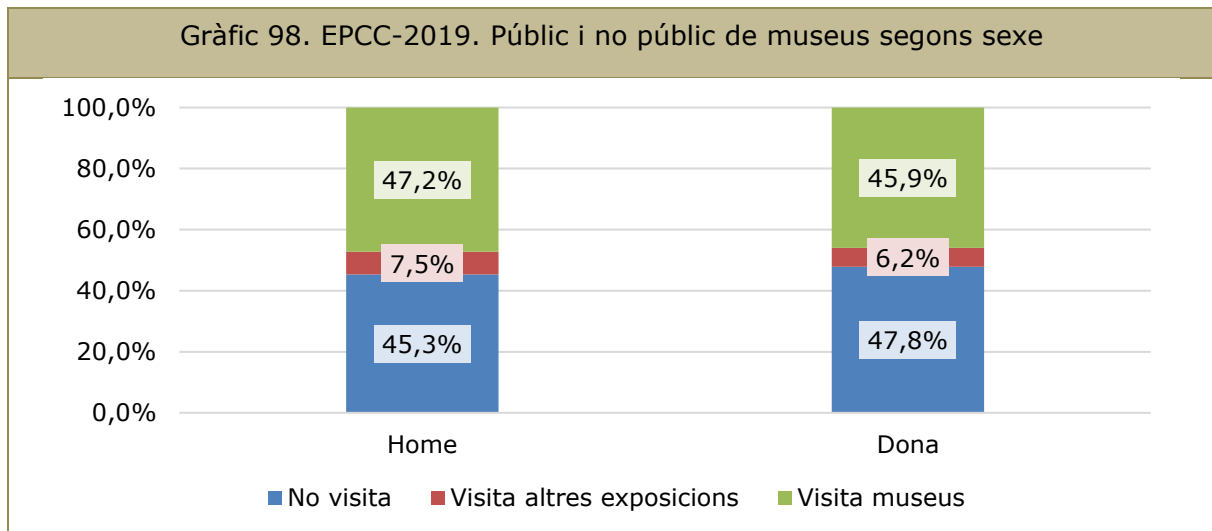

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

El 46,6% dels catalans no visiten cap tipus d'oferta expositiva, mentre que un altre 46,6% declara haver visitat com a mínim un museu en l'últim any. A més, un 6,8% de la població no visita museus però ha visitat altres tipus d'espais expositius: monuments, sales d'exposicions o galeries d'art.

A les pàgines següents es descriuen aquests tres col·lectius segons les seves característiques sociodemogràfiques.

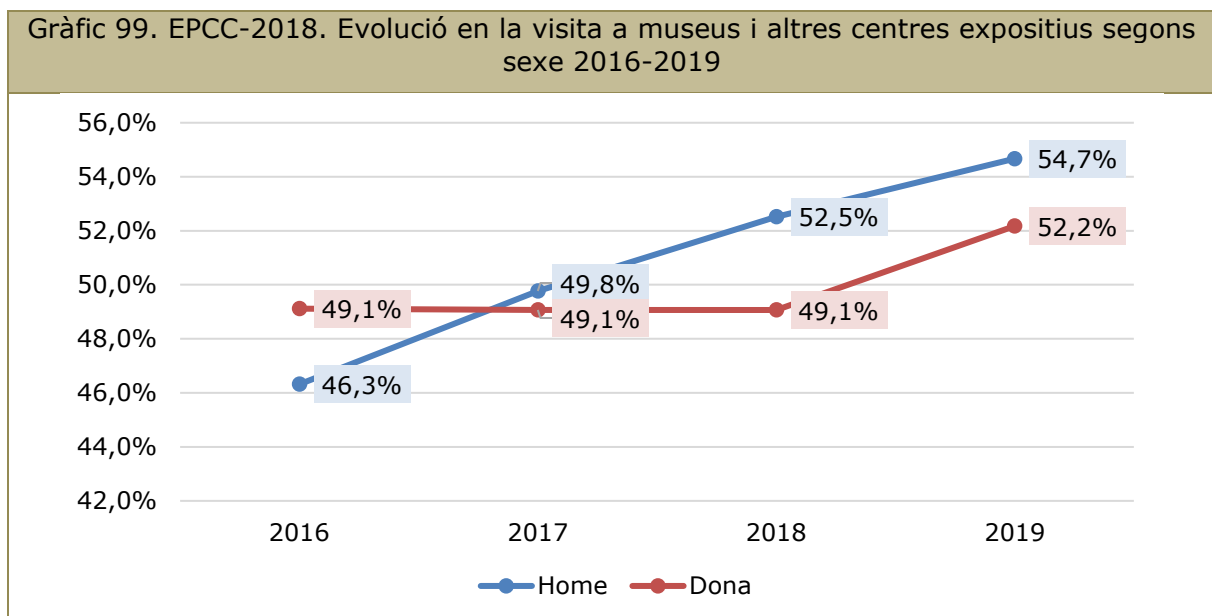
Públic i no públic segons sexe

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

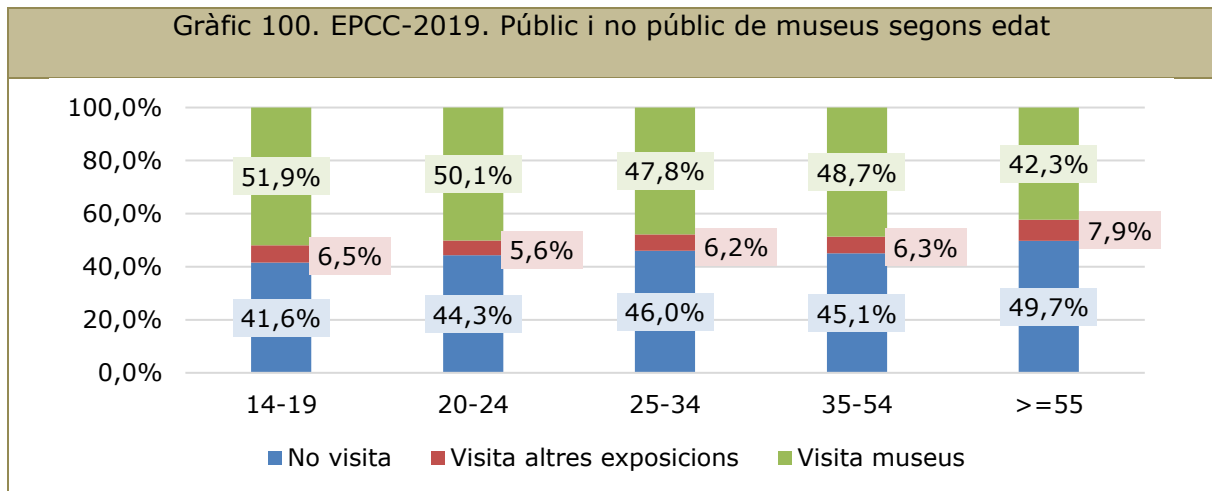
La taxa de no visitants és superior entre els homes en 2,5 punts percentuals.

La tendència temporal s'ha invertit des del 2016: les dones presentaven una taxa de participació gairebé 3 punts superior als homes, el 2017 presentaven una taxa 0,7 punts inferior, el 2018 presenten una taxa de participació 3,5 inferior i el 2019 però, la distància entre els dos sexes ha disminuït (2,5 superior home).

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Públic i no públic segons edat

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

La participació a visitar museus i altres espais expositius disminueix amb l'edat.

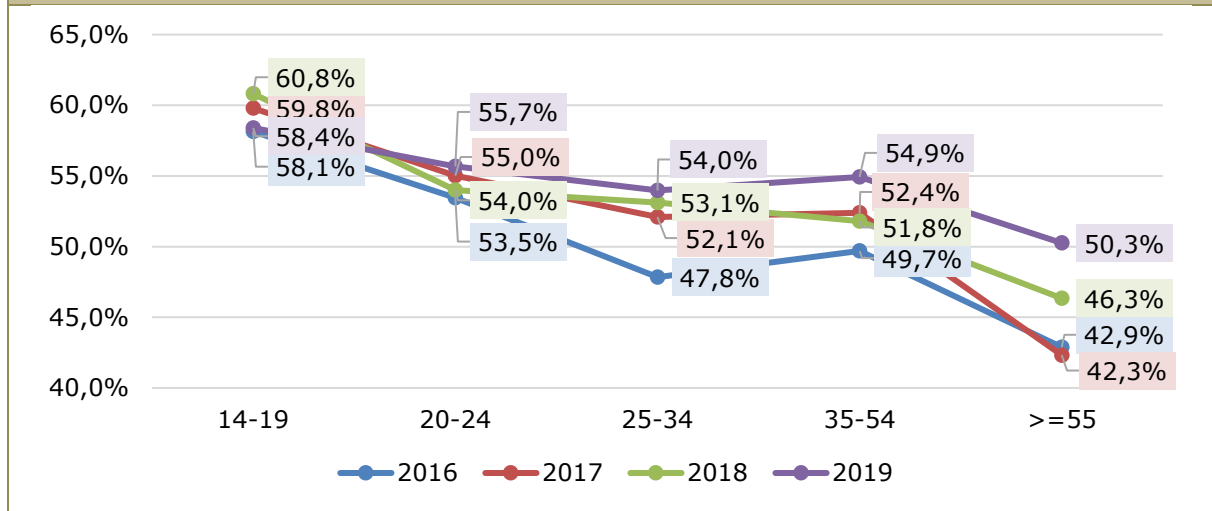
En efecte, els més joves, amb edats dels 14 als 19 anys, són els que més visiten museus i altres equipaments expositius, amb una taxa de participació situada en el 58,4%. El 51,9% dels més joves declara haver visita com a mínim un museu el 2019.

Tot seguit, les persones d'entre 20 i 54 anys presenten taxes de participació en les visites a museus i altres espais expositius que van del 55,7% al 54,0%, amb una tendència lleugerament descendent a mesura que augmenta l'edat. La visita a museus oscil·la entre el 47,8% i el 50,1%.

Els majors de 55 anys presenten el percentatge més elevat de persones que declara no visitar museus ni altres exposicions amb una taxa de no participació del 49,7%. La taxa de visites a museus és la més baixa de totes les franges d'edat amb un 42,3%.

La tendència a una menor participació a mesura que augmenta l'edat és una constant que s'observa en els últims 4 anys. De tota manera, el 2019 s'aprecia un increment en la taxa de participació dels majors de 55 que ha augmentat en 4 punts en relació a 2018, que es venen a sumar als 3,4 punts que ja havia augmentat el 2018 en relació a l'any anterior. En definitiva, la taxa de participació dels majors de 55 anys ha augmentat en 7,4 punts en dos anys, superant per primer cop el 50%.

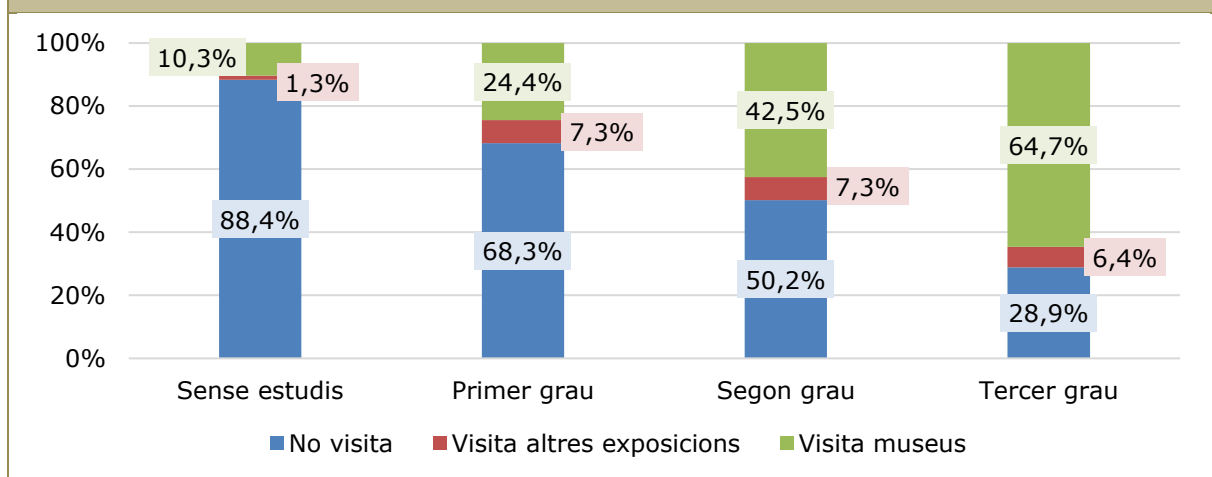
Gràfic 101. EPCC-2018. Evolució en la visita a museus i altres centres expositius segons edat 2016-2019

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Públic i no públic segons estudis

Gràfic 102. EPCC-2019. Públic i no públic de museus segons estudis acabats

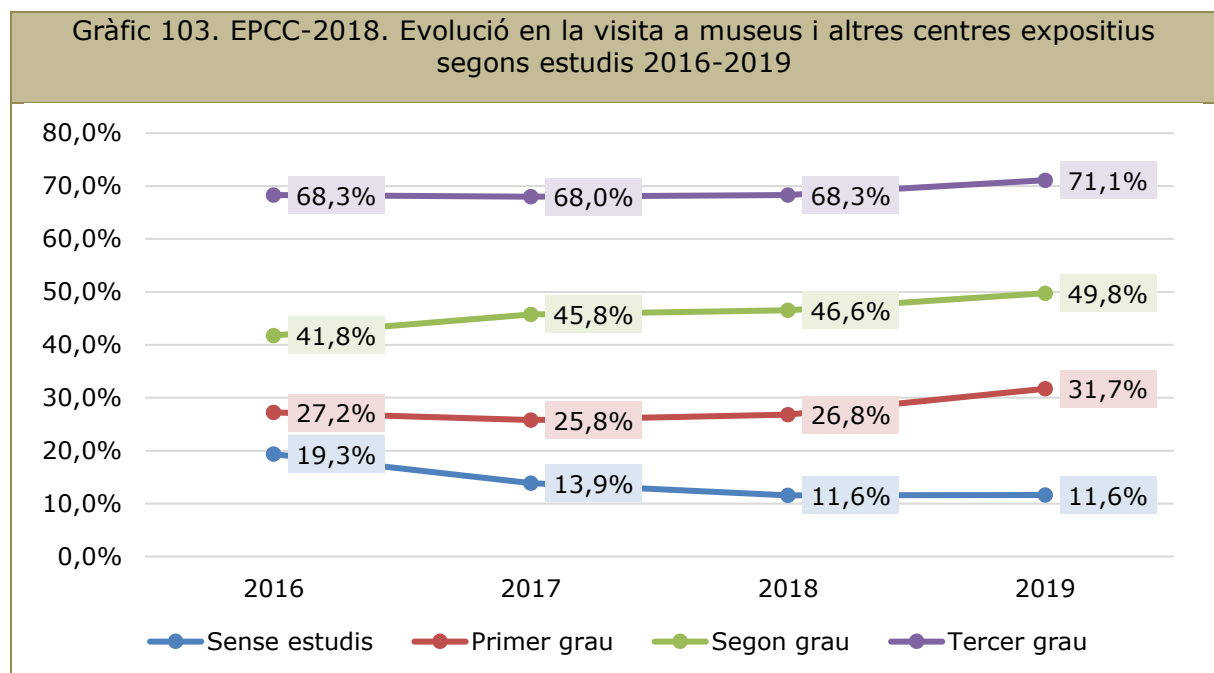

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

El nivell d'estudis és un dels factors més determinants en la propensió de les persones a visitar o no visitar museus i exposicions. En efecte, la taxa de participació presenta una tendència creixent a mesura que augmenta el nivell d'estudis acabats de la població de Catalunya. S'observa que entre els que no tenen estudis la taxa de participació és de l'11,6% i entre els que només han assolit un primer grau (EGB 1ª etapa, Primària) la taxa és del 31,7%. La taxa de participació augmenta fins al 49,8% entre els que han assolit el segon grau d'estudis (EGB 2ª etapa, 1r i 2n ESO, FP I-II, Batxillerat superior, BUP, 3r i 4t ESO, COU, PREU) i s'enfila fins al 71,1% entre els que tenen formació universitària.

Si observem específicament la taxa de població que declara visitar museus, aquesta augmenta progressivament a mesura que augmenta el nivell d'estudis acabats. En efecte, entre els que no tenen estudis la proporció de persones que declara visitar museus se situa en un 10,3%, amb estudis primaris augmenta fins al 24,4%, amb estudis secundaris augmenta fins al 42,5% i arriba al 64,7% entre els que disposen d'estudis universitaris.

L'evolució temporal dibuixa una incipient tendència a polaritzar encara més els dos extrems de les categories d'estudis acabats: mentre els dos grups amb un nivell d'estudis més elevat augmenten o conserven en conjunt la seva taxa de participació expositiva, el grup amb el nivell d'estudis més baix la disminueix.

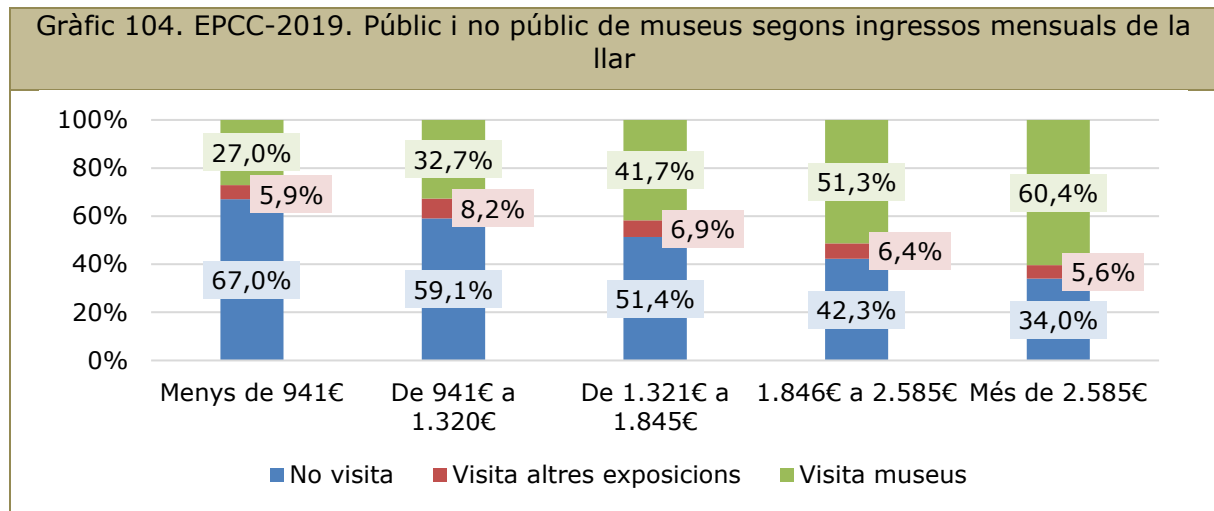

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

L'estudi⁴² d'Ariño i Llopis (2018) sobre la participació cultural a Catalunya en els darrers anys mostra que entre els trets més significatius del perfil sociodemogràfic de les persones que visiten museus i exposicions cal destacar el nivell educatiu, existint una correlació entre l'augment d'aquest i l'augment de la propensió a visitar. Alhora, aquest estudi també mostra una correlació directa entre el nivell d'estudis i la importància atribuïda a la cultura, de manera que entre els que no tenen estudis, només el 54% la considera molt important, però entre els que tenen títols superiors de segon cicle, el percentatge de persones que la considera molt important és del 79%, mostrant una forta relació entre la importància atribuïda a la cultura i el capital educatiu.

⁴² ARIÑO VILLARROYA, A; LLOPIS GOIG, R. *La participació cultural a Catalunya 2013-2016*, Col·lecció Informes CoNCA, Barcelona, 2018, pp. 34-35, 143.

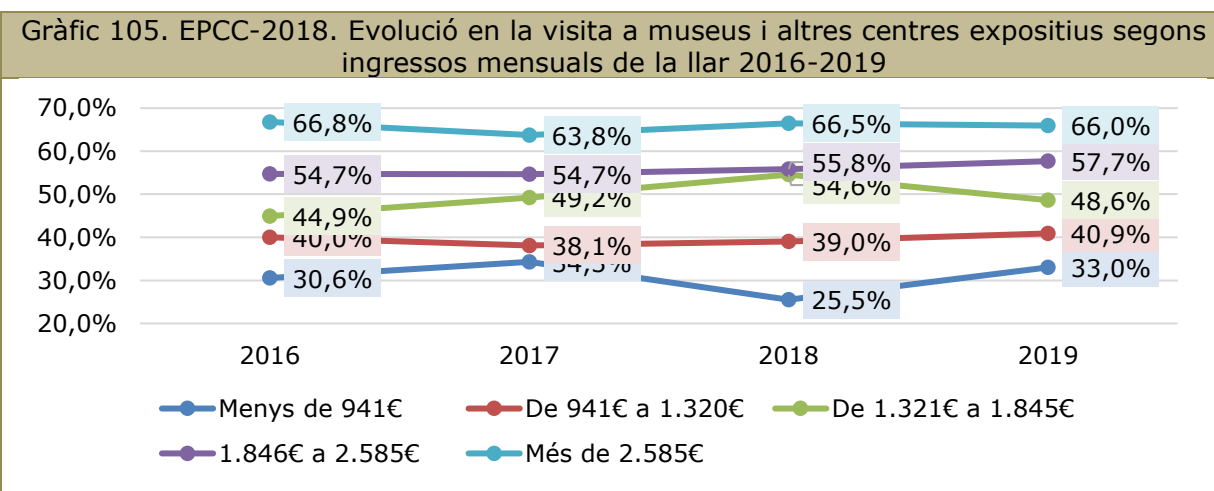
Públic i no públic segons ingressos mensuals de la llar

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

La renda familiar disponible és un altre factor que diferencia la població de Catalunya en relació a les pràctiques relacionades amb el patrimoni cultural. A mida que augmenta la renda familiar disponible augmenta la proporció de persones que van visitar un museu o una altra exposició el 2019. En un primer grup trobem aquelles llars amb ingressos inferiors als 941€ mensuals i les que se situen entre els 941€ i els 1.320€, on la taxa dels que visiten museus o exposicions és del 32,9% i del 38,9% respectivament. En un segon grup, a les llars amb ingressos mensuals entre 1.321€ i 2.585€ la taxa de participació se situa al 48,6% i al 57,7%. Finalment, a les llars amb uns ingressos mensuals superiors als 2.585€ aquesta taxa s'enfila fins al 66,0%, amb un 60,4% de persones que declaren visitar museus.

En l'evolució temporal destaca l'augment de la taxa de visita a museus i altres centres expositius, de 6 punts, a la categoria de 1.321€ a 1.845€; així com l'augment de 7,5 punts a la categoria de menys de 941€.

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

L'estudi⁴³ d'Ariño i Llopis (2018) sobre la participació cultural a Catalunya apunta també que entre els trets més significatius del perfil sociodemogràfic de les persones que visiten museus i exposicions cal destacar la classe social, existint una correlació entre l'augment de classe social i l'augment de la participació. Alhora, aquest estudi també mostra una correlació directa entre la classe social i la importància atribuïda a la cultura, de manera que mentre que el 82% de la classe alta afirma que és molt important, només ho fa el 49% de la classe baixa.

Ús d'internet i de xarxes socials de contingut cultural

El 89,7% dels catalans declara haver utilitzat internet en els últims 30 dies.

Gràfic 106. EPCC-2019. Ús d'internet en els últims 30 dies segons visita o no museus i altres centres expositius

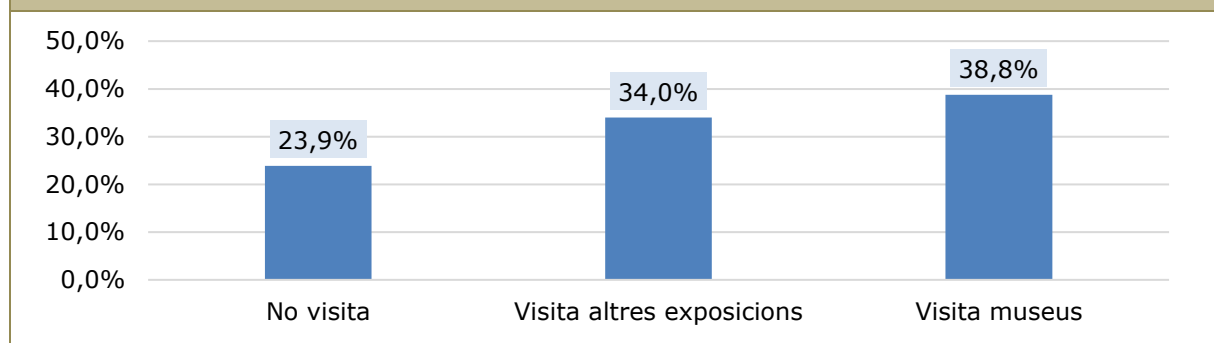

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Entre els visitants a museus aquesta proporció augmenta fins el 96,2%. Aquest percentatge és gairebé 14 punts més elevat que el que registren els no visitants ni a museus ni a altres exposicions.

D'altra banda, el 31,5% dels catalans participa activament en grups de Facebook, Twitter, Instagram, etc. de contingut cultural.

Gràfic 107. EPCC-2019. Participació activa en grups de Facebook, Twitter, Instagram, etc. de contingut cultural

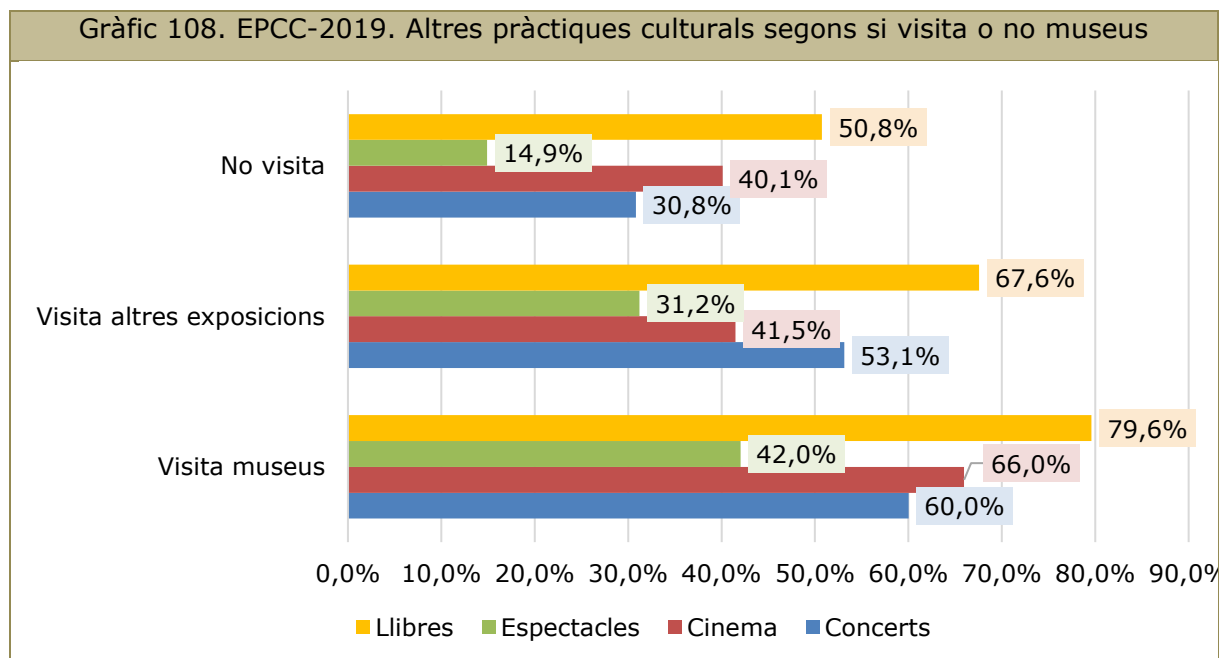
Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

⁴³ ARIÑO VILLARROYA, A; LLOPIS GOIG, R. *La participació cultural a Catalunya 2013-2016*, Col·lecció Informes CoNCA, Barcelona, 2018, pp. 34-35, 143.

Entre els visitants a museus aquesta proporció augmenta fins el 38,8%. Aquest percentatge és 15 punts superior al dels que no visiten cap equipament patrimonial (23,9%).

Públic i no públic segons altres pràctiques culturals

El 45,9% dels catalans declara haver anat a algun concert en l'últim any, el 46,5% ha anat al cinema en els últims 3 mesos, el 30,0% ha anat a algun espectacle en l'últim any i el 59,2% declara que ha llegit algun llibre en l'últim any. El gràfic següent mostra com difereixen aquestes pràctiques segons si han visitat o no museus o altres exposicions.

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositiu, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Entre els que visiten museus:

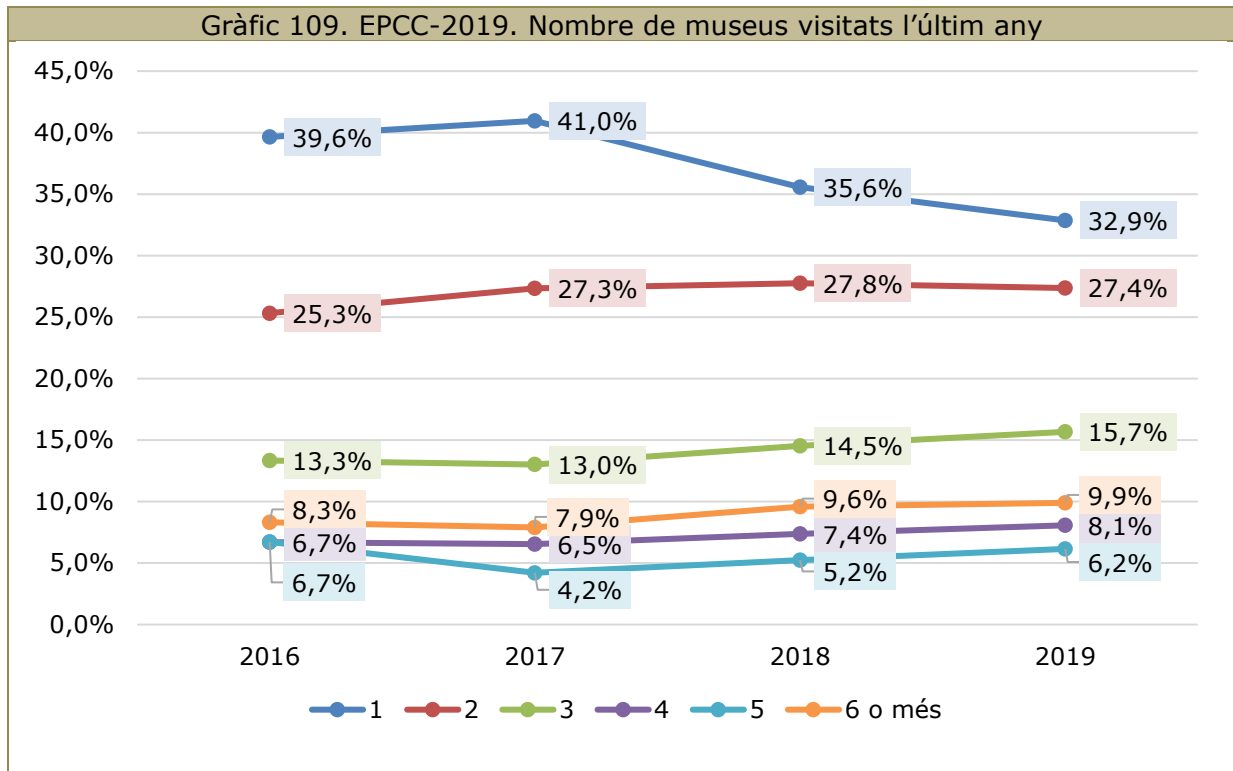
- El 60,0% declaren haver anat a algun concert en els últims 12 mesos. Això suposa 29,2 punts per sobre dels que no visiten cap equipament patrimonial (30,8%).
- La taxa de persones que ha anat al cinema els últims 3 mesos és del 66,0%, 25,9 punts més que els que no visiten cap equipament patrimonial (40,1%).
- La taxa de persones que ha anat a algun espectacle el 2018 va ser del 42,0%, 27,1 punts més que els que no visiten cap equipament patrimonial (14,9%).
- El 79,6% declaren haver llegit algun llibre en l'últim any. Això suposa 28,8 punts més que els que no visiten cap equipament patrimonial (50,8%).

Per tant, pel que fa a les altres pràctiques culturals s'observen comportaments diferenciats entre els que visiten museus o altres centres expositius i els que no. Entre els que visiten museus les taxes de persones que ha anat al cinema, a algun concert, a algun espectacle o bé ha llegit algun llibre són sensiblement superiors a les taxes dels que no van visitar cap equipament patrimonial o expositiu.

5.1.3. Els visitants de museus

En aquest capítol es presenten els resultats relacionats amb les persones que visiten museus, qüestions que només es van plantejar als que declaraven haver visitat com a mínim un museu. Per tant, les dades d'aquest capítol es refereixen a les 3.000.102 persones que van visitar com a mínim 1 museu el 2019.

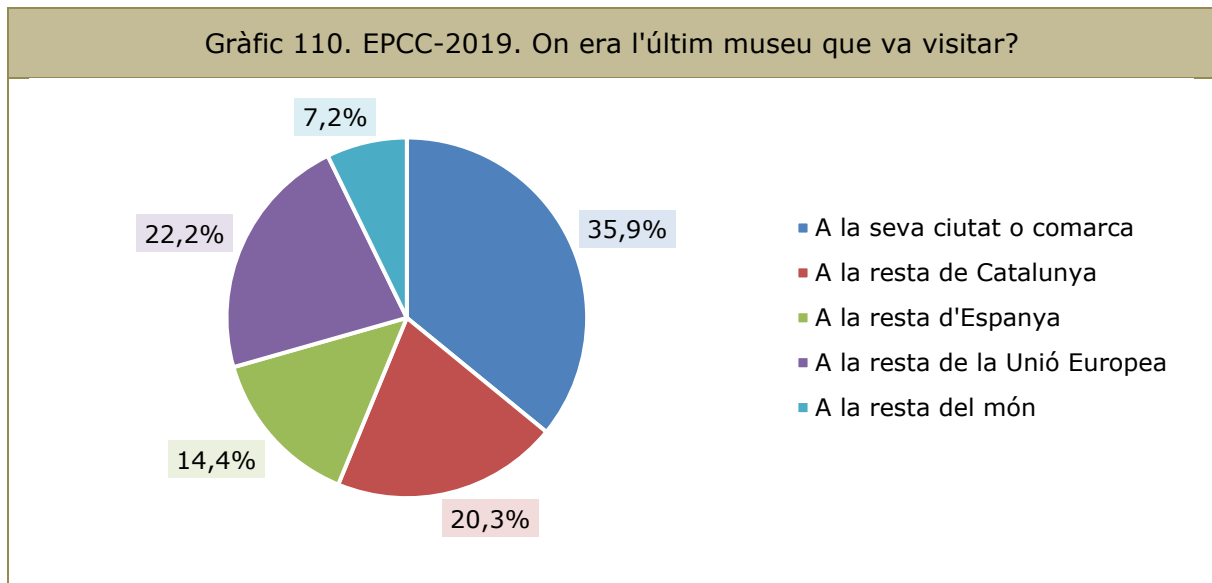
Nombre de museus visitants durant l'últim any

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Una mica més del 60% dels que visiten museus n'ha visitat un o dos (32,9% i 27,4% respectivament). El 39,8% restant declara haver visitat 3 museus o més.

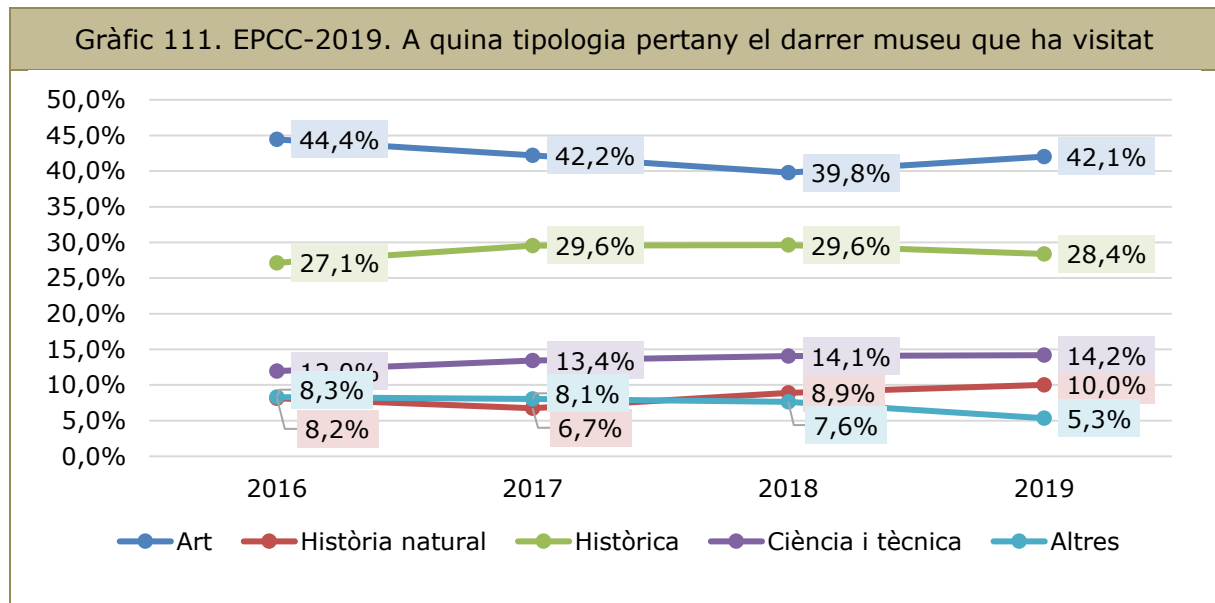
Ubicació de l'últim museu visitat

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

El 56,2% dels que el 2019 van visitar un museu respon que l'últim museu que van visitar estava situat a Catalunya (el 35,9% a la ciutat o comarca de residència de l'enquestat i el 20,3% a la resta de Catalunya), el 14,4% a la resta d'Espanya, el 22,2% a la resta de la Unió Europea i el 7,2% a la resta del món. El lligam entre la visita a museus i el turisme és molt destacable, doncs si considerem que visitar un museu a la resta de Catalunya forma part del turisme interior, aleshores el 64,1% de la població catalana ha visitat un museu mentre estava de viatge o bé en una sortida de cap de setmana.

Tipologia de museus visitats

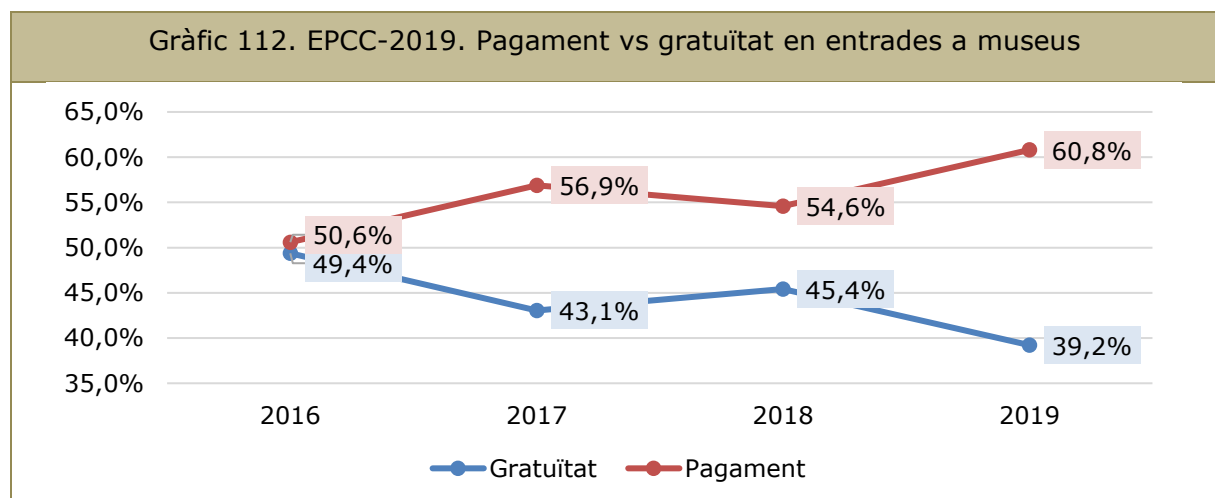

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Entre els que visiten museus, més de quatre de cada deu persones (42,1%) van visitar un equipament de temàtica artística. El 28,4% va visitar un equipament dedicat a la història, el 14,2% relacionat amb la ciència i la tècnica i el 10,0% relacionat amb la història natural. Un 5,3% declara haver visitat altres tipus de museus.

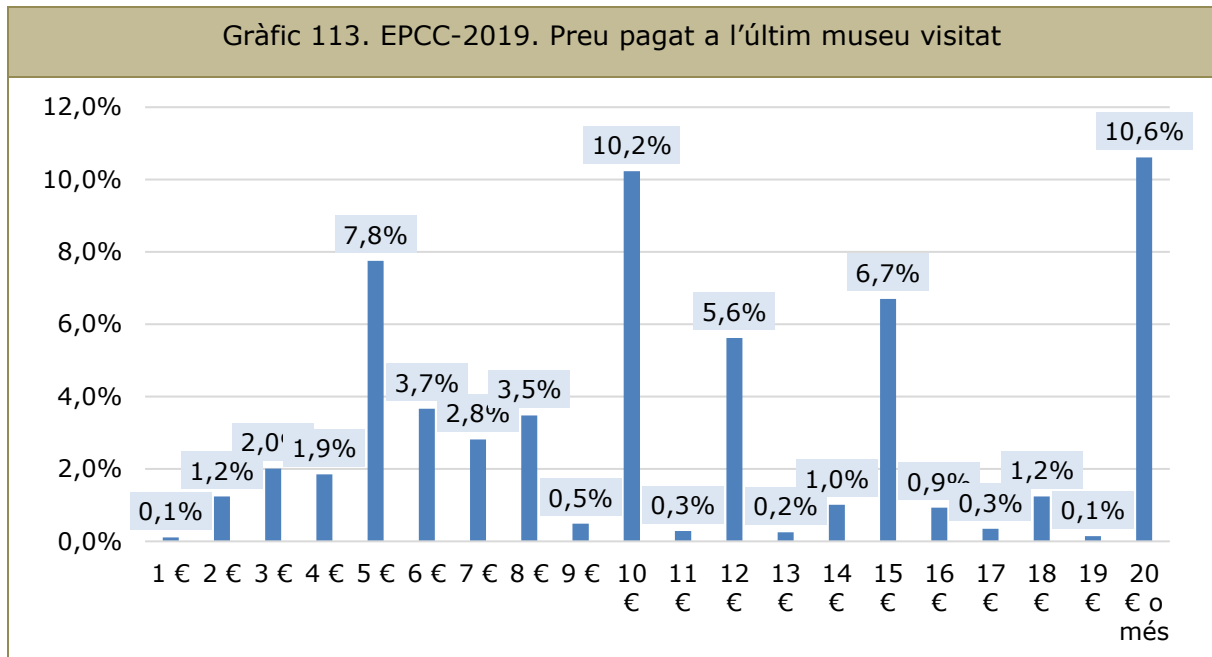
Pagament d'entrada *versus* gratuïtat

D'entre els que han visitat museus el 39,2% declara haver gaudit de gratuïtat (1.036.252 persones). El 60,8% restant declara haver pagat entrada (1.605.858 persones). Per tant, el 24,7% de la població de Catalunya major de 14 anys va pagar entrada per visitar un museu el 2019.

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Al gràfic següent es presenta la distribució de preus d'entrada declarats per aquelles persones que sí van pagar una entrada⁴⁴.

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Despesa en entrades de museus

El càlcul de la despesa de la població de Catalunya en entrades a museus s'ha realitzat de dues maneres diferents.

- a) La mitjana del preu que cada entrevistat declara haver pagat per l'últim museu visitat (incloent-hi també els que declaren haver pagat 0€) és de 7,44€ per entrada.

Multipliquem aquest preu mitjà pels 8.313.767 de visites declarades a museus.

Amb aquest procediment s'obté una despesa total en entrades a museus per part de la població de Catalunya de 61.854.214,01 €.

- b) Enlloc de calcular la mitjana del preu pagat (considerant també els que han pagat 0€) es consideren només els preus pagats per aquells visitants que han pagat una quantitat diferent a zero. Això suposa calcular la mediana del preu pagat per les 1.605.858 persones que han pagat. La mediana del preu pagat és 10,00€.

⁴⁴ S'ha de tenir en compte que la formulació de la pregunta pot portar a confusió i que diversos enquestats hagin contestat el preu total que van pagar a l'últim museu comptant també tots els seus acompanyants.

Tot seguit multipliquem aquest preu per les 4.990.314 de visites a museus que van pagar un preu diferent a 0€.

Amb aquest procediment s'obté una despesa total en entrades a museus per part de la població de Catalunya de 49.903.130,00 €.

Per tant, es pot concloure que la despesa de la població de Catalunya en entrades a museus durant 2018 se situa entre 49,9 i 61,8 milions d'euros.

Si apliquem els mateixos sistemes de càlcul però només als casos que han declarat que l'últim museu visitat estava ubicat a Catalunya, obtenim els següents resultats:

- a) La mitjana del preu que cada entrevistat declara haver pagat per l'últim museu visitat a Catalunya (incloent-hi també els que declaren haver pagat 0€) és de 5,42€ per entrada.

Multipliquem aquest preu mitjà per les 4.672.617 de visites declarades a museus a Catalunya.

Amb aquest procediment s'obté una despesa total en entrades a museus de Catalunya per part de la població de Catalunya de 25.305.995,33 €.

- b) Enlloc de calcular la mitjana del preu pagat (considerant també els que han pagat 0€) es consideren només els preus pagats per aquells visitants que han pagat una quantitat diferent a zero a museus de Catalunya. Això suposa calcular la mediana del preu pagat per les 774.366 persones que han pagat als museus de Catalunya. La mediana del preu pagat és 10,00€.

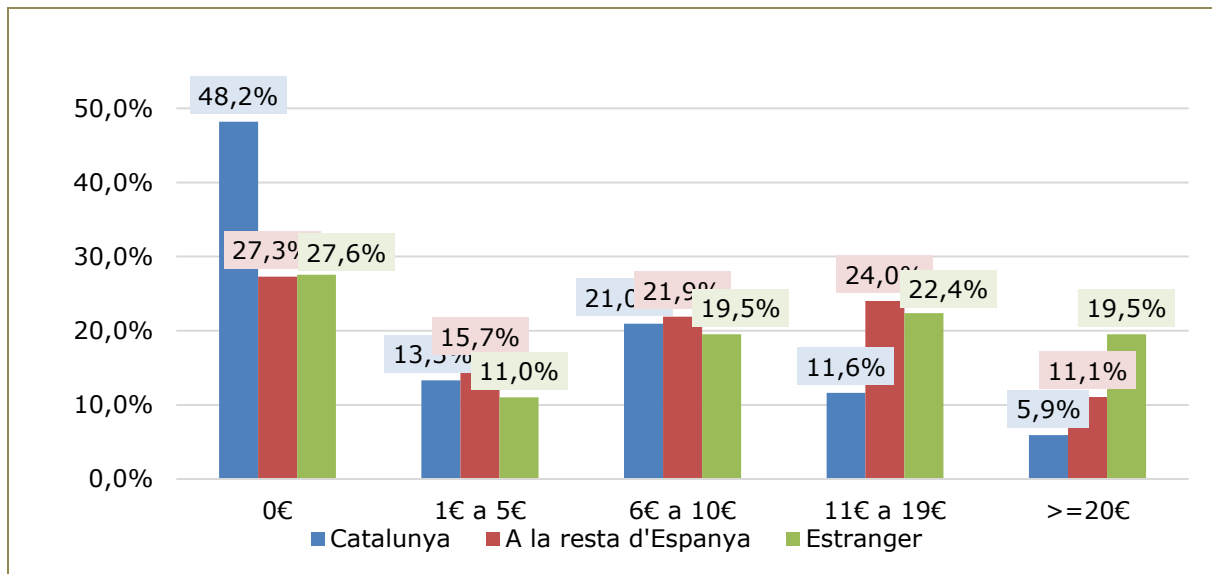
Tot seguit multipliquem aquest preu per les 2.413.636 visites a museus de Catalunya que van pagar un preu diferent a 0€.

Amb aquest procediment s'obté una despesa total en entrades a museus de Catalunya per part de la població de Catalunya de 24.136.360,00 €.

Per tant, es pot concloure que la despesa de la població de Catalunya en entrades a museus catalans durant 2019 se situa entre els 24,1 i els 25,3 milions d'euros.

El següent gràfic relaciona el preu de l'última entrada adquirida i la ubicació de l'últim museu visitat. S'observa que com més lluny es viatja més alt és el preu que s'ha pagat per visitar un museu. En efecte, el 48,2% dels que van visitar un museu a Catalunya no va pagar entrada, percentatge que es redueix dràsticament entre els que van visitar museus quan estaven de turisme. En canvi, els grups d'entrades amb el preu més elevat, d'11€ a 19€ i de 20€ o més, presenten els percentatges de visitants més elevats si han visitat museus a l'estranger (22,4% i 19,5%, respectivament), mentre que a Catalunya aquests percentatges són els més baixos (11,6% i 5,9%, respectivament).

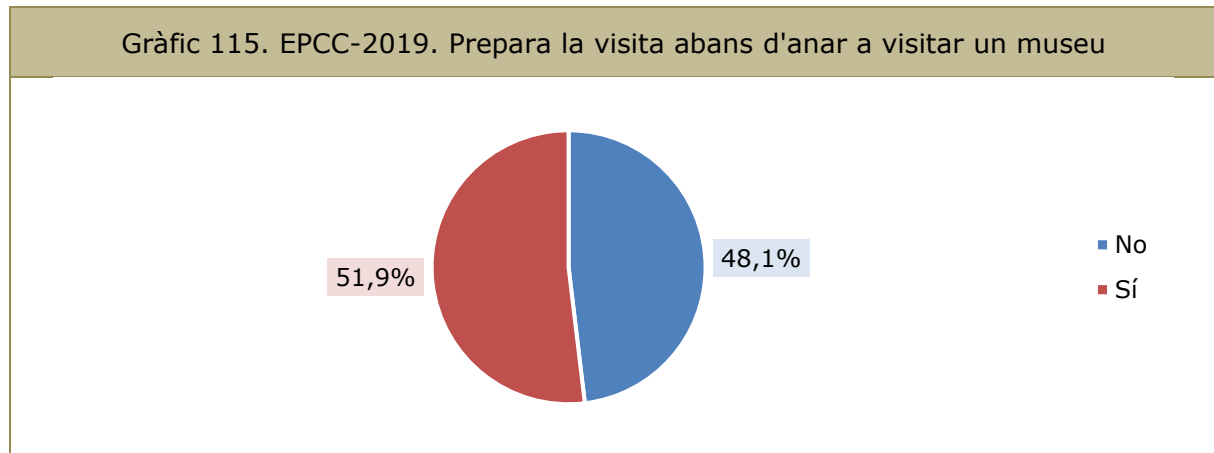
Gràfic 114. EPCC-2019. Preu de l'última entrada segons ubicació de l'últim museu visitat

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

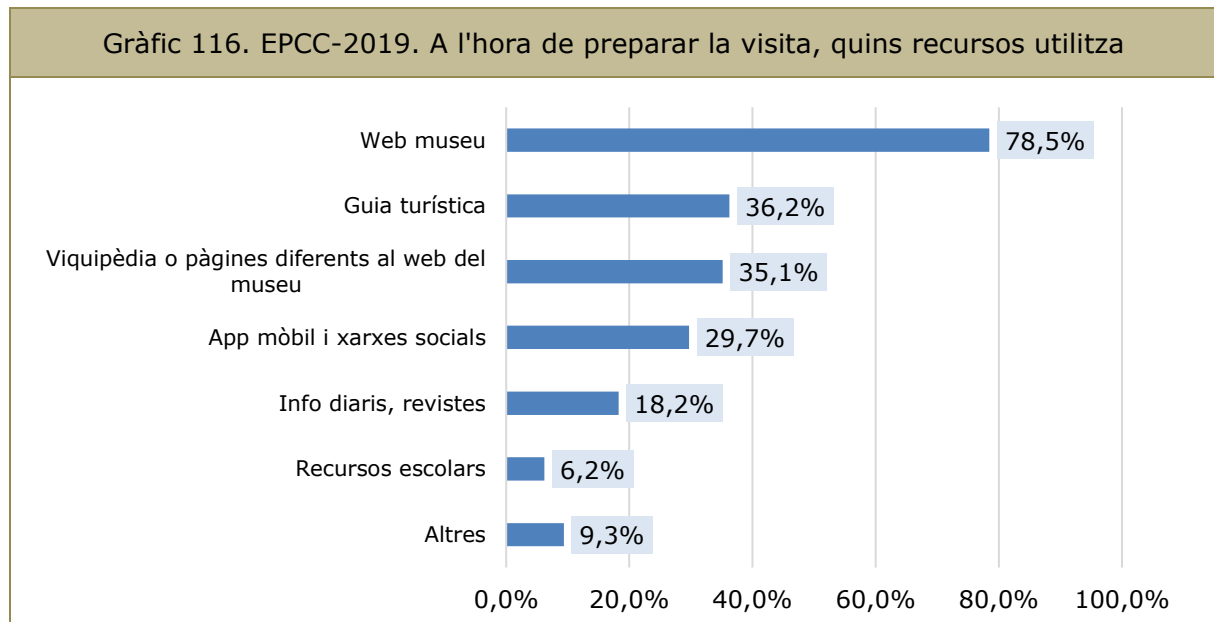
Canal de comunicació

La meitat de les persones que han visitat museus declara que prepara la visita abans d'anar a un museu.

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

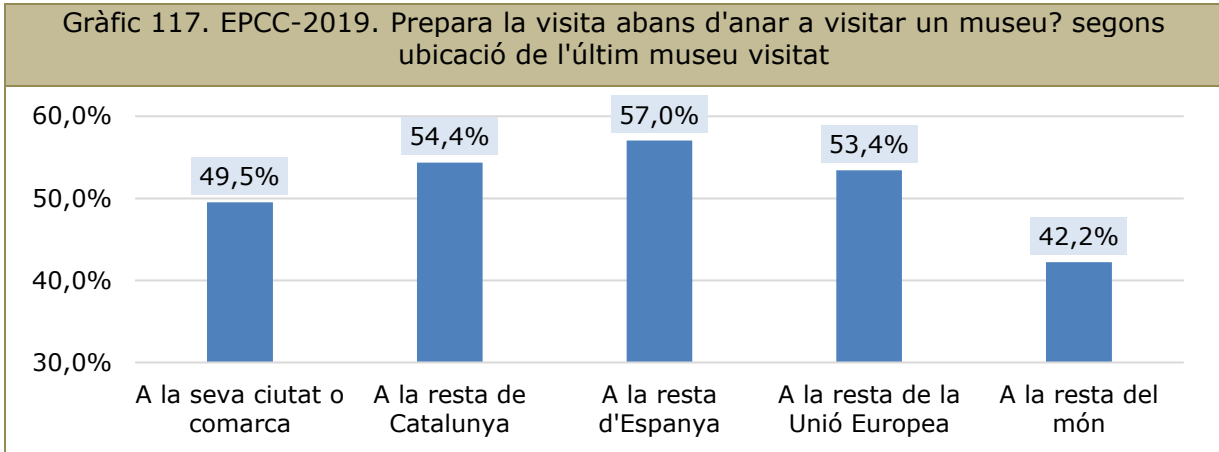
Al gràfic següent s'observa que entre els que preparen la visita abans d'anar a museus, internet és el principal mitjà de comunicació per informar-se: un 78,5% declara utilitzar la web del museu, un 35,1% utilitza altres webs o la Viquipèdia i un 29,7% utilitza les xarxes socials i aplicacions mòbils. Tanmateix cal destacar que gairebé el 36,2% utilitza guies turístiques una proporció que ha augmentat en els últims anys tal com mostra el gràfic de l'evolució temporal.

Multi resposta

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

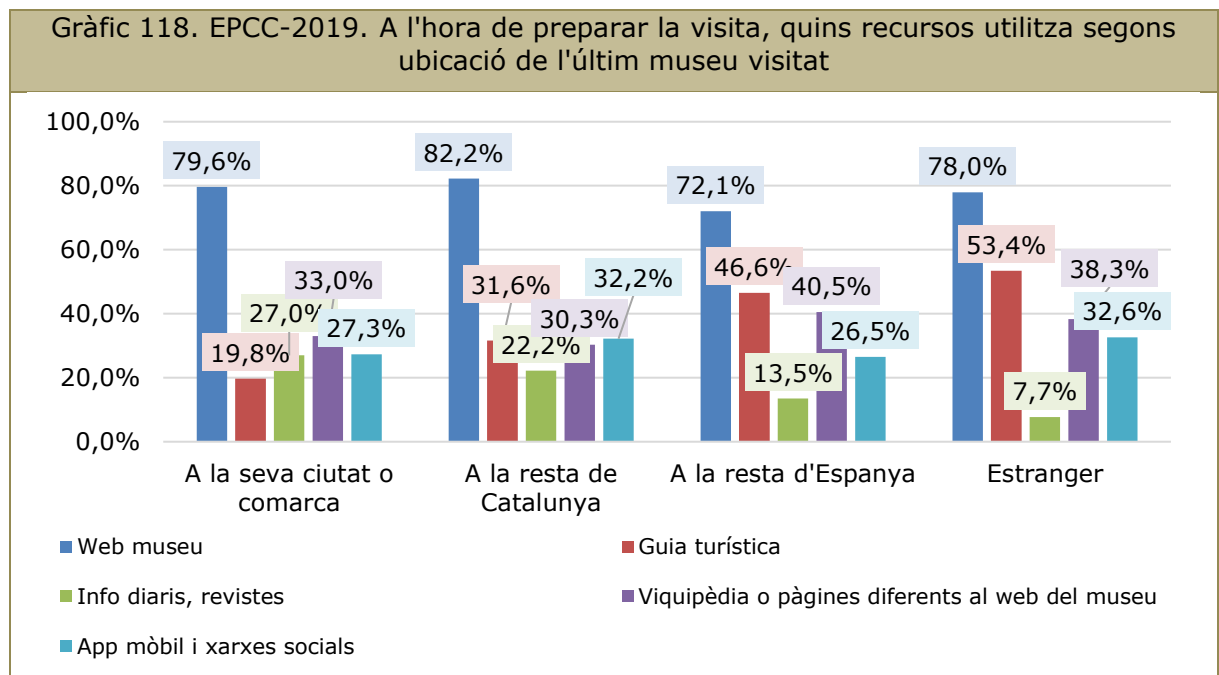
El gràfic següent mostra que els que més es preparen les visites a museus són els que declaren que l'última visita la van fer a la resta d'Espanya (57,0%), seguits dels que van fer l'última visita a la resta de Catalunya (54,4%).

Multi resposta

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

El gràfic següent relaciona els recursos utilitzats per preparar la visita amb la ubicació de l'últim museu visitat. En tots els casos la web del museu és el principal canal de comunicació a força distància dels altres. Tanmateix s'observen diferències entre els que declaren que l'últim museu que van visitar estava a Catalunya (a la seva ciutat o comarca o a la resta de Catalunya) i la resta: entre els primers la informació en diaris i revistes presenten percentatges d'ús força més elevats que entre els segons. Per contra, els que visiten museus fora de Catalunya presenten percentatges més elevats en l'ús de guies turístiques.

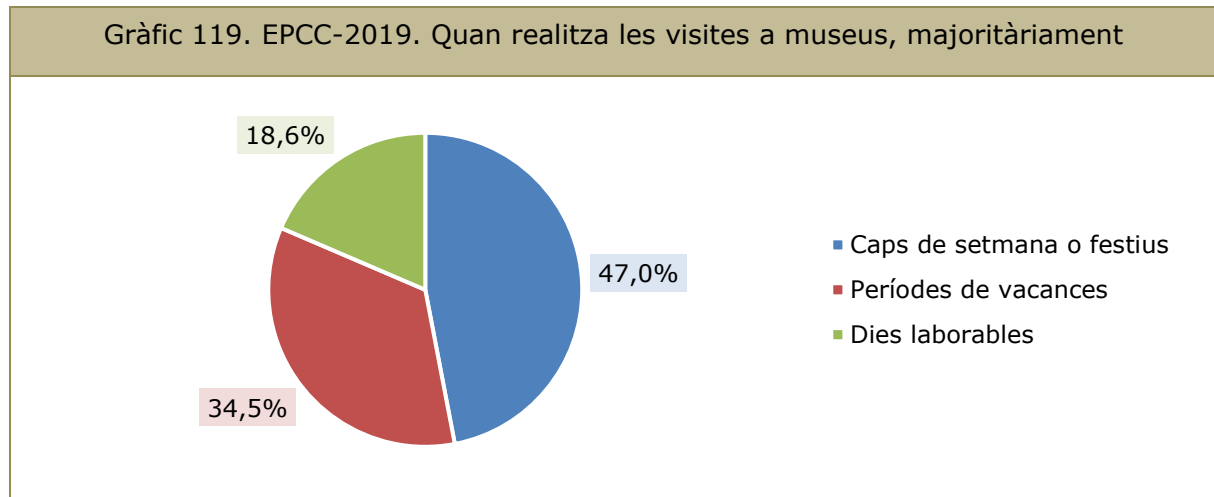

Multi resposta

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

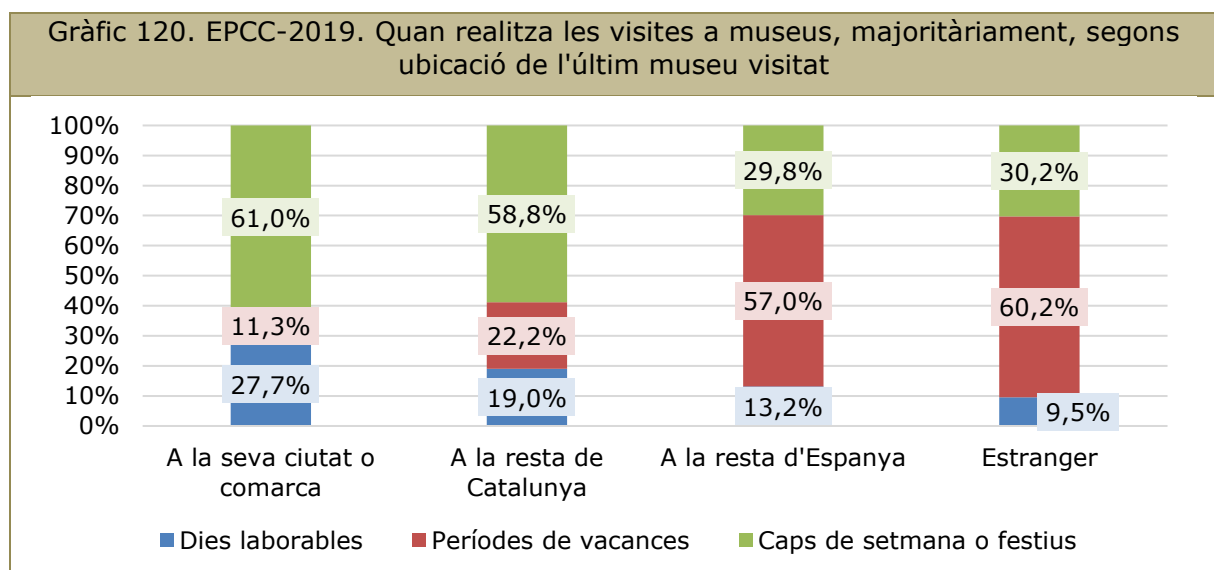
Quan realitza les visites

Entre els que visiten museus un 47,0% ho fa majoritàriament en caps de setmana o festius, un 34,5% en períodes de vacances i un 18,6% en dies laborables.

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

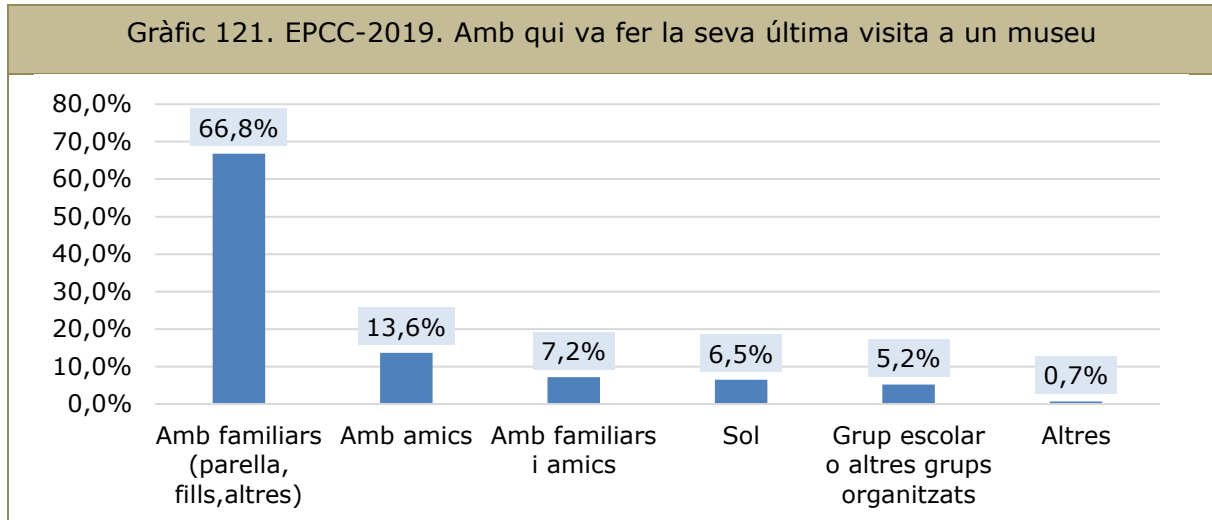
El gràfic següent mostra la relació entre el moment en que, majoritàriament, es visiten museus i la ubicació de l'últim museu visitat. S'observen diferències de comportament entre els que visiten museus a Catalunya (a la seva ciutat o comarca o a la resta de Catalunya) i els que visiten museus fora de Catalunya: els primers presenten percentatges més elevats que els segons en la visita en cap de setmana o festius i també presenten uns percentatges sensiblement superiors en la visita en dies laborables. Els que declaren que l'últim museu visitat estava fora de Catalunya ho fan majoritàriament en període de vacances.

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2018. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2019.

Amb qui visita

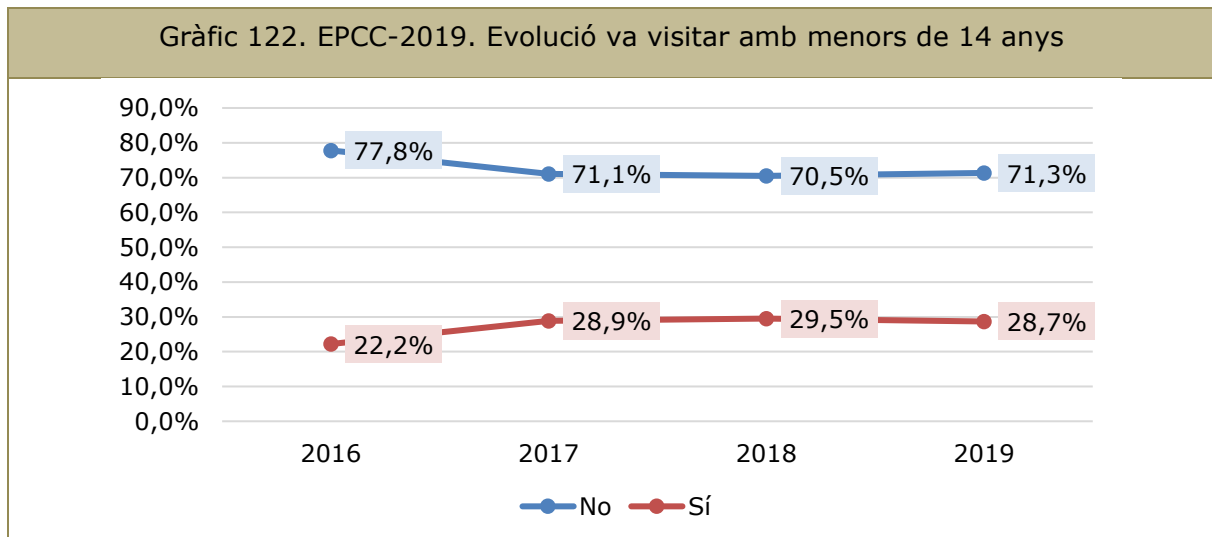
El 66,8% dels que visiten museus ho va fer amb familiars, un 13,6% amb amics, un 7,2% amb familiars i amics, un 6,5% sol i un 5,2% en grup escolar o altres grups organitzats.

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

Visita acompanyat de menors de 14 anys

El 28,7% dels visitants a museus hi va anar acompanyat de menors de 14 anys. Després de l'augment de gairebé 7 punts respecte el 2016, aquesta tendència s'ha estabilitzat durant el 2018 i 2019.

Font: Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Museus i altres centres expositius, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural 2020.

5.2. Els visitants als museus de Catalunya

Aquest apartat es basa en la recollida de dades de l'informe "Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019"⁴⁵, elaborat per l'Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya (OPPCC).

L'OPPCC estructura el recompte de visitants a partir de tres conceptes bàsics:

- **Visitant:** persona física que accedeix al recinte de l'equipament per fer ús de la seva oferta de serveis, ja siguin exposicions (tant les de producció pròpia com aliena), activitats pròpies (organitzades per l'equipament) o serveis museístics (biblioteca, arxiu, fons, etc.).
- **Ús:** cadascuna de les utilitzacions dutes a terme pels visitants durant la seva estada a l'equipament, ja sigui la visita a una o més exposicions, l'assistència a activitats culturals o bé l'ús d'algun servei museístic (biblioteca, assessorament, etc.). Cada visitant pot fer un o més usos durant la seva estada a l'equipament. Cada visitant es compta una sola vegada independentment del nombre d'usos que faci de l'oferta museística.
- **Persones al voltant del patrimoni:** visitants (persona física que accedeix al recinte de l'equipament per fer ús de la seva oferta de serveis, ja siguin exposicions –tant les de producció pròpia com aliena–, activitats pròpies –organitzades per l'equipament– o serveis museístics –biblioteca, arxiu, fons, etc.–) més visitants a l'edifici (persones que acudeixen al recinte museístic i no visiten exposicions, ni assisteixen a activitats pròpies de l'equipament, ni fan ús de cap servei museístic. Inclou tant els que visiten el recinte de l'equipament pel seu valor arquitectònic sense fer-ne cap altre ús, com els que venen per una finalitat no museística –botiga, cafeteria, lavabos...–, així com els que assisteixen a activitats alienes, és a dir, activitats organitzades per entitats no vinculades al centre) més visitants a activitats fora de l'equipament (persones que assisteixen a activitats puntuals organitzades pel centre que succeeixen en el marc d'una celebració, fira, trobada o similar i no tenen inscripcions ni recomptes precisos. Es realitzen fora de l'equipament patrimonial i no formen part de l'activitat habitual del centre).

Inclou les dades agregades de tots els centres patrimonials així com 4 desagregacions a partir de les següents variables:

- **Àmbit territorial⁴⁶:**
Àrees territorials corresponents a la distribució de les Xarxes de Museus del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Cada àrea inclou les comarques següents:

⁴⁵Laporte, Antoni; Bobes González, Joaquina; Ulled Bertran, Xavier. *Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019* [en línia]. Girona: Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya, 2020. <<http://hdl.handle.net/20.500.12368/19636>>. [Consulta: 22 juliol 2021].

⁴⁶ Els àmbits territorials que s'utilitzen en aquest apartat són diferents dels que s'utilitzen als primers capítols de l'informe.

- Barcelona ciutat.
 - Regió Metropolitana: Baix Llobregat, Barcelonès (menys Barcelona ciutat), Maresme, Vallès Occidental, Vallès Oriental.
 - Penedès i Catalunya Central: Anoia, Alt Penedès, Bages, Berguedà, Garraf, Moianès, Osona.
 - Comarques de Girona: Alt Empordà, Baix Empordà, Cerdanya, Garrotxa, Gironès, Pla de l'Estany, Ripollès, Selva.
 - Terres de Lleida i Aran: Alta Ribagorça, Alt Urgell, Garrigues, Noguera, Pallars Jussà, Pallars Sobirà, Pla d'Urgell, Segarra, Segrià, Solsonès, Urgell, Vall d'Aran.
 - Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre: Alt Camp, Baix Camp, Baix Ebre, Baix Penedès, Conca de Barberà, Montsià, Priorat, Ribera d'Ebre, Tarragonès, Terra Alta.
- Tram de visitants:
Els equipaments patrimonials s'han distribuït en 6 categories segons el nombre de visitants rebuts el 2019:
- Fins a 10.000 visitants
 - 10.001 – 25.000
 - 25.001 – 50.000
 - 50.001 – 100.000
 - 100.001 – 250.000
 - Més de 250.000
- Temàtica:
Tot i que molts equipaments podrien ser categoritzats en més d'una temàtica, per aconseguir uns resultats estadístics més clars i entenedors s'ha optat per adscriure cada equipament a una única categoria (els museus s'han classificat temàticament a ells mateixos), segons la tipologia següent:
- Art: equipament dedicat principalment a la història de l'art, la creació artística i/o les arts decoratives. En aquesta categoria també s'inclouen esglésies, catedrals i monestirs.
 - Ciència i tècnica: equipament dedicat principalment a les ciències, la història de la ciència i/o la tècnica, la indústria i la industrialització.
 - Etnografia / Antropologia / Societat: equipament dedicat principalment al mode de vida de les persones i les societats tant del passat com del present.
 - Història / Arqueologia: equipament dedicat principalment als processos i canvis històrics i/o l'arqueologia. En aquesta categoria també s'inclouen els jaciments arqueològics, castells i palaus.
 - Monogràfic: equipament dedicat principalment a una temàtica concreta (moto, xocolata, etc.) o una casa-museu.
 - Pluridisciplinari local: equipament dedicat a temàtiques diverses que graviten al voltant d'un territori municipal o comarcal. Si un museu

gestiona diverses extensions de temàtica diferent s'inclou en aquesta categoria.

- Titularitat:
 - Públics
 - Privats

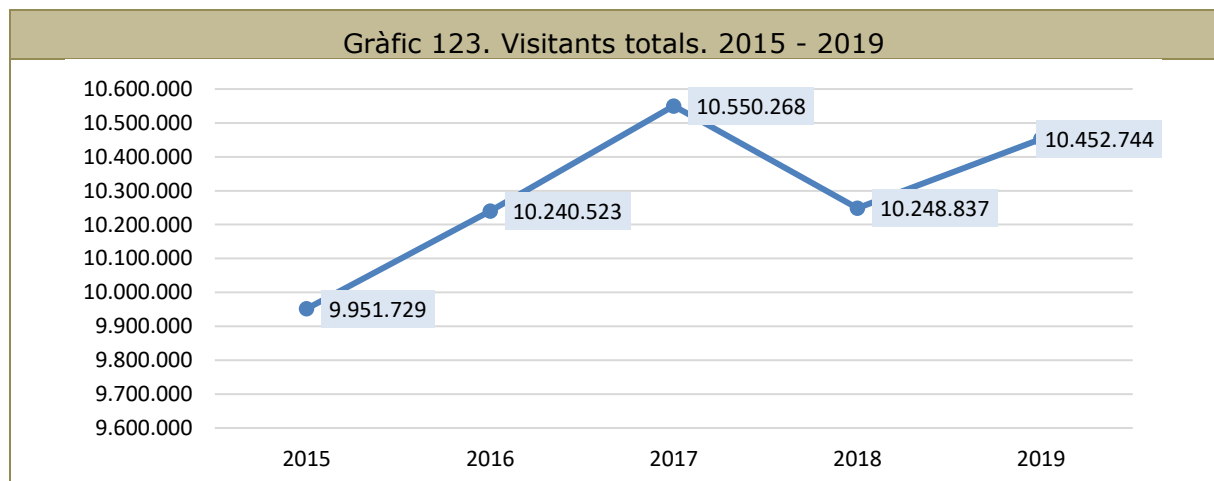
En aquests casos el nombre d'equipaments analitzats és de 116. La diferència amb la xifra oficial del cens (115) correspon a les següents situacions:

- El *Museu Romàntic Can Llopis* va romandre tancat al públic durant el 2019.
- El *Museu de l'Institut Botànic de Barcelona* va enviar les dades agregades amb el *Museu de Ciències Naturals de Barcelona*.
- El *Museu de l'Art de la Pell de Vic*, extensió del *Museu Episcopal de Vic*, s'ha tractat de forma independent.

L'informe anual de l'OPPCC analitza els visitants dels museus, col·leccions, monuments i centres d'interpretació de Catalunya. Les taules i gràfiques que es presenten a continuació només utilitzen les dades relatives a museus i, per tant, són d'elaboració pròpia i original per confeccionar l'Informe anual 2019 de la Junta de Museus, utilitzant les dades recollides per l'OPPCC.

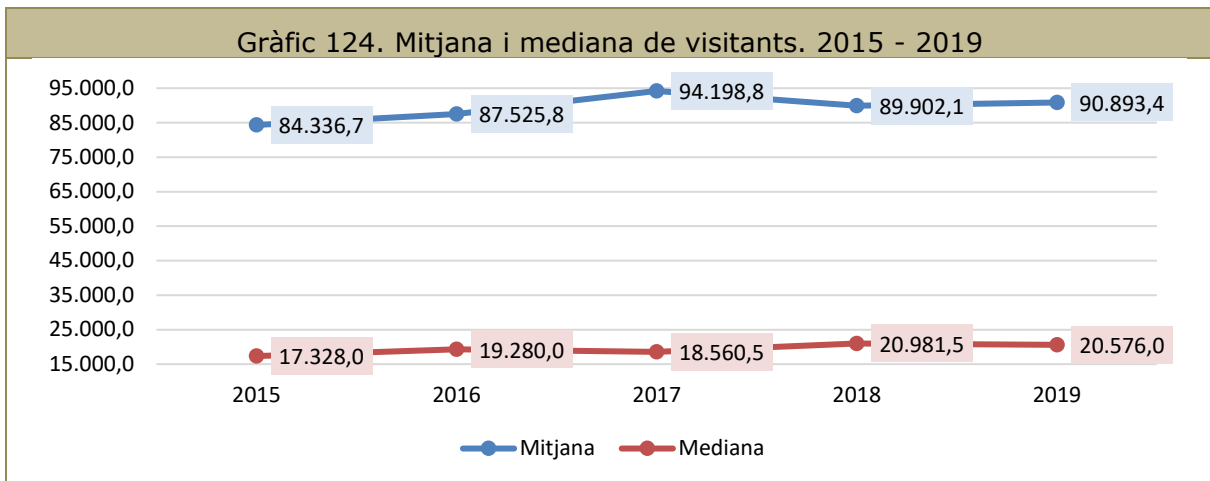
5.2.1. Els visitants dels museus registrats

El 2019 els museus de Catalunya van rebre 10.452.744 visitants, un 2,0% més que el 2018 (203.907 visitants més).

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

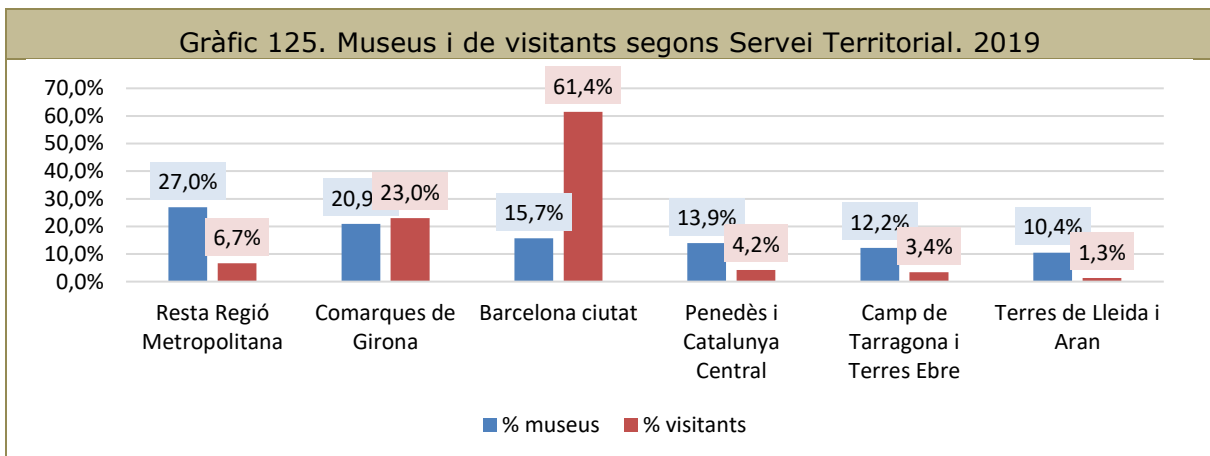
La mitjana de visitants va ser de 90.893,4, un 1,1% més que l'any anterior. La mediana va ser de 20.576,0, un 1,9% menys que al 2018.

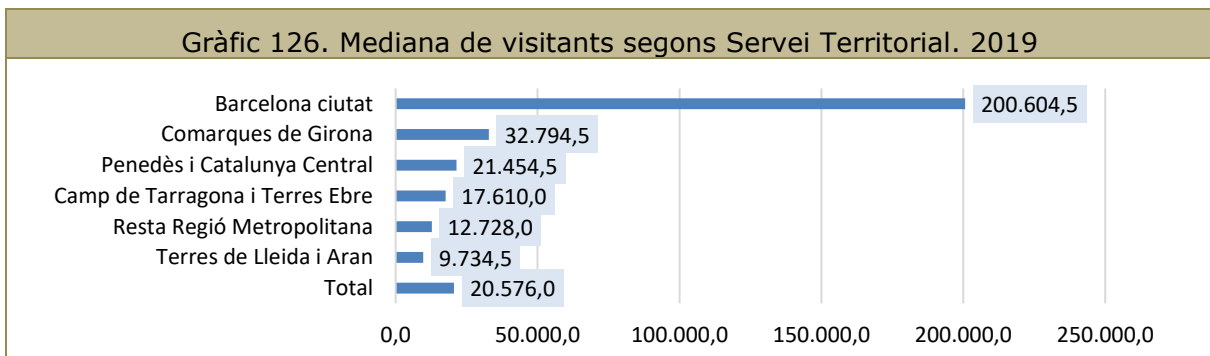
Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

Servei Territorial

6 de cada 10 d'aquestes persones van visitar museus de la ciutat de Barcelona i gairebé 1 de cada 4 ho van fer a les comarques de Girona.

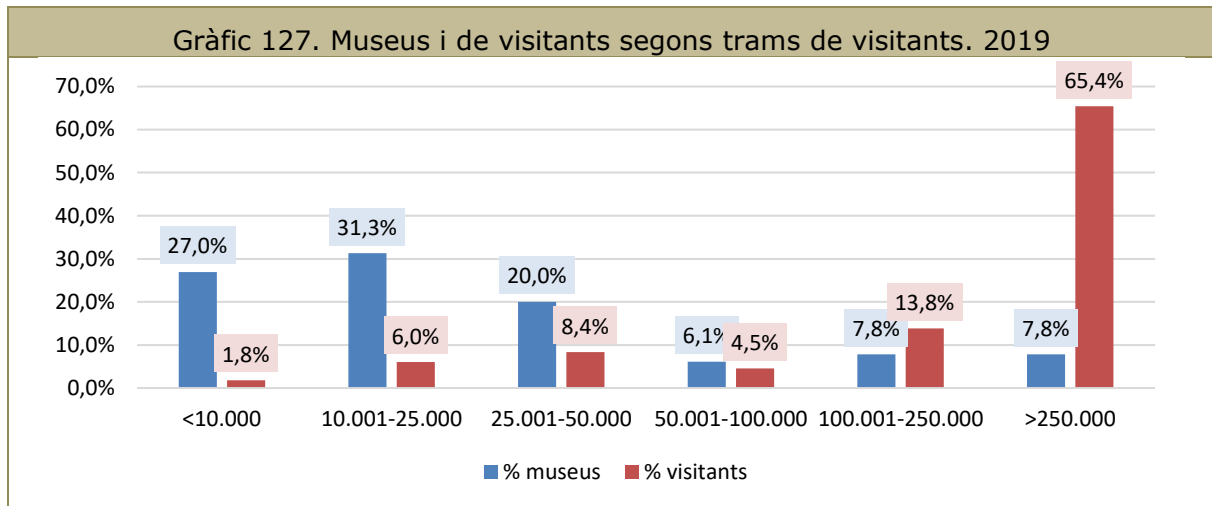
Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

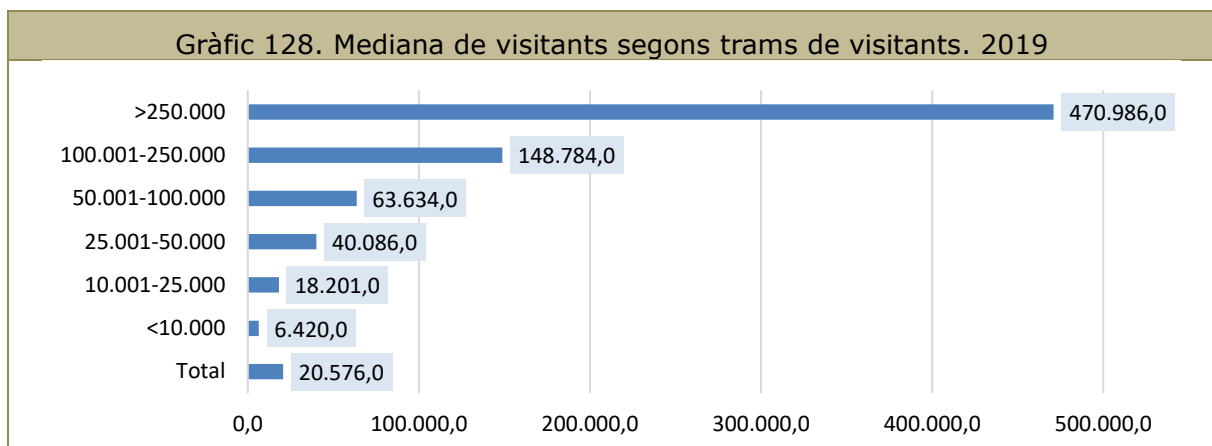
Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

Trams de visitants

El 58,3% dels museus ha tingut menys de 25.000 visitants durant el 2019. 9 museus, el 7,8%, n'han tingut més de 250 mil.

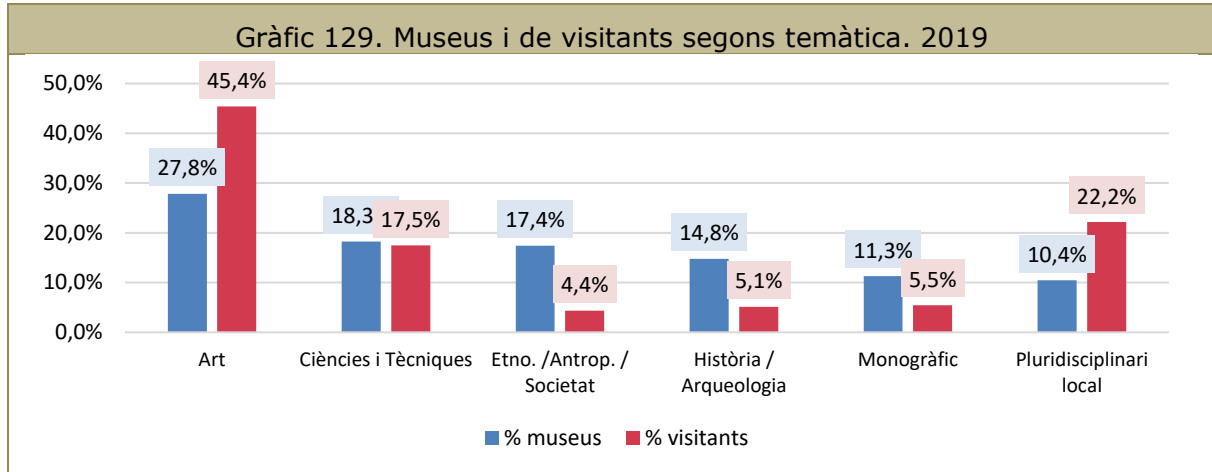
Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

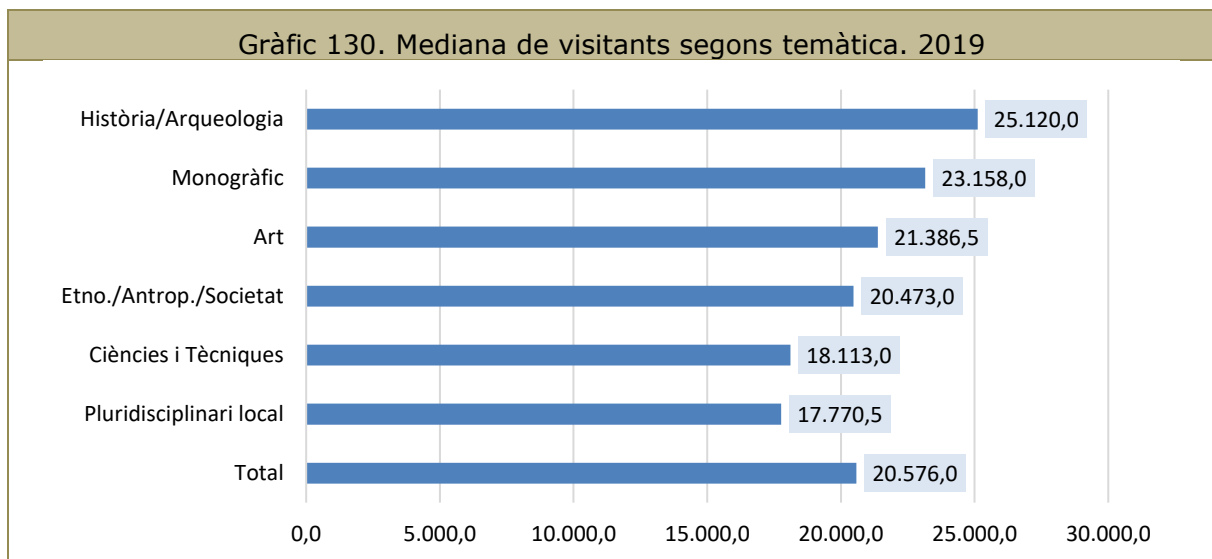
Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

Temàtica

El 45,4% dels visitants han anat a museus d'art. Un 17,5% ho ha fet a museus de ciències i tècniques.

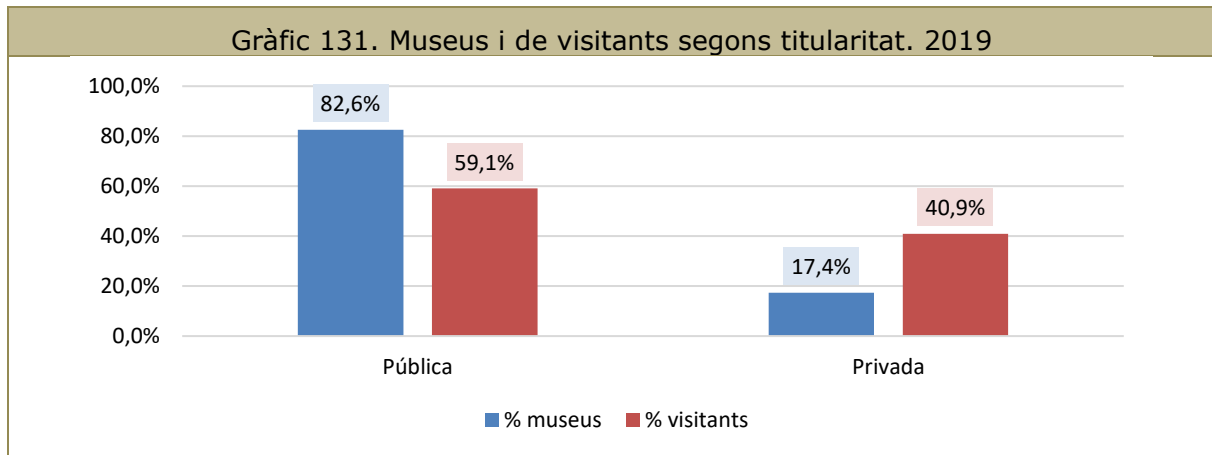
Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

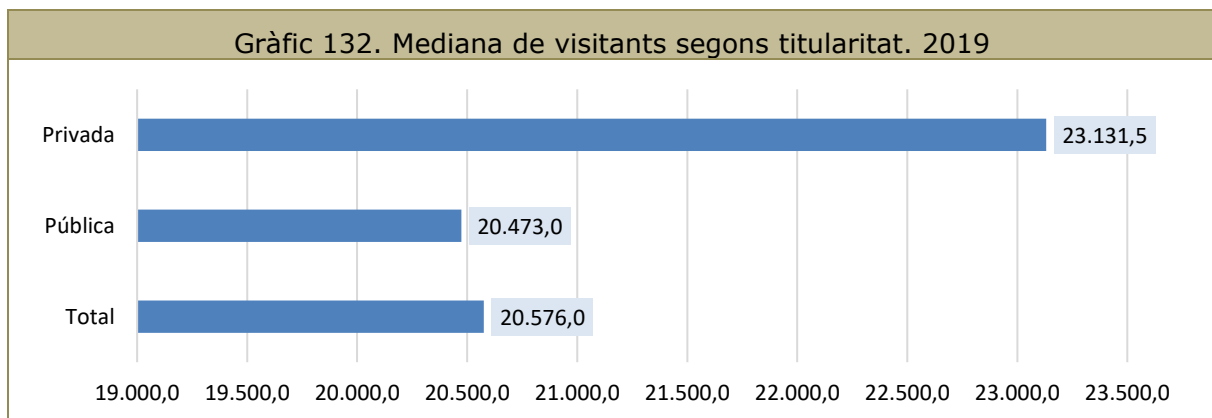
Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

Titularitat

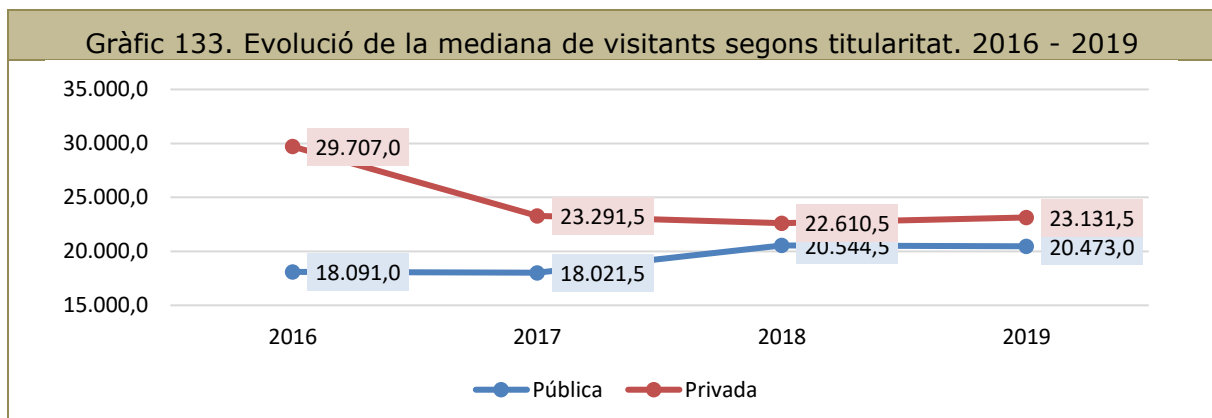
El 59,1% dels visitants han acudit a museus públics, tot i representar el 82,6% del total de museus. La mediana de visitants dels museus privats és superior en més de 2.600 visitants a la dels museus públics.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2016-2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

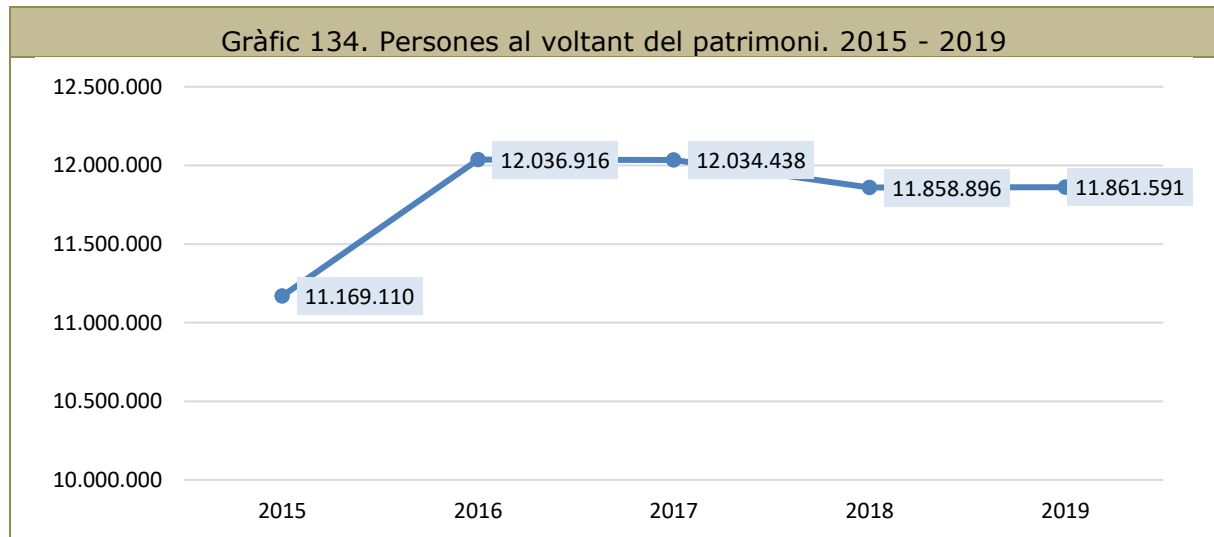
5.2.2. Persones al voltant del patrimoni

En aquest apartat s'han agregat tant els visitants que fan usos culturals dels equipaments com també els "visitants a l'edifici" i els "visitants a esdeveniments fora de l'equipament".

El model de recompte de l'OPPCC defineix els visitants a l'edifici com aquelles persones que acudeixen al recinte museístic i no visiten exposicions, ni assisteixen a activitats pròpies de l'equipament, ni fan ús de cap servei museístic (biblioteca, reserva, etc.). Inclou tant els que visiten el recinte de l'equipament pel seu valor arquitectònic sense fer-ne cap altre ús, com els que venen per una finalitat no museística (botiga, cafeteria, lavabos, etc.), així com els que assisteixen a activitats alienes, és a dir, activitats organitzades per entitats no vinculades al centre.

L'OPPCC defineix els visitants a esdeveniments fora de l'edifici com aquelles persones que assisteixen a activitats puntuals organitzades pel centre que succeeixen en el marc d'una celebració, fira, trobada o similar i no tenen inscripcions ni recomptes precisos. Es realitzen fora de l'equipament patrimonial i no formen part de l'activitat habitual del centre.

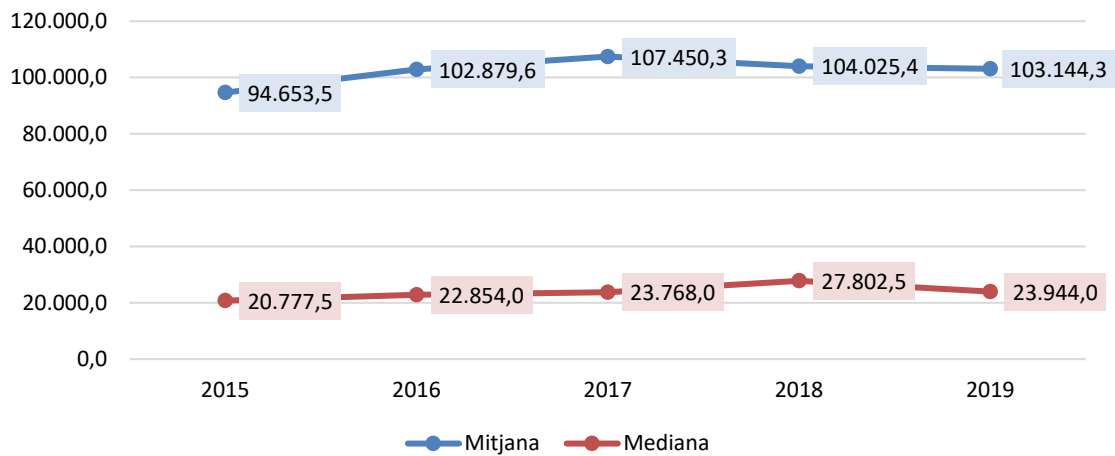
El 2019 els museus de Catalunya van tenir 11,86 milions de persones al voltant del patrimoni, un 0,02% més que el 2018.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

La mitjana de persones al voltant del patrimoni va ser de 103.144,3, un 0,8% menys que l'any anterior. La mediana va ser de 23.944,0, un 13,9% menys que al 2018.

Gràfic 135. Mitjana i mediana de persones al voltant del patrimoni. 2015 - 2019

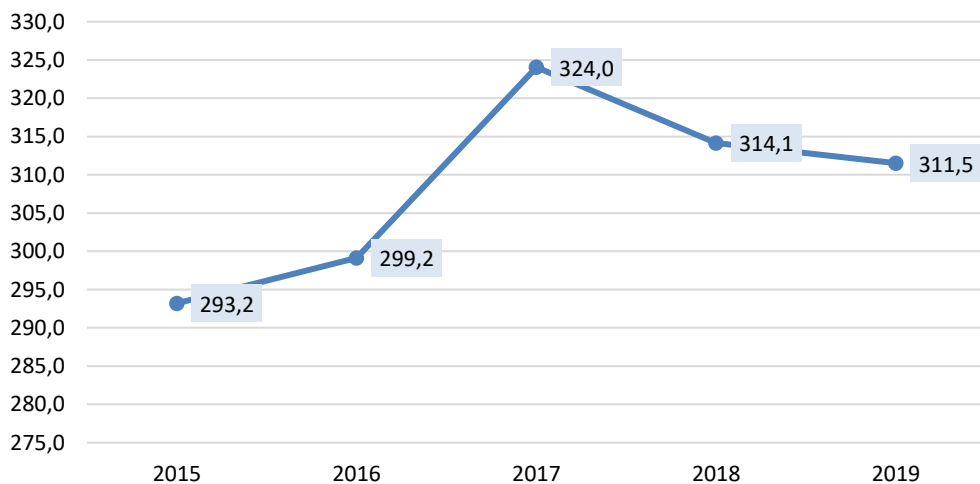

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

5.2.3. Visitants diaris

Aquest indicador presenta la mitjana diària de persones que visiten exposicions, fan activitats i/o utilitzen els serveis museístics. El 2019 els museus de Catalunya van rebre una mitjana de 311,5 visitants diaris, un 0,8% menys que al 2018.

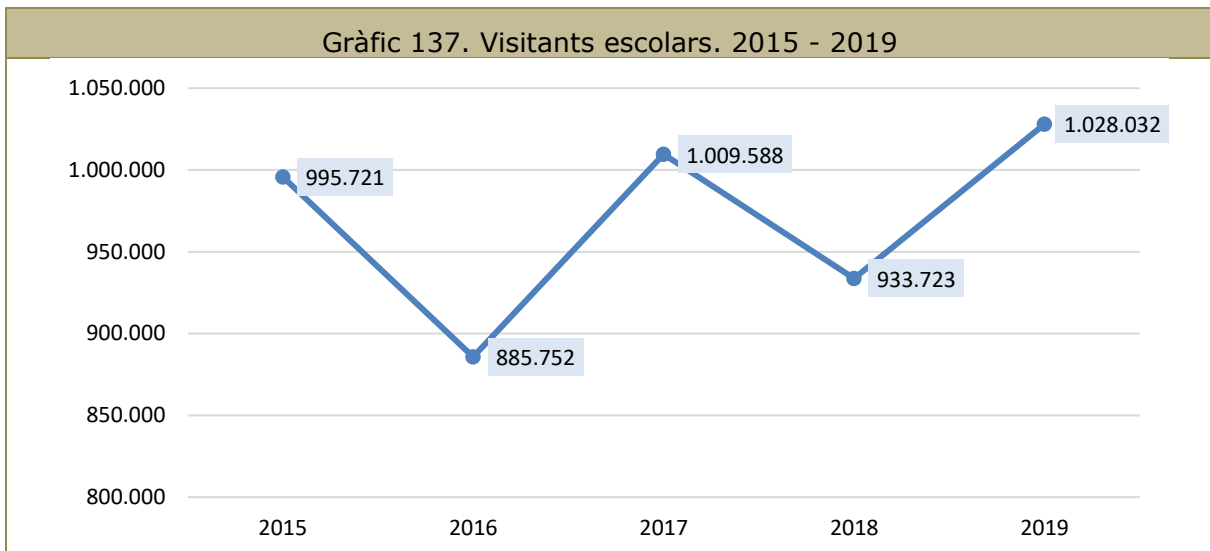
Gràfic 136. Visitants diaris. 2015 - 2019

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

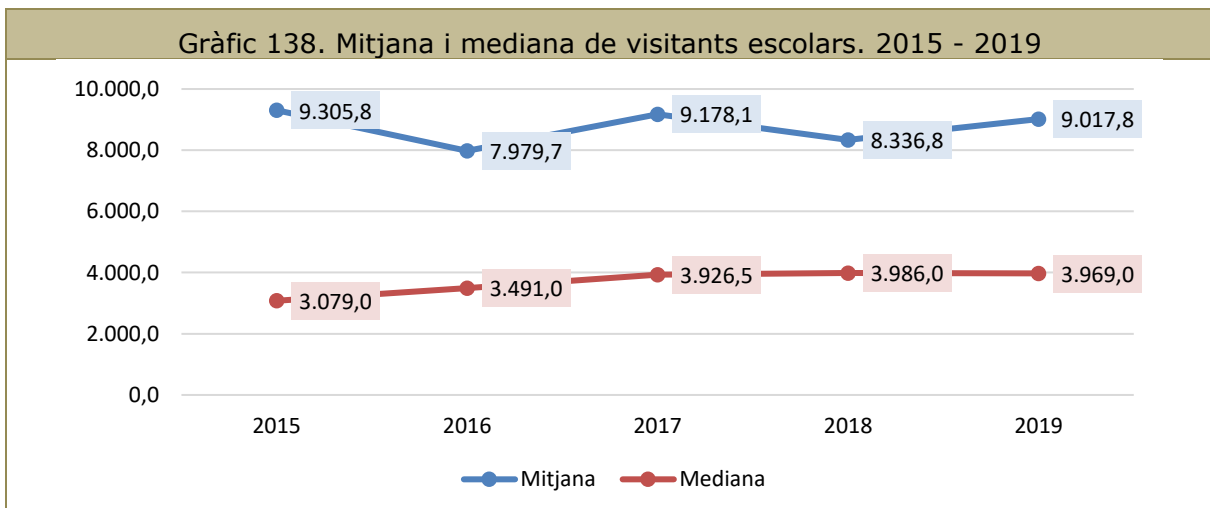
5.2.4. Visitants escolars

Els museus van rebre 1.028.032 visitants escolars durant el 2019, un 10,1% més que el 2018 (94.309 escolars més).

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

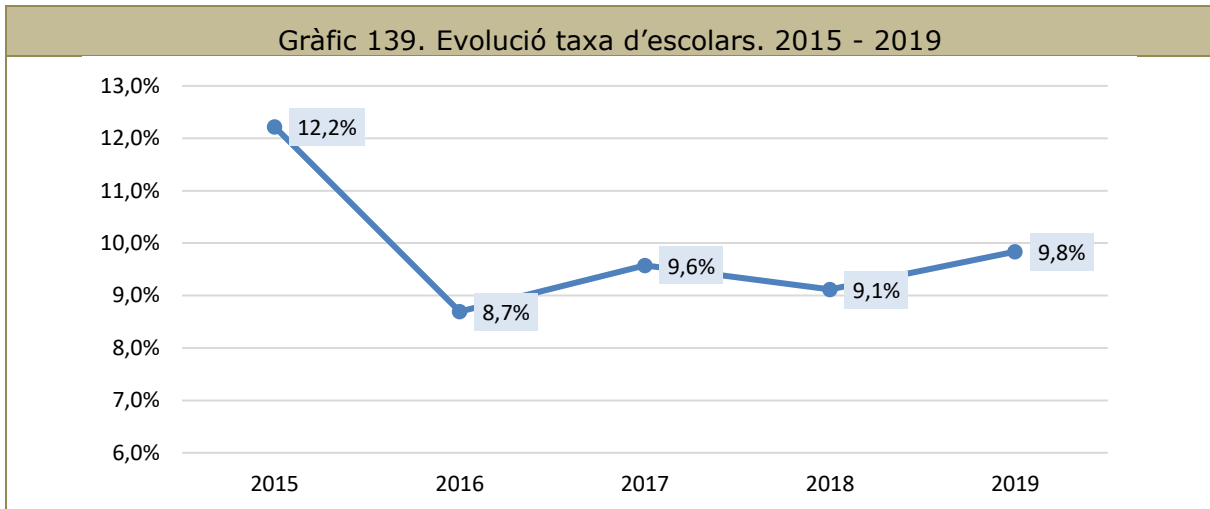
La mitjana de visitants escolars va ser de 9.017,8, un 8,2% més que l'any anterior. La mediana va ser de 3.966,0, un 0,4% menys que al 2018.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

5.2.5. Taxa de visitants escolars

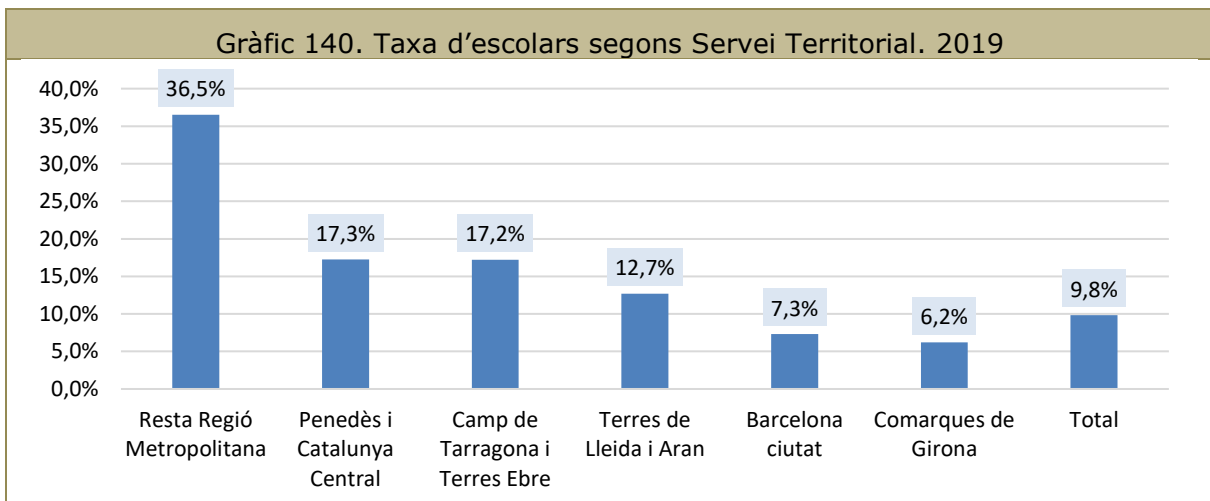
Aquesta taxa relaciona els visitants escolars i els visitants totals. El 9,8% dels visitants dels museus de Catalunya durant el 2019 han sigut escolars, 0,7 punts més que el 2018.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015-2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

Servei territorial

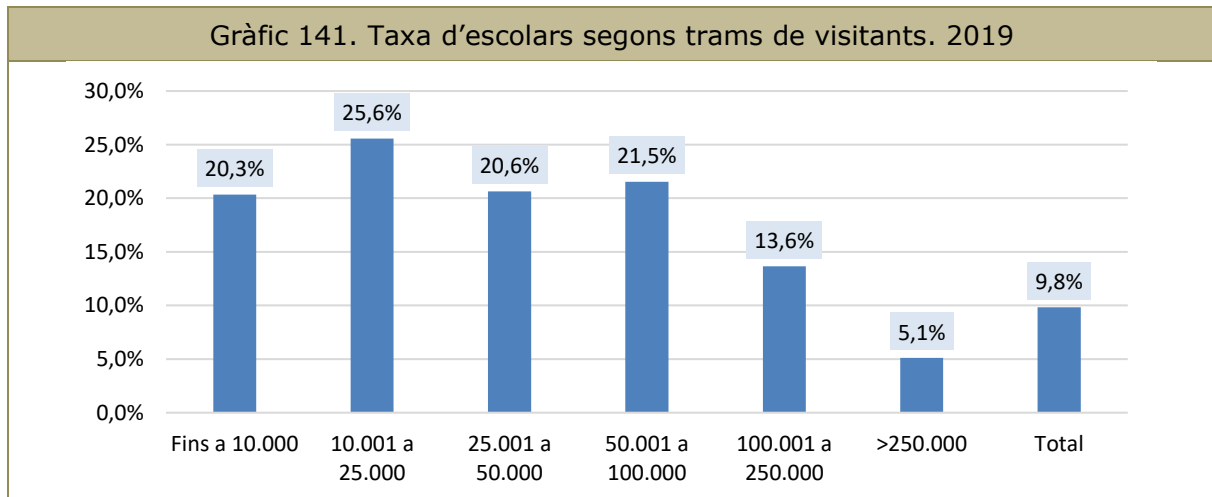
Aquesta taxa arriba fins al 36,5% a la Regió Metropolitana. Els dos territoris que estan per sota de la mitjana global són Barcelona ciutat (7,3%) i les comarques de Girona (6,2%), segurament per causes fortament vinculades al turisme.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 114 museus.

Trams de visitants

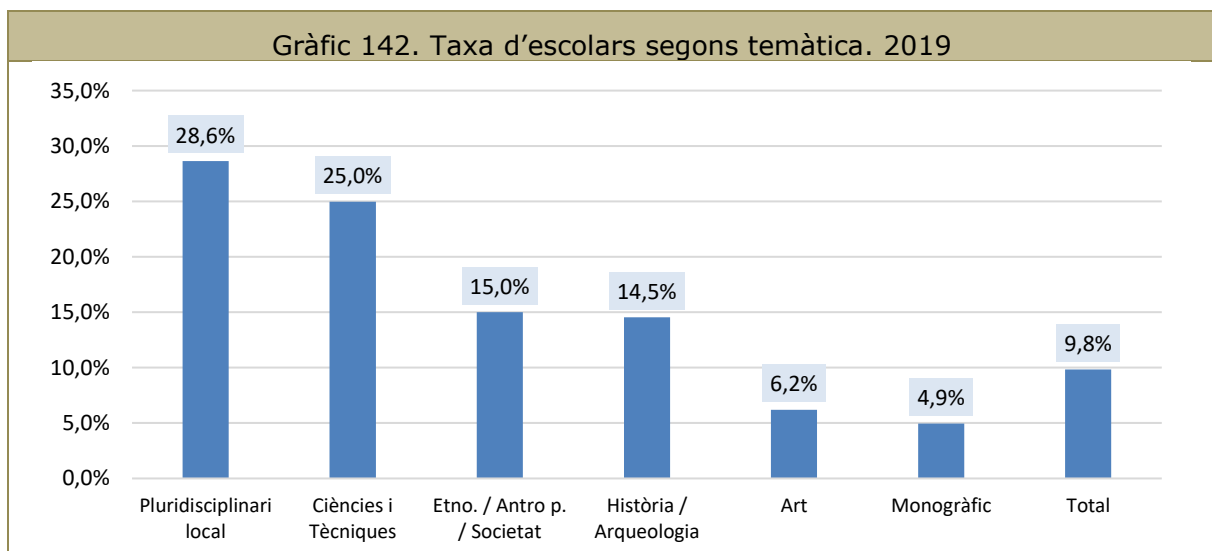
S'observa que els museus que presenten taxes de visitants escolars més elevades són els que tenen menys volum de visitants.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 114 museus.

Temàtica

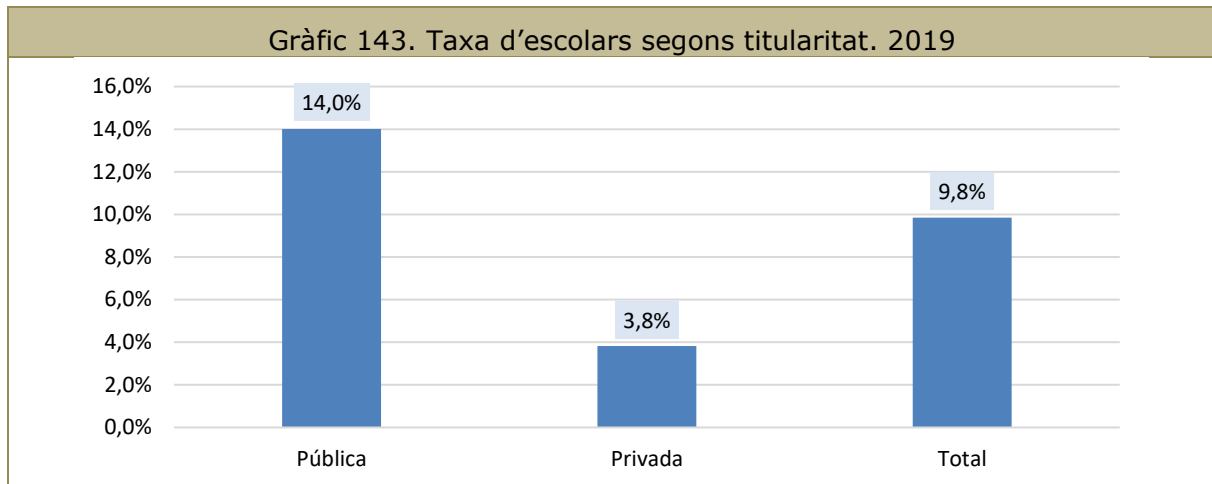
Per temàtica, els museus amb una taxa de visitants escolars més elevada són els pluridisciplinaris locals (28,6%) i els de ciències i tècniques (25,0%). A la cua se situen els monogràfics (4,9%) i els d'art (9,8%).

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 114 museus.

Titularitat

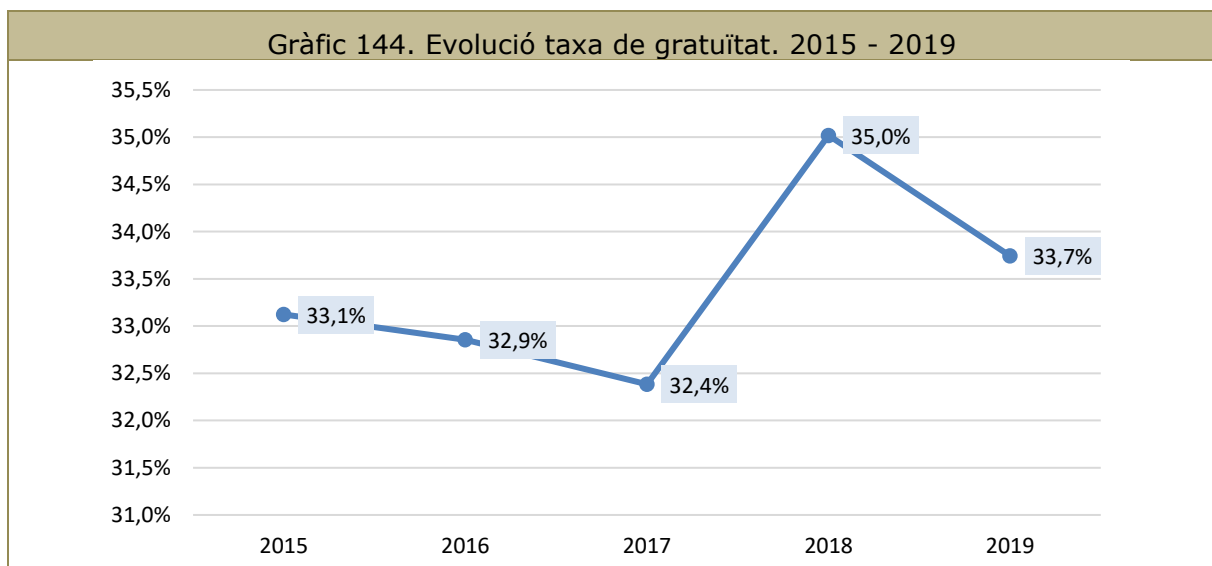
Els museus públics presenten una taxa de visitants escolars 3,7 vegades superior a la dels museus privats.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 114 museus.

5.2.6. Taxa de gratuïtat

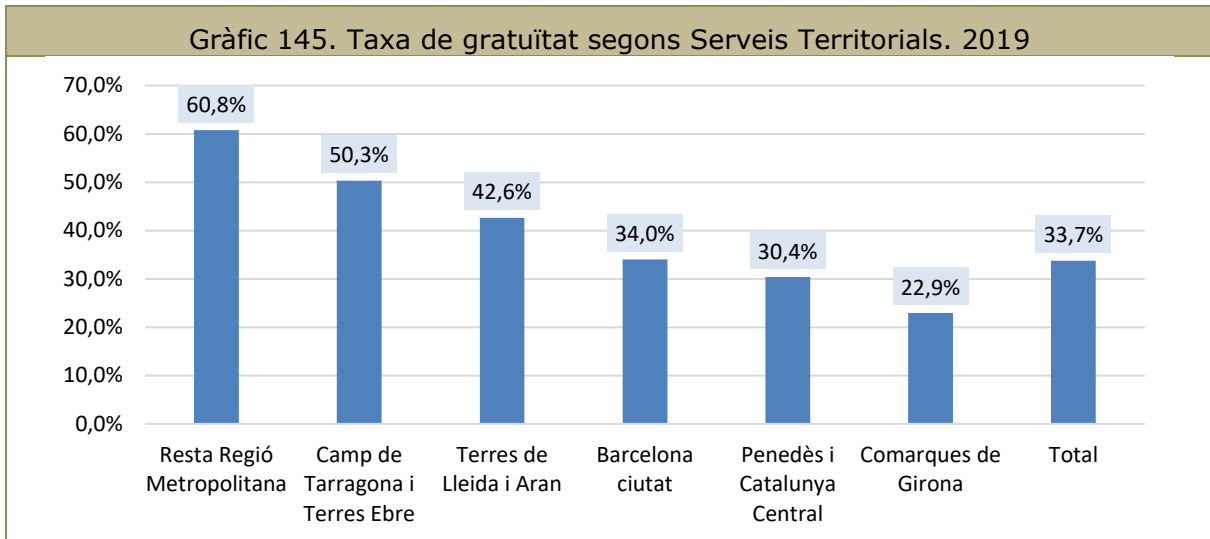
Aquest indicador fa referència al percentatge de persones que han visitat el museu amb entrada gratuïta respecte als visitants totals. La taxa de gratuïtat als museus de Catalunya durant el 2019 ha sigut del 33,7%, 1,3 punts menys que al 2018.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015-2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

Serveis territorials

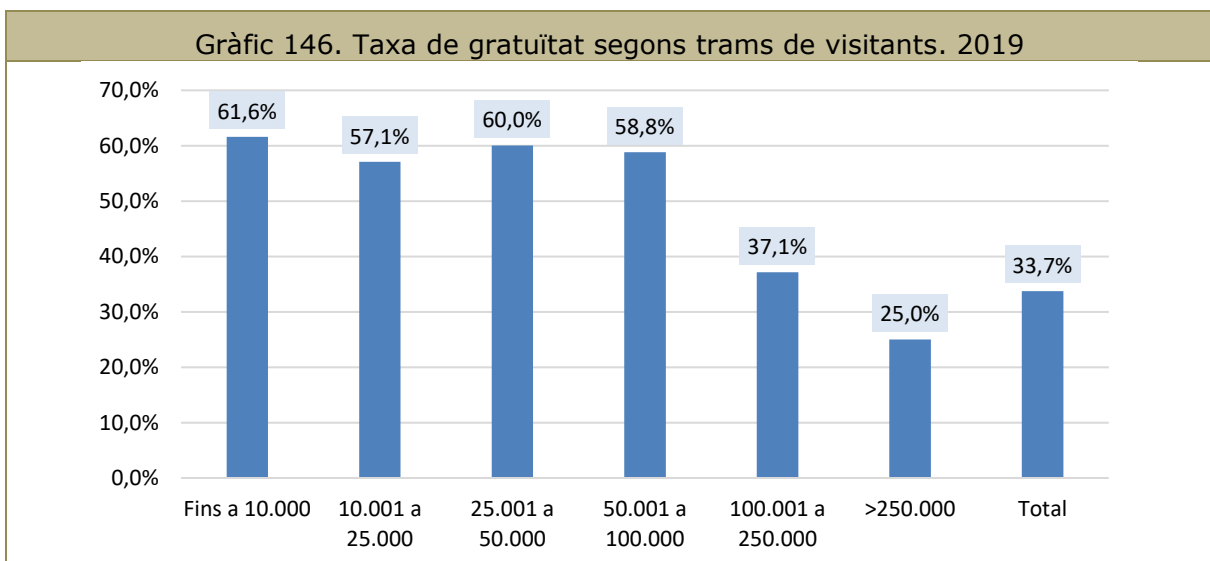
A la resta de la Regió Metropolitana aquesta taxa arriba fins al 60,8%, fet que possiblement té relació amb l'elevada taxa de visitants escolars d'aquest territori (veure apartat anterior). També destaquen les taxes del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre (50,3%) i de les Terres de Lleida i Aran (42,6%). El territori que presenta una taxa més baixa és les comarques de Girona (22,9%).

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

Trams de visitants

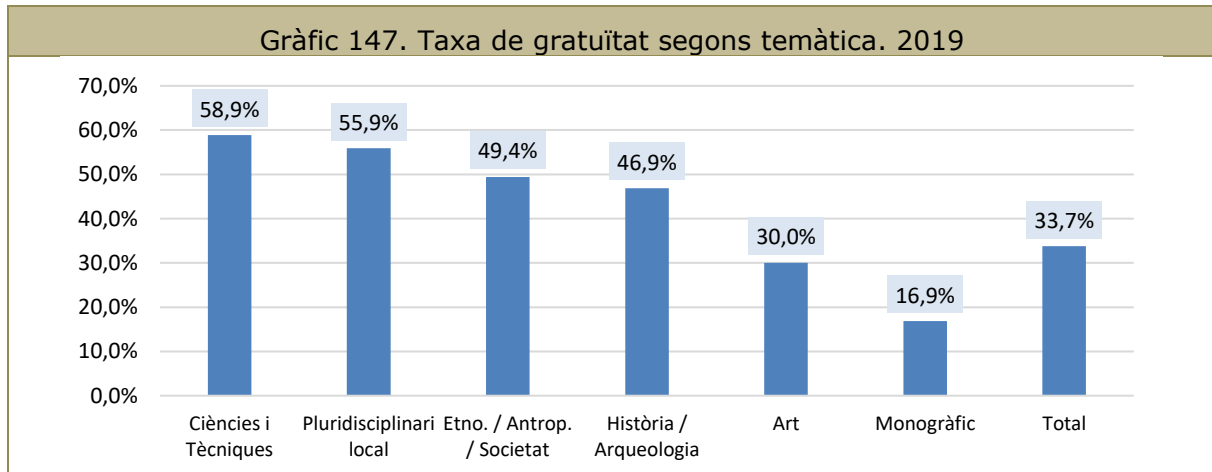
A la següent gràfica s'observa una correlació entre el volum de visitants anuals i el percentatge de visitants gratuïts: a major volum de visitants anuals menor és la taxa de gratuïtat dels museus de Catalunya.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

Temàtica

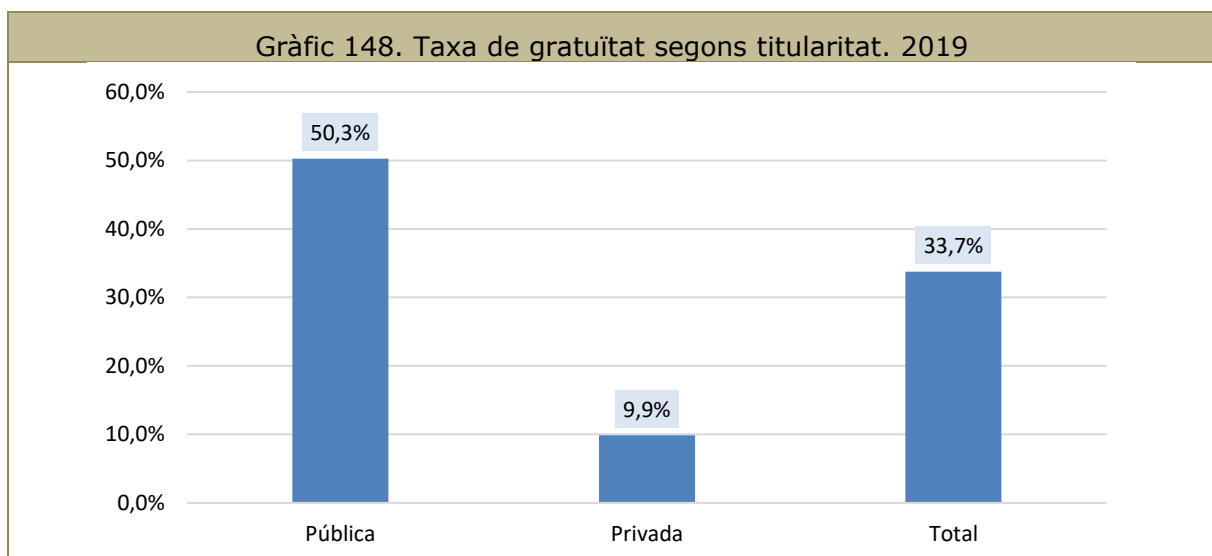
Els museus que presenten les taxes més elevades de gratuïtat són els de ciències i tècniques (58,9%), els pluridisciplinaris locals (55,9%) i els de d'etnografia, antropologia i societat (49,4%). Les dues categories amb taxes de gratuïtat per sota de la mitjana global són els d'art (30,0%) i els monogràfics (16,9%).

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

Titularitat

Els museus públics presenten una taxa de gratuïtat 5,1 vegades superior a la dels museus privats.

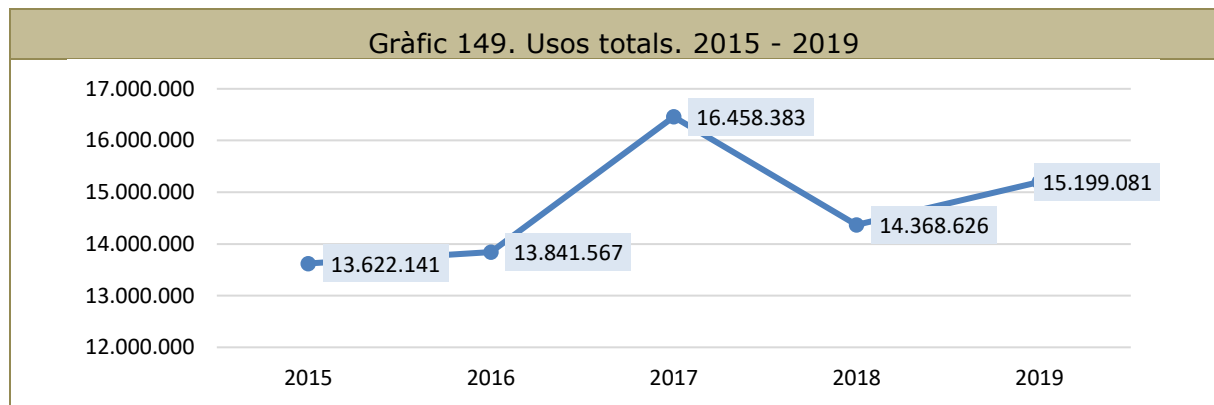
Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

5.2.7. Usos totals

Els usos són cadascuna de les utilitzacions dutes a terme pels visitants durant la seva estada a l'equipament, ja siguin visites a les exposicions o usos a les activitats culturals o als serveis museístics. Cada visitant pot fer un o més usos durant la seva estada a l'equipament. Cada visitant es compta una sola vegada independentment del nombre d'usos que faci de l'oferta museística.

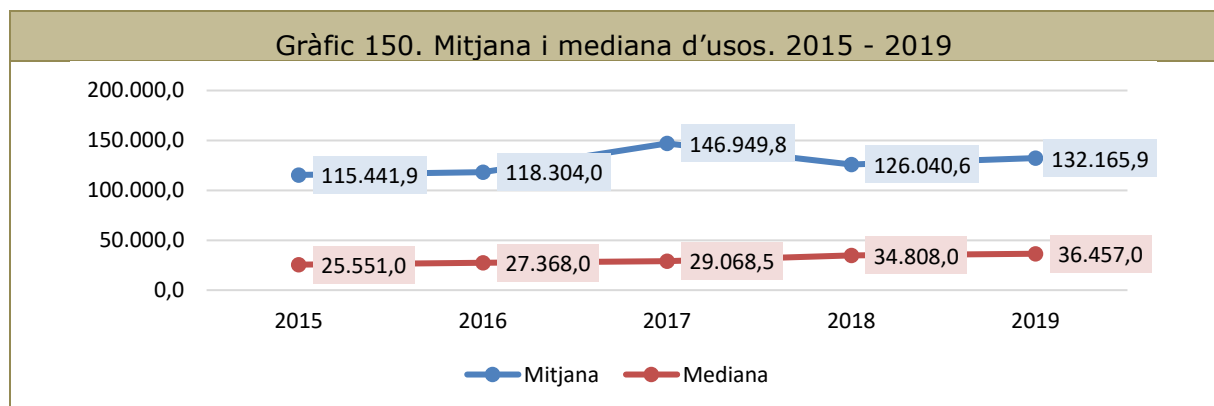
Tot seguit es presenta un exemple de recompte dels usos: una família amb pare, mare i 2 fills entra a un museu, tots ells visiten l'exposició permanent, els pares visiten una exposició temporal i els dos fills realitzen un taller; el museu registra 4 visitants i 8 usos (4 usos per exposició permanent + 2 usos per exposició temporal + 2 usos per activitats pròpies).

Els 10.452.744 de visitants que van rebre els museus de Catalunya el 2019 van generar 15.199.081 usos (5,8% més respecte 2018), el que suposa 1,45 usos per visitant.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

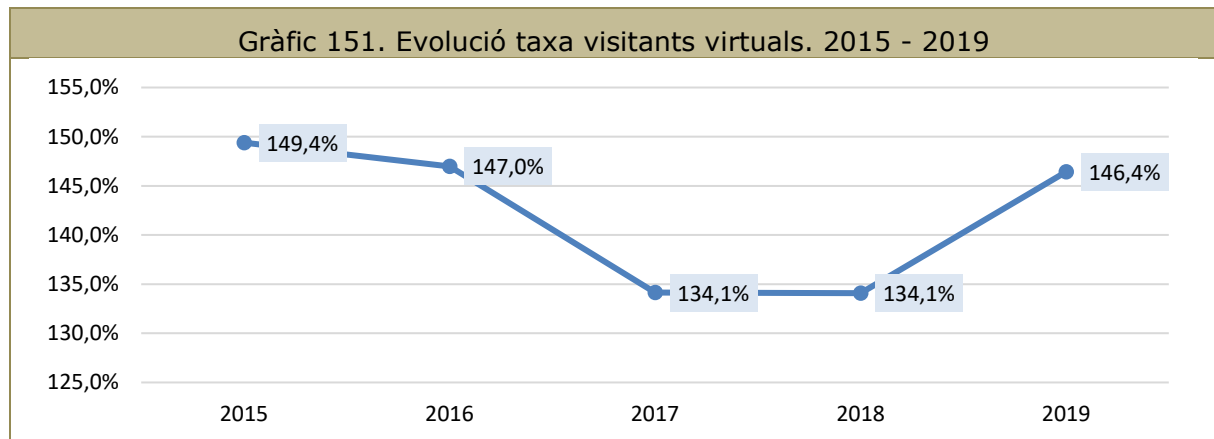
La mitjana d'usos va ser de 132.165,9, un 4,9% més que l'any anterior. La mediana va ser de 36.457,0, un 4,7% més que al 2019.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015 - 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

5.2.8. Taxa de visitants virtuals

Aquesta taxa mostra la quantitat de visitants a la web respecte dels visitants físics dels equipaments. Com més elevada és, més visitants web rep un equipament per cada visitant físic. El global dels museus de Catalunya⁴⁷ és del 146,4%, 12,3 punts més respecte l'any anterior.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015-2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

5.2.9 Visitants virtuals

El 2019 hi ha 14.476.569 visites als webs dels museus, un 11,6% respecte el 2018 (1.501.889 visitants més). Aquestes visites corresponen a 91 equipaments, 6 més respecte l'any anterior. Les sessions de mitjana per museu són 159.083,2 i la mitjana de temps per sessió als webs dels museus és de 2 minuts i 3 segons.

Taula 9 Visitants virtuals 2019

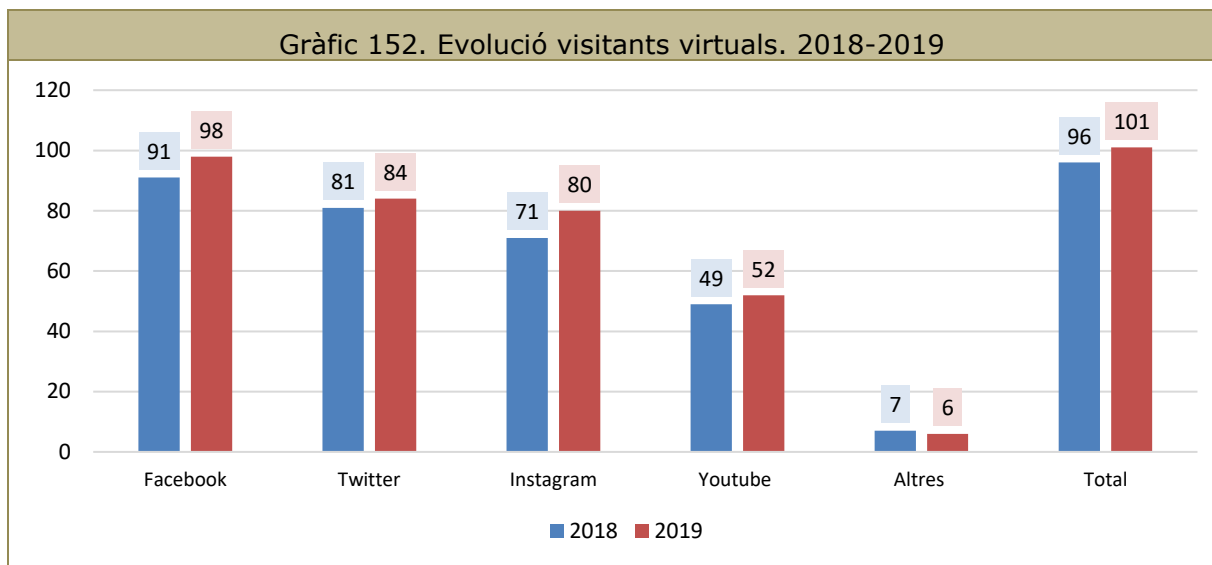
	Nombre	Equipaments
Visites als webs dels museus	14.476.569	91
Sessions de mitjana	159.083,2	91
Mitjana de temps per sessió	2 min. i 3 seg.	78
Pàgines per sessió als webs	3,04	78

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya.

101 museus van tenir presència a les xarxes socials durant el 2019, un 5,2% més que el 2018 (5 museus més).

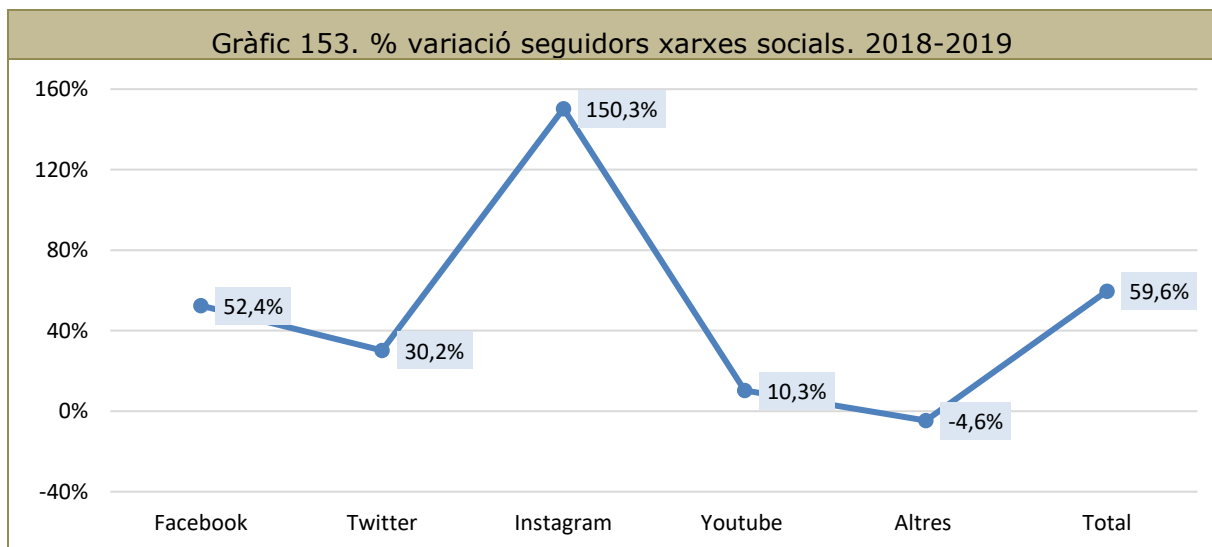
La xarxa social Facebook continua sent la que té més presència amb 98 museus (7,7% més que el 2018). Seguidament, Twitter amb 84 (3,7% més respecte l'any anterior) i Instagram amb 80 (12,7% més respecte el 2018).

⁴⁷ Aquesta dada s'extreu dels 76 museus que van presentar dades de visitants webs i que disposen de web d'ús exclusiu de l'equipament, és a dir, de web no compartida amb altres institucions.

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2018-2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 115 museus.

Els museus han tingut 2.225.806 seguidors a les xarxes socials durant el 2019, un 59,6% més que el 2018 (831.608 seguidors més).

Font: Recompte de públics dels equipaments patrimonials de Catalunya 2018-2019, Observatori dels Públics del patrimoni Cultural de Catalunya. Base: 114 museus.

5.3. La projecció social del museu

Aquest capítol presenta algunes de les actuacions més rellevants dels museus catalans el 2019 en termes d'impacte social al propi municipi o al seu territori més immediat.

A l'**Institut de Cultura de Barcelona**⁴⁸ es van presentar les principals mesures d'accessibilitat implementades al llarg del 2018 i finançades amb pressupost provinent de la taxa turística, entre les quals va destacar la maqueta tàctil de la tomba de la reina Elisenda de Montcada al Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes.

En relació amb la perspectiva de gènere, es va participar en l'elaboració de la guia *Bones pràctiques per a una programació cultural paritària* que es va distribuir als equipaments i programes culturals i s'ha coordinat l'auditoria d'igualtat de gènere que s'ha impulsat des del Museu de Ciències Naturals 2019.

Diferents programes de l'Institut han estat treballant per reforçar la presència de les dones en les direccions artístiques, en els comissariats o en la representació en jurats o activitats de projecció institucional com ha estat el cas de la paritat en la participació de la nova Biennial Ciutat i Ciència.

Pel que fa el Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes ha inaugurat el projecte *Guia'm* per a la inclusió laboral de joves amb síndrome d'Asperger.

El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) va inaugurar *FEMINISME!* Amb un extens programa d'activitats per posar de manifest el diàleg, les continuïtats i les ruptures entre el feminisme radical dels anys sesanta i els feminismes actuals.

Programa d'accessibilitat de la **Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona**⁴⁹. L'objectiu d'aquest programa és desenvolupar accions per a millorar l'accessibilitat cultural i facilitar els canals de comunicació i presentació que són propis per a cada comunitat amb dificultats sensorials (visuals, auditives i cognitives), apropant així els museus de la XML a nous segments de la població amb la finalitat que esdevinguin espais inclusius social i culturalment. En aquesta línia s'emmarca el projecte de La Mirada Tàctil, que desenvolupa diverses accions especialment adreçades als visitants amb baixa visió ceguesa, mobilitat reduïda i sordesa. Aquest projecte es realitza amb la col·laboració de la Federació de Persones Sordes de Catalunya (FESOCA) i el Servei Bibliogràfic de la Seu de Barcelona de l'Organització Nacional de Cecs Espanyols (ONCE).

⁴⁸ Memòria de l'Institut de Cultura de Barcelona 2019.

⁴⁹ Memòria de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona 2019.

Les principals accions que es desenvolupen en aquest projecte són l'adaptació de les exposicions permanents i de les exposicions itinerants de la XML per a aquests col·lectius a partir de les següents accions:

- Elaboració de guions pel visitant de l'exposició amb escriptura en Braille i macro caràcter i amb elements de relleu tàctils adreçats a persones amb dificultats visuals i ceguesa.
- Realització de maquetes i altres elements tàctils per reforçar la llegibilitat dels continguts i elements patrimonials.
- Producció d'audiovisuals i audioguies amb intèrpret en llengua de signes LSC per la comunitat sorda signant; subtitulat per la comunitat sorda oralista i locució per incrementar la seva usabilitat, i audiodescripció pels visitants amb dificultat visual descarregables a partir d'uns codis QR.

En aquest any 2019 en el programa de La Mirada Tàctil s'han realitzat les següents accions d'adaptació de les exposicions permanents:

- Museu Marès de la Punta d'Arenys de Mar. Adaptació de l'exposició permanent amb museografia accessible, i vídeos amb intèrpret en llengua de signes, amb locució i subtitulat dels continguts del museu.
- Museu-Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu. Producció de vídeos amb intèrpret en llengua de signes, amb locució i subtitulat dels continguts del museu i audiodescripció de les audiovisuals de l'exposició permanent: *La Ratafia de l'Àvia; Un viatge al costat de casa* i *Escenes d'estiueig*, així com les versions en audiodescripció.
- Museu Palau Mercader de Cornellà de Llobregat. Producció d'imatges d'espais del palau i pintures de personatges en relleu com a material de suport didàctic pels usuaris amb dificultat visual.
- Centre d'interpretació i jaciment del Camp de les Lloses de Tona. Adaptació de l'exposició permanent amb elements tàctils i vídeos amb intèrpret en llengua de signes, amb locució i subtitulat dels continguts del museu.
- Museu de Molins de Rei. Adaptació de l'exposició permanent amb peanyes accessibles amb cartel·les en macro-caràcter i Braille, i plafó de presentació.
- Museu de Ciències Naturals de Granollers. Audiovisuals de les exposicions permanents amb intèrpret en llengua de signes dels vídeos *El llarg viatge de les papallones cards; Els amfibis del Montseny; El projecte SEMICE: Ratpenats Qui, com i per què?*; així com la producció de vídeos accessibles dels continguts de l'exposició permanent.
- Museu-Arxiu de Vilassar de Dalt. Millores en la museografia per a fer accessible l'espai La Fornaca, i vídeos amb intèrpret en llengua de signes, amb locució i subtitulat de l'audiovisual *La Fornaca, els forns romans de Vilassar*.
- Museu de Torre Balldovina de Santa Coloma de Gramenet i Museu Municipal de Montcada i Reixac i Centre Jujol-Can Negre a Sant Joan Despí. La producció del guió del visitant en macro-caràcter, Braille i làmines en relleu en les versions de català, castellà i anglès pel col·lectiu amb dificultat visual i ceguesa.

- Museu de Terrassa. Seu d'Ègara. Producció de vídeos amb intèrpret en llengua de signes, amb locució i subtitulat dels continguts del museu i audiodescripció de l'audiovisual *Terrassa, la Seu d'Ègara*.

Pel que fa a l'adaptació de les exposicions itinerants produïdes per l'Oficina del Patrimoni Cultural (OPC), en el 2019 s'han adaptat les exposicions *De París a Nova York. Gravats de la Col·lecció Gelonch Viladegut* amb l'elaboració de guions de l'exposició amb escriptura de Barille i macro caràcter i amb elements de relleu tàctils adreçats a persones amb dificultats visuals.

El projecte també inclou un "Servei de sac d'hores" d'intèrpret en llengua de signes que posa a disposició dels museus de la XML que ho sol·licitin. En el 2019 han sol·licitat aquest servei els museus següents: Museu Abelló de Mollet del Vallès, Museu d'Art de Cerdanyola, Museu Tèxtil de Terrassa i Museu Palau Mercader de Cornellà de Llobregat.

Per altra banda, en el marc de la col·laboració entre l'OPC de la Diputació de Barcelona i el Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya, s'ha iniciat un projecte per avaluar i proposar millores en l'accessibilitat física, cognitiva i sensorial dels museus, a través de la implementació de MUSA, una aplicació informàtica d'autoavaluació de l'accessibilitat dels equipaments que permet, a través d'un qüestionari realitzat in situ, recollir dades dels museus i identificar barreres no accessibles que haurien de ser objecte d'intervencions de millora.

Els museus que han participat en aquest projecte han estat el Museu de l'Estampació de Premià de Mar, la Casa Museu Lluís Domènech i Montaner de Canet de Mar, el Museu d'Esplugues de Llobregat, el Museu Palau Mercader de Cornellà, el Museu de Montcada i Reixac i la Casa Museu Verdaguer de Folgueroles.

El **Museu Nacional d'Art de Catalunya**⁵⁰ ha presentat l'estratègia i Pla d'Acció 2019-2022/2029 on estableix el museu com un "Museu compromès" i "Museu orientat al bé comú". Al 2019 s'ha revisat la sistemàtica dels diàlegs amb els grups d'interès per a consolidar la Responsabilitat Social més enllà del seu Comitè i del Consell, amb l'objectiu de definir les materialitats per el 2020, identificant les necessitats i expectatives dels diferents grups d'interès, afrontant totes les dimensions de la Responsabilitat Social, i el seguiment del grau d'acompliment per part del Museu.

Un dels principals projectes és l'accessibilitat i la inclusió participant en el projecte ARTIS, finançat pel programa POCTEFA-INTERREG, que implementa els relats i dispositius necessaris per acollir col·lectius de persones invidents o de baixa visió i persones amb sordesa o baixa audició. Així mateix, la reducció de barreres digitals a través de la web del Museu.

Altres accions de millora s'han donat a les dimensions assenyalades com a susceptibles de provocar patologies a partir de l'enquesta PSQCat (2017) i s'ha

⁵⁰ Memòria del Museu Nacional d'Art de Catalunya 2019.

continuat treballant en noves accions per eliminar la lipoatròfia, fent partícip l'equip humà del Museu de les actuacions i les conseqüències. Així mateix, s'ha obert una nova línia de treball en l'àmbit de la salut i les arts amb l'Hospital de Vall d'Hebron.

S'han fomentat les polítiques de responsabilitat social en el model de compres i s'ha consolidat la política de compres responsable i sostenible, procurant fomentar la relació de proximitat i incloent clàusules socials i ambientals en els plecs de contractació.

També s'ha avançat en les pràctiques de treball transversal i en la creació d'espais de confiança entre la plantilla amb l'oferta de cursos orientats a millorar el benestar personal com ioga, *mindfulness* o comunicació afectiva i no violenta.

Per tercer any consecutiu, s'ha realitzat El Mercat Solidari, recaptant per a l'ONG Associació Bona Voluntat en Acció. També s'ha portat a terme la IV Marató d'Estalvi Energètic i l'estalvi econòmic assolit s'ha destinat a projectes de lluita contra la pobresa energètica.

Pel que fa al medi ambient, el museu disposa d'un Pla Ambiental que ha aconseguit l'acreditació Barcelona Biosphere promoguda per l'Ajuntament de Barcelona i Biosphere Tourism. A més, s'ha avançat en la correlació entre les accions del museu i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

També cal destacar activitats al voltant del Dia internacional de les dones i Dia Mundial de l'Orgull LGTBI

Al **Museu d'Art Contemporani de Barcelona**⁵¹, el 2019, s'ha consensuat una nova normativa gràfica interna del museu que recull tant requeriments d'accessibilitat per a una diversitat de públics, com la incorporació del francès en diverses implementacions gràfiques dels entorns expositius. La normativa gràfica s'aplica a la col·lecció MACBA i a les exposicions temporals.

Durant el 2019 s'ha continuat l'actualització del museu amb nous continguts d'accessibilitat, així com difusió dels diferents serveis i activitats d'accessibilitat. Suports d'accessibilitat auditiva i visual com ara interpretació en llengua de signes, visites-tallers accessibles per a escoles d'educació especial i persones amb discapacitat intel·lectual o necessitats de suport a la comprensió. Específicament, s'han fet els tallers: *Flatus Vocis* per a famílies amb infants amb autisme i *Amassar amb cura* a La Cuina del MACBA per a persones amb discapacitat intel·lectual. També les visites-taller a les exposicions temporals *Quin lloc és l'escultura* i *Les coses que faig són canviables* per a centres i entitats de l'àmbit de la salut mental i l'exclusió social.

A més, existeixen grups de treball i d'investigació vinculats al programa d'accessibilitat com: *Tenia coses adormides* i *Res a veure*.

⁵¹ Memòria del Museu d'Art Contemporani de Barcelona 2019.

D'altra banda, durant el 2019, el MACBA ha participat en la taula d'accessibilitat de museus de Barcelona, ha participat per segon any consecutiu en el títol propi d'Auxiliar tècnic en entorns culturals de la Universidad de Málaga, ha format part de la Comissió tècnica del Pla d'Accessibilitat de Museus, Centres i Espais d'Arts Visuals i continua a Apropa Cultura.

Pel que fa a les activitats impulsades a l'hora de facilitar l'accessibilitat pel **Museu d'Història de Barcelona**⁵², cal destacar la seva participació dins de la iniciativa Apropa Cultura, oferint activitats com la ruta "Dins i fora de la ciutat romana" o la visita al "Refugi 307".

Menció a part mereix la iniciativa *This is Barcelona / Benvinguts a la ciutat*, un programa en diferents idiomes de coneixement de la ciutat adreçat a persones refugiades, nouvinguts i a disposició de les institucions d'acollida. S'articula en una sessió d'acollida al museu, on es fa una introducció breu sobre la ciutat, seguida d'un itinerari per sis places de la ciutat que n'expliquen alguns dels seus aspectes principals (la plaça política, la religiosa, l'econòmica, la representativa i monumental, la ròtula comunicativa) i contribueix també a aproximar-se al creixement i història de Barcelona.

Cal destacar així mateix una nova edició del programa d'activitats Estimul'Art, realitzat en col·laboració amb el Museu Frederic Marès i la Fundació ACE-Institut Català de Neurociències Aplicades, i adreçat de manera especial i particularitzada a persones que tenen malalties neuro-degeneratives, com les que pateixen Alzheimer. L'objectiu d'aquest projecte és la realització d'activitats que facilitin el record i afavoreixin els processos de reminiscència dels participants a través de l'art i de la història de la ciutat, del patrimoni material i immaterial.

Entre les activitats socialment i cultural més inclusives, cal remarcar el paper cabdal del Casal d'estiu, lloc de reunió d'infants de tots els orígens, alguns d'immigració molt recent, en uns dies d'immersió intensiva en la història i el patrimoni de Barcelona, que contribueix a fer d'aquests nois i noies un pal de paller quan, ja en temps escolar, a la classe s'aborden aquests temes i d'altres relacionats.

Pel que fa l'accessibilitat motora i sensorial es poden sol·licitar amb antelació aparells de FM (Freqüència Modulada) per activitats comentades o itineraris per les persones amb audiòfon propi o un servei d'interpretació a la llengua de signes.

En relació amb el **Museu d'Arqueologia de Catalunya**⁵³, l'impuls de la perspectiva de gènere, el foment de l'accessibilitat dels públics amb menys recursos i l'adaptació a les necessitats i expectatives de col·lectius amb necessitats específiques constitueixen tres línies d'acció importants, transversals a totes les seus del Museu. A més, cadascuna de les seus, en funció de les seves possibilitats,

⁵² Memòria del Museu d'Història de Barcelona 2019.

⁵³ Memòria del Museu d'Arqueologia de Catalunya 2019.

desenvolupa també altres programes i accions determinades de col·laboració amb comunitats, associacions i col·lectius específics del seu entorn més immediat.

Durant l'any 2019, des d'un punt de vista del foment de la inclusivitat, totes les seus del Museu han participat activament en la implementació del programa Argonautes, impulsat per l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural, que promou la visita de grups escolars d'especial complexitat.

Al MAC Barcelona s'ha organitzat el nou programa Som del barri! amb la col·laboració d'institucions culturals i associacions cíviques i l'organització de la Diada de Sant Jordi a Montjuïc. També s'ha dut a terme l'organització d'un programa de visites, des d'una perspectiva intercultural, per a persones refugiades de llengua àrab, dins del projecte Abuab impulsat per l'ONG Heritage for Peace.

A les seus d'Empúries i Girona s'ha organitzat un nou cicle de visites adaptades a persones amb discapacitat cognitives i malalties mentals. A més, la seu d'Empúries ha organitzat visites per a altres col·lectius específics com ara població reclusa i joves en centres tutelats, així com diverses activitats de presentació del jaciment i de l'activitat que s'hi desenvolupa a centres penitenciaris i residències de la tercera edat.

El MAC Girona, a més, ha col·laborat en diverses iniciatives d'inclusivitat desenvolupades a la ciutat, com ara el programa "Visita i formació a voluntaris per a persones amb deficiències intel·lectuals i necessitats especials" organitzat anualment per l'Obra Social de La Caixa i el projecte Singular organitzat per l'Ajuntament de Girona que està adreçat a alumnes amb dificultats d'aprenentatge.

En relació amb el foment de la perspectiva de gènere, el museu ha iniciat una revisió crítica de tota la literatura promocional editada, per tal d'adaptar-la a aquest objectiu institucional. Durant els anys vinents hi haurà una renovació progressiva dels continguts i discursos de les exposicions permanents del centre a mesura que els recursos ho possibilitin. Cal destacar la celebració del Dia Internacional de la Dona amb l'organització d'actes específics a totes les seves seus.

El Museu Nacional de la Ciència i de la Tecnologia de Catalunya⁵⁴ ofereix entrada gratuïta a centres educatius de màxima complexitat així com a entitats socials o sanitàries. El 2019 se'n van beneficiar 40 centres educatius i 25 entitats socials. Un exemple és l'organització de visites i tallers per als usuaris del Consorci Sanitari de Terrassa (CST), també per al Centre de Salut Mental d'Adults de Terrassa, Centre de Rehabilitació Comunitària i la Llar Sant Llätzer per a gent gran. A més d'activitats per als pacients hospitalitzats de geriatria i pediatria de l'Hospital de Terrassa.

Respecte al medi ambient, en l'any 2019 s'ha incrementat la regularització, el control i l'eficiència en la gestió dels residus generats a diferents àmbits (espais públics, espais administratius, taller de restauració, manteniment, material

⁵⁴ Memòria del Museu Nacional de Ciència de la Tècnica de Catalunya 2019.

expositiu, tallers i activitats i d'ofimàtica) i s'han dut a terme diferents accions que han comportat una reducció del 9,5% del consum elèctric. A més d'altres mesures com la instal·lació de punts de recàrrega per a vehicle elèctric i la utilització d'un cotxe elèctric per a desplaçaments d'àmbit professional o la renovació del distintiu de sostenibilitat Biosphere, de Qualitat ambiental i Certificat Q de Qualitat Turística.

En l'àmbit econòmic, el mNACTEC ha ofert nous contractes de serveis de clàusules socials puntuables d'igualtat de gènere, sostenibilitat mediambiental, pràctiques socials, etc., més enllà de les dictades per llei, com ara: la participació de la dona en el mercat laboral, l'obligatorietat de no haver estat condemnat els licitadors per qualsevol delictes contra violència de gènere, llibertat sexual, explotació de menors, etc. Així com col·laboració amb empreses d'economia social o centres d'inserció laboral de persones amb discapacitat o amb risc d'exclusió social.

Per al **Museu de Ciències Naturals de Barcelona**⁵⁵, en l'àmbit de l'accessibilitat, el 2019 va ser el primer any complet de col·laboració amb Apropa Cultura.

A més, s'ha continuat amb el projecte itinerant El Niu Volant que apropa les ciències naturals als grups escolars d'infants d'entre dos i tres anys que difícilment poden desplaçar-se fins al Museu per participar en activitats. Aquest projecte és una versió itinerant d'El Niu de Ciència que és un espai permanent dirigit als infants d'entre zero i sis anys d'edat. En aquesta línia, el 2019 s'ha dut a terme la prova pilot de El NAT Viatger, un projecte itinerant dirigit a infants i adolescents en edat escolar que estan ingressats amb un termini de llarga durada en hospitals del país.

Cal destacar la celebració de la vuitena edició del projecte educatiu de llarga durada Connectem a la seu del Museu al Parc Fòrum, així com la desena edició de les jornades BibliitzBCN al parc dels Tres Turons a l'Aula Ambiental Bosc Turull, en la qual hi van participar un total de 516 persones.

El 2019 és l'any dedicat a Ramon Margalef així que, dins l'exposició temporal *Som Natura*, s'ha fet una taula rodona reivindicant la seva figura i el seu llegat més social amb el títol *És la desigualtat humana el principal problema ecològic?*. A més, s'ha incorporat una versió familiar al Museum Quiz.

⁵⁵ Memòria del Museu de Ciències Naturals de Barcelona 2019.

6. Els museus i el territori

6.1. Acció territorial dels museus

6.1.1. L'actuació de l'Institut de Cultura de Barcelona i dels Museus de Barcelona⁵⁶

Durant el 2019 s'ha posat en marxa una de les accions principals del **Pla de millora del coneixement de les col·leccions** (2018-2025) de mobles d'interès artístic, històric i cultural municipal inventariades en el programa informàtic de gestió de col·leccions. Hi van participar el Museu Marès, el Museu del Disseny, el Museu Etnològic i de Cultures del Món, el Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes, el Museu d'Història de Barcelona i el Museu de la Música.

Cal destacar una nova edició del **Barcelona Dibuixa** coproduït amb el Museu Picasso en el que s'han incorporat tretze noves entitats participants, la **Nit dels Museus** i l'activitat **IN MUSEU** que han aconseguit una gran afluència de públic i la quarta edició del programa Creació i Museus.

Pel que fa als programes educatius, destaca la primera edició del projecte **Patrimoni'm Col·leccions** desenvolupat en coordinació amb el Consorci d'Educació de Barcelona. Aquest programa busca desenvolupar projectes educatius a partir d'una relació de llarga durada entre escoles i museus. En aquest primer curs han participat el Museu de la Música, el Museu Etnològic i de Cultures del Món, el Museu del Disseny, el Museu Marès i el Born Centre de Cultura i Memòria.

També s'han dut a terme programes de ciència i innovació com el primer **Biennal Ciutat i Ciència** que planteja una mirada àmplia sobre el coneixement científic i la implicació ciutadana i que busca donar algunes respostes a preguntes i incerteses sobre aquest àmbit. Ha ofert 99 activitats gratuïtes adreçades a tots els públics en més de 72 espais de la ciutat com centres de recerca, escoles, institucions, biblioteques, entre altres. Destaca els museus, especialment el Museu de la Ciència.

Durant l'any 2019, els projectes de **Cultura Viva** han continuat funcionant per consolidar unes estructures que potencien pràctiques culturals comunitàries. Cal destacar la xarxa de Discòforum que ha consolidat dos espais nous: un al barri de Sant Andreu i un altre al voltant del Museu de la Música del barri del Poblenou de Barcelona.

També les activitats nadalenques promogudes per l'ICUB al 2019 com la instal·lació d'un **pessebre tradicional** realitzat per l'Associació de Pessebristes de Barcelona al Museu Frederic Marès que proposa una passejada pels boscos del Pedraforca.

⁵⁶ Memòria de l'Institut de Cultura de Barcelona 2019.

El 2019 s'ha celebrat el cinquè aniversari del **Museu del Disseny**. A més, s'ha presentat l'exposició *Victor Papanek: la política del disseny* en coproducció amb el Vitra Design i la Papanek Foundation de Viena, treballant mitjançant el programa Univers Papanek en col·laboració amb totes les escoles de disseny de Catalunya.

El **Museu Frederic Marès** s'ha sumat a les sessions dels clubs de lectura dels museus i al programa Barcelona Dibuixa.

El **Museu d'Història de Barcelona (MUHBA)** ha portat a terme l'exposició temporal *Barcelona capital mediterrània* estudiant la trajectòria de la ciutat i el seu vincle amb el mar com a motor de la seva història i la presentació experimental *Barcelona Flashback* per conèixer la història de la ciutat a través de cent objectes. Igualment, ha inaugurat la instal·lació expositiva *Aigua Km Zero / Bcn* a La Casa de l'Aigua de la Trinitat. A més, el 2019, el Park Güell ha sigut epicentre de les activitats del museu amb Gaudí i la ciutat com a protagonistes.

El **Servei d'Arqueologia** ha continuat, el 2019, coordinant i impulsant les intervencions arqueològiques a la ciutat de Barcelona, de manera que s'han redactat 119 projectes d'intervenció i han executat 86 actuacions. Cal destacar la presentació de la descoberta de l'antic metro al carrer Nou de la Rambla.

També s'ha continuat en el projecte PaleoBàrcino per donar a conèixer el paisatge, els conreus, la salut i l'alimentació des de l'època neolítica fins a la contemporània. També ha treballat en el Pla director del rec Comtal, en el projecte participatiu *El mosaic del meu barri* consolidant l'arqueologia preventiva.

El **Born Centre de Cultura i Memòria** ha portat a terme el programa de recerca ArqueoBorn. També ha iniciat el projecte plurianual "Paradigma Mur. Berlín-Barcelona 1989-2019/1961-2021" ideat per Kathrin Golda-Pongratz i el projecte "BornLab. Laboratori ciutadà de memòries" amb l'objectiu d'impulsar projectes col·laboratius i la cocreació amb els agents del seu entorn.

També s'ha dut a terme durant l'any 2019: l'exposició *Renau. El combat per una nova cultura* en col·laboració amb l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM), l'acció teatral *Apparatus Berlin*, el curs *Arqueologia a l'inrevés. Ideologies construïdes* i la coproducció de podcasts per part de la xarxa de Ràdios Comunitàries de Barcelona.

Respecte el **Museu Etnològic i de Cultures del Món** destaquen les següents exposicions: *Els forns d'oli de ginebre. Una indústria de Riba-roja d'Ebre*, *TEDxJardinsdeLaribal* i *La Guinea Equatorial 1948-1961*. A més, cal destacar la posada en marxa de l'aula didàctica del Museu a la seu de Montcada.

Pel que fa al **Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes** s'ha finalitzat l'exposició temporal *Vida o teatre? Charlotte Salomon, Berlin, 1917 - Auschwitz, 1943* i, en canvi, s'ha portat a terme les següents activitats: la nova exposició *Rere els murs del Monestir. Set-cents anys d'una història en femení* una experiència immersiva amb tecnologia 3D acompanyada d'un projecte web, resultat final d'un treball de recerca sobre l'evolució arquitectònica del monestir i la seva vida; la celebració del Simposi Internacional "Panikkar: perspectives obertes" sobre la figura del pensador; l'intercanvi d'experiències de dones de diferents cultures i

tradicions religioses "Dones i religions: L'espiritualitat com a punt de trobada" i la implementació de la segona fase del projecte de recuperació de l'hort "L'hort del monestir en època medieval".

El **Castell de Montjuïc** presenta una nova orientació i plantejament del servei educatiu amb un programa centrat en el diàleg entre participant, centre i equipament. Consolidació del compromís amb l'espai, amb la creació i la ciutat mitjançant la col·laboració amb El Graner, en el programa Creació i Museus, així com en el disseny de la programació i la participació en activitats comunitàries i de proximitat amb aquesta fàbrica de creació, però també amb Fabra i Coats.

Cal destacar la inauguració de l'exposició temporal *L'art de la guerra. Estratègies per vèncer sense lluitar* i la posada en marxa d'entrades conjuntes amb altres equipaments de la muntanya com el Jardí Botànic i el MECM.

L'**Arxiu Històric de la ciutat de Barcelona** ha organitzat l'any 2019 el XVI Congrés d'Història de Barcelona: *Barcelona: del franquisme a la democràcia. El protagonisme dels ciutadans (1973-1983)* al BCCM. Cal destacar l'exposició *Una mà de cartes. La Col·lecció de naips de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (1529-1988)* i l'organització de la jornada *Dones, postguerra i tebeos* amb motiu de la celebració dels 70 anys de la primera publicació "Las Hermanas Gilda" a la revista *Pulgarcito*.

El **Disseny HUB Barcelona** ha treballat en la consolidació de programes de les entitats residents així com en el foment de la col·laboració d'aquestes entitats en la definició i el desenvolupament del programa de la Barcelona Design Week dirigida pel BCD-Fundació Barcelona Centre de Disseny.

També en la promoció de la col·laboració entre el museu, el Foment de les Arts i el Disseny (FAD) i Barcelona Centre de Disseny (BCD) en la programació de festivals i esdeveniments de referència com l'OFFF Festival Internacional de Creativitat, Art i Disseny Digital de Barcelona, entre altres. A més de participar en els programes Barcelona Dibuixa, iN MUSEU i el Festival Llum BCN.

Durant el 2019 es va generar una tensió entre la necessitat d'ampliació del **Museu d'Art Contemporani de Barcelona** (MACBA) i la d'obrir un nou Centre d'Assistència Primària al barri del Raval. L'Ajuntament de Barcelona havia cedit al MACBA la capella de la Misericòrdia, un espai contigu al museu de propietat municipal i en desús, durant cinc anys per a una futura ampliació del museu, però el consistori, juntament amb el Servei Català de la Salut, van decidir destinar aquest espai al CAP Raval Nord a finals del 2018 a causa de les urgents necessitats sanitàries del barri.

Després de mesos de negociacions entre totes les parts implicades, el conflicte es va desencallar amb una resolució que acontentava totes les parts. Finalment, el consorci del MACBA va renunciar a la cessió municipal de la capella de la Misericòrdia per instal·lar-hi el nou CAP Raval Nord a canvi d'un espai de nova construcció annex a la façana del Convent dels Àngels, davant per davant de l'edifici Meier. És una solució que permetrà que el museu guanyi de 2.000 a 2.800 metres quadrats.

6.1.2. Actuacions a la resta del territori català⁵⁷

El 2019 es van inaugurar nous museus i centres d'interpretació:

- **Museu Arqueològic de l'Esquerda** a Roda de Ter (Osona), un museu monogràfic del jaciment arqueològic dedicat exclusivament a recollir i a exposar l'evolució del jaciment i a mostrar les troballes.
- **Espai AQUAE**, nou centre d'interpretació vinculat a l'aigua ubicat a l'antic castell medieval de Caldes de Malavella (Selva). Combina la recerca, la didàctica i la interpretació del patrimoni cultural i natural del municipi. Està dividit en dues parts: el patrimoni natural i geològic, amb especial atenció al fenomen de les aigües termals i al vulcanisme, i el patrimoni cultural, amb un recorregut sobre la història local, des de la prehistòria fins al termalisme modern dels segles XIX i XX i la indústria embotelladora del municipi d'aigües sulfuroses, passant per l'Aquae Calidae romana i l'època medieval. El projecte ha estat concebut per l'IPHES (Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social).
- Apertura al públic del **Centre Grau-Garriga d'Art Tèxtil**, un equipament cultural de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental).
- **Espai Màrius Torres** a Sant Martí de Centelles (Osona). Iniciativa de l'Ajuntament i de l'Hostal Rural Mas Blanc, un petit centre d'interpretació dedicat a la vida i l'obra del poeta Màrius Torre (1910-1942).
- **Espai de Recerca Victor Català** a l'Ajuntament de l'Escala (Alt Empordà) per custodiar el fons documental de l'escriptora Caterina Albet (Victor Català). El 2017 es va comprar la casa de l'escriptora anomenada el Jardí del Clos del Pastor per convertir-la en un museu arxiu dedicat a la cèlebre novel·lista.
- **Fundació Miquel Martí i Pol** a Roda de Ter (Osona), un espai que ofereix una exposició permanent del poeta.
- **Centre d'Interpretació "La nostra memòria"** a Canovelles (Vallès Oriental), impulsat per l'Ajuntament i dedicat a la història i el patrimoni locals.
- **Museïtzació del Fort o Castell de la Trinitat** a Roses (Alt Empordà). duta a terme per la Fundació Bosch Gimpera i per l'equip DIDPATRI de la Universitat de Barcelona. Culmina així el projecte de l'Ajuntament de Roses de museïtzar aquesta fortificació del segle XVI.
- **La Quadra** a Santa Margarida i els Monjos (Alt Penedès), un nou centre espai dels balls populars i de les festes majors del municipi.
- **Museu de Lleida**, Premi Nacional de Cultura en l'àmbit de patrimoni atorgat pel Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA) "pel servei que fa al territori i la rellevància de la seva col·lecció, fruit de la concentració i la fusió de béns arqueològics, col·leccions antigues i art de diverses disciplines i objectes artístics".

⁵⁷ Recull d'informacions a partir de Menéndez i Pablo, F. Xavier (2020). *Intervencions museogràfiques a Catalunya (2019)*. Revista *Mnemosine. Revista Catalana de Museologia*, núm. 10, 2020.

6.2. Projectió internacional dels museus catalans

La projectió internacional dels museus es valora en termes d'activitats d'abast internacional en les quals els museus catalans han participat. L'any 2019 les activitats d'abast internacional més destacades dels museus són les següents:

6.2.1. Museu Nacional d'Art de Catalunya⁵⁸

La projectió internacional del Museu Nacional d'Art de Catalunya s'ha vist reforçada amb el suport i la col·laboració amb la resta de museus d'art del país a través de la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya i de reunions amb el Grup Bizot.

També ha col·laborat en l'exposició internacional *The city of artistic miracles* en cinc institucions del Japó. L'exposició ha comptat amb 120 obres, 60 de les quals han estat prestades pel Museu, d'artistes com Ramon Casas, Santiago Rusiñol, Carles Casagemas, Isidre Nonell, Joaquim Mir, Ricard Canals, Romà Ribera, Antoni Guadí, Gaspar Homar i Juli González.

El Museu, junt a l'Institut Tomie Ohtake i la Fundació Abertis, ha organitzat a Sao Paulo, Brasil, una exposició monogràfica de Juli González (1876-1942): *Espaço e matèria*. Comissariada per Elena Llorens, conservadora d'Art Modern del Museu, ha reunit 70 peces de cadascuna de les etapes creatives de l'artista català, reconegut per haver renovat el llenguatge de l'escultura a partir del ferro.

6.2.2. Museu d'Arqueologia de Catalunya⁵⁹

Durant el 2019, la presència i projectió del MAC fora del territori s'ha vehiculat a través de tres tipus de projectes o actuacions.

En primer lloc, la itinerància d'exposicions de producció pròpia on cal destacar l'exposició *Caps tallats, símbols de poder* al Museo Arqueológico Nacional de Madrid (MAN) i *Indiana Jones. A la recerca dels tresors perduts* produïda pel MAC i l'Arqueoxarxa al Museo Romano d'Oiasso (Irún).

En segon lloc, la col·laboració del Museu en projectes de recerca i conservació del patrimoni arqueològic d'abast estatal o internacional, cal destacar l'assessorament per part del Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya (CASC) dels projectes de conservació dels derelictes Mazarrón 2, un vaixell fenici del segle VII aC localitzat al municipi de Mazarrón (Murcia) i Bou Ferrer, localitzat al municipi de la Vila Joiosa (Alacant) i, alhora, l'activa participació de la responsable del CASC a les reunions del Comitè Científic de Seguiment del Plan Nacional de Protección del Patrimonio Cultural Subacuático, convocades a Madrid pel Ministeri de Cultura d'Espanya.

⁵⁸ Memòria del Museu Nacional d'Art de Catalunya 2019.

⁵⁹ Memòria del Museu Arqueològic de Catalunya 2019.

Finalment, en relació amb la col·laboració del MAC en projectes d'exposicions temporals fora de Catalunya, cal destacar la participació a través del MAC Empúries en el projecte de recerca i difusió patrimonial "Intermedit. L'intercanvi mediterrani a l'antiguitat", organitzat per l'Associació d'Amics del Museu d'Eivissa i Formentera, l'associació cultural UNTIKESKEN d'Empúries i el Museu de l'Oppidum d'Enserunne (Occitània), amb suport de l'Euroregió Pirineus-Mediterrània, previst per al 2020.

6.2.3. Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya⁶⁰

Des del Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya s'han dut a terme o iniciat projectes amb diverses institucions internacionals:

- Seguiment del programa POCTEFA-PYRFER "El ferro als Pirineus", amb diferents reunions de treball.
- Seguiment del programa europeu transfronterer "Ruta europea del ferro", amb diferents reunions i presentacions.

6.2.4. Museu d'Art Contemporani de Barcelona⁶¹

El Museu d'Art Contemporani de Barcelona durant 2019 ha realitzat diferents itineràncies i coproduccions arreu del món:

- *Akram Zaatar. Contra la fotografia. Història anotada de l'àrab Image Foundation.* Exposició organitzada pel MACBA i el National Museum of Modern and Contemporary Art de Seül, en col·laboració amb la Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen de Düsseldorf i la Sharjah Art Foundation de Sharjah. Exposada a Barcelona, Düsseldorf (Alemanya), Seül (República de Corea) i Sharjah (Emirats Àrabs Units).
- *Poesia Brossa.* Exposició organitzada pel MACBA, en col·laboració amb Artium de Vitòria, el Museo Nacional de Bellas Artes de Buenos Aires i el Centro Cultural Kirchner de Buenos Aires. Exposada a Barcelona, Vitòria i Buenos Aires (Argentina).
- *Domènec. Ni aquí ni enlloc.* Exposició organitzada pel MACBA, en col·laboració amb Ateneo Art Gallery de Manila. Exposada a Barcelona i a Manila (Filipines).
- *Melanie Smith. Farsa i artifici.* Exposició organitzada pel MACBA, en col·laboració amb el MUAC de Ciutat de Mèxic i el Museo Amparo de Puebla. Exposada a Barcelona, Ciutat de Mèxic (Mèxic) i a Puebla (Mèxic).
- *Jaume Plensa.* Exposició organitzada pel MACBA, en col·laboració amb el Museu d'Art Morden de Moscou. Exposada a Barcelona i Moscou (Rússia).
- *Charlotte Posenenske: work in progress.* Exposició organitzada per la Dia Art Foundation de Nova York. La itinerància europea està organitzada en col·laboració amb el MACBA, la Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen de Düsseldorf i el Mudam Luxemburg – Musée d'Art Moderne Grand-Duc Jean

⁶⁰ Memòria del Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya 2019.

⁶¹ Memòria Museu d'Art Contemporani de Barcelona 2019.

de Luxemburg. Exposada a Nova York (EUA), Barcelona, Düsseldorf (Alemanya) i Luxemburg.

- *Takis*. Exposició organitzada i coproduïda pel MACBA, la Tate Modern de Londres i el Museu d'Art Ciclàdic d'Atenes. Exposada a Londres (Regne Unit), Barcelona i Atenes (Grècia).

A més a més, com a institució de voluntat innovadora i compromesa amb la preservació i difusió del patrimoni, el MACBA treballa en xarxa amb altres institucions de nivell nacional i internacional.

Internacionalment, continua vigent el projecte a llarg termini L'Internationale, subvencionat per la Comunitat Europea i format per les institucions Moderna Galerija (MG, Ljubljana, Eslovènia), Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía (MNCARS, Madrid), Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen (MHKA, Anvers, Bèlgica), SALT (Istanbul i Ankara, Turquia), Van Abbemuseum (VAM, Eindhoven, Holanda) i Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA). L'*Internationale* rep també la participació de Grizedale Arts (GA, Coniston, Regne Unit), Liverpool John Moores University (LJMU, Liverpool, Regne Unit), Stiftung Universität Hildesheim (UH, Hildesheim, Alemanya) i University College Ghent School of Arts (KASK, Gant, Bèlgica), entre d'altres institucions associades procedents de l'àmbit universitari.

6.2.5. Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona⁶²

La xarxa City History Museums and Research Network of Europe (CITYHIST Network) és un grup de treball promogut pel MUHBA que està format per museus de ciutat, universitats i centres de recerca en patrimoni d'una vintena de ciutats europees. Es tracta d'una plataforma de col·laboració i un espai de debat que gira al voltant de la història i del patrimoni urbà, així com de la gestió dels museus de ciutat i del lloc institucional i social que ocupen actualment les ciutats.

El 2019 s'ha organitzat al MUHBA la reunió de la CITYHIST Network els dies 10 i 11 d'octubre. Els museus i centres de recerca que formen part de la xarxa el 2019 són: Frankfurt Museum, Riga History Museum, Helsinki City Museum, Amsterdam Museum, Hamburg Museum, Museu de Lisboa, Musée d'Histoire de Lyon, Stadtmuseum Berlin, Lëtzebuerg City Museum, Museum Rotterdam (convidat), Museo de Historia de Madrid, Wien Museum, Museum of Copenhagen i City Museum of Ljubljana. Centre for Urban History (Anvers), Institute for Urban History (Estocolm), Centro per lo Studio di Roma (CROMA), International Cultural Centre of Krakow, Politecnico di Torino, Oxford Brookes University (convidat) i HafenCity Universität Hamburg (convidat).

El museu també va assistir al taller de CAMOC a Lisboa on el MUHBA va pronunciar la conferència *Towards a city museum watch* i en el Annual Conference del CAMOC organitzada a Kyoto va pronunciar la conferència *Right to the city, Right of the Citizens: For a New Generation of City Museums*.

⁶² Memòria Museu d'Història de Barcelona 2019.

6.2.6. Institut de Cultura de Barcelona⁶³

En l'àmbit de les relacions internacionals cal destacar la participació de Barcelona com ciutat convidada d'honor a la Feria del Libro de Buenos Aires, i ciutat convidada a la Milano Book City. Un altre fet destacat és que Beirut (Líban) ha sigut la ciutat convidada a la Mercè 2019.

També de l'ingrés de Barcelona a la xarxa de ciutats World Cities Culture Forum. Ha participat en cimera anual celebrada a Lisboa amb la participació del tinent d'alcaldia de Cultura, Educació, Ciència i Comunitats Joan Subirats en les seves sessions, i en la cimera de Cultura D'Eurocities que ha tingut lloc a Chemnitz (Alemanya).

D'altra banda, el 2019 s'ha treballat en l'elaboració d'un estudi sobre la realitat cultural de Barcelona des d'una perspectiva intercultural amb Ciutats i Governos Locals Units (CGLU), principal associació de ciutats a escala mundial, elaborant una anàlisi dels canvis experimentats per Barcelona i la formulació de noves recomanacions per abordar-los. L'informe es va elaborar en col·laboració amb el Comissionat de Diàleg Intercultural i Pluralisme Religios de l'Ajuntament.

6.2.7. Museu Etnològic i de Cultures del Món de Barcelona⁶⁴

El Museu Etnològic i de Cultures del Món de Barcelona, juntament amb 13 museus més de cultures del món d'Europa, participa en el projecte Taking Care (2019-2023), cofinançat per la Comissió Europe en el marc del programa Creative Europe. El projecte busca la recerca de possibles estratègies front a les ansietats sobre el present i el futur del planeta i del qüestionament de les democràcies plurals.

En el marc de la participació del museu en la xarxa d'abast europeu Everything Passes Except the Past: Artistic and discursive looks at post-colonial residues, nascut dels Instituts Goethe d'Itàlia, Espanya, França, Bèlgica i Portugal i liderat per l'Institut Goethe de Brussel·les, es va celebrar un *workshop* a la seu Montcada. Les persones que han participat, representants d'associacions i col·lectius de comunitats africanes, juntament amb membres de museus i institucions culturals de diversos països europeus, van debatre sobre la memòria colonial i la seva presència als espais públics.

⁶³ Memòria de l'Institut de Cultura de Barcelona 2019.

⁶⁴ Memòria Museu Etnològic i de Cultures del Món de Barcelona 2019.

7. Els museus nacionals i de gestió directa

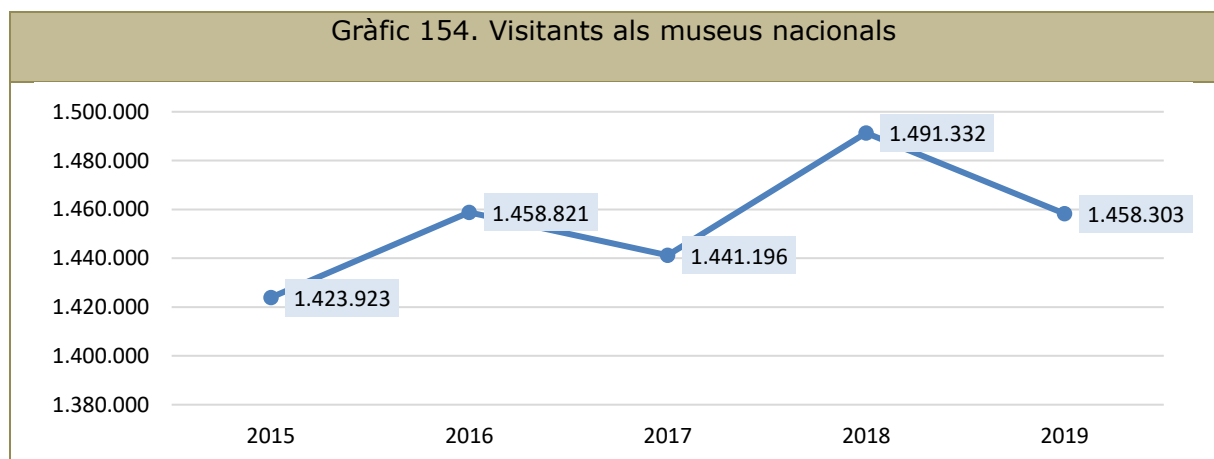
Aquest capítol presenta les accions més destacades dels museus nacionals i de gestió directa:

- Museu Nacional d'Art de Catalunya
- Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC)
- Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC)
- Museu d'Història de Catalunya (MHC)
- Museu d'Art de Girona (Md'AG)
- Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)
- Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (MNAT).

Tanmateix, en diversos apartats no es disposa de dades de tots els equipaments.

7.1. Visitants, visites i usos

L'any 2019 aquests museus han rebut un total d'1.458.303 visitants (un 2,2% menys que al 2018), que han realitzat 2.688.637 de visites i usos (-6,9%). Han acollit 2.045.784 persones al voltant del patrimoni (-0,01%) i han tingut un total de 4.065.946 sessions a les pàgines web (+54,7%).

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015-2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.

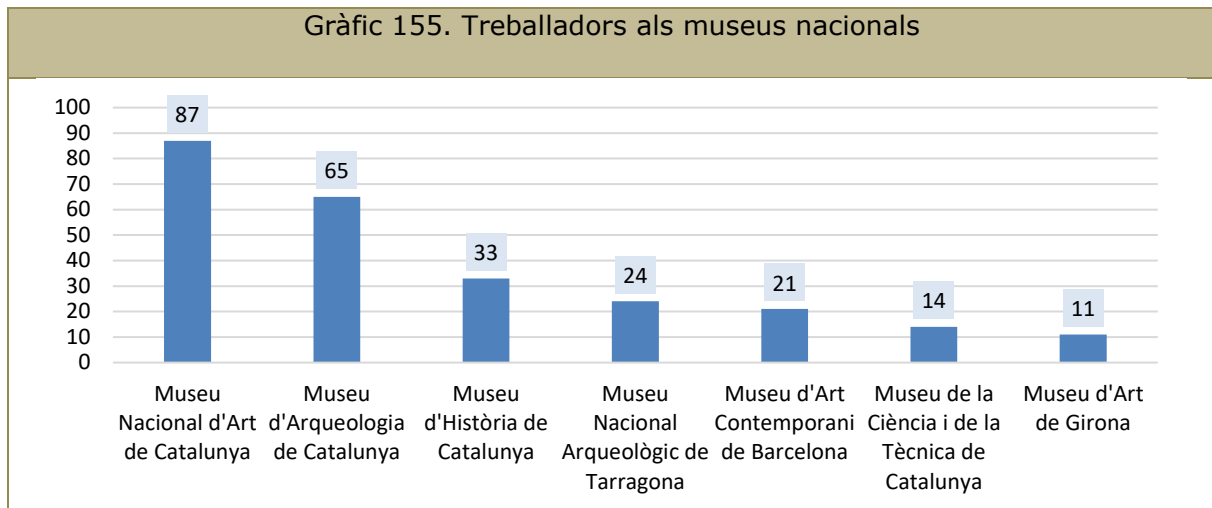
Taula 10. Museus nacionals i de gestió directa Visitants presencials i virtuals i usos 2019				
	Visitants	Persones al voltant del patrimoni	Usos	Visitants virtuals
Museu d'Arqueologia de Catalunya	275.532	361.489	500.600	266.372
Museu d'Art Contemporani de Barcelona	357.029	371.740	782.201	1.057.115
Museu d'Art de Girona	22.631	117.651	57.610	33.423
Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya	138.557	159.141	350.043	232.632
Museu d'Història de Catalunya	148.784	150.410	216.516	223.099
Museu Nacional Arqueològic de Tarragona	44.784	44.784	51.284	55.718
Museu Nacional d'Art de Catalunya	470.986	840.569	730.383	2.197.587
Total	1.458.303	2.045.784	2.688.637	4.065.946

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya

7.2. Els recursos humans

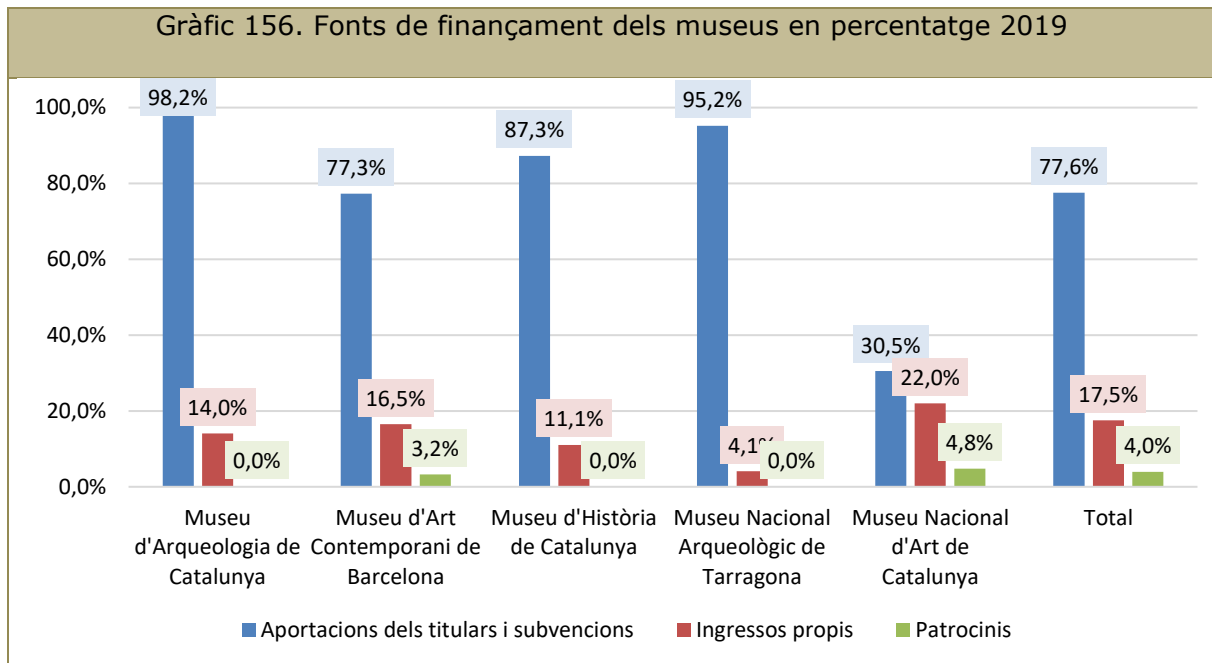
L'any 2019 els museus nacionals i de gestió directa tenen una plantilla de 255 treballadors indefinits i/o funcionaris, un 2,7% menys que al 2018. D'aquests, un 34,1% formen part del personal del Museu Nacional d'Art de Catalunya i un 25,5% del Museu d'Arqueologia de Catalunya.

Font: Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2015-2019, Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.

7.3. Els recursos econòmics

Respecte les fonts de finançament dels museus nacionals i de gestió directa dels que es disposa de dades, s'observa que el 77,6% dels seus ingressos provenen de les aportacions dels titulars i subvencions, el 17,5% d'ingressos propis (vendes, lloguers, etc.) i el 4,0% de patrocinis.

Font: Registre de Museus 2019

Taula 11. Museus nacionals i de gestió directa Fonts de finançament dels museus 2019 (I)					
	Aportacions dels titulars i subvencions	Ingressos propis	Patrocinis	Altres	Total ingressos
Museu d'Arqueologia de Catalunya	4.795.242,32 €	673.523,89 €	0,00 €	0,00 €	4.883.669,27 €
Museu d'Art Contemporani de Barcelona	8.729.363,37 €	1.882.373,03 €	364.605,50 €	316.977,31 €	11.293.319,21 €
Museu d'Història de Catalunya	2.591.450,37 €	378.261,32 €	0,00 €	0,00 €	2.969.711,69 €
Museu Nacional Arqueològic de Tarragona	1.478.262,00 €	74.462,53 €	0,00 €	0,00 €	1.552.724,53 €
Museu Nacional d'Art de Catalunya	11.210.486,00 €	3.279.291,05 €	1.752.405,50 €	318.731,66 €	36.742.559,29 €
Total	28.650.214,14 €	6.460.808,48 €	1.460.948,76 €	355.027,86 €	36.926.999,24 €

Font: Registre de Museus 2019.

Taula 12. Museus nacionals i de gestió directa Fonts de finançament dels museus en percentatge 2019 (II)					
	Aportacions dels titulars i subvencions	Ingressos propis	Patrocinis	Altres	Total ingressos
Museu d'Arqueologia de Catalunya	98,2%	13,8%	0,0%	0,0%	100,0%
Museu d'Art Contemporani de Barcelona	77,3%	16,7%	3,2%	2,8%	100,0%
Museu d'Història de Catalunya	87,3%	12,7%	0,0%	0,0%	100,0%
Museu Nacional Arqueològic de Tarragona	95,2%	4,8%	0,0%	0,0%	100,0%
Museu Nacional d'Art de Catalunya	30,5%	8,9%	4,8%	0,9%	100,0%
Total	77,6%	17,5%	4,0%	1,0%	100,0%

Font: Registre de Museus 2019.

Taula 13. Museus nacionals i de gestió directa Fonts de finançament dels museus en percentatge 2019 (III)					
	Aportacions dels titulars i subvencions	Ingressos propis	Patrocinis	Altres	Total ingressos
Museu d'Arqueologia de Catalunya	16,7%	10,4%	0,0%	0,0%	13,2%
Museu d'Art Contemporani de Barcelona	30,5%	29,1%	25,0%	89,3%	30,6%
Museu d'Història de Catalunya	9,0%	5,9%	0,0%	0,0%	8,0%
Museu Nacional Arqueològic de Tarragona	5,2%	1,2%	0,0%	0,0%	4,2%
Museu Nacional d'Art de Catalunya	39,1%	50,8%	119,9%	89,8%	99,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Registre de Museus 2019.

7.4. Els projectes dels museus nacionals

No es presenten els projectes del MHC, Md'AG ni MNAT, doncs no publiquen memòries.

7.4.1. Museu Nacional d'Art de Catalunya⁶⁵

Cal destacar tres exposicions temporals que s'han inaugurat el 2019: *Bermejo. El geni rebel del segle XV*, coproduïda amb el Museo del Prado; *Oriol Maspons, la fotografia útil / 1949-1995* i *Antoni Fabrés, un nou autor fora del cànon*.

Altres col·laboracions amb entitats i col·lectius diversos. Destaquen:

- *Osamu Tezuka* amb FICOMIC.
- *White Bouncy Castle* del coreògraf William Forsythe en el marc del Festival Grec, a la Sala Oval.
- *Pecatta Mundi* d'Antoni Miralda a la Sala Oval.
- Projectes amb Jordi Ferrero, Mercè Soler o Oriol Fuster.

Creació de dos nous espais a les sales d'Art Modern per aprofundir en la investigació i patrimonialització de l'art de postguerra i la segona avantguarda.

Pel que fa la restauració, el museu ha treballat en tasques d'investigació i restauració d'obres vinculades a la col·lecció, préstecs, nous dipòsits i les exposicions temporals, el 2019 es va intervenir 730 obres. Destaca la restauració de 105 obres que formen part del fons del Museu i la Biblioteca Joaquim Folch i Torres.

S'han digitalitzat 3.995 obres i s'han afegit 3.600 registres a la col·lecció en línia. S'ha impulsat la publicació en línia de catàlegs complets d'artistes com el d'Antoni Fabrés, Isidre Nonell i Adolphe Hedwige Alphonse Delamare.

Destaca l'arxiu de dipòsit d'Oriol Maspons amb més de 7.000 fotografies en paper, negatius i diferents materials, digitalitzat per motiu de l'exposició retrospectiva de l'autor al Museu.

El 2019 també s'han creat guies temàtiques amb referències bibliogràfiques. I s'ha promogut una nova iniciativa per elaborar i fer públics Arxius d'Art, amb registres vinculats a múltiples qüestions artístiques d'interès.

Han ingressat 159 noves obres al Museu (51 de dones artistes). Les més notables són d'Aurèlia Muñoz (conjunt de nou obres tèxtils i una col·lecció de dibuixos) i del dipòsit d'un conjunt mobiliari d'Antoni Gaudí, sumant-lo a la renovació del dipòsit de 20 obres procedents de les cases Batlló i Calvet i Milà.

⁶⁵ Memòria del Museu Nacional d'Art de Catalunya 2019.

Gràcies a la col·laboració amb entitats i institucions culturals, així com de nombrosos creadors, el museu ha generat un ampli programa d'activitats de música, cinema, dansa, teatre, conferències i jornades d'estudi, d'entre d'altres.

Destaquen les activitats al voltant del Dia Internacional de les Dones amb una jornada de portes obertes per a les dones i amb propostes liderades per dones com: *Leyendo a Lorca; Petites històries, grans dones; Dones artistes; L'evolució de la dona*, així com visites comentades a la col·lecció en clau de gènere vinculat a aquests temes.

També tres activitats gratuïtes pel Dia Mundial de l'Orgull LGTBI, amb la projecció de *Ocaña, retrato intermitente*; la visita guiada *Mirades insubmises: lectures de la col·lecció en clau LGTBI* i la participació en les performances i accions del grup de formació professional en dansa aèria *On the other side of Skin*.

Una altra activitat notable és la Nit del Museu Nacional, una jornada de portes obertes amb itineraris per descobrir les obres més destacades de la col·lecció amb vistes a les exposicions temporals i l'actuació de la Salseta del Poble Sec.

També s'ha celebrat el 9e festival de literatura i arts infantil i juvenil, així com altres activitats, per exemple: *Batman Day, Projecte Bellesa, Per amor a les arts, Música per emmarcar, 48H Open House Barcelona, Art i història als museus de Barcelona 2019, Seminari d'història monetària de la Corona d'Aragó, Curs d'història monetària hispànica i Curs de documentació*, entre altres.

7.4.2. Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya⁶⁶

L'any 2019 el mNACTEC ha inaugurat dues exposicions de producció pròpia i llarga durada: *Una mirada a l'espai*, exposició que presenta la història i les missions de l'estació espacial Mir durant els seus 15 anys de vida; i *Explora 0-6*, un espai específic de descoberta i experimentació per a infants de 0 a 6 anys.

També s'ha inaugurat l'exposició itinerant *El Pirineu estereoscòpic de Josep Forn i Olivella* on s'ha recuperat un fons estereoscòpic inèdit del Pirineu, amb imatges fetes pel fotògraf Josep Forn i Olivella durant els anys 20 i 30 del segle XX que es conserven al mNACTEC.

Al 2019 s'han organitzat 4 jornades de formació de mestres d'educació infantil sobre com fer ciència des de les primeres etapes de la vida, lligat a l'espai Explora 0-6. Així com 3 jornades de formació al voltant de les exposicions: *Perill! Salvats per la tecnologia!*, *L'enigma de l'ordinador* i *Tot és química*. A més, es va organitzar a principi d'any un acte-conferència d'inauguració per l'Any Internacional de la Química.

També ha realitzat un total de 4 lots de compres: un daguerreotip de la Casa Napoleón de Barcelona i dues càmeres Hasselblad models Model 1000F i Model 500C; un conjunt de màquines d'escriure entre les quals destaquen una Lambert

⁶⁶ Memòria del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya 2019.

de 1902, una Merrit de 1890 i una Elliot-Fisher de 1930; una caldera de vapor de grans dimensions i sis bullidors de 1921; i un pedrenyal de marina de 1640.

En l'àmbit de la conservació i la restauració, l'any 2019 el registre total d'objectes conservats al mNACTEC s'ha incrementant en 218 fitxes, fins assolir un total de 21.839 fitxes. La majoria procedeixen del registre d'objectes ja existents al Museu i no inventariats anteriorment, mentre que les altres són noves incorporacions provinents de donacions i compres. També s'han dut a terme tasques de revisió i correcció de fitxes existents.

Els objectes de la col·lecció accessibles en línia ha augmentat en 5.058 objectes respecte al 2017, fent un total de 15.972 objectes.

S'ha incorporat un nou fons fotogràfic: el fons Luis Susini e Hijo, un conjunt de fotografies que s'obsequiaven amb la compra de cigars Susini i que forma part de la col·lecció del Nuevo Álbum Universal. Les fotografies adquirides tenen per temàtica els mitjans de transport i es daten en el primer quart del segle XX.

També s'ha iniciat la documentació de dos nous fons fotogràfics: el fons Arnau Izard i Llonch, col·lecció Carmona i Llovera, i el fons Auroux.

A més, s'han rebut dues donacions: fotografies sobre els ferrocarrils acompanyada d'una llibreta d'anotacions personals, i fotografies de la Colònia Sedó, augmentant el fons fotogràfic de la Colònia Sedó conservat a l'arxiu mNACTEC.

S'ha finalitzat la reintroducció dels fons fotogràfics històrics del Museu al nou sistema d'armaris compactes de la sala F de reserva d'objectes.

S'han tramitat 20 sol·licituds en relació a l'arxiu fotogràfic del mNACTEC, entre les quals destaquen la tramitació i la venda de drets d'imatges dels fons històrics del mNACTEC per a diferents projectes.

Durant l'any 2019, s'han dut a terme processos de restauració de 124 objectes de les col·leccions del Museu.

A més, s'han revisat les condicions de conservació preventiva dels objectes exposats a les següents exposicions: *La fàbrica tèxtil, Viva Montesa, Enérgia, L'enigma de l'ordinador, Mentora Alsina i dels avions* i s'ha desmuntat l'exposició *PERILL! Salvats per la tecnologia*. També s'han dut a terme tasques de conservació preventiva dels objectes exposats a la Farga Palau de Ripoll, el Museu del Cement Asland de Castellar de n'Hug i dels objectes conservats a les reserves de Cervera.

S'han fet accions periòdiques de desinsectació preventiva a les reserves externes de Cervera i s'ha buidat la sala de quarantena. També s'ha realitzat un servei de correu pel transport de retorn de dipòsit del conjunt DEC PDP-11/45.

S'ha organitzat a la seu la jornada *La restauració del patrimoni científic, tècnic i industrial* per a l'intercanvi entre professionals del sector.

Entre les publicacions destacades del 2019, el mNACTEC ha publicat els números 7 i 8 de la revista *Eix*, dedicada a la cultura industrial, científica i tècnica, i el llibre

Pulsacions mecàniques. Històries de la màquina d'escriure. S'han editat diverses guies i desplegable de museus del Sistema Territorial del mNACTEC i s'ha participat en la coedició de diverses publicacions.

S'han dut a terme millores tècniques al web del mNACTEC i s'han fet més accessibles els continguts i la informació dels aparats de Transparència i Responsabilitat social.

S'ha estat treballant en la creació del nou blog *Pobles obrers*, dedicat a l'habitatge obrer, que recull les ponències del Congrés internacional Pobles Obrers i Ciutats fàbrica, celebrat al 2018

Pel que fa la publicitat, s'ha llançat una campanya de publicitat en ràdio, televisió local, mitjans digitals i elements exteriors per motiu de l'exposició *PERILL! Salvats per la tecnologia*. A més de la inserció de campanyes de publicitat a Google per millorar el trànsit en la web del mNACTEC.

S'han crea els perfils a Facebook, Twitter i Instragram per al Museu de la Colònia Sedó d'Esparraguera, seu del mNACTEC.

7.4.3. Museu d'Art Contemporani de Barcelona⁶⁷

El 2019, el MACBA ha organitzat i produït un total de sis noves exposicions temporals, ha mantingut la nova presentació de la Col·lecció amb la introducció de revisions importants i canvis substancials i ha realitzat coproduccions i itineràncies en col·laboració amb diversos agents culturals de dins i fora del país⁶⁸.

A més, ha continuat aprofundint en algunes de les línies de recerca definides anteriorment, com ara la contribució de les dones artistes; el tema del postcolonialisme i la descolonització; la relació entre l'art contemporani, la música i la cultura popular; i s'ha donat un nou èmfasi a la performance.

Pel que fa a la catalogació, les 20 obres noves incorporades el 2019 han estat registrades i introduïdes al programa de gestió del museu MuseumPlus. S'han creat també els seus corresponents expedients físics, que conformen l'arxiu analògic de la Col·lecció. A més, s'ha procedit a actualitzar i ampliar les dades de 1.787 obres del fons artístic de la Col·lecció. Així mateix, s'ha prosseguit la documentació gràfica de la Col·lecció. A més de realitzar les fotografies de les noves adquisicions, s'ha actualitzat la documentació d'obres que ja formaven part de la Col·lecció MACBA.

Al llarg del 2019, ha continuat la col·laboració entre la Diputació de Barcelona i el MACBA per a la producció i l'organització de l'exposició *Entusiasme. El repte i l'obstinació en la Col·lecció MACBA*, una aproximació a l'art contemporani de la mà de 16 artistes internacionals.

⁶⁷ Memòria del Museu d'Art Contemporani de Barcelona 2019.

⁶⁸ Informació més detallada sobre les exposicions amb col·laboració internacional a l'apartat 6.2.4.

Fruit de la recerca i la documentació textual i gràfica realitzades al llarg del 2019, s'han creat i actualitzat els continguts textuais de la web de 151 obres i 37 artistes del fons de la Col·lecció, i s'ha complementat la documentació gràfica disponible en línia d'unes 50 obres aproximadament.

En relació a l'app del MACBA, s'ha elaborat i actualitzat els continguts que actualment disposa d'audiodescripció per a 14 obres de l'exposició *Un segle breu: Col·lecció MACBA*. Cal remarcar l'estratègia de notificacions *push* que arriba a més de 6.000 usuaris potencials que s'han descarregat l'app. També s'ha treballat en la creació de continguts curatorials exclusius, concretament 18 obres de la Col·lecció.

Al llarg del 2019 s'ha continuat treballant en la selecció d'obres i l'elaboració de textos per a la propera publicació del *Manual de la Col·lecció*.

Durant l'any 2019 el museu ha mantingut l'activitat editorial d'acord amb la programació establerta, fent-se càrrec de tots els processos editorials, des de la conceptualització, la coordinació integral i l'edició, fins a la producció i la distribució.

El MACBA ha continuat promovent les trobades amb el Grup Editorial. Actualment, formen el grup els equips de la Fundació Miró, la Fundació Antoni Tàpies, el MNAC, la Fundació La Caixa, La Pedrera, el CCCB, el Museu del Disseny, el MUHBA, el Museu Picasso i el MACBA.

S'ha continuat amb la col·laboració amb la Sala d'Art Jove de la Direcció General de la Joventut i la tasca de tutorització dels estudiants en pràctiques en la realització dels seus projectes anuals. El MACBA també ha continuat col·laborant amb la Fundació La Caixa mitjançant la política de préstecs entre totes dues col·leccions, així com en el programa biennal *Comissart*. Dins d'aquest programa, l'any 2019 s'ha inaugurat l'exposició *La caiguda lliure*.

El MACBA té altres col·laboracions vigents signades amb museus i centres com el Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía (MNCARS) de Madrid o l'Institut València d'Art Modern (IVAM) de València.

El llarg del 2018, el Museu ha centrat la recerca relativa a la Col·lecció entorn de dos eixos principals: d'una banda, la investigació d'obres i artistes d'interès per ser incorporats al fons del MACBA i, per tant, augmentar-los; i, de l'altra, la recerca i l'estudi relacionats amb les presentacions de la Col·lecció.

Els Programes Públics del MACBA estan organitzats al voltant de les activitats públiques i educatives. Cadascun d'aquests programes ha tingut un desenvolupament propi i un ampli catàleg d'actuacions durant el 2019: activitats associades als projectes expositius i a la Col·lecció, cursos, seminaris, tallers, conferències, programes de cinema i arts en viu, els Dissabtes MACBA el programa familiar, així com activitats en col·laboració amb altres entitats i institucions.

El museu porta a terme diversos projectes educatius en diferents àrees:

- Projectes escolars:

- Projectes destinats a l'alumnat d'educació infantil i primària com ara "POSTDATA. Correspondències d'artista a l'escola" i "ExpressArt. Museu portàtil". A més, visites al museu com *Un lloc sorprenent; Com sona el museu?* i *L'onada màgica*. També s'han fet visites-taller a la Col·lecció com *Sortir del quadre; A través del mirall; Art en acció i Dibuixa, copia i distribueix*.
- Projectes destinats a l'alumnat d'educació secundària, batxillerat i altres cicles formatius com "Art i conflicte" i "L'art com a resposta". En relació amb les exposicions temporals, s'ha fet la visita-taller *Quin lloc és l'escultura?* i *Les coses que faig són canviables*. A més, s'ha realitzat un taller a *L'ABC de l'antiracisme* i el projecte "Histories de l'art des de Barcelona".
- Projectes en col·laboració: el programa "En residència. Creadors als instituts de Barcelona" en col·laboració amb l'Institut de Cultura de Barcelona i "Apadrina el teu equipament: VideoRavaleres" una iniciativa de la fundació Tot Raval que ha impulsat la col·laboració entre equipaments culturals i centre educatiu del Raval.
- Projectes en educació no reglada: el taller *Els nens i les nenes del barri* amb Quim Packard i Cristina Fraser i *Rainbow Pizza Mutants* organitzat per Packard. A més, Cristina Fraser ha proposat el taller *Beyond the Spatial*.
- Projectes per a joves: el projecte "Habitació 1418" impulsat pel MACBA i el Centre de Cultura contemporània de Barcelona i el programa "Departament exotèric. Grup d'autoformació", que ha treballat amb la consigna *Què vols aprendre? Què pots ensenyar?*
- Formació del professorat: la Fundació Banco Santander ha col·laborat com a mecenes amb el MACBA pel *Programa de Formació Permanent del Professorat*. A més, s'ha fet la presentació del projecte POSTDATA; el segon capítol de *La Barcelona sexi* i del programa educatiu 2019-2020. També s'ha presentat una web desenvolupada per *Pedagogías Invisibles: "Cartografías arte + educación"*.

Per altra banda, s'ha continuat amb el programa "P2P d'igual a igual" i el taller *Poder passar més temps juntes. L'acció i l'objecte* la quarta edició de Laboratori d'artistes.

A més, també s'han fet nombrosos cursos com *XIX-XX-XXI. Avantguardistes-modernistes-contemporànies; Cossos i anticossos. Cos, identitat i gènere en l'art contemporani* i *Pedagogies artístiques per a educadores i altres rebels*. Així com la jornada "Educació. Jaume Plensa. Artistes contemporanis com a referents en l'educació artística"; el seminari internacional *Allez! Pràctiques ambulants i museus dispersos* i l'acció coreogràfica *Un sistema que s'ensorra és un sistema que avança*.

El Centre d'Estudis i Documentació (CED) prolonga i enriqueix les funcions del MACBA, vinculant l'activitat expositiva del museu a l'estudi i la producció de coneixement en l'àmbit de les pràctiques artístiques contemporànies. Aquesta missió es porta a terme des de l'Arxiu i la Biblioteca. El CED va incorporar 2.449 registres i es van consultar 13.015 documents. El Repositori Digital del MACBA, en 2019, s'ha obert la consulta en línia d'una àmplia selecció de documents

digitalitzats, entre els quals destaquen el Fons Històric MACBA i el Fons Joan Brossa.

Durant el 2019 la Biblioteca ha migrat al seu catàleg del programa de gestió de biblioteques Millennium a Sierra, sistema utilitzat pel Catàleg Col·lectiu d'Universitats de Catalunya (CCUC) de què forma part el catàleg bibliogràfic del MACBA. També s'ha continuat amb la catalogació del Fons Joan Brossa, el Fons Històric MACBA i el fons d'arxiu de Maria Lluïsa Borràs.

També s'ha obert a la Biblioteca un espai de consulta dedicat al Repositori Digital de la Mediateca La Caixa.

Pel que fa al programa de suport a la investigació, el 2019 el CED ha acollit a 14 investigadors que han desenvolupat projectes de recerca relacionats amb pràctiques artístiques contemporànies. També s'ha mantingut la col·laboració iniciada el 2018 amb l'Institut d'Estudis Baleàrics per acollir en residència investigadors acadèmics, artistes i altres professionals de l'àmbit de l'art contemporani, naturals de les Illes Balears i/o residents a l'arxipèlag.

A més, s'ha posat en marxa el programa d'estades formatives per a professionals, que ofereix estades per conèixer els processos i metodologies de treball del CED del MACBA a professionals d'altres arxius, biblioteques i museus.

Durant tot l'any es realitza un programa de conservació preventiva i activitats de conservació-restauració en obres de la Col·lecció realitzades pel museu. El 2019 s'ha dut a terme un total de 96 intervencions de conservació-restauració principalment en obres de la Col·lecció i de l'Arxiu, i intervencions en obres d'exposicions temporals procedents d'altres col·leccions.

7.4.4. Museu d'Arqueologia de Catalunya⁶⁹

Pel que fa a altres projectes de cooperació del MAC arreu de Catalunya, el MAC Girona dona suport estable al funcionament i les activitats de la Xarxa Territorial de Museus de Girona.

Per altra banda, cal esmentar també les actuacions següents:

- Signatura d'un conveni de col·laboració amb l'Ajuntament de l'Escala (Girona), així com amb la DO Empordà-Càtedra del Vi i Oli de l'Empordà de la UdG per al desenvolupament de projectes al MAC Empúries, i amb l'associació cultural Untikesken (Associació d'Amics d'Empúries).
- Participació, a través del MAC Empúries, en el projecte "Una Comarca dels Museus", de foment de la visita al jaciment de centres educatius de l'Empordà.

⁶⁹ Memòria del Museu d'Arqueologia de Catalunya 2019.

- Participació activa, a través del MAC Olèrdola, en les accions de territori relacionades amb programes d'Enoturisme, Carreta del VI i Castells de Frontera, impulsats pel Consell Comarcal de l'Alt Penedès.
- Presentació de l'exposició itinerant del MAC *Navegants d'Aiguamolls* al Museu de la Pesca de Palamós, municipi on es troba el poblat ibèric de Castell, gestionat des de la seu del Museu a Ullastret.
- Col·laboració en l'organització del Congrés sobre Neolític Antic a Europa, impulsat per la Institució Milà i Fontanals del CSIC, celebrat a Barcelona.
- Col·laboració amb el Festival LOOP de vídeos i films d'artista, celebrat a Barcelona. LOOP és una plataforma dedicada a l'estudi i la promoció de la imatge en moviment. Amb el títol *Even Otuer Space*, durant l'any 2019 el festival ha reflexionat sobre les inquietuds de l'art contemporani al voltant de l'univers i la seva futura colonització. Amb motiu de la primera col·laboració amb LOOP, el MAC ha presentat la videoinstal·lació *I First Saw the Light*, de l'artista Andy Gracie i *You First Saw the Light*.

Durant l'any 2019, el MAC ha presentat un total de vuit exposicions temporals. Tres d'aquestes de producció pròpia, dues de coproducció i tres de producció aliena.

Al MAC Barcelona s'han presentat dues exposicions: *L'esplendor dels castells catalans* i *Arqueologia a l'exili: el Museu d'Arqueologia de Catalunya i la Guerra Civil espanyola 1936-1939* organitzada i produïda pel MAC juntament amb el Memorial Democràtic en ocasió del 80è aniversari de l'acabament de la Guerra Civil Espanyola (1936-1939).

Per una altra banda, al MAC Girona s'han presentat les exposicions: *Jocs i joguines a l'antiguitat* produïda per l'Arqueoxarxa amb el suport del MAC, i *De villa perfecta. Viure i treballar al Pla de l'Horta en època romana* realitzada i produïda en col·laboració amb la Universitat de Girona, la Diputació de Girona i l'Ajuntament de Sarrià de Ter, amb motiu de la museïtzació i cloenda del projecte científic d'excavacions de l'esmentat jaciment.

Pel que fa al MAC Empúries es presenta *Bacus, les màscares del déu* produïda pel Museu de Badalona.

Al MAC Ullastrell: *Marca Hispània. La Catalunya carolíngia (711-1000)* i a la seu del MAC d'Olèrdola: *La medicina en l'època romana* produïda per l'Arqueoxarxa i el MAC, i l'exposició fotogràfica *XXIV Concurs de fotografia Parcs del Garraf, Olèrdola i Foix*.

En referència a l'acció educativa, el MAC compta amb el segell de qualitat del Consell d'Innovació Pedagògica de Catalunya. El Museu, amb el suport de l'empresa ADHOC Cultura i la Fundació Bosch i Gimpera de la Universitat de Barcelona, ha dissenyat una nova política d'acció educativa, acompanyada d'un treball d'actualització dels guions i els continguts de les activitats educatives actualment en oferta, i de la implementació de millores en la usabilitat i confort de determinats espais i serveis associats a l'activitat educativa, com ara l'adequació

de l'Arqueolab 1 de la seu del MAC a Barcelona, utilitzat com a simulador d'excavacions en el context de determinades visites escolars.

Durant el 2019 s'han organitzat 150 activitats de descoberta i gaudi de les col·leccions arqueològiques i dels jaciments del Museu. Com ara la celebració del Dia Internacional dels Museus i les Jornades Internacionals del Patrimoni a totes les seus del MAC.

Al MAC de Barcelona i Girona també s'ha celebrat la Nit dels Museus. A més, el 2019 s'ha celebrat el Dia Internacional de l'Arqueologia, en col·laboració amb l'Arqueoxarxa. A més, al MAC Barcelona s'han fet diversos espectacles del Festival Grec 2019 i, en col·laboració amb la Fundació Pere Tarrés, ha organitzat un casal d'estiu per iniciar nens i nenes en el món de l'arqueologia.

Al MAC Ullastret s'ha celebrat la cinquena edició del Festival Indika-Ullastret, un Tast Iber i, dins el marc del Festival Ítaca. Cultura i Acció a l'Empordà, es van organitzar dos concerts, un del cantautor català Marc Parrot i un altre de l'Orquestra de Cambra de l'Empordà. També s'ha desenvolupat un nou Cicle de cinema arqueològic amb la col·laboració del Museu de Oïasso i del Museu de la Pesca de Palamós.

Al MAC Empúries, s'ha programat també diversos recitals i concerts en període estival, cal destacar el recital de literatura i música Antígona de Sòfocles en col·laboració amb la Casa dels Clàssics i, sobretot, els concerts al Fòrum Romà d'Empúries en col·laboració amb TEMproductions. Per l'edició del 2019, quatre concerts: Catarres i Suu, Andrea Motis i Alessio Arena; Els Pets i Pavvla; i Ismael Serrano.

Pel que fa al MAC Girona cal esmentar les activitats transversals coorganitzades amb Gironamuseus, i també la col·laboració amb els festivals de música i teatre Nits de Clàssica i Temporada Alta, respectivament.

A la seu d'Olèrdola el programa d'acció cultural s'organitza conjuntament amb el Parc Natural d'Olèrdola (Diputació de Barcelona) i l'Ajuntament d'Olèrdola. Cal destacar el nou cicle de concerts Música als Parcs i el cicle de concerts i espectacles Vespres a Olèrdola.

Les diferents seus del MAC també organitzen nombroses conferències i visites guiades, sovint amb motiu de les exposicions temporals presentades. Mereix ser destacat l'organitzat entorn de la mostra "Arqueologia a l'exili. El Museu d'Arqueologia de Catalunya i la Guerra civil Espanyola (1936-1939)".

També es fan activitats culturals singulars destinades a públics específics, com ara Barcelona dibuixa, del Museum Quiz i del joc de rol El retorn dels antics a la seu de Barcelona. Així com la nova edició de la jornada Familiar a la seu d'Empúries.

Respecte a la incorporació de les noves tecnologies, a la seu de Barcelona s'ha completat el projecte de producció i d'implantació de set punts de realitat virtual i d'un gran vídeo mapping projectat sobre el gran mosaic del Circ d'època romana.

A la seu d'Empúries els nous continguts 3D per a una aplicació de visita virtual al jaciment i la nova aplicació per a la visualització en realitat augmentada dels mosaics que s'hi conserven.

Al MAC Olèrdola la implementació en web de la visita virtual de l'església de Santa Maria i necròpolis del Pla dels Abats d'Olèrdola. A la seu d'Urgell la reconstrucció virtual en 3D del castell carolingi d'Ullastret anomenat Castellum Uellosos.

8. L'actuació de les administracions públiques

8.1. L'actuació del Govern

8.1.1. Museus 2030. Pla de Museus de Catalunya

S'ha continuat el desplegament dels objectius estratègics de *Museus 2030. Pla de Museus de Catalunya* (PMC), en concertació amb les administracions públiques locals, les institucions titulars i els sectors professionals implicats.

S'han iniciat els tràmits per aprovar el Pla de Museus com a pla de govern.

8.1.2. Altres actuacions del Govern

Algunes de les accions més destacades del Servei de Museus i Protecció de Béns Mobles del Departament de Cultural durant el 2019 han sigut les següents:

- Organització del **I Fòrum dels Museus de Catalunya: Cap al Museu Social. Les organitzacions com a motor de canvi**. Espai de debat professional i per informar sobre l'estat del sistema museístic de Catalunya i sobre el desenvolupament del Pla de Museus. Tres fases: en línia (de gener a maig), sessió presencial (5 de juny) i tancament (juliol).
- Finalització del Mapa de Museus de Catalunya com a eina bàsica d'ordenació dels equipaments museístics i el seu instrument principal de planificació.
- Inici de la definició de les tipologies i estàndards dels equipaments museístics (infraestructura, equips de gestió i recursos econòmics).
- Suport a les Xarxes de Museus, les territorials i les temàtiques, en les seves dues funcions, de cooperació i de foment.
- Creació, impuls i consolidació d'instruments de suport als museus, com:
 - Les xarxes de museus, territorials i temàtiques, en els àmbits de foment i cooperació.
 - Els museus de suport territorial.
 - El fons nacional per a l'adquisició de béns culturals mobles i el pla nacional de fotografia (PNF).
 - Les reserves nacionals d'arqueologia: dipòsits d'arqueologia a Cervera.
 - Les línies d'ajuts i subvencions als museus.
 - L'Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.
 - El suport a *Apropa Cultura*, per a l'accessibilitat dels museus.

- Subvencions:
 - Ajuts al funcionament ordinari dels museus a través de la lliure concurrència o del suport directe.
 - Ajuts a la documentació de les col·leccions dels museus, així com en la digitalització de les fitxes d'inventari, disposició en línia, etc.
 - Ajuts per a la implementació de programes estratègics i projectes específics dels museus. Increment de la dotació de 100.000 del 2018 a 250.000 euros el 2019.
- Pla d'inversions extraordinàries de caràcter pluriennal destinades a la renovació i la millora d'exposicions permanents, o a noves propostes museogràfiques:
 - Demarcació de Barcelona: Museu de Manresa, VINSEUM, Museu del Còmic i la Il·lustració de Badalona, Biblioteca-Museu Víctor Balaguer de Vilanova.
 - Demarcació de Girona: Museu d'Art de Girona (Casa Pastors), Casa Natal Salvador Dalí de Figueres i Museu Etnològic del Montseny a Arbúcies.
 - Demarcació de Lleida: Museu Jaume Morera de Lleida, Museu Diocesà d'Urgell, Museu de Solsona i Museu de la Conca Dellà i projecte Dinosauris als Pirineus.
 - Demarcació de Tarragona: Museu Nacional Arqueològic de Tarragona, Museu de Valls i Museu Pau Casals.
- Plans d'ordenació urbanística: seguiment i finalització dels plans de museus de Girona, Sabadell i Vilanova i la Geltrú.
- Actuacions destinades a la Protecció de Béns Mobles, a través de l'aplicació de la Llei de Patrimoni i de l'actuació de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació; així com la declaració com a BCIN o com a Catàleg.
- Adquisició de béns mobles per a la Col·lecció Nacional d'Art, Col·lecció Nacional de Fotografia i Col·lecció Nacional del Còmic i la Il·lustració per un total de 1.185.041,25 €. L'any 2019 s'han adquirit:
 - 158 obres i 266 lots per compra directa per un import de 237.583,00 €
 - Les adquisicions relacionades amb el còmic i la il·lustració:
 - 155 obres per compra directa per un import de 40.378,00 €
 - 4 obres per dret de tempteig a subhasta per un import de 9.394,48 €
 - 1 obra per dret de tempteig a exportació per un import de 35.000,00 €
 - 11 obres per dació per un import de 683.000,00€
 - Les adquisicions relacionades en aplicació del Pla Nacional de Fotografia:

→ 22 lots i/o col·leccions per compra directa per un import de 220.063,77 €

- Programa nacional de conservació preventiva i reserves. Treballs de la comissió tècnica formada pel CRBMC i un grup d'especialistes en conservació preventiva de diferents institucions implicades en la gestió del patrimoni cultural català, en coordinació amb el Servei de Museus, per a definir les principals línies d'actuació.

Traducció dels manuals del mètode RE-ORG al català.

El desembre de 2019 s'ha realitzat la primera fase de la formació RE-ORG a la Biblioteca Museu Víctor Balaguer de Vilanova.

- Actualització del Registre de Museus de Catalunya i del Directori de Col·leccions obertes al públic de Catalunya. Inscripció del Museu Hidroelèctric de Capdella com a nou museu registrat.
- Suport als museus nacionals.
- Suport als museus d'interès nacional. Declaració de la Biblioteca-Museu Víctor Balaguer com a museu d'interès nacional.
- Assessorament i suport tècnic a museus.
- Programa d'accessibilitat als museus:
 - Promoció de l'ús del programa MUSA al conjunt de museus catalans com a eina d'autoavaluació de l'accessibilitat als equipaments museístics. S'ha continuat aplicant als museus de les comarques de Girona, Lleida i Tarragona i s'ha començat a les comarques de Barcelona.
 - Suport anual al programa *Apropa Cultura*.
- Impuls per a la implementació dels projectes Aljames i Barroc.
- Baròmetre Social dels Museus com a eina bàsica per donar a conèixer el valor públic i social dels museus. S'ha creat un grup de treball amb sis museus de per contrastar, acabar de definir i acotar el marc d'avaluació que aporta la *Proposta de model i desenvolupament del Baròmetre Social dels Museus*, encarregat a la consultora Margarida Loran el 2018, de manera que estigui ben adaptat a les aspiracions i possibilitats dels museus catalans.
- Impuls al coneixement i l'avaluació dels públics dels museus a partir de la tasca desenvolupada per l'Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.
- Ampliació i manteniment del *Visitmuseum*. Reforç del projecte en continguts i en la producció de noves audioguies (Museu d'Art de Sabadell, Ecomuseu-Farinera de Castelló d'Empúries, Museu d'Art de Girona, Museu d'Art de Cerdanyola i Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró).
- Organització i coordinació de la campanya conjunta amb motiu del Dia Internacional dels Museus: accions conjuntes i imatge comuna.

- Nous mitjans de comunicació amb el sector professional:
 - Gestió dels continguts del web de museus d'acord amb els objectius fixats pel PMC
 - Posada en marxa i tramesa periòdica del Butlletí *Museus2030* com a principal via de comunicació de temes d'interès als equipaments museístics.
 - Edició de sis publicacions d'interès pel sector professional, dins les col·leccions "Quaderns del Pla de Museus" i "Fitxes del Pla de Museus".

- Aportacions a les associacions professionals (Associació de Museòlegs de Catalunya) per a: l'edició de la revista *Mnemòsine*, la publicació del tercer manual de museologia, i l'estudi dels perfils professionals.

La següent taula mostra el nombre i el tipus d'actuacions en restauració de béns mobles realitzades en museus pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Se'n van realitzar 156 en museus –un 47,8% menys que el 2018– d'un total de 493 actuacions totals (executades a arxius, domicilis particulars, monuments, edificis religiosos, espais a l'aire lliure, jaciments, museus o altres), és a dir, un 31,6% del total de les actuacions en restauració de béns mobles es van realitzar als museus.

Taula 14. Generalitat de Catalunya Actuacions en restauració de béns mobles realitzades en museus pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya 2015-2019									
	Assessorament	Conservació preventiva	Projecte	Restauració i conservació	Servei tècnic i científic	Visita	Total museus	Total del Departament de Cultura	% actuacions en museus respecte del total
2015	21	5	3	53	25	24	131	560	23,4%
2016	23	3	1	138	35	23	223	967	23,1%
2017	14	0	3	102	52	17	188	745	25,2%
2018	26	1	1	195	30	46	299	727	41,1%
2019	17	3	0	41	63	32	156	493	31,6%
Variació % 2019-2018	-34,6%	200,0%	-100,0%	-79,0%	110,0%	-30,4%	-47,8%	-32,2%	-9,5

Font: *Estadístiques Culturals de Catalunya 2021*. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021

8.1.3. Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya

- Informe "Recompte dels visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2018"⁷⁰. Aquest document constitueix l'informe que l'OPPCC publica anualment, amb els resultats d'un conjunt de 36 indicadors relatius als visitants que van rebre els centres patrimonials de Catalunya el 2018.
- Elaboració d'informes individuals de retorn per als equipaments que van participar en aquest estudi. Aquests informes presenten els indicadors de públics de cada centre i aporten les comparatives amb els indicadors segons tipologia, àmbit territorial, trams de visitants i temàtica.
- Informe "Enquesta de participació cultural a Catalunya 2018. EPCC-2018. Museus i altres centres expositius"⁷¹. L'informe ha utilitzat les dades de l'*Enquesta de Participació Cultural Catalunya 2018 (EPCC-2018)*, elaborada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- Elaboració de l'informe anual de la Junta de Museus corresponent a 2017.
- Informe "Cartografia de preus dels Museus Registrats de Catalunya".
- Informe "Anàlisi indicadors digitals avançats dels equipaments patrimonials": 4t trimestre 2018, 1r trimestre 2019, 2n trimestre 2019 i 3r trimestre 2019.
- Jornada "L'impacte de la gratuïtat en la freqüentació dels museus"⁷², celebrada el 8 d'octubre a l'auditori del MACBA i amb la participació de 172 professionals. La jornada s'ha dedicat a posar al dia els coneixements disponibles sobre la repercussió de la gratuïtat (i del cobrament) en la freqüentació, amb l'objectiu d'aportar evidència empírica que permeti tenir una millor informació per a la presa de decisions en relació al cobrament, o no, d'entrada en els equipaments patrimonials.
- Posada en marxa de la iniciativa "Projectes participatius als museus", amb l'objectiu és visibilitzar en un catàleg els projectes impulsats pels museus i altres equipaments patrimonials de Catalunya que fomenten la participació dels seus públics, grups d'interès i altres agents del seu entorn. Es tracta d'iniciatives en les que els visitants participen en qualsevol de les fases del seu desenvolupament, ja sigui la conceptualització, el disseny i/o la

⁷⁰Laporte, Antoni; Bobes González, Joaquina; Ulled Bertran, Xavier. *Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2018* [en línia]. Girona: Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya, 2019. <http://hdl.handle.net/20.500.12368/19635>. [Consulta: 23 setembre 2022].

⁷¹Laporte, Antoni; Ulled Bertran, Xavier; Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya. *Enquesta de participació cultural a Catalunya 2018. EPCC-2018: Resultats relatius a les pràctiques culturals dels catalans: museus i altres centres expositius* [en línia]. Girona: Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya, 2019. <http://hdl.handle.net/20.500.12368/19616>. [Consulta: 23 setembre 2022].

⁷²<http://observatoripublics.icrpc.cat/cat/activitats/jornada-limpacte-de-la-gratut-at-en-la-frequentacio-dels-museus.html>

implementació, per exemple d'exposicions, visites guiades, tallers, itineraris, etc.⁷³

- Formacions a professionals dels equipaments patrimonials: pel tal de difondre i implementar les eines vinculades al projecte per al registre del nombre de visitants als museus que no disposen d'un sistema de tíqueting s'han dut a terme 5 sessions de formació, distribuïdes pel territori català. Aquestes sessions s'han vehiculat a través de les Xarxes Territorials de Museus coordinades des del Servei de Museus i Protecció de Béns Mobles, així com de l'Oficina del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona.

⁷³<http://observatoripublics.icrpc.cat/cat/recursos.html?cat=projectes-participatius-dels-museus>

8.2. L'actuació econòmica de les Administracions

Aquest apartat no s'ha pogut actualitzar amb noves dades respecte l'informe de la Junta de Museus de 2018. Això es deu a:

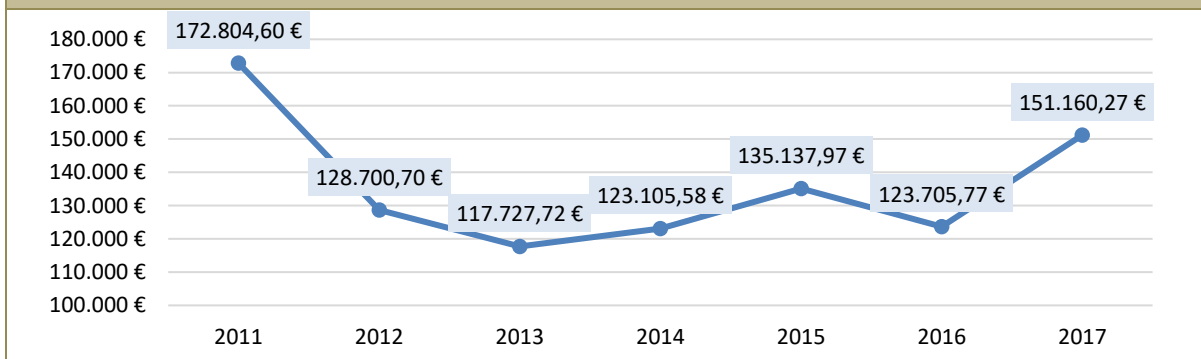
- Les últimes dades publicades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura a l'informe "Estadístiques culturals de Catalunya" de despesa pública de Catalunya per nivells de govern i de despesa del Departament de Cultura per programes són de 2017.
- No s'han publicat les dades de despesa cultural de diverses administracions de Catalunya (Diputacions, Consells Comarcals i Ajuntaments) de 2019 (sí que s'han publicat les de 2018 i 2020).

Per tant, es presenta l'evolució fins l'any 2017, últim any amb dades disponibles.

8.2.1. Despesa total en museus de les Administracions a Catalunya⁷⁴

La despesa total en museus de les Administracions de Catalunya al 2017 va ser de 151.160.300 €, un 22,5% més que al 2016. Respecte 2011, la despesa en museus ha disminuït un 12,5%.

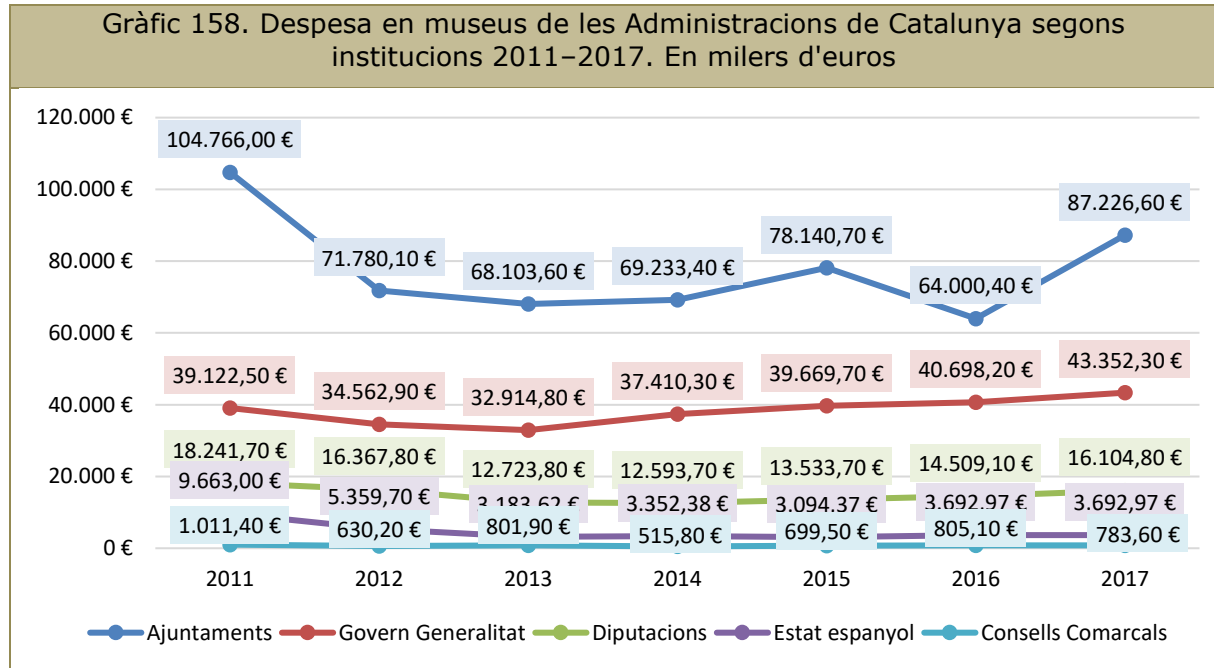
Gràfic 157. Despesa en museus de les Administracions de Catalunya 2011-2017. En milers d'euros

Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021; De Cultura. Subvencions i inversions nominatives en cultura als pressupostos generals de l'estat 2011-2015. Gabinet Tècnic. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Gener 2015

⁷⁴ Les últimes dades disponibles són de 2017.

L'única administració que en els últims anys ha igualat o superat la despesa en museus del 2011 ha estat el Govern de la Generalitat.

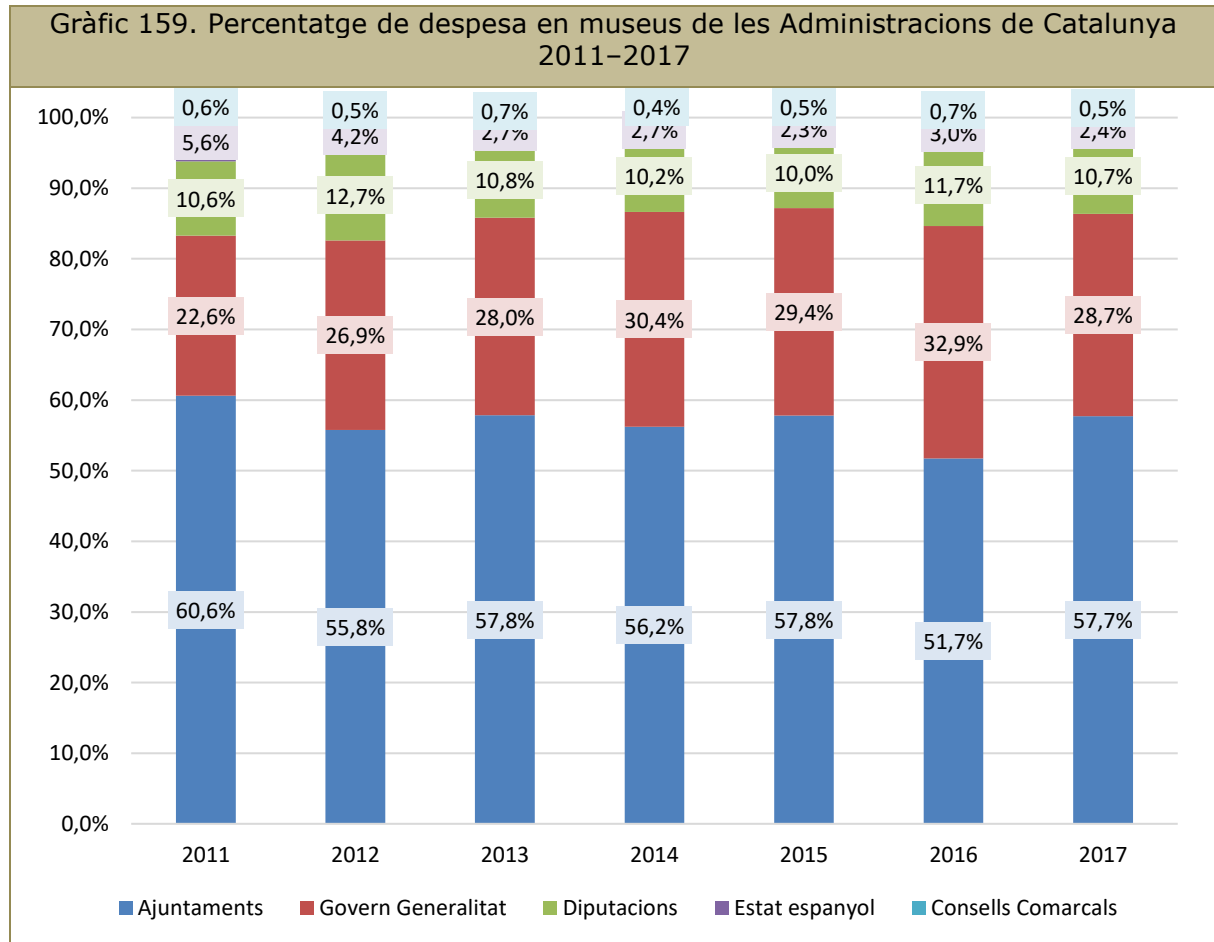

Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021; De Cultura. Subvencions i inversions nominatives en cultura als pressupostos generals de l'estat 2011-2015. Gabinet Tècnic. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Gener 2015

Al 2017, els ajuntaments van aportar el 57,7% de la despesa total en museus a Catalunya. El Govern de la Generalitat en va aportar el 28,7%, les Diputacions provincials el 10,7%, l'Estat espanyol el 2,4% i els Consells Comarcals el 0,5%.

En el període 2011-2017 destaca l'augment del pes relatiu del Govern de la Generalitat en la despesa en museus a Catalunya, passant de representar el 22,6% al 2011 a representar el 28,7% al 2017. La resta d'administracions han mantingut o han disminuït el seu pes relatiu en la despesa en museus.

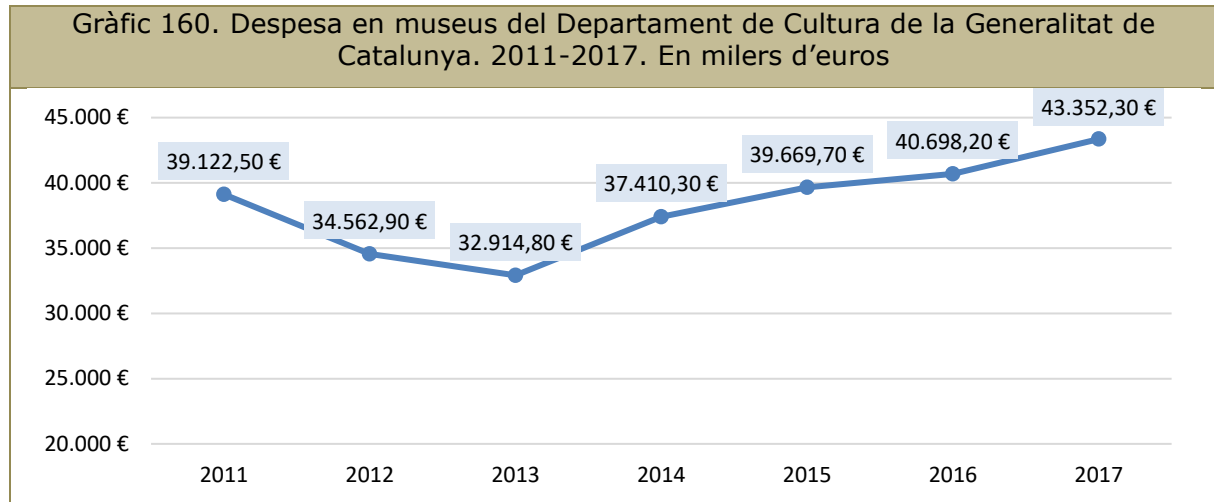

Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021; De Cultura. Subvencions i inversions nominatives en cultura als pressupostos generals de l'estat 2011-2015. Gabinet Tècnic. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Gener 2015.

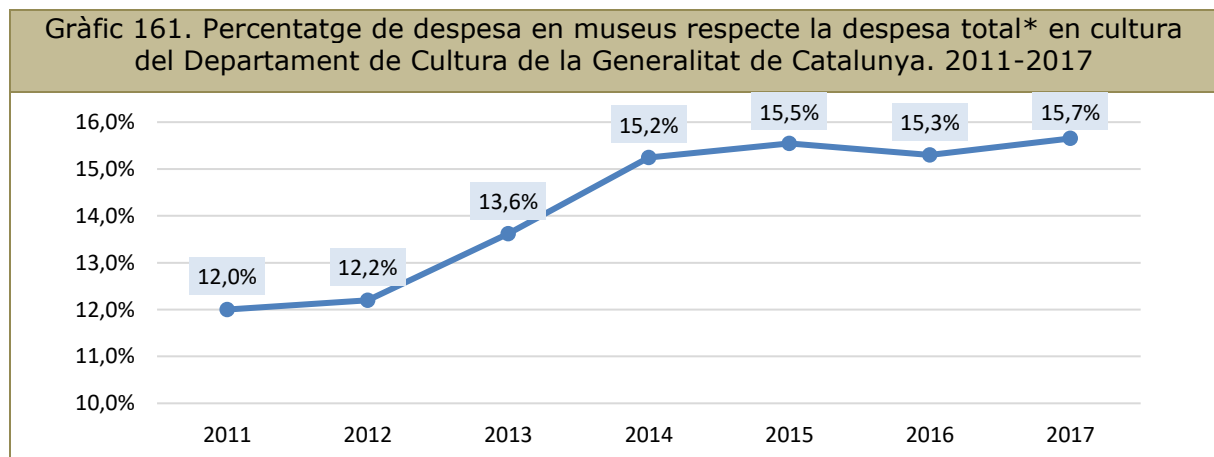
8.2.2. L'actuació econòmica del Govern⁷⁵

Entre 2011 i 2017 la despesa en museus ha augmentat un 10,8%. A partir de 2015 es recupera la despesa en museus del Departament de Cultura de 2011, fins a arribar al màxim de la sèrie al 2017, amb una despesa de 43.352.300 € (un 6,5% més que al 2016). És la única administració que ha tornat a igualar o superar els nivells de despesa absoluts de l'any 2011.

Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021

A partir de 2014 la despesa en museus (un dels 12 programes que contempla el Departament de Cultura) suposa al voltant del 15,5% de la despesa total del Departament de Cultura.

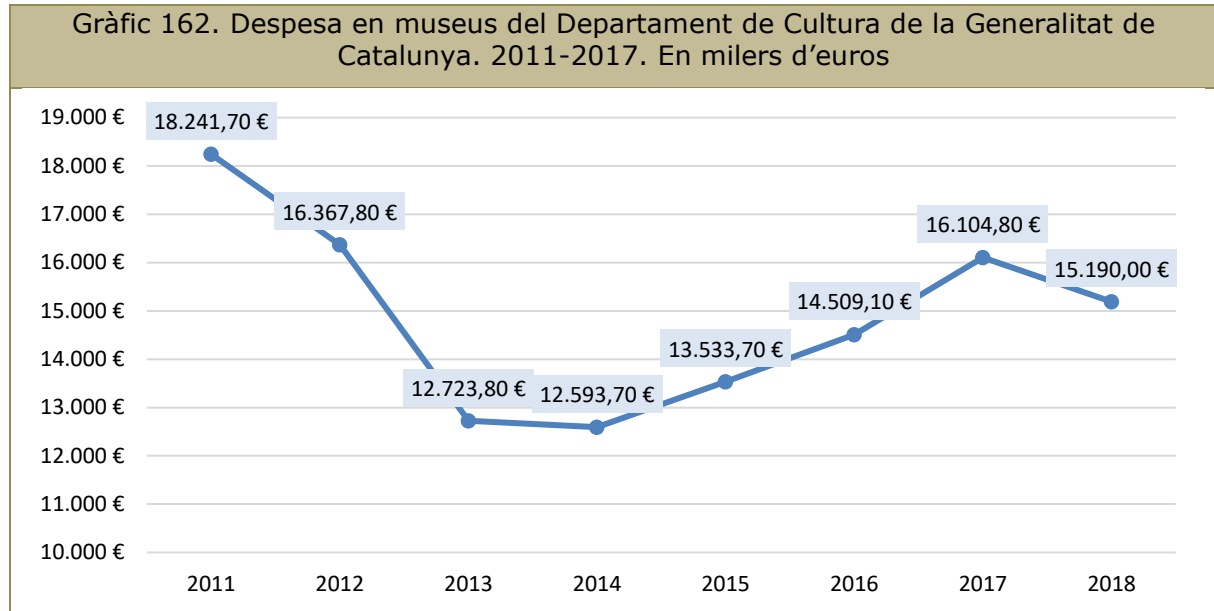
Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021

*Es contemplen 12 programes: Direcció i serveis generals, Arqueologia i patrimoni, Biblioteques, Arxius, Museus, Arts Visuals, Cinema i Vídeo, Lletres, Música, Teatre i Dansa, Cultura Popular i Normalització lingüística

⁷⁵ Les últimes dades disponibles són de 2017.

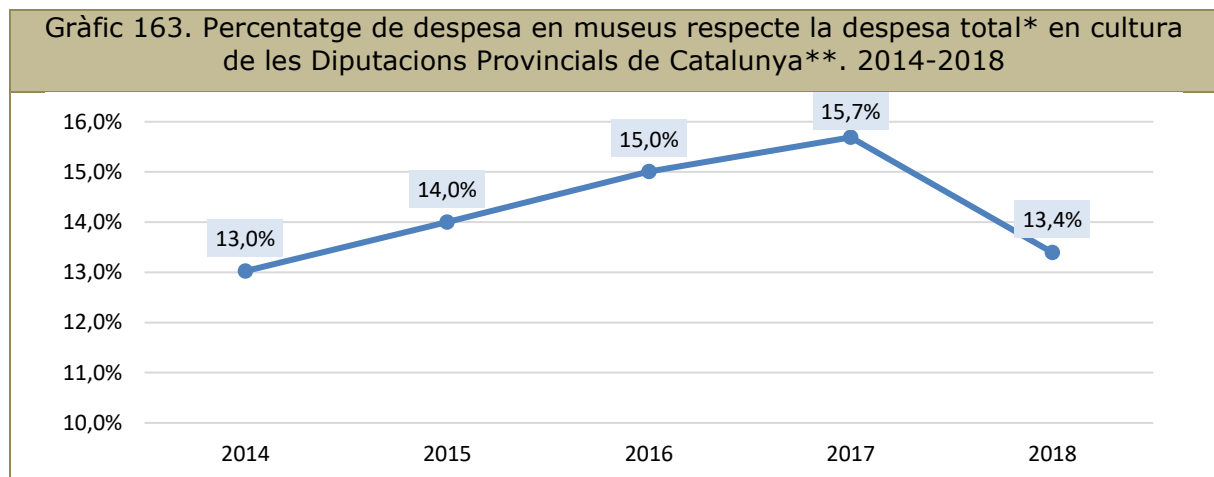
8.2.3. Diputacions Provincials

Entre 2011 i 2018 la despesa en museus ha disminuït un 16,7%. La despesa del 2018 respecte el 2017 va disminuir un 5,7%.

Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021

A partir de 2014 la despesa en museus (un dels 7 programes que contempnen les Diputacions en matèria de cultura) suposa gairebé el 14% de la despesa total en cultura de les Diputacions.

Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021

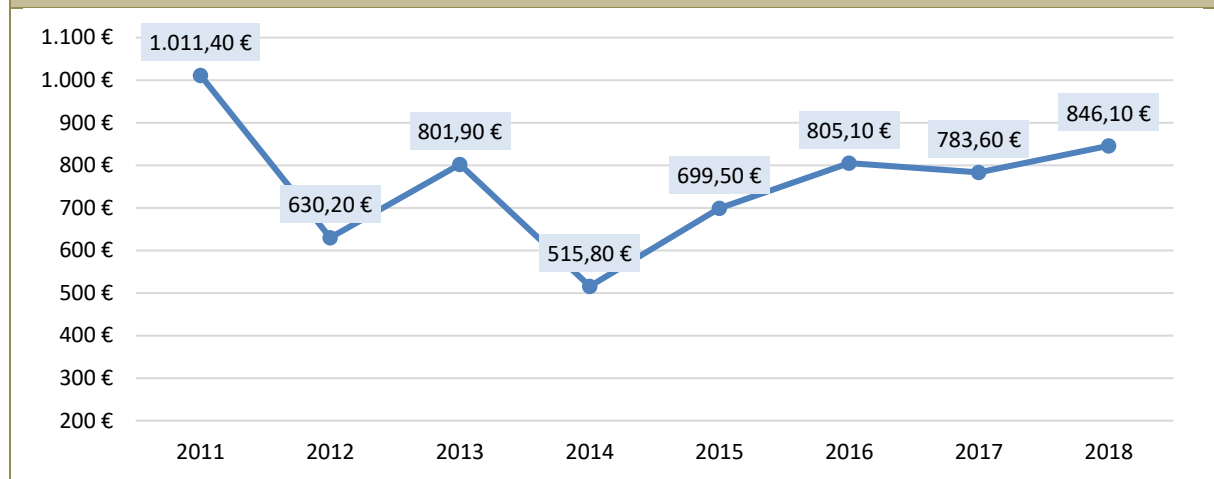
*Es contempnen 7 programes: Direcció i serveis generals, Arqueologia i patrimoni, Biblioteques i arxius, Museus, Promoció cultural, Acció cultural i Normalització lingüística

**No s'inclou el Capítol VIII (actius financers)

8.2.4. Consells Comarcals

Entre 2011 i 2018 la despesa en museus ha disminuït un 16,3%. La despesa del 2018 respecte el 2017 va augmentar un 8,0%.

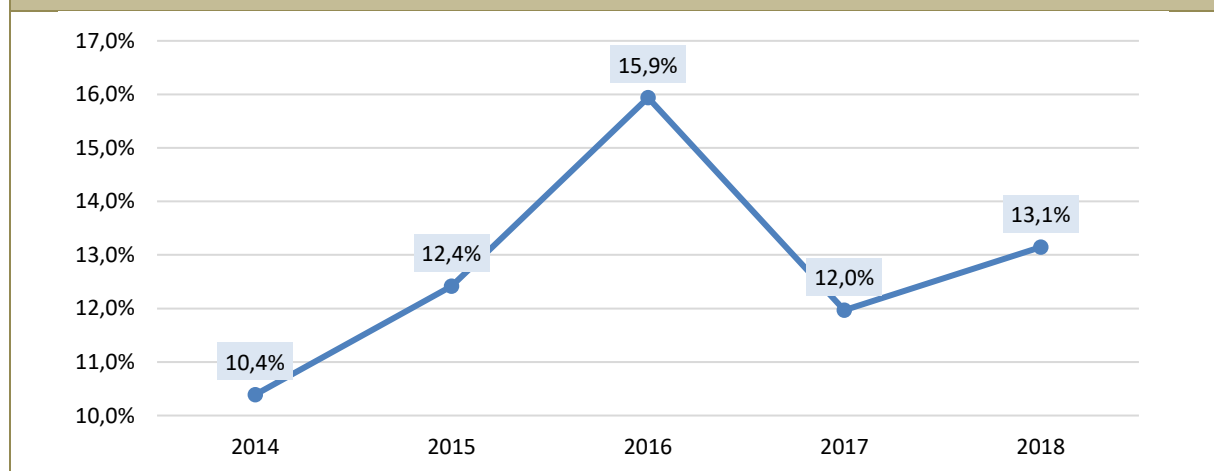
Gràfic 164. Despesa en museus dels Consells Comarcals de Catalunya. 2011-2018. En milers d'euros

Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021

A partir de 2014 la despesa en museus (un dels 7 programes que contempnen els Consells Comarcals en matèria de cultura) suposa al voltant del 13% de la despesa total en cultura dels Consells Comarcals.

Gràfic 165. Percentatge de despesa en museus respecte la despesa total* en cultura dels Consells Comarcals de Catalunya. 2014-2018

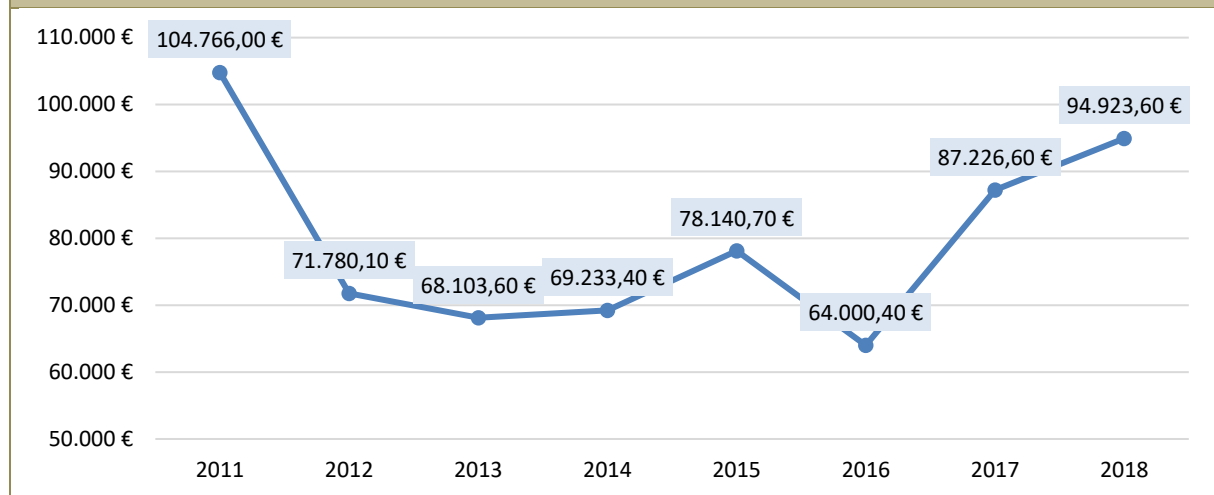
Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021

*Es contempnen 7 programes: Direcció i serveis generals, Arqueologia i patrimoni, Biblioteques i arxius, Museus, Promoció cultural, Acció cultural i Normalització lingüística

8.2.5. Ajuntaments

Entre 2011 i 2018 la despesa en museus ha disminuït un 9,4%. La despesa del 2018 respecte el 2017 va augmentar un 8,8%.

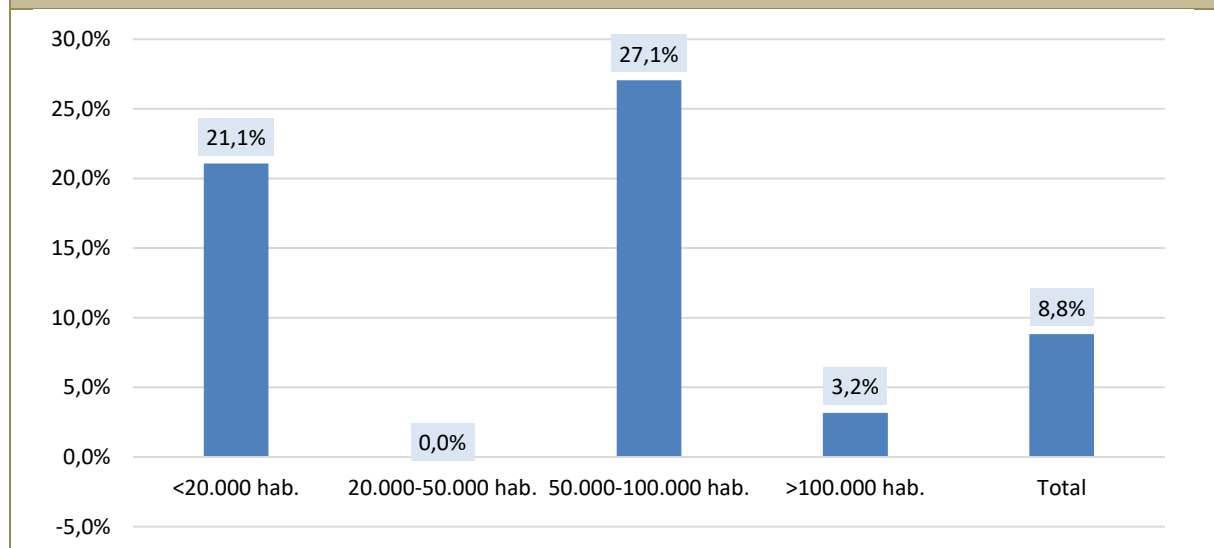
Gràfic 166. Despesa en museus dels Ajuntaments de Catalunya. 2011-2018. En milers d'euros

Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021

Els municipis on més va augmentar la despesa en museus dels Ajuntaments van ser els de 50.000 a 100.000 habitants (+27,1%) i els de menys de 20.000 habitants (+21,1%).

Gràfic 167. Variació de la despesa en museus dels Ajuntaments segons la dimensió del municipi. 2018-2017.

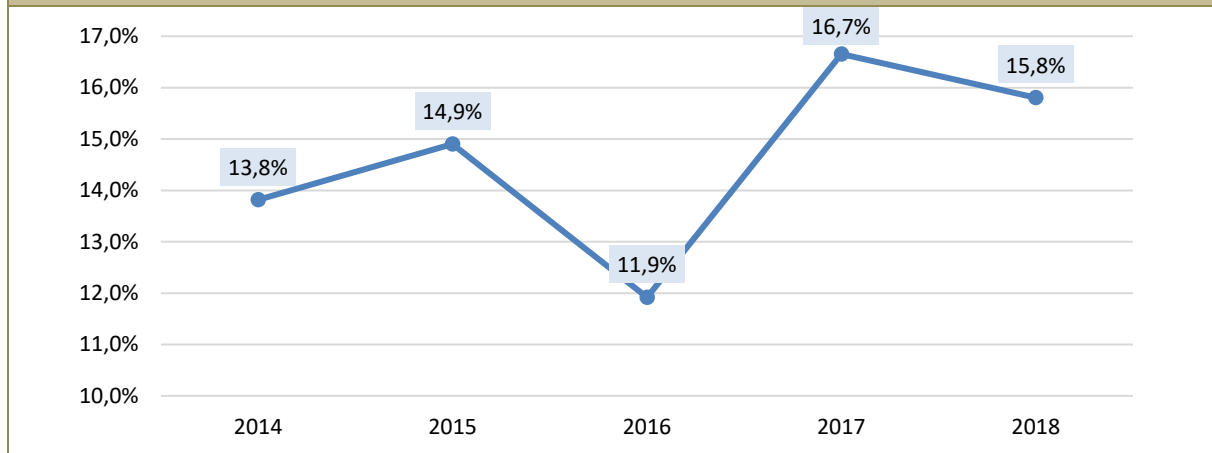

Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021

A partir de 2014 la despesa en museus (un dels 7 programes que contempnen els Ajuntaments en matèria de cultura) suposa al voltant del 14,5% de la despesa total en cultura dels Ajuntaments.

Gràfic 168. Percentatge de despesa en museus respecte la despesa total* en cultura dels Ajuntaments de Catalunya. 2014-2018

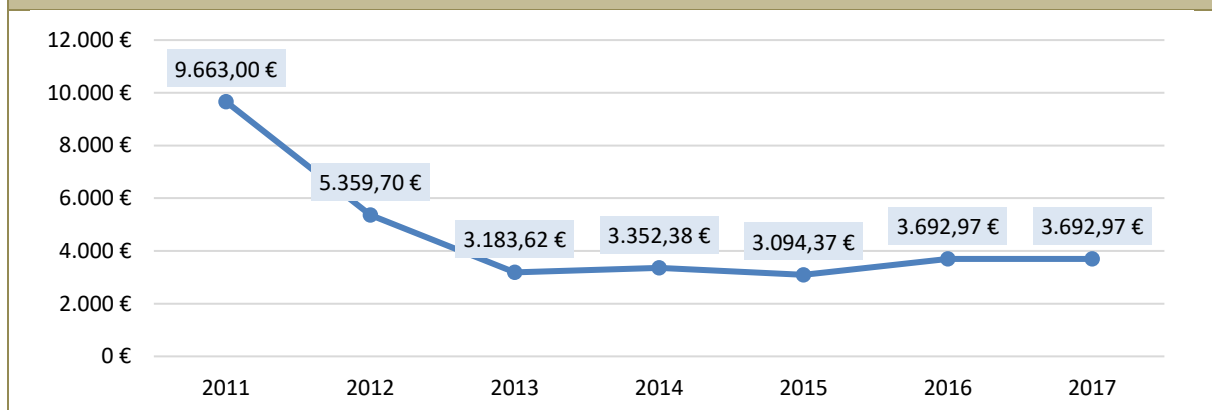
Font: Estadístiques Culturals de Catalunya 2021. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Abril 2021

*Es contempnen 7 programes: Direcció i serveis generals, Arqueologia i patrimoni, Biblioteques i arxius, Museus, Promoció cultural, Acció cultural i Normalització lingüística

8.2.6. Govern de l'Estat espanyol⁷⁶

Entre 2011 i 2017 la despesa en museus ha disminuït un 61,8%. La despesa del 2017 respecte el 2016 no ha variat.

Gràfic 169. Subvencions i inversions nominatives en museus a Catalunya de l'Estat espanyol. 2011-2017. En milers d'euros

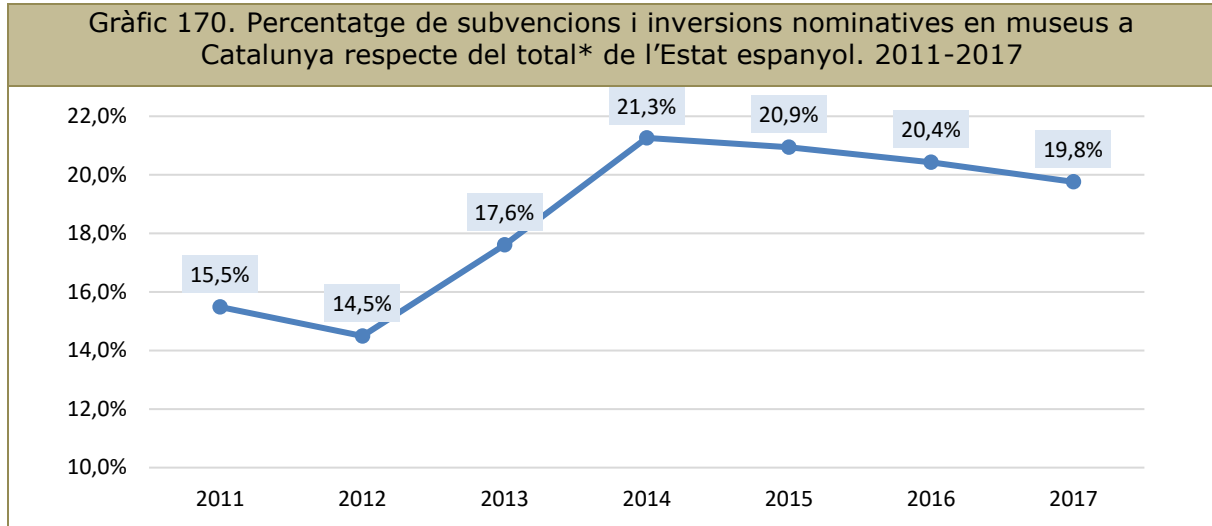

Font: De Cultura. Subvencions i inversions nominatives en cultura als pressupostos generals de l'estat 2011-2015. Gabinet Tècnic. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Gener 2015 i Gabinet Tècnic. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya

⁷⁶ Les últimes dades disponibles són de 2017.

A partir de 2014 la despesa en museus (un dels 9 programes que contempla l'Estat espanyol en matèria de cultura) suposa al voltant del 20,5% de la despesa total en cultura de l'Estat espanyol.

Font: De Cultura. Subvencions i inversions nominatives en cultura als pressupostos generals de l'estat 2011-2015. Gabinet Tècnic. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Gener 2015 i Gabinet Tècnic. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya

*Es contemplen 9 programes: Arxius, Biblioteques, Conservació i Restauració de Béns Culturals, Investigació Científica, Museus, Música i Dansa, Ordenació i Foment de l'Edificació, Promoció i Cooperació Cultural i Teatre

9. Empreses culturals

9.1. Valor Afegit Brut de les empreses⁷⁷ culturals

Segons l'IDESCAT, el valor afegit brut (VAB) és el resultat net de la producció valorada a preus bàsics menys els consums intermedis valorats a preus d'adquisició. El VAB de les empreses culturals indica la riquesa generada pels sectors que treballen en l'àmbit de la cultura.

El VAB total de les empreses culturals de Catalunya al 2019 va ser de 4.694.446 milers d'euros. D'aquests, 181.724 milers d'euros corresponen a empreses culturals del sector del patrimoni, arxius i biblioteques.

Per tant, el sector del patrimoni, arxius i biblioteques suposa el 3,9% del VAB total de les empreses culturals de Catalunya, ocupant l'última posició entre els 9 sectors estudiats.

Tanmateix, el sector del patrimoni, arxius i biblioteques és el que augmenta més el seu VAB respecte 2018 (+14,9%).

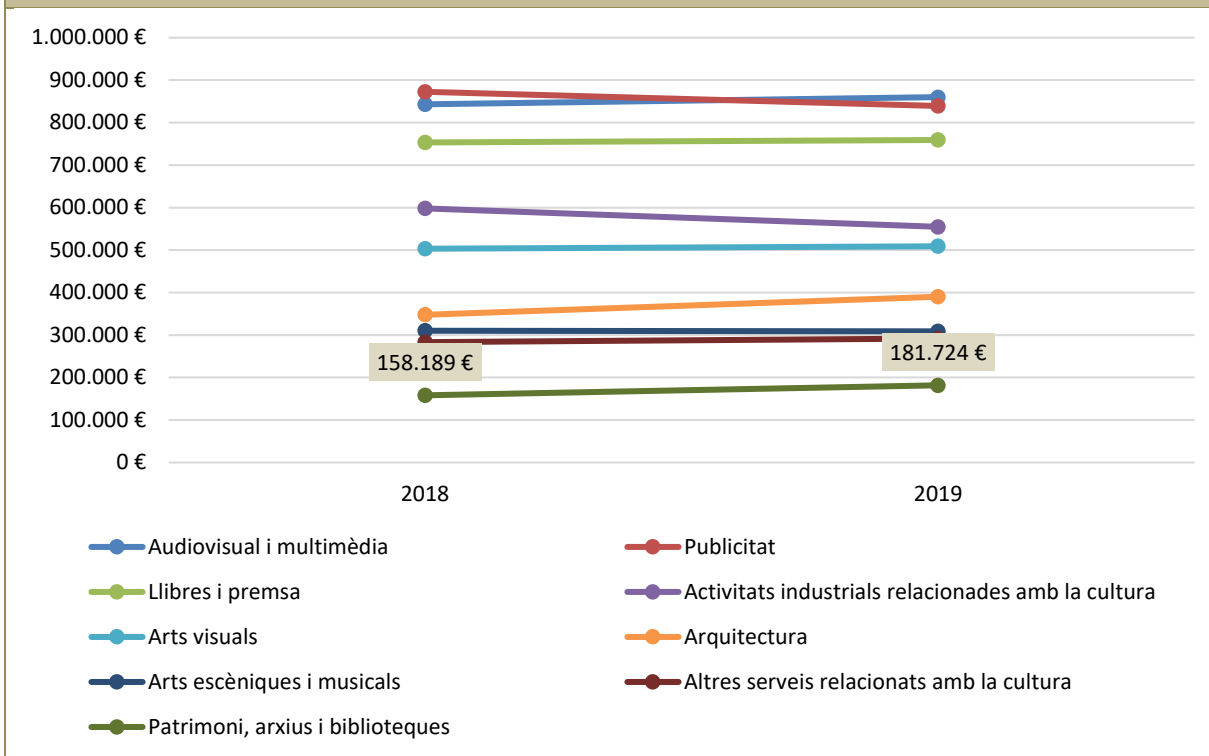
Respecte 2014, les empreses culturals han augmentat el VAB un 24,9%, mentre que el sector del patrimoni, arxius i biblioteques ho ha fet en un 40,0%.

⁷⁷ La metodologia per a l'obtenció d'aquestes dades es pot consultar a:

https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176865&menu=metodologia&idp=1254735576550

La definició de la unitat estadística 'Empresa' va canviar al 2018 i ve donada per un Reglament de la Unió Europea (696/93) que la defineix com 'la combinació més petita d'unitats jurídiques que constitueix una unitat organitzativa de producció de béns i serveis i que gaudeix d'una certa autonomia de decisió, principalment a l'hora de fer servir els recursos corrents de què disposa. L'empresa exerceix una o més activitats en un o diversos llocs. Una empresa pot correspondre a una única unitat jurídica". https://www.ine.es/metodologia/t37/metodologia_eee2020.pdf

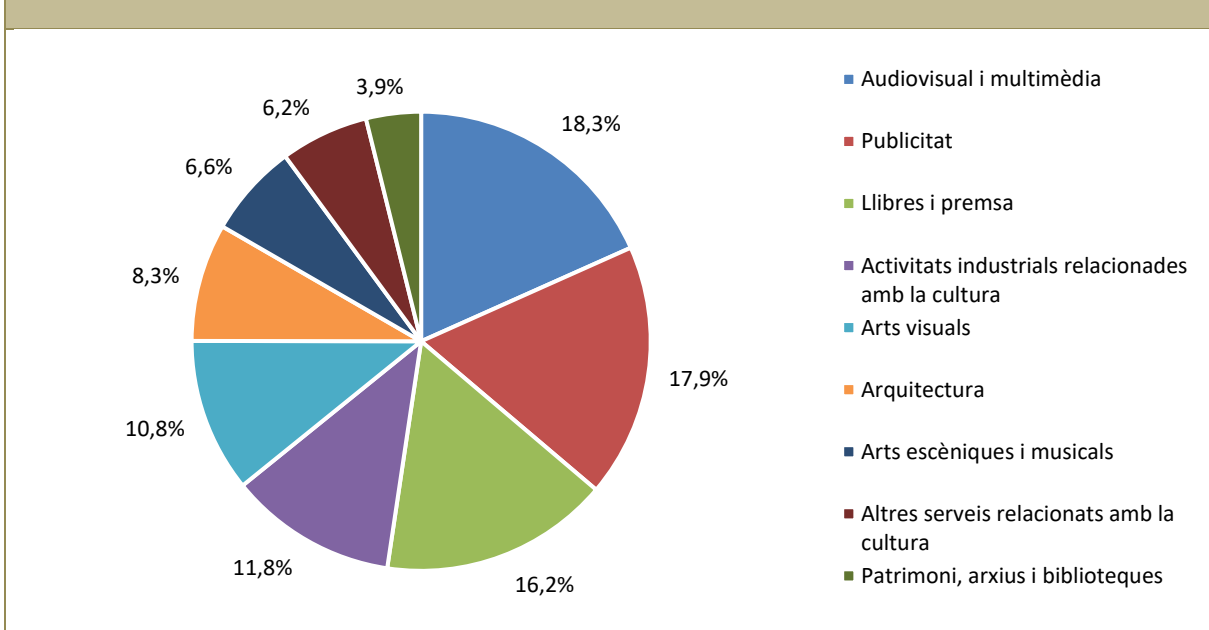
Gràfic 171. Valor Afegit Brut de les empreses culturals per sectors culturals. En milers d'euros

Font: Idescat i Departament de Cultura, a partir de l'Estadística estructural d'empreses del sector comerç, de l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis i de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de l'INE.

Nota: Magnituds estimades a preus bàsics.

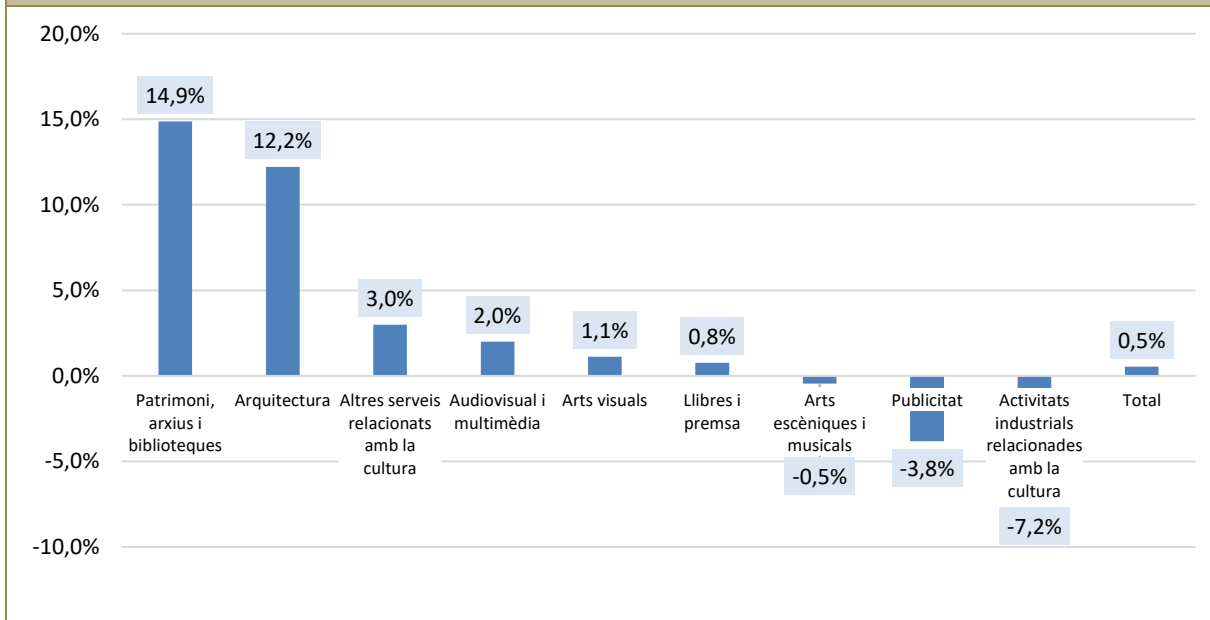
Gràfic 172. Valor Afegit Brut de les empreses culturals per sectors culturals (%)

Font: Idescat i Departament de Cultura, a partir de l'Estadística estructural d'empreses del sector comerç, de l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis i de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de l'INE.

Nota: Magnituds estimades a preus bàsics.

Gràfic 173. Variació del Valor Afegit Brut de les empreses culturals per sectors culturals. 2019 respecte 2018

Font: Idescat i Departament de Cultura, a partir de l'Estadística estructural d'empreses del sector comerç, de l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis i de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de l'INE.

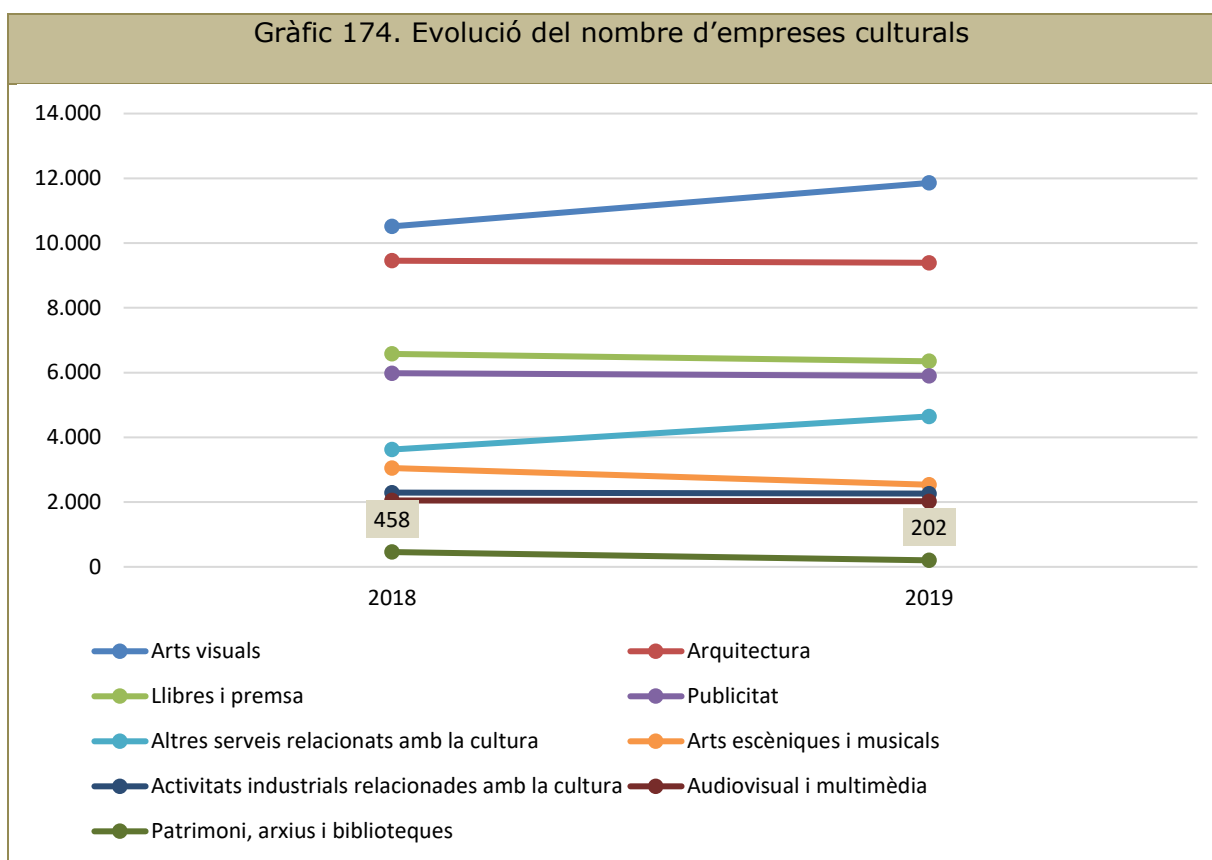
Nota: Magnituds estimades a preus bàsics.

9.2. Nombre d'empreses culturals

El total d'empreses culturals a Catalunya durant el 2019 va ser de 45.174. D'aquestes, 202 corresponen a empreses culturals del sector del patrimoni, arxius i biblioteques.

Per tant, el sector del patrimoni, arxius i biblioteques suposa el 0,4% de les empreses culturals de Catalunya, ocupant l'última posició entre els 9 sectors estudiats.

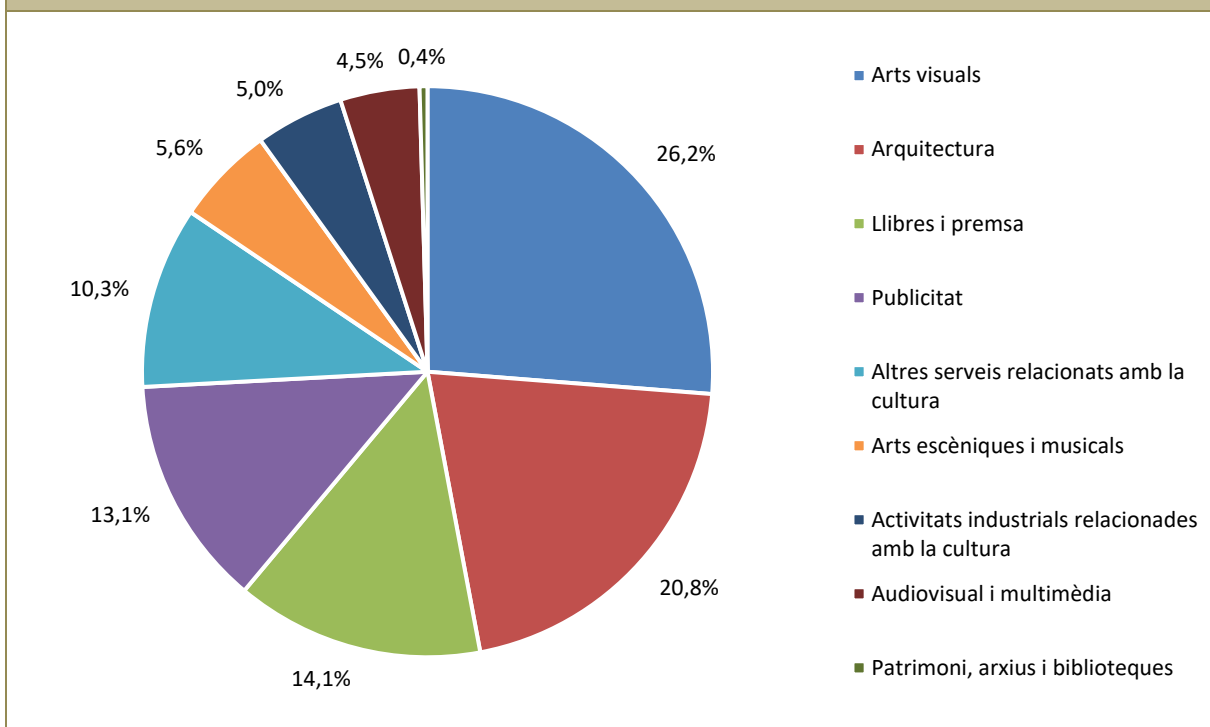
El sector del patrimoni, arxius i biblioteques és el que més disminueix en nombre d'empreses culturals respecte 2018 (-55,9%).

Font: Idescat i Departament de Cultura, a partir de l'Estadística estructural d'empreses del sector comerç, de l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis i de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de l'INE.

Nota: Magnituds estimades a preus bàsics.

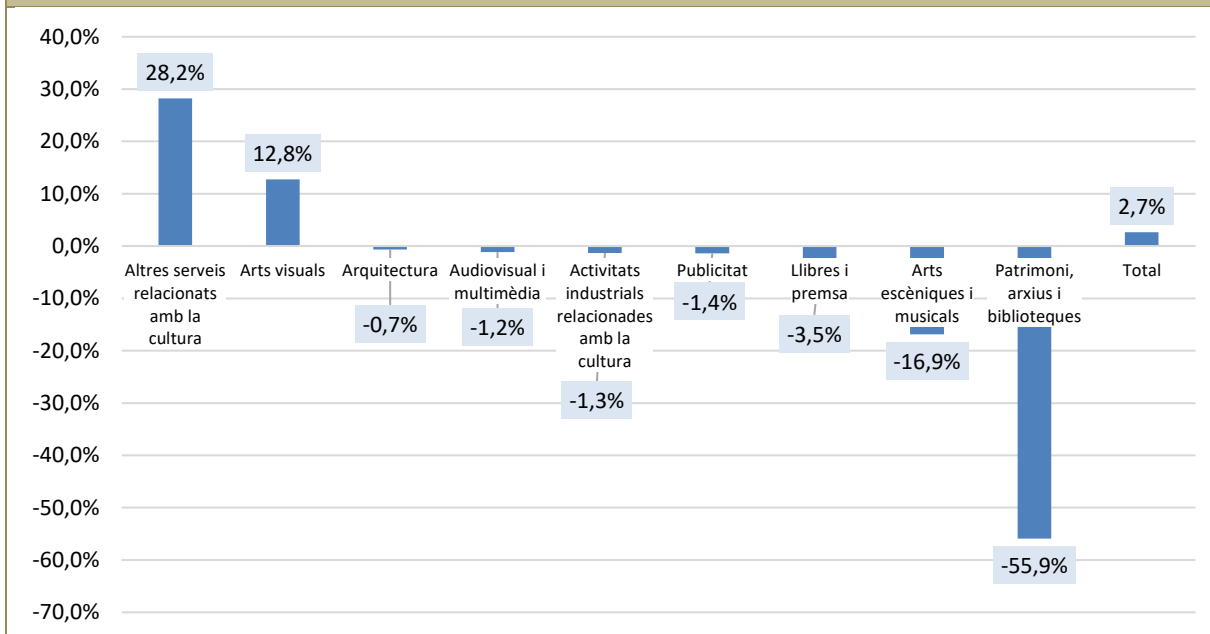
Gràfic 175. Persones ocupades per les empreses culturals per sectors culturals (%)

Font: Idescat i Departament de Cultura, a partir de l'Estadística estructural d'empreses del sector comerç, de l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis i de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de l'INE.

Nota: Magnituds estimades a preus bàsics.

Gràfic 176. Variació de les empreses culturals per sectors culturals. 2019 respecte 2018

Font: Idescat i Departament de Cultura, a partir de l'Estadística estructural d'empreses del sector comerç, de l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis i de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de l'INE.

Nota: Magnituds estimades a preus bàsics.

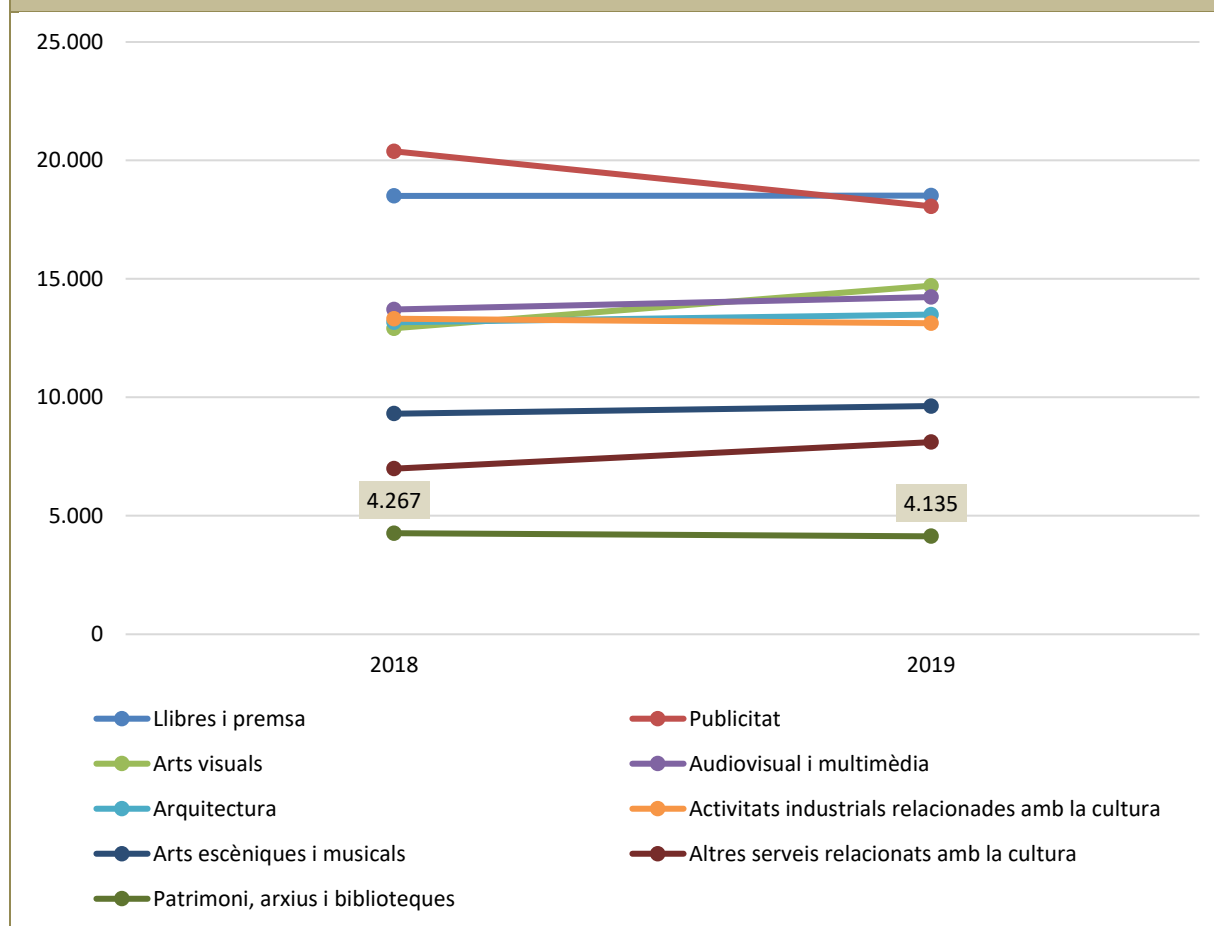
9.3. Persones ocupades per les empreses culturals

El total de persones ocupades en empreses culturals a Catalunya durant el 2019 va ser de 114.028. D'aquests, 4.135 corresponen a persones ocupades en empreses culturals del sector del patrimoni, arxius i biblioteques.

Per tant, el sector del patrimoni, arxius i biblioteques suposa el 3,6% de les persones totals ocupades per les empreses culturals de Catalunya, ocupant l'última posició entre els 9 sectors estudiats.

Entre els 9 sectors culturals n'hi ha 3 que disminueixen respecte el 2018 en persones ocupades, entre ells el sector del patrimoni, arxius i biblioteques (-3,1%).

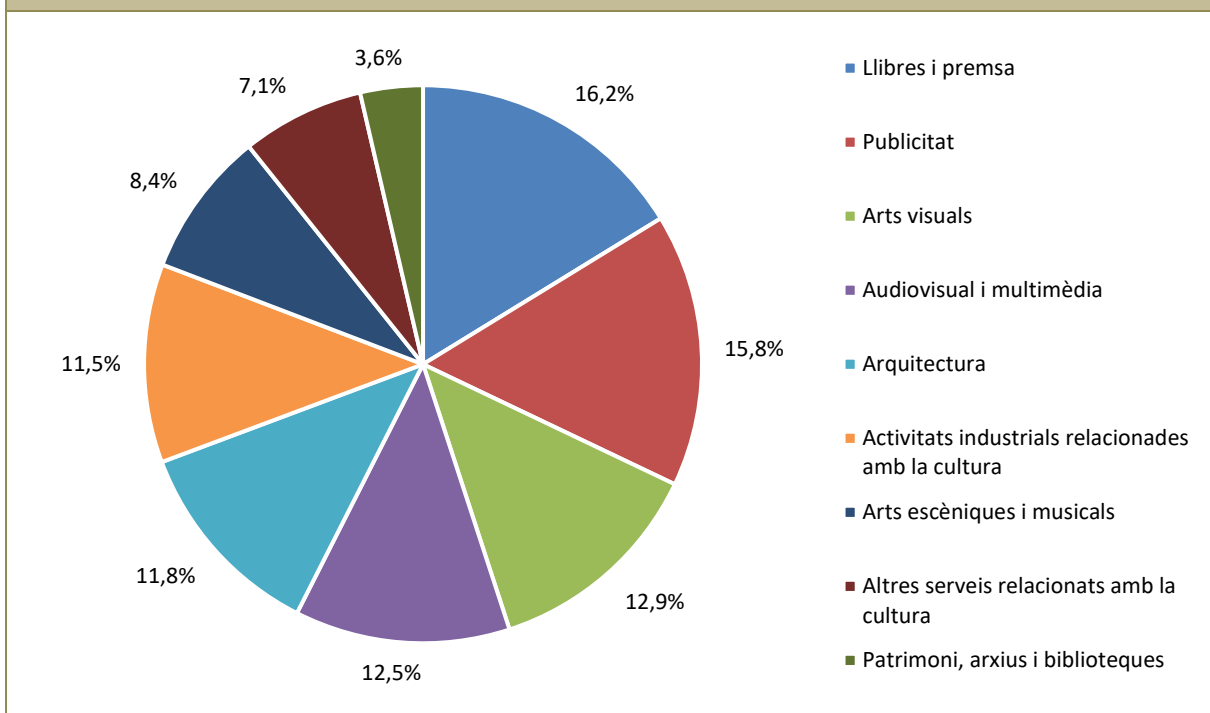
Gràfic 177. Evolució de les persones ocupades en empreses culturals per sectors culturals

Font: Idescat i Departament de Cultura, a partir de l'Estadística estructural d'empreses del sector comerç, de l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis i de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de l'INE.

Nota: Magnituds estimades a preus bàsics.

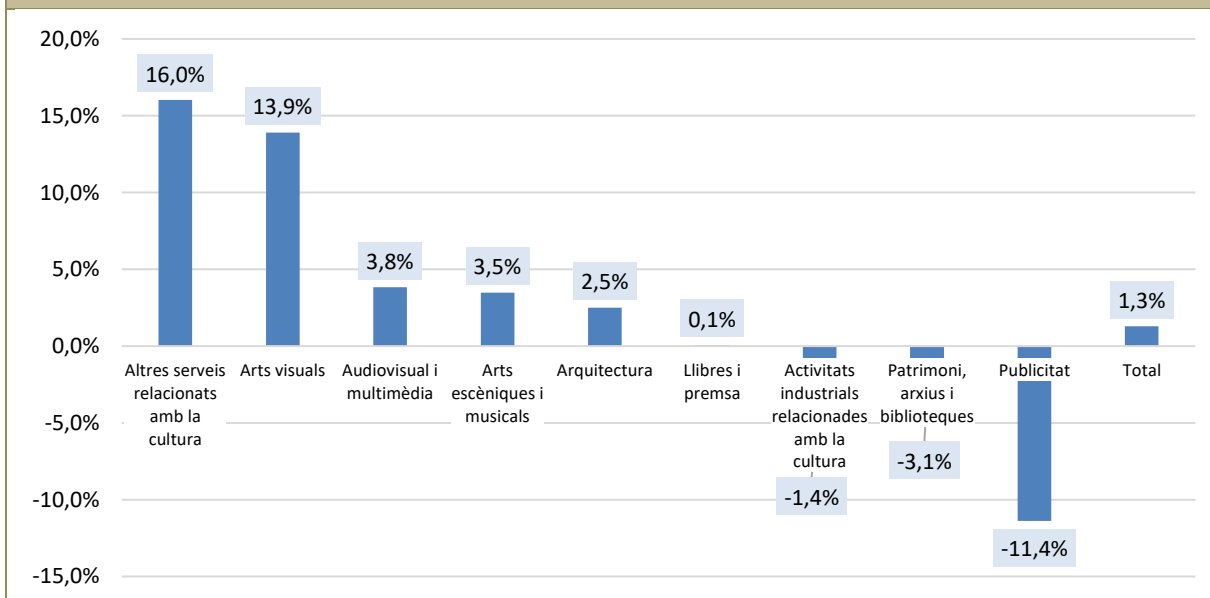
Gràfic 178. Persones ocupades per les empreses culturals per sectors culturals (%)

Font: Idescat i Departament de Cultura, a partir de l'Estadística estructural d'empreses del sector comerç, de l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis i de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de l'INE.

Nota: Magnituds estimades a preus bàsics.

Gràfic 179. Variació de les persones ocupades per les empreses culturals per sectors culturals. 2019 respecte 2018

Font: Idescat i Departament de Cultura, a partir de l'Estadística estructural d'empreses del sector comerç, de l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis i de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de l'INE.

Nota: Magnituds estimades a preus bàsics.

10. Annex

Llistat de museus registrats. 2019		
Minúscules	Municipi	Titularitat
Museu d'Alcover	Alcover	Administració local
Museu de les Terres de l'Ebre	Ampostà	Consorci
Museu Etnològic del Montseny. La Gabella	Arbúcies	Administració local
Museu d'Arenys de Mar	Arenys de Mar	Administració local
Museu del Càntir d'Argentona	Argentona	Administració local
Museu de Badalona	Badalona	Administració local
Museu de la Noguera	Balaguer	Administració local
Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles	Banyoles	Administració local
Museu Darder. Espai d'Interpretació de l'Estany	Banyoles	Administració local
Fundació Antoni Tàpies	Barcelona	Fundacions privades i Associacions
Fundació Joan Miró	Barcelona	Fundacions privades i Associacions
Museu d'Arqueologia de Catalunya	Barcelona	Generalitat
Museu d'Art Contemporani de Barcelona	Barcelona	Consorci
Museu de Ciències Naturals de Barcelona	Barcelona	Consorci
Museu de la Música	Barcelona	Consorci
Museu de la Xocolata	Barcelona	Fundacions privades i Associacions
Museu de l'Institut Botànic de Barcelona	Barcelona	Administració local
Museu del Disseny de Barcelona	Barcelona	Administració local
Museu del Futbol Club Barcelona	Barcelona	Fundacions privades i Associacions
Museu d'Història de Catalunya	Barcelona	Generalitat
Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona	Barcelona	Administració local
Museu Etnològic de Barcelona	Barcelona	Administració local
Museu Frederic Marès	Barcelona	Administració local
Museu Geològic del Seminari de Barcelona	Barcelona	Ens eclesiàstics
Museu Marítim de Barcelona	Barcelona	Consorci
Museu Monestir de Pedralbes	Barcelona	Administració local
Museu Nacional d'Art de Catalunya	Barcelona	Consorci
Museu Picasso	Barcelona	Fundació pública
Museu Comarcal de Berga	Berga	Administració local
Terracotta Museu de Terrissa i Ceràmica Industrial de la Bisbal	Bisbal d'Empordà, la	Administració local
Museu Municipal Josep Aragay	Breda	Administració local
Thermalia. Museu de Caldes de Montbui	Caldes de Montbui	Administració local
Fundació Palau. Centre d'Art	Caldes d'Estrac	Fundació pública
Museu Arxiu Municipal de Calella Josep M. Codina i Bagué	Calella	Administració local
Museu d'Història de Cambrils	Cambrils	Administració local
Museu Molí Paperer de Capellades	Capellades	Administració local
Museu-Arxiu Tomàs Balvey	Cardedeu	Administració local
Museu Municipal de la Pagesia	Castellbisbal	Administració local
Ecomuseu-Farineria de Castelló d'Empúries	Castelló d'Empúries	Administració local
Museu de les Mines de Cercs	Cercs	Administració local
Museu d'Art de Cerdanyola	Cerdanyola del Vallès	Administració local
Museu i Poblament Ibèric de Ca N'Oliver. Museu d'Història de Cerdanyola	Cerdanyola del Vallès	Administració local
Museu Comarcal de Cervera	Cervera	Administració local
Museu de l'Anxova i de la Sal	Escala, l'	Administració local
Museu de la Vida Rural	Espluga de Francolí, l'	Fundacions privades i Associacions
Ecomuseu de les Valls d'Àneu	Esterrí d'Àneu	Consorci
Museu de l'Empordà	Figueres	Administració local
Museu del Joguet de Catalunya	Figueres	Fundacions privades i Associacions
Teatre-Museu Dalí	Figueres	Fundacions privades i Associacions
Casa Museu Verdaguier	Folgueroles	Fundació pública
Museu de Gavà	Gavà	Administració local
Museu d'Art de Girona	Girona	Generalitat
Museu del Cinema. Col·lecció Tomàs Mallol	Girona	Fundació pública
Museu d'Història de Girona	Girona	Administració local
Museu d'Història dels Jueus	Girona	Administració local
Tresor de la Catedral de Girona	Girona	Ens eclesiàstics
Museu de Granollers	Granollers	Administració local
Museu de Guissona Eduard Camps i Cava	Guissona	Administració local
Museu de l'Hospitalet	Hospitalet de Llobregat, l'	Administració local
Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia	Igualada	Administració local
Museu de la Conca delà	Isona i Conca Dellà	Administració local
Museu d'Art Jaume Morera	Lleida	Administració local
Museu de Lleida: Diocesà i Comarcal	Lleida	Consorci
Museu Municipal de Llívia	Llívia	Administració local
Museu del Mar de Lloret de Mar	Lloret de Mar	Administració local
Museu del Ter	Manlleu	Administració local
Museu Comarcal de Manresa	Manresa	Administració local
l'Enrajolada, Casa Museu Santacana	Martorell	Administració local

Museu Municipal Vicenç Ros	Martorell	Administració local
Museu Municipal de la Nàutica del Masnou	Masnou, el	Administració local
Museu Arxiu de Santa Maria	Mataró	Fundacions privades i Associacions
Museu de Mataró	Mataró	Administració local
Museu Municipal Joan Abelló	Mollet del Vallès	Administració local
Museu de Montserrat	Monistrol de Montserrat	Ens eclesiàstics
Museu Comarcal de la Conca de Barberà	Montblanc	Consorci
Museu Municipal de Montmeló	Montmeló	Administració local
Museu de la Garrotxa	Olot	Administració local
Museu dels Sants d'Olot	Olot	Fundació pública
Museu del Suro de Palafrugell	Palafrugell	Administració local
El Cau de la Costa Brava-Museu de la Pesca	Palamós	Fundació pública
Museu de Premià de Dalt	Premià de Dalt	Administració local
Museu de l'Estampació de Premià de Mar	Premià de Mar	Administració local
Museu de Reus Salvador Vilaseca	Reus	Administració local
Museu Etnogràfic de Ripoll. Antic Museu Folkloric Parroquial	Ripoll	Administració local
Museu d'Art de Sabadell	Sabadell	Administració local
Museu de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont	Sabadell	Fundació pública
Museu d'Història de Sabadell	Sabadell	Administració local
Museu d'Història de la Immigració de Catalunya	Sant Adrià de Besòs	Administració local
Museu de Sant Cugat	Sant Cugat del Vallès	Administració local
Museu d'Història de la Ciutat	Sant Feliu de Guíxols	Administració local
Museu Torre Balldovina	Santa Coloma de Gramenet	Administració local
Museu Diocesà d'Urgell	Seu d'Urgell, la	Ens eclesiàstics
Museu del Cau Ferrat	Sitges	Consorci
Museu Maricel	Sitges	Consorci
Museu Romàntic Can Llopis	Sitges	Consorci
Museu Diocesà i Comarcal de Solsona	Solsona	Ens eclesiàstics
Museu d'Art Modern de Tarragona	Tarragona	Administració local
Museu Diocesà de Tarragona	Tarragona	Ens eclesiàstics
Museu Nacional Arqueològic de Tarragona	Tarragona	Generalitat
Museu Comarcal de l'Urgell	Tàrraga	Administració local
Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa	Terrassa	Consorci
Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya	Terrassa	Generalitat
Museu de Terrassa	Terrassa	Administració local
Museu Hidroelèctric de Capdella	Torre de Cabdella, la	Administració local
Can Quintana. Museu de la Mediterrània	Torroella de Montgrí	Administració local
Museu de Tortosa. Històric i Arqueològic de les Terres de l'Ebre	Tortosa	Administració local
Museu de Valls	Valls	Administració local
Fundació Apel·les Fenosa	Vendrell, el	Fundació pública
Museu Deu	Vendrell, el	Administració local
Vil·la Casals-Museu Pau Casals	Vendrell, el	Fundacions privades i Associacions
Museu Episcopal de Vic	Vic	Ens eclesiàstics
Musèu dera Val d'Aran	Vielha e Mijaran	Administració local
Vinseum. Museu de les Cultures del Vi de Catalunya	Vilafranca del Penedès	Fundació pública
Biblioteca-Museu Víctor Balaguer	Vilanova i la Geltrú	Administració local
Museu del Ferrocarril de Catalunya. Vilanova i la Geltrú	Vilanova i la Geltrú	Estatal
Museu Romàntic Can Papiol	Vilanova i la Geltrú	Administració local

11. Fonts consultades

La major part de les dades provenen del tractament estadístic de les bases de dades del Registre de Museus del Servei de Museus i Protecció de Béns Mobles del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, proporcionades pels museus registrats a través del Qüestionari de Museus 2019.

Per a la resta de dades, s'han consultat les següents fonts:

Ariño Villaroya, A; Llopis Goig, R. *La participació cultural a Catalunya 2013-2016*, Col·lecció Informes CoNCA, Barcelona, 2018.

Consell Nacional de la cultura i de les Arts, novembre 2020. *Informe anual sobre l'estat de la cultura i de les arts 2019*. Disponible a:
https://conca.gencat.cat/ca/detall/publicacio/informe_anual_2019

Consell Nacional de la cultura i de les Arts, novembre 2020. *Memòria 2019*. Disponible a: https://conca.gencat.cat/ca/detall/publicacio/memoria_2019

Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. *Museus 2030. Pla de Museus de Catalunya*. Disponible a:
<https://cultura.gencat.cat/web/.content/sscc/pla-museus-2030/documents/Pla-Museus-aprovat-Govern-2020.pdf>

Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya, març 2022. *Estadístiques Culturals de Catalunya 2022*. ISSN: 2013-3863. Disponible a:
<https://drac.cultura.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.12368/30897/Estad%C3%ADstiques%20culturals%20de%20Catalunya%202022.pdf#page=7>

Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya, juliol 2020. *Memòria del Departament de cultura 2019. Síntesi 1. Dades d'activitat*. ISSN: 2462-3725. Disponible a:
https://drac.cultura.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.12368/14490/DADES_ACTIVITAT_2019.DEF.agost.pdf

Institut de Cultura de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. *Memòria 2019*. Disponible a:
https://www.barcelona.cat/barcelonacultura/sites/default/files/icub_-_memoria_2019_ok_1.pdf

Menéndez i Pablo, F. Xavier (2020). *Intervencions museogràfiques a Catalunya (2019)*. Revista *Mnemosine. Revista Catalana de Museologia*, núm. 10, 2020.

Laporte, Antoni; Bobes González, Joaquina; Ulled Bertran, Xavier. *Recompte de visitants dels equipaments patrimonials de Catalunya 2019* [en línia]. Girona: Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya, 2020. <<http://hdl.handle.net/20.500.12368/19636>>. [Consulta: 22 juliol 2021].

Laporte, Antoni; Ulled Bertran, Xavier; Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya. *Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. EPCC-2019: Resultats relatius a les pràctiques culturals dels catalans: museus i altres centres expositius* [en línia]. Girona: Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya, 2019. <<http://hdl.handle.net/20.500.12368/19636>>. [Consulta: 22 juliol 2021].

Altres memòries i documents:

Consultes al Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Memòria de la Xarxa de Museus de les Comarques de Tarragona i Terres de l'Ebre 2019.

Memòria de la Xarxa de Museus d'Etnologia de Catalunya 2019.

Memòria de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona 2019.

Memòria de la Xarxa Territorial de Museus de les Comarques de Girona 2019.

Memòria de la Xarxa Territorial de Museus de les Terres de Lleida i Aran 2019.

Memòria de l'Institut de Cultura de Barcelona 2019.

Memòria del Museu d'Arqueologia de Catalunya 2019.

Memòria del Museu d'Art Contemporani de Barcelona 2019.

Memòria del Museu de Ciències Naturals de Barcelona 2019.

Memòria del Museu de Disseny de Barcelona 2019.

Memòria del Museus de la Música de Barcelona 2019.

Memòria del Museu d'Història de Barcelona 2019.

Memòria del Museu Etnològic i de Cultures del Món de Barcelona 2019.

Memòria del Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya 2019.

Memòria del Museu Nacional d'Art de Catalunya 2019.

Crèdits

Aquest informe ha estat elaborat per l'Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya.

Autors:

- ✓ Antoni Laporte Roselló
- ✓ Joaquina Bobes González
- ✓ Xavier Ulled Bertran
- ✓ Pol Casals Ginjaume

L'Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya està gestionat per l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural - CERCA Programme / Generalitat de Catalunya

L'Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya està finançat i és una iniciativa de:

Amb el suport de:

